

FAPTELE APOSTOLILOR

Introducere

„Cristos este tema, biserica este mijlocul iar Duhul este puterea.“

— W. Graham Scroggie

I. Locul unic în Canon

Faptele Apostolilor este singura istorie *inspirată* a bisericii și singura istorie a bisericii primare, care parcurge începuturile creștinței. Toate celelalte istorii se mulțumesc să se inspire din această lucrare a doctorului Luca, adăugând elemente personale și multe speculații. Fără această carte pierderea noastră ar fi iremediabilă. Ar fi însemnat să facem un salt extraordinar de la Evangheliile la Epistole. Căror adunări de credincioși li se adresează această carte și cum s-au constituit ele? Fapte răspunde la aceste întrebări și la multe altele, constituind o punte de legătură nu numai între viața lui Cristos și viața cristo-centrică propovăduită de Epistole, ci și o verigă de legătură între iudaism și creștinism, între Lege și Har. Or, tocmai aici rezidă una din dificultățile de competenție în interpretarea cărții Faptelor Apostolilor, anume în lărgirea treptată a orizontului, de la mica mișcare iudaică concentrată în jurul Ierusalimului la credința de proporții mondiale care a pătruns în însăși inima capitalei imperiului roman.

II. Autorul

Autorul evangheliei după Luca și al Faptelor Apostolilor este unul și același, doctorul Luca, fapt recunoscut aproape unanim de cercetători. Dacă a treia evanghelie a fost redactată de Luca, atunci și Fapte a fost redactată tot de el, și vice versa (vezi introducerea de la cartea Luca).

Dovezile externe potrivit cărora Luca a scris cartea Fapte sunt de dată timpurie, temeinice și larg răspândite. Prologul anti-Marcionit la Luca (circa 160-180 d.Cr.), Canonul Muratorian (cca 170-200) precum și scrierile părinților bisericii primare Irineu, Clement din Alexandria, Tertullian și Origen sunt cu toate de acord asupra faptului că Luca este autorul cărții Faptelor Apostolilor — părere împărtășită și de alte personalități

de mai târziu ale istoriei bisericii, cum ar fi Eusebiu și Ieronim.

Dovezile interne ale paternității lui Luca, găsite în însuși cuprinsul cărții Fapte, sunt numeroase, putând fi împărțite în trei categorii. La începutul cărții Fapte autorul se referă concret la o lucrare anterioară, dedicată de asemenea lui Teofil. Luca 1:1-4 arată că a treia evanghelie este relatarea avută în vedere. Stilul, redarea plină de compasiune a faptelor, vocabularul, sublinierile apologetice și multe alte detalii vin să întărească faptul că cele două lucrări sunt intrinsec legate. De altfel, dacă nu s-ar fi inclus evanghelia după Luca la un loc cu celelalte evanghelii, pentru a forma un bloc comun, ea ar fi apărut alături de Fapte, într-o singură carte în două capitole principale, asemenea lui 1 și 2 Corinteni.

În al doilea rând, din textul cărții Fapte rezultă clar că autorul a fost un companion de drum al lui Pavel, așa cum reiese din pasajele 16:10-17; 20:5-21:18; 27:1-28:16), redată la persoana întâi plural, la ale căror evenimente autorul a fost prezent ca martor ocular. Încercările scepticilor de a le trece pe acestea în categoria „fiecțiune“ nu sunt convingătoare. Dacă ar fi să dăm crezare acestor critici, acceptând că au fost adăugate doar pentru a spori autenticitatea cărții, atunci de ce apar aceste fragmente *atât de rar* și de ce sunt introduse într-un mod *atât de subtil*, nementionându-se *nici un nume* pentru subiect (inclusiv în persoana întâi plural din aceste fragmente)?

În fine, după ce îi vom fi eliminat pe toți ceilalți insoțitori de drum ai lui Pavel care sunt menționați de autor la persoana a treia, precum și pe ceilalți companioni despre care știm sigur că *nu* au fost împreună cu Pavel în pasajele de mai sus, redată la persoana întâi plural, singura concluzie logică care ne mai rămâne este că personajul prezent lângă Pavel în aceste pasaje este Luca.

III. Data

Dacă în cazul altor cărți ale Scripturii data nu contează prea mult, în cazul Faptelor Apostolilor ea are mare importanță, întrucât avem de a face cu o *istorie* a bisericii — de altfel, cu *prima* sa istorie.

S-au propus trei date diferite pentru momentul apariției cărții Fapte, două aparținând unor cercetători care acceptă paternitatea lui Luca, una provenind de la unii care o contestă:

1. Presupusa ei apariție în secolul al doilea după Cristos ar anula, desigur, paternitatea lui Luca asupra ei, întrucât nu e probabil ca el să mai fi fost în viață după anul 80 sau, cel mai târziu, 85 după Cristos. Deși unii cercetători de orientare liberală susțin că autorul Faptelor s-ar fi inspirat din *Antichitățile* lui Josephus (cca. 93 d.Cr.), paralela pe care încearcă s-o stabilească aceștia între scrierile lui Josephus și Fapte 5:36, unde se vorbește despre Teuda, nu stă în picioare, orice asemănări fiind neconcludente.

2. O altă opinie larg răspândită e că Luca și-ar fi redactat lucrarea: Luca-Fapte între anii 70 și 80 după Cristos. Asta înseamnă că Luca se putea folosi de textul lui Marcu în evanghelia sa (probabil din anii 60).

3. Se poate susține cu foarte mult temei că Luca își încheie lucrarea intitulată Faptele Apostolilor într-un punct cronologic situat la foarte scurt timp după derularea ultimelor evenimente din cronică sa — adică în timpul întemnițării lui Pavel la Roma.

E *posibil* ca Luca să fi avut în plan elaborarea unui al treilea volum (care se pare că nu a fost după voia lui Dumnezeu), aceasta fiind explicația pentru care Luca nu pomeneste nimic despre devastatoarele evenimente petrecute cu creștinii între anul 63 și 70. Dar următoarele omisiuni sugerează o dată mai timpurie: cumplita prigoană dezlănțuită de Nero împotriva creștinilor în Italia, după incendierea Romei (anul 64); războiul iudaic cu Roma (66-70); martiriul lui Petru și al lui Pavel (către sfârșitul anilor 60); și, evenimentul cel mai groaznic pentru iudeii și pentru creștinii evrei: distrugerea Ierusalimului. Prin urmare, este cât se poate de probabil că Luca a scris cartea Faptele Apostolilor în

timp ce Pavel era în temniță la Roma, adică prin anul 62 sau 63 după Cristos.

IV. Fondul cărții și temele principale

Faptele Apostolilor e o carte plină de dinamism, în care predomină acțiunea. În ea îl vedem pe Duhul Sfânt la lucru, formând biserica, umplând-o de putere și lărgindu-i aria de acțiune. Este relatarea minunată a Suveranului Duh, Care se folosește de instrumente foarte neverosimile, învingând obstacolele formidabile, folosind metode foarte neconvenționale, pentru a obține rezultate cu totul neașteptate.

Fapte continuă firul narațiunii din punctul unde se termină Evangheliile, purtându-ne apoi de-a lungul dramaticei perioade a zbuclumărilor ani de la începutul existenței bisericii. Este cronică unei perioade de mare tranziție când biserica Noului Testament s-a eliberat de fâșiile mortuare ale iudaismului, etalându-și caracterul distinctiv al noii părtașii în cadrul căreia și Neamurile, și iudeii sunt una în Cristos. Din această cauză Fapte a fost numită, pe bună dreptate, istoria „înțărării lui Isaac.”

Parcurgându-i antrenantele pagini, suntem cuprinși parcă de un fior sfânt de profundă spiritualitate, prezent ori de câte ori îl întâlnim pe Dumnezeu la lucru. În același timp, sesizăm și tensiunile care se manifestă când păcatul și Satan caută să se opună lucrării lui Dumnezeu, încercând s-o zădărnicească.

În primele douăsprezece capitole apostolul Petru ocupă un rol central, reliefând povăduirea sa neînfricată către națiunea Israel. De la capitolul 13 întâietatea este preluată de apostolul Pavel, neobositul, inspiratul și binecuvântatul apostol al Neamurilor.

Cartea Fapte parcurge o perioadă de aproximativ treizeci și trei de ani. J. G. Phillips a remarcat faptul că în nici o altă perioadă a istoriei omenirii „nu a zdruncinat un mănunchi de oameni obișnuiți lumea atât de mult, încât să-i determine pe dușmanii lor să spună cu lacrimi de ciudă în ochi că oamenii aceștia «au întors lumea pe dos!»”⁴¹

SCHIȚA CĂRȚII

I. BISERICA LA IERUSALIM (capitolele 1-7)

- A. Domnul făgăduiește Duhul (1:1-5)
- B. Mandatul dat de Domnul apostolilor, la înălțarea Sa la cer (1:1-5)
- C. Ucenicii așteaptă la Ierusalim, în rugăciune (1:12-26)
- D. Ziua Cincizecimii și nașterea Bisericii (2:1-47)
- E. Vindecarea ologului și cuvântarea lui Petru către poporul Israel (3:1-26)
- F. Începutul prigoanelor și dezvoltarea Bisericii (4:1-7:60)

II. BISERICA ÎN IUDEEA ȘI SAMARIA (8:1-9:31)

- A. Misiunea lui Filip în Samaria (8:1-25)
- B. Filip și eunucul etiopean (8:26-40)
- C. Convertirea lui Saul din Tars (9:1-31)

III. BISERICA PÂNĂ LA MARGINILE PĂMÂNTULUI (9:32-28:31)

- A. Petru propovăduiește Evanghelia la Neamuri (9:32-11:18)
- B. Sădirea bisericii din Antiohia (11:19-30)
- C. Prigoana dezlănțuită de Irod și moartea acestuia (12:1-23)
- D. Prima călătorie misionară a lui Pavel: Galatia (12:24-14:28)
- E. Conciliul de la Ierusalim (15:1-35)
- F. A doua călătorie misionară a lui Pavel: Asia Mică și Grecia (15:36-18:22)
- G. A treia călătorie misionară a lui Pavel: Asia Mică și Grecia (18:23-21:26)
- H. Arestarea lui Pavel și procesele sale (21:27-26:32)
- I. Călătoria lui Pavel la Roma și naufragiul (27:1-28:16)
- J. Arestul la domiciliu al lui Pavel și mărturia dată iudeilor din Roma (28:17-31)

Comentariu

I. BISERICA LA IERUSALIM
(Cap. 1-7)A. Domnul Înviat făgăduiește Duhul
(1:1-5)

1:1 Cartea Fapte începe cu o rememora-re. Preaiubitul medic Luca îi mai adresase lui Teofil o lucrare, cunoscută astăzi sub denumirea de Evanghelia după Luca (vezi Lu. 1:1-4). În ultimele versete din acea evanghelie, Luca îi spusese lui Teofil că la scurt timp înainte de înălțarea Domnului Isus la cer, El le făgăduise ucenicilor Săi că vor fi botezați cu Duhul Sfânt (Lu. 24:48-53).

Acum Luca își propune să continue firul narațiunii, drept care recurge la această înălțătoare făgăduință ca punct de plecare — fapt cât se poate de nimerit, întrucât în acea făgăduință a Duhului se află în față toate biruințele spirituale desfășurate în cartea Faptelor Apostolilor. Luca își numește evanghelia drept **cea dintâi carte a mea** (sau „relatare”). În ea el consemnase **tot ce a început Isus să facă și să învețe pe oameni**. În Fapte el continuă consemnarea

lucrurilor pe care **a continuat** Isus să le facă și să-i învețe pe oameni prin Duhul Sfânt, după Înălțarea Sa la cer.

Observați că lucrarea Domnului a cuprins ambele aspecte: „**să facă și să învețe**”. Cu alte cuvinte, nu se rezuma la chestiuni de doctrină, lipsite de elemente practice, nici nu sublinia crezul, în dauna conduitei. Mântuitorul a fost întru chiparea tuturor învățăturilor Sale, trăind în practică tot ce propovăduia.

1:2 Teofil își va fi amintit că prima carte a lui Luca s-a încheiat cu relatarea Înălțării la Cer a Mântuitorului. De asemenea el își va fi amintit duioasele îndemnuri și îndrumări pe care le-a dat Domnul **apostolilor** Săi înainte de a pleca din mijlocul lor.

1:3 Timp de **patruzeci de zile** câte s-au scurs între Învierea Sa și Înălțarea la Cer, Domnul S-a arătat ucenicilor Săi, oferindu-le dovezi de netăgăduit că El a înviat cu trupul (vezi Ioan 20:19, 26; 21:1, 14).

În tot acest timp, El a discutat cu ei despre **împărăția lui Dumnezeu**. Principala Lui preocupare nu era în legătură cu lumea

aceasta, ci cu domeniul sau sfera în care Dumnezeu este recunoscut ca Rege.

Împărăția nu trebuie confundată cu biserica. Domnul Isus S-a oferit pe Sine națiunii Israel ca Rege, dar a fost respins (Mat. 23:37). Prin urmare, împărăția Sa literală pe pământ a fost amânată până când Israel se va pocăi și-L va primi ca Mesia (Fapte 3:19-21).

În perioada actuală, Regele este absent. Dar El este reprezentat aici prin împărăția Sa invizibilă de pe pământ (Col. 1:13), împărăție alcătuită din toți cei ce mărturisesc loialitate și supunere față de El (Mat. 25:1-12). Într-o privință, împărăția se compune din toți cei ce se numesc creștini, acesta fiind aspectul ei exterior (Mat. 13:1-52). Dar în ce privește realitatea ei lăuntrică, împărăția îi cuprinde pe toți cei care s-au născut din nou (Ioan 3:3, 5). **Împărăția** în starea ei actuală este descrisă în parabolele de la Matei 13.

Biserica este însă un concept cu totul nou. Ea nu a făcut obiectul profețiilor Vechiului Testament (Ef. 3:5). Biserica este alcătuită din toți credincioșii de la Rusalii până la Răpire. Ca mireasă a lui Cristos, biserica va domni împreună cu El în Mileniu și va împărțași pe veci slava Lui. Cristos Se va întoarce ca Rege la sfârșitul Marii Strâmtoări; își va nimici dușmanii și-și va întemeia domnia Sa neprihănită peste tot pământul (Ps. 72:8).

Deși domnia Sa cu sediul la Ierusalim va dura doar o mie de ani (Apo. 20:4), **împărăția** este eternă în sensul că toți dușmanii lui Dumnezeu vor fi fost nimiciți iar El va domni în veci, în rai, fără nici o opoziție sau interferență (2 Pet. 1:11).

1:4 Luca descrie apoi întâlnirea Domnului cu ucenicii Săi, adunați într-o încăpere din Ierusalim. Răscumpărătorul inviat le-a poruncit să rămână în Ierusalim. Dar oare de ce tocmai în Ierusalim — în acest oraș detestat, plin de ură, violență și prigoană?

În Ierusalim, pentru că acolo se va împlini făgăduința Tatălui. Duhul Sfânt va veni chiar în orașul în care a fost răstignit Mântuitorul. Prezența Duhului avea să aducă mărturie privitoare la respingerea de către om a Fiului lui Dumnezeu. Duhul adevărului avea să găsească vinovată lumea cu privire la păcat, neprihănire și judecată — și toate acestea aveau să se petreacă în Ierusalim. Iar ucenicii aveau să primească Duhul Sfânt în orașul în care ei înșiși L-au părăsit pe Domnul, fugind pentru a-și salva

viața. Ei aveau să fie întăriți acum și împuțerniciți chiar în locul în care dăduseră dovadă de atâta slăbiciune și lașitate.

Ucenicii mai auziseră din gura Mântuitorului despre **Făgăduința Tatălui**. În tot timpul lucrării Sale pământești, dar mai ales în Discursul din Camera de Sus, Domnul le spusese despre Mângâietorul, care avea să vină (vezi Luca 24:49; Ioan 14:16, 26; 15:26; 16:7, 13).

1:5 Acum, la ultima Sa întâlnire cu ei, Domnul reia Promisiunea. Unii, dar nu toți, fuseseră deja botezați cu apă de către Ioan. Dar botezul lui Ioan fusese extern și fizic în caracter. Nu după multe zile² ei vor fi botezați cu Duhul Sfânt. Acest botez va fi lăuntric și spiritual. Primul botez i-a identificat în exterior cu acea părticică a poporului Israel care s-a pocăit. Al doilea botez avea să-i introducă în sânul bisericii, care este Trupul lui Cristos, imputernicindu-i în vederea slujirii.

Isus a promis că ei vor fi botezați cu Duhul nu după multe zile de la întâlnirea Sa cu ei, dar nu se pomenește nimic despre botezul în foc (Mat. 3:11, 12; Luca 3:16, 17). Acesta este un botez al judecății, destinat în exclusivitate necredincioșilor, ce urmează să aibă loc în viitor.

B. Mandatul încredințat de Domnul apostolilor, înainte de a Se sui la Cer (1:6-11)

1:6 Poate că incidentul relatat aici a avut loc pe Muntele Măslinilor, în direcția Betaniei. Nu a fost însă locul de pe care S-a suit Domnul la Cer (Luca 24:50, 51).

Ucenicii se gândiseră la venirea Duhului. Ei și-au adus aminte că profetul Ioel vorbea despre revărsarea Duhului în legătură cu slăvita domnie a lui Mesia (Ioel 2:28) Prin urmare ei au conchis că Domnul își va întemeia **împărăția** degrabă, întrucât spusese la început că Duhul va veni „nu după multe zile”. Întrebarea lor denotă că ei tot mai credeau că Cristos își va întemeia o **împărăție** literală, pe pământ, în viitorul apropiat.

1:7 Domnul *nu* i-a corectat pentru faptul că se așteptau ca El să domnească în chip fizic, literal pe pământ, căci o atare nădejde era justificată. El le-a spus doar că **nu** pot cunoaște când anume va veni împărăția Sa. Data acesteia fusese fixată exclusiv de **autoritatea** Tatălui iar El nu voia ca ea să fie cunoscută. Era o informație ce-I aparținea Lui în exclusivitate.

Sintagma „**vremuri sau soroace**“ se referă în înțelesul biblic la diversele evenimente prezise de Dumnezeu ce urmează să se întâmple în legătură cu poporul Israel. Provenind din fond iudaic, ucenicii înțelegeau cu ușurință această formă de exprimare, dându-și seama că se referă la zilele de importanță crucială dinaintea și de după întemeierea domniei de o mie de ani a lui Cristos pe pământ.

1:8 După ce le-a suprimat curiozitatea cu privire la data când va începe această împărăție, Domnul Isus le-a îndreptat atenția spre un lucru de o valabilitate mult mai apropiată: natura și aria de răspândire a misiunii lor. Cât privește natura acesteia: ucenicii urmau să fie **martori**; cât privește aria ei de răspândire: ucenicii aveau să fie **martori în Ierusalim și în toată Iudeea și Samaria, și până la marginile pământului**.

Dar mai întâi ei trebuiau să **primească putere** — adică **puterea Duhului Sfânt**. Această **putere** este elementul indispensabil, care însoțește mărturia creștină. Oricât de talentat și de educat ar fi cineva, oricâtă experiență ar fi dobândit, dacă nu are această **putere** spirituală, lucrarea sa nu are eficacitate. Pe de altă parte, s-ar putea ca cineva să nu fi reușit să frecventeze școli înalte; s-ar putea să nu fie o persoană atrăgătoare, să nu posede rafinament, având în schimb **puterea Duhului Sfânt**. Lumea va observa negreșit o asemenea persoană, care se mistuie pentru Domnul, slujindu-L cu scumpătate. Ucenicii timorați aveau nevoie să primească **puterea** de a mărturisii; trebuiau să fie înzestrați cu îndrăzneala de a vesti Evanghelia. Această **putere** aveau s-o primească cu ocazia **pogorării Duhului Sfânt** peste ei.

Mărturia lor trebuia să înceapă la **Ierusalim**, acesta fiind locul prestabilit de harul lui Dumnezeu. Chiar orașul în care Domnul nostru a fost răstignit urma să aibă parte primul de chemarea la pocăință și credință în Domnul Isus Cristos.

Apoi venea rândul **Iudeii**, respectiv regiunii din partea de sud a Palestinei, unde era concentrată majoritatea iudeilor, având ca centru orașul Ierusalim.

Apoi urma **Samaria**, regiunea din centrul Palestinei, locuită de acea populație detestată, de descendență mixtă, cu care iudeii nu aveau nici un fel de relații.

Și, la urmă, venea lumea — în hotarele ei cunoscute la ora aceea, respectiv țările Neamurilor, care până atunci fuseseră exclu-

se de la privilegiul religios. În acest tipar de cercuri concentrice tot mai cuprinzătoare se desfășoară întreaga istorie descrisă de Faptele Apostolilor, după cum urmează:

1. **Mărturia la Ierusalim** (cap. 1-7)
2. **Mărturia în Iudeea și Samaria** (8:1-9:31)
3. **Mărturia până la marginile pământului** (9:32-28:31)

1:9 De îndată ce Mântuitorul le-a dat ucenicilor Săi împuternicirea divină, **El a fost luat la cer**. Asta e tot ce spune Scriptura, că **El a fost luat la cer și un nor L-a ascuns din ochii lor**. Cu câtă simplitate și reținere descrie Biblia un eveniment atât de spectaculos! Or, tocmai tonul acesta reținut cu care relatează autorii umani ai Scripturii evenimente extraordinare atestă inspirația Cuvântului lui Dumnezeu. În mod obișnuit, oamenii nu dau dovadă de asemenea reținere când au de a face cu evenimente atât de cutremurătoare.

1:10 Din nou, fără nici o expresie de uimire sau șocare, Luca descrie apariția celor doi bărbați îmbrăcați în alb, care, evident, erau ființe îngerești, cărora li s-a îngăduit să apară pe pământ în chip de oameni. Poate că au fost aceiași îngeri ce au apărut la mormânt, după învierea Domnului (Luca 24:4).

1:11 Mai întâi îngerii li se adresează ucenicilor cu salutul: **bărbați galileeni**. Din câte știm, cu excepția lui Iuda Iscarioteanul, toți ucenicii proveneau dintr-un ținut situat la vest de Marea Galileii.

Apoi îngerii i-au trezit din visarea lor, căci ucenicii rămăseseră cu privirile ațintite spre cer. De ce aveau privirile ațintite spre cer? Datorită îndurerării din inima lor, dintr-un gest de închinăciune sau uimire? Negreșit toate trei elementele erau prezente, dar mai cu seamă îndurerarea, fapt pentru care li se aduce un cuvânt de mângâiere. Cristos cel înălțat la cer va veni din nou!

Găsim aici promisiunea clară a venirii a doua a Domnului, pentru a-Și întemeia împărăția pe pământ. Nu răpirea este avută aici în vedere, ci venirea Sa pentru a domni.

1. El S-a suit la cer de pe Muntele (v. 12)	1.El va reveni pe Muntele Măslinilor (Zah. 14:4)
2. El S-a suit personal	2. El va reveni personal (Mal. 3:1)

3. El S-a suit în mod vizibil.	3. El va reveni în mod vizibil (Mat. 24:30)
4. El a fost acoperit de un nor (v. 9)	4. El va veni pe norii cerului (Mat. 24:30)
5. El S-a suit în slavă.	5. El va reveni cu mare putere și slavă (Mat. 24:30).

C. Ucenicii așteaptă la Ierusalim, în rugăciune (1:12-26)

1:12 La Luca 24:52 ucenicii s-au întors la Ierusalim *cu mare bucurie*. „Lumina desprinsă din dragostea lui Dumnezeu a aprins inimile acestor oameni, făcând să străluească fețele lor, în pofida valului de necazuri ce-i înconjură.“

Ei au parcurs un drum nu prea lung, de vreun kilometru și ceva, **de la muntele numit al Măslinilor**, trecând valea Chedron și pătrunzând în oraș. Era distanța maximă pe care o puteau străbate iudeii într-o zi de **Sabat**, în perioada Noului Testament.

1:13 Odată ajunși în oraș, **s-au suit în odaia de sus, unde stăteau de obicei**.

Duhul lui Dumnezeu redă aici numele ucenicilor pentru a patra și ultima oară (Mat. 10:2-4; Marcu 3:16-19; Luca 6:14-16), cu o importantă omisiune: numele lui Iuda Iscarioteanul lipsește de pe listă, întrucât trădătorul se dusese între timp la merita-ta-i pierzare.

1:14 Ucenicii s-au strâns laolaltă **într-un cuget**. Sintagma aceasta, ce apare de unsprezece ori în cartea Faptele, este una din cheile ce dezleagă secretul binecuvântării. Acolo unde frații trăiesc în unitate, Dumnezeu își revarsă binecuvântarea — acolo este viață îmbelșugată, pe veci (Ps. 133).

Găsim a doua cheie în cuvintele: **stăruiau... în rugăciune**. Și astăzi, ca pe vremea aceea, Dumnezeu lucrează atunci când oamenii Lui se roagă. De obicei însă nouă ne place să facem orice numai să nu ne rugăm. Dar numai atunci când așteptăm înaintea lui Dumnezeu, stăruind în **rugăciune fierbinte**, plină de încredere, rostită fără grabă, în unire cu alți credincioși, puterea și energia extraordinară a Duhului lui Dumnezeu se revarsă peste noi.

Nu se poate sublinia îndeajuns că **unitatea și rugăciunea au fost elementele care au precedat Rusaliile**.

Împreună cu ucenicii erau câteva femei ale căror nume nu sunt menționate (probabil cele care Îl urmaseră pe Isus); de asemenea

și **Maria mama lui Isus și... frații Lui**. Câteva elemente de mare interes se degajă din acest verset:

1. Aici este menționată pentru ultima oară **Maria** în Noul Testament — constituind, negreșit, „o formă tăcută de protest împotriva Mariolatriei“. Ucenicii nu i se rugau *ei*, ci **cu ea**. Ea aștepta împreună cu ei să primească darul Duhului Sfânt.
2. **Maria** este numită **mama lui Isus**, dar nu „mama lui Dumnezeu“. Isus este numele Domnului nostru în ipostaza Sa umană. Întrucât, ca om, El s-a născut din **Maria**, e normal ca ea să se numească **mama lui Isus**. Dar nicăieri în Biblie nu vom găsi expresia „mama lui Dumnezeu“. Deși Isus Cristos este cu adevărat Dumnezeu, este inexact și absurd, din punct de vedere doctrinar, să ne referim la Dumnezeu ca și cum ar avea o mamă umană. Ca Dumnezeu, El există din toată veșnicia.
3. Faptul că sunt pomeniți **frații** lui Isus, după ce este menționată **Maria**, face probabil ca aceștia să fi fost chiar fiii **Mariei** și frații vitregi ai lui Isus. Pe lângă acest verset mai sunt și altele care infirmă ideea susținută de unii potrivit căreia **Maria** ar fi rămas de-a pururea fecioară, nemainăsând nici un copil după nașterea lui Isus (vezi, de pildă: Mat. 12:46; Marcu 6:3; Ioan 7:3, 5; 1 Cor. 9:5; Gal. 1:19. Vezi și Ps. 69:8).

1:15 Într-o zi, pe când erau adunați circa **o sută douăzeci de ucenici**, **Petru** a fost călăuzit de Duhul Sfânt să le aducă aminte de Scripturile din Vechiul Testament care se ocupă de cel ce Îl va trăda pe Mesia.

1:16, 17 De la început, Petru menționa-ză că o anumită profeție scrisă de **David** **cu privire la Iuda...** trebuia să se împlinească. Dar înainte de a cita **această Scriptură**, el le amintește că deși Iuda fusese unul dintre cei doisprezece și luase parte la misiunea lor apostolică, el a servit de călăuză celor care L-au arestat pe Isus. Observați tonul ponderat cu care descrie Petru acest act nespuse de mășav. Iuda a devenit trădător din propria sa opțiune, pentru că așa a decis el să facă, împlinind astfel profețiile privitoare la cel care avea să-L vândă pe Domnul în mâna vrăjmașilor Săi.

1:18, 19 Aceste două versete sunt tratate ca o paranteză inserată de Luca, nefăcând parte din mesajul lui Petru. Ele completează tabloul istoric cu faptele privitoare la Iuda

până în momentul morții sale, pregătind astfel terenul pentru numirea succesorului său.

Nu există nici o contradicție între modul în care se arată aici că a murit Iuda și cel consemnat la Matei 27:3-10. Matei spune că după ce a returnat cei treizeci de arginți preoților celor mai de seamă și bătrânilor, a ieșit afară și s-a spânzurat. Preoții cei mai de seamă au cumpărat apoi un loc de îngropare pentru străini cu acești bani.

Aici la Faptele Luca spune că Iuda a cumpărat un ogor cu banii respectivi și că a căzut cu capul înainte... și i s-au vărsat măruntaiele.

Prin comasarea celor două relatări, constatăm că tranzacția cumpărării terenului a fost aranjată de preoții cei mai de seamă. Dar Iuda a cumpărat **ogorul** în sensul că plata s-a făcut cu banii lui iar preoții au fost doar agenții lui imobiliari. El s-a spânzurat de un pom din cimitir, dar probabil ștreangul s-a rupt, proiectând trupul său cu capul în jos, provocându-i despicarea.

După ce a ajuns să fie cunoscut acest incident în **Ierusalim**, Ogorul Olarului a căpătat denumirea de **Akel Dama**, adică „**Ogorul Sângelui**“ în limba aramaică.

1:20 În acest verset este reluat mesajul lui Petru, după explicația gen paranteză dată de Luca în versetele 18 și 19. Mai întâi Petru arată că David s-a referit la trădătorul lui Isus în versetul 25 din Psalmul 69: „**Locuința lui să rămână pustie și nimeni să nu locuiască în ea.**“³

Apoi el ajunge la profeția ce urma să se împlinească acum: „**Slujba să i-o ia altul**“ (Ps. 109:8). Apostolul Pavel a înțeles prin aceasta că după trădarea lui Iuda, ei trebuiau să-l numească pe altul care să-i preia **slujba**. Ce îmbărbătare e să constatăm grija lui Petru de a asculta de cuvântul lui Dumnezeu!

1:21, 22 Indiferent cine era ales, el trebuia să întrunească două condiții:

1. Trebuia să fie unul care i-a însoțit pe ucenici în cei trei ani de lucrare publică ai lui Cristos — de la **botezul Său** efectuat de către **Ioan** și până la **Înălțarea** la cer a Domnului.
2. Trebuia să poată aduce **mărturie** responsabilă despre **învierea** Domnului.

1:23-26 Au fost propuse numele a doi bărbați care întruneau cerințele specificate mai sus: **Iosif... numit și Iust și Matias**. Care dintre ei trebuia ales? Apostolii au încredințat problema în mâna Domnului,

cerându-l Lui să le descopere pe care trebuie să-l aleagă. Apoi **au tras la sorți și Matias** a fost indicat drept succesorul nimerit al lui Iuda, care se dusesse unde îi era locul, adică în pierzare veșnică.

Două întrebări se ridică în mod inevitabil în acest punct:

1. Au procedat ucenicii corect când l-au numit pe **Matias**? Trebuia ei oare să fi așteptat până când Dumnezeu avea să-l ridice pe apostolul Pavel să completeze postul de apostol rămas vacant?
2. A fost oare corect ca ei să **tragă la sorți** pentru a discerne voia lui Dumnezeu?

Cât privește prima întrebare: nu se consemnează nimic din care să reiasă că ucenicii ar fi procedat greșit. Ei stăruiseră multă vreme în rugăciune; căutaseră să asculte de Cuvântul lui Dumnezeu, Scriptura; și se pare că erau uniți într-un singur cuget cu privire la alegerea unui succesor pentru Iuda. Mai mult, misiunea lui Pavel a avut un caracter cu totul aparte față de cea a celor doisprezece și nu se face nici o sugestie că el ar fi încercat să-l înlocuiască pe Iuda. Cei doisprezece fuseseră imputerniciți de Isus pe pământ să predice către poporul Israel, în timp ce Pavel a fost chemat să slujească Neamurile, la care a fost trimis de Cristos, pe când Domnul Se afla deja în glorie.

Cât privește tragerea la sorți, metoda aceasta de aflare a voii divine era recunoscută de Vechiul Testament: „Se aruncă sorțul în poala hainei, dar orice hotărâre vine de la Domnul“ (Prov. 16:33).

Se pare că alegerea lui Matias prin tragere la sorți a fost aprobată de Domnul, deoarece apostolii au fost numiți după aceea cu cuvintele: „**cei doisprezece**“ (vezi Fapte 6:2).

RUGĂCIUNEA ÎN CARTEA FAPELEI APOSTOLILOR

Cartea Fapte constituie un studiu al rugăciunii eficace. Deja în capitolul 1 i-am văzut pe ucenici rugându-se în două ocazii diferite. Apoi rugăciunea rostită în odaia de sus, după Înălțarea la cer a Domnului, își primește răspunsul la Rusalii. Rugăciunile lor pentru călăuzire în alegerea unui succesor al lui Iuda a primit răspuns atunci când sorțul a căzut asupra lui Matias. Și tiparul continuă în toată cartea Fapte.

Cei care au fost convertiți în ziua de Rusalii au stăruit în rugăciune (2:42). Versetele următoare (43-47) descriu condițiile ideale care au guvernat în această părtășie

marcată de rugăciune.

După eliberarea lui Petru și a lui Ioan din închisoare, credincioșii s-au rugat cu îndrăzneală (4:29). Urmarea a fost că locul respectiv s-a cutremurat, iar ei au fost umpluți cu toții cu Duhul Sfânt și au vestit cuvântul lui Dumnezeu cu îndrăzneală (4:31).

Cei doisprezece au propus să se aleagă șapte bărbați care să se ocupe de problemele de ordin financiar, pentru ca ei înșiși să se poată consacra mai mult rugăciunii și vestirii Cuvântului (6:3, 4). Apoi apostolii s-au rugat și și-au pus mâinile peste cei șapte (6:6). Versetele care urmează arată minunatele biruințe pe care le-au reperat pentru cauza Evangheliei (6:7, 8).

Ștefan s-a rugat când era pe punctul de a fi martirizat (7:60). Capitolul 9 consemnează răspunsul la rugăciunea aceea, respectiv convertirea unuia dintre cei ce asistaseră la martirajul său, Saul din Tars.

Petru și Ioan s-au rugat pentru samaritenii care au crezut, urmarea fiind că aceștia au primit Duhul Sfânt (8:15-17).

Petru s-a rugat la Iopa și Dorca a înviat (9:40). Urmarea a fost că mulți au crezut în Domnul (9:42).

Sutașul neevreu Corneliu s-a rugat (10:2) iar rugăciunile lui s-au suit ca o aducere aminte înaintea lui Dumnezeu (10:4). Un înger i-a apărut într-o vedenie, instruindu-l să trimită după un om pe nume Simon Petru (10:5). A doua zi Petru s-a rugat (10:9) și rugăciunea lui a fost ascultată, prin vedenia cerească ce l-a pregătit să deschidă ușile împărăției pentru Corneliu și ceilalți neevrei (10:10-48).

Când Petru a fost întemnițat, creștinii s-au rugat stăruitor pentru el (12:5) și Dumnezeu le-a dăruit un răspuns miraculos la rugăciunea lor, eliberându-l din închisoare — spre uimirea celor care s-au rugat pentru eliberarea lui (12:6-17).

Profeții și învățătorii din Antiohia au postit și s-au rugat (13:3), lansând astfel prima călătorie misionară a lui Pavel și Barnaba. S-a afirmat că „aceasta a fost cea mai mare campanie de rugăciune care a existat vreodată, deoarece efectele ei s-au resimțit până la marginile pământului, ajungând până la noi, prin misionarii Pavel și Barnaba.”

La întoarcere, poposind în Lистра, Iconium și Antiohia, Pavel și Barnaba s-au rugat pentru cei care au crezut (14:23). Unul dintre aceștia era Timotei, care, probabil, ca

răspuns la aceste rugăciuni, s-a alăturat lui Pavel și Sila în a doua lor călătorie misionară.

În închisoarea din Filipi, rugăciunile rostite de Pavel și Sila la miezul nopții au primit răspuns, producându-se un cutremur de pământ, urmarea fiind convertirea temnicerului și a familiei acestuia (16:25-34).

Pavel s-a rugat împreună cu bătrânii bisericii din Efes la Milet (20:36), prilejuind acea mișcătoare manifestație de afecțiune pentru el, îmbinată cu întristarea pentru faptul că nu aveau să-l mai vadă în viața aceasta.

Creștinii din Tir s-au rugat cu Pavel pe malul mării (21:5) și aceste rugăciuni negreșit l-au însoțit pe Pavel în drumul său la Roma, unde a fost executat.

Anterior naufragiului corăbiei la bordul căreia a călătorit, Pavel s-a rugat în public, mulțumind lui Dumnezeu pentru masă — fapt care a înviorat echipajul și pasagerii corăbiei (27:35, 36).

Pe insula Malta, Pavel s-a rugat pentru tatăl bolnav al guvernatorului, urmarea fiind vindecarea miraculoasă a pacientului (28:8).

Așadar, reiese limpede că rugăciunea a fost atmosfera în care a viețuit biserica primară. Și atunci când creștinii s-au rugat, Dumnezeu a lucrat! †

D. Ziua de Rusalii și nașterea Bisericii (2:1-47)

2:1 Sărbătoarea Rusaliilor, întruchipând turnarea Duhului Sfânt, a avut loc la cincizeci de zile după Sărbătoarea Primelor Roade, care simboliza învierea lui Cristos. Cu ocazia acestor Rusalii, ucenicii erau cu toții într-un singur cuget, în același loc. Unul dintre subiectele pe care l-au discutat ei, probabil, a fost pe marginea unui text din Vechiul Testament care se ocupă de Sărbătoarea Cincizecimii (vezi Lev. 23:15, 16 de pildă). Sau poate că au cântat Psalmul 133, „Ce bine este să locuiască frații împreună, în unitate!”¹⁴

2:2 Venirea Duhului a presupus trei elemente: sunet, aspect vizibil și experimentarea unei minuni. Sunetul venit din cer a umplut întreaga casă, fiind ca văjăitul unui vânt puternic. Vântul este unul din cele câteva tipuri fluide ce se referă la Duhul Sfânt (untdelemnul, focul și apa), relevând suveranitatea Sa, modul Său imprevizibil de a se mișca.

2:3 Elementul vizibil a constat din limbile despicate, ca de foc, ce s-au odihnit

peste fiecare dintre ucenici. Nu se spune că au fost limbi de foc, ci „ca de foc“.

Fenomenul acesta nu trebuie confundat cu botezul focului. Deși botezul Duhului și botezul focului sunt menționate în același enunț (Mat. 3:11, 12; Luca 3:16, 17), ele constituie două evenimente separate și distincte. Primul este un botez al binecuvântării, al doilea al judecării. Primul i-a afectat pe credincioși, al doilea îi va afecta pe necredincioși. Prin intermediul primului, credincioșii au fost umpluți și împuterniciți, înființându-se Biserica, pe când al doilea va fi instrumentul prin care vor fi nimicivi necredincioșii.

Când Ioan Botezătorul s-a adresat unui grup mixt de oameni, alcătuit și din credincioși, și din necredincioși (vezi Mat. 3:6, 7), el a spus că Cristos îi va boteza cu Duhul Sfânt și cu foc (Mat. 3:11). În schimb, când s-a adresat doar celor care s-au pocăit cu adevărat (Marcu 1:5), el a spus că Cristos îi va boteza cu Duhul Sfânt (Marcu 1:8).

Care să fie atunci sensul limbilor despicate, ca de foc, de la Fapte 2:3? Limbile se referă negreșit la vorbire și probabil la darul miraculos al capacității de a vorbi în alte limbi, pe care apostolii urmau să-l primească la timpul potrivit. Iar focul ar putea fi o referire la Duhul Sfânt, ca sursă a acestui dar, descriind, în același timp, și propovăduirea plină de răvnă și foc sfânt ce avea să urmeze.

Gândul unei rostiri pline de entuziasm pare foarte nimerit, deoarece entuziasmul este condiția normală a unei vieți pline de Duhul, urmarea ei inevitabilă fiind mărturisirea lui Cristos.

2:4 Cât privește elementul al treilea, miracolul ce l-au trăit ucenicii la Rusalii, acesta a constat în umplerea pe care adus-o Duhul Sfânt, urmată de vorbirea în alte limbi.

Până în acest moment, Duhul lui Dumnezeu fusese cu ucenicii, dar de acum încolo El avea să locuiască în ei (Ioan 14:17). Astfel versetul marchează un important punct de cotitură în relațiile Duhului cu oamenii. În Vechiul Testament Duhul a venit peste oameni, dar nu ca o prezență necurmată, nu ca să locuiască în ei (Ps. 51:11). Începând însă cu ziua de Rusalii, Duhul lui Dumnezeu a locuit permanent în oamenii lui Dumnezeu — cu alte cuvinte, El a venit ca să rămână (Ioan 14:16).

În ziua de Rusalii credincioșii nu numai că au avut prezența Duhului, care a început

să locuiască în ei, ci au și fost umpluți cu El. Duhul lui Dumnezeu vine să locuiască în noi în clipa în care suntem mântuiți, dar pentru a fi umpluți cu Duhul, trebuie să studiem Cuvântul, să petrecem timp în rugăciune și meditație și să trăim în ascultare de Domnul. Dacă umplerea Duhului ar fi garantată automat în vremea noastră, atunci nu ni s-ar mai fi dat îndemnul: „Fiți umpluți cu Duhul!“ (Ef. 5:18).

Venirea Duhului Sfânt în ziua de Rusalii i-a constituit de asemenea pe ucenicii în Biserică, Trupul lui Cristos.

Căci prin Duhul am fost botezați cu toții, într-un singur trup — fie iudei, fie greci, fie sclavi, fie oameni liberi — și am fost făcuți să bem din același Duh (1 Cor. 12:13). Prin urmare, evreii și neevreii credincioși deveneau un singur om în Cristos Isus și mădulare ale aceluiași Trup (Ef. 2:11-22).

Ucenicii au fost de asemenea umpluți cu Duhul Sfânt, începând să vorbească în alte limbi, după cum le dădea Duhul rostire. Din versetele care urmează, rezultă clar că ei au primit puterea miraculoasă de a vorbi în limbi străine autentice, pe care nu le-au învățat niciodată. Nu a fost o rostire de cuvinte fără noimă sau cuprinsă de extaz, ci vorbirea în limbi existente, cunoscute și vorbite în alte părți ale lumii. Darul limbilor a fost unul din semnele sau minunile de care S-a folosit Dumnezeu pentru a aduce mărturie adevărului rostit de apostoli în mesajul propovăduit de ei (Ev. 2:3, 4). În același timp, trebuie să avem în vedere faptul că Noul Testament nu exista sub formă scrisă la acea dată. Dar, întrucât în vremea noastră avem la dispoziție, sub formă scrisă, toată revelația lui Dumnezeu, cuprinsă în Biblie, Cuvântul Său, nevoia darului limbilor a trecut, în mare măsură (deși, se subînțelege că Duhul suveran al lui Dumnezeu încă se poate folosi de acest dar al limbilor, dacă găsește de cuviință).

Apariția limbilor în ziua de Rusalii nu trebuie să constituie o dovadă că limbile trebuie neapărat să însoțească darul Duhului. Dacă așa ar sta lucrurile, de ce nu se pomeneste de limbi în legătură cu:

1. Convertirea celor trei mii de la Fapte 2:41?
2. Convertirea celor cinci mii (Fapte 4:4)?
3. Primirea Duhului Sfânt de către samariteni (Fapte 8:17)?

În realitate, singurele cazuri de vorbiri în limbi pe care le mai întâlnim în cartea

Fapte sunt următoarele:

1. Cu prilejul convertirii unor neevrei în casa lui Corneliu (Fapte 10:46).
2. Cu prilejul rebotezătorii ucenicilor lui Ioan la Efes (Fapte 19:6).

Înainte de a părăsi versetul 4, trebuie să precizăm că există serioase deosebiri de vederi în rindurile cercetătorilor Bibliei cu privire la întregul subiect al botezului Duhului Sfânt, atât în ce privește stabilirea numărului de câte ori a avut acesta loc, cât și cu privire la rezultatele care decurg din el.

Cât privește frecvența acestui botez, unii sunt de părere că:

1. A avut loc numai o singură dată — la Rusalii, când s-a constituit Trupul lui Cristos, Biserica. Prin urmare, toți credincioșii au fost cuprinși în efectele acestui botez.
2. După alții, ar fi avut loc în trei sau patru etape — la Rusalii (cap. 2); în Samaria (cap. 8); în casa lui Corneliu (cap. 10); la Efes (cap. 19).
3. Alții susțin că acest botez are loc ori de câte ori este măntuit cineva.

Cât privește efectele sale în viața persoanelor individuale, unii susțin că botezul Duhului Sfânt ar fi ceea ce ei au numit drept „a doua lucrare a harului“, ce ar avea loc după convertire și ar duce la o sfințire mai mult sau mai puțin completă. După cum s-a arătat deja, botezul Duhului Sfânt este acea operație prin care credincioșii au fost:

1. Incorporați în biserică (1 Cor. 12:13).
2. Înzestrați cu putere (Fapte 1:8).

2:5-13 Iudei, bărbați evlavioși se adunaseră în Ierusalim din toate colțurile lumii cunoscute până la acea dată, pentru a participa la sărbătoarea Cincizecimii (numită în românește și Rusaliile, n.tr.). Când au auzit aceștia zvonul privitor la cele întâmplate, s-au adunat la casa unde se aflau apostolii. Se constată că atunci, ca și în vremea noastră, oamenii erau atrași oriunde Duhul lui Dumnezeu era la lucru.

Până când a ajuns **mulțimea** la casa respectivă, apostolii au început deja să vorbească în limbi. Spre uimirea lor, vizitatorii i-au auzit pe acești ucenici galileeni vorbind într-o diversitate de limbi străine. Miracolul s-a manifestat asupra vorbitorilor, nu a ascultătorilor. Aceștia, fie că erau iudei din naștere, fie prozeliti, care s-au convertit la iudaism, fie că veneau din est, fie din vest, din nord sau din sud, fiecare auzea descrise **lucrările** mărețe ale lui **Dumnezeu**

în limba sa proprie. Cuvântul **limbă** este traducerea termenului *dialektos* din textul grec, care a ajuns la noi sub forma de „dialect“ (cu înțelesul de „grai“ sau ramificație teritorială a aceleiași limbi, n.tr.).

Este foarte răspândită opinia potrivit căreia darul limbilor la Rusalii a avut drept scop vestirea simultană a Evangheliei către reprezentanții ai mai multor Neamuri. Unul din susținătorii acestei păreri se exprimă astfel: „Dumnezeu a dat legea Sa într-o singură limbă, unui singur neam, dar evanghelia Sa a dat-o în toate limbile, tuturor neamurilor.“

Totuși textul biblic propriu-zis nu sprijină această opinie. Cei care au vorbit în limbi au vestit **minunatele lucrări ale lui Dumnezeu** (2:11). Acesta a fost un semn destinat poporului Israel (1 Cor. 14:21, 22), având menirea de a stârni uimire și minunare. În schimb, Petru a predicat Evanghelia într-o limbă pe care, dacă nu chiar toți, atunci cei mai mulți dintre ascultătorii săi o înțelegeau.

Răspunsul ascultătorilor la auzul acestor limbi a fost divers. Unii păreau profund interesați de ceea ce auzeau, pe când alții i-au învinuit pe apostoli că sunt **plini de vin nou**. Ucenicii se aflau într-adevăr sub o influență din afară, independentă de puterea lor, care era însă înrăurirea Duhului Sfânt, și nu **tăria vinului!**

Constatăm că oamenii nenăscuți din nou întotdeauna găsesc explicații naturale fenomenelor spirituale (pe care nu le înțeleg, n.tr.). Cu alt prilej, când s-a auzit din cer glasul lui Dumnezeu, unii au spus că a tunat (Ioan 12:28, 29). Acum necredincioșii iau în răs fenomenul vorbirii în limbi, descriind starea înălțătoare creată de venirea Duhului Sfânt cu cuvintele: **vin nou** („must“ sau „vin dulce“ în unele versiuni românești). „Lumii,“ spunea Schiller, „îi face plăcere să umbrească tot ce strălucește și să-i târască în țărână pe cei înălțați.“

2:14 Ucenicul care se lepădase de Domnul cu jurăminte și blesteme se infățișează acum neînfricat în fața mulțimii. Vorbitorul nu mai este timidul și șovăitorul adept de altădată, ci un vajnic vestitor al Evangheliei, înzestrat cu calități de leu — toate acestea fiind urmarea fenomenului de la Rusalii. **Petru** este acum umplut cu Duhul Sfânt.

La Cezarea Filipi Domnul promisese că-i va da lui Petru cheile împărăției cerurilor (Mat. 16:19). Aici la Fapte 2 îl vedem folosindu-se de aceste chei pentru a le

deschide iudeilor ușa (v. 14) iar în capitolul 10, o va deschide și Neamurilor.

2:15 Mai întâi, apostolul explică ascultătorilor că evenimentele ieșite din comun la care au asistat în cursul zilei nu se datorează influenței vinului nou. În fond, nu era decât ora 9 dimineața. Aproape nimeni nu se îmbăta la o oră atât de timpurie. În plus, iudeii angajați în ceremoniile de la sinagogă, prilejuite de această sărbătoare, se abțineau de la hrană și băutură până la ora 10 dimineața sau chiar până la amiază, în funcție de ora la care se aducea jertfa.

2:16-19 Adevărata explicație consta în faptul că Duhul lui Dumnezeu fusese turnat, așa cum spusese profetul Ioel (Ioel 2:28).

În realitate, evenimentele de la Rusalii nu au constituit împlinirea integrală a profeției lui Ioel. Majoritatea fenomenelor descrise în versetele 17-20 nu au avut loc cu acest prilej. Dar ceea ce s-a întâmplat la Rusalii a fost o avanpremieră a ceea ce va urma în zilele de pe urmă... înainte de a veni ziua arătării mărețe și strălucite a Domnului. Dacă Rusaliiile au împlinit profeția lui Ioel, cum se explică faptul că mai jos, în versetul 19 din capitolul 3, se face promisiunea potrivit căreia dacă va avea loc o pocăință la scară națională și Israelul îl va primi pe cel care L-a răstignit, El va reveni și va inaugura ziua Domnului?

Citatul din Ioel este un un exemplu elocvent al „legii dublei referiri“, conform căreia o profeție din Biblie are parte de o împlinire parțială la o dată anumită, urmând ca împlinirea ei integrală să aibă loc la o dată ulterioară.

Duhul lui Dumnezeu a fost turnat la Rusalii, dar nu a fost turnat literalmente peste orice faptură. Împlinirea finală a profeției va avea loc la sfârșitul Marii Strămtorări. Slăvita revenire a lui Cristos va fi precedată de minuni în ceruri și semne pe pământ (Mat. 24:29, 30). Domnul Isus Cristos se va arăta apoi pe pământ, venind să-și nimicească dușmanii și să-și întemeieze împărăția. La începutul domniei Sale de o mie de ani, Duhul lui Dumnezeu va fi turnat peste orice faptură, atât peste Neamuri, cât și peste iudei, și această condiție va prevala, în mare, pe parcursul întregului Mileniu. Vor fi date diverse manifestări ale Duhului, fără deosebire de sex, vârstă sau statut social. Vor fi vedenii și visuri, care sugerează receptarea cunoștințelor; de asemenea, profeții, care denotă transmiterea acestora către alții. Astfel, darurile revelației

și comunicării își vor face simțite prezența deplină. Toate acestea se vor întâmpla în perioada de timp descrisă de Ioel drept zilele de pe urmă (v. 17), referindu-se, evident, la ultimele zile ale Israelului, nu ale bisericii.

2:20 Se arată clar că semnele supranaturale din cer vor avea loc înainte de a veni ziua... DOMNULUI. În acest context, ziua DOMNULUI se referă la revenirea Sa personală pe pământ, pentru a-Și nimici vrăjmașii și a domni cu mare putere și slavă.

2:21 Petru încheie citatul din Ioel cu promisiunea că oricine va chema numele DOMNULUI va fi mântuit. Este vestea bună valabilă pentru toate veacurile, că mântuirea este oferită în dar tuturor oamenilor, pe baza principiului credinței în Domnul. Numele DOMNULUI este sintagma prin care se definește tot ceea ce este Domnul. Astfel, a chema numele Lui înseamnă a-L chema pe El însuși ca obiect al credinței adevărate și ca singurul mod prin care poate fi mântuit cineva.

2:22-24 Dar cine este Domnul? Petru își continuă discursul, făcând uluitorul anunț potrivit căruia acest Isus pe care ei L-au răstignit este atât Domnul, cât și Cristosul. Petru realizează acest lucru, referindu-se mai întâi la viața lui Isus, apoi la moartea, învierea și înălțarea Sa și, în final, la glorificarea Sa la dreapta lui Dumnezeu Tatăl. În eventualitatea că în mințile lor mai stăruia iluzia că Isus s-ar mai afla într-un mormânt, în Iudeea, Petru se grăbește să le spulbere această iluzie, spunându-le apăsător că Cel pe care L-au asasinat ei se află acum în cer și că vor trebui să dea socoteală în fața Lui!

Așadar iată elementele argumentării apostolului: S-a demonstrat că Isus din Nazaret a fost un Om de la Dumnezeu prin multe minuni săvârșite de El în puterea lui Dumnezeu (v. 22). În sfatul bine hotărât și știința Sa mai dinainte, Dumnezeu L-a dat în mâinile iudeilor. Aceștia, la rândul lor, L-au dat în mâna Neamurilor (adică a oamenilor nelegiuți), ca El să fie răstignit și omorât (v. 23). Dar Dumnezeu L-a înviat din morți, dezlegându-I durerea morții, pentru că nu era cu puțină ca El să fie ținut prizonier de ea, pentru următoarele motive:

1. Caracterul lui Dumnezeu a reclamat învierea Sa. Cel fără păcat, Domnul, a murit pentru cei păcătoși. Acum Dumnezeu trebuia să-L învie, ca dovadă a satisfacției sale depline față de lucrarea

răscumpărătoare a lui Cristos.

2. **Profețiile din Vechiul Testament** reclaman învierea Domnului Isus Cristos — exact ideea pe care o subliniază Petru în versetele următoare.

2:25-27 În Psalmul 16 David scrisese în mod profetic despre viața, moartea, învierea și gloriificarea Domnului.

Cât privește viața Sa, **David** descrie nemărginită încredere și asigurare a Celui care a trăit într-o necurmată părtășie cu Tatăl Său. **Inima, limba și carnea** — întreaga Sa ființă — erau pline de bucurie și nădejde.

Cât privește moartea Sa, **David a prevăzut** că Dumnezeu nu va lăsa sufletul Său în Hades, nici nu va permite Sfântului Său să vadă putrezirea. Cu alte cuvinte, sufletul Domnului Isus nu va fi lăsat în starea de despărțire de trup, nici nu i se va permite trupului Său să se dezintegreze. (Versetul acesta nu trebuie folosit în încercarea de a dovedi că Domnul Isus S-ar fi dus într-o anumită temniță a duhurilor celor morți, situată undeva în regiunile cele mai de jos ale pământului, în timpul morții Sale. Sufletul Său S-a dus în cer.⁷ — Luca 23:43 — iar trupul Său a fost așezat în mormânt.)

2:28 Cât privește învierea Domnului, David și-a exprimat încrederea că Dumnezeu îi va arăta cărarea vieții. În Psalmul 16:11a, David scrie următoarele: „Tu îmi vei arăta cărarea vieții.” Petru citează acest verset la Fapte 2:28a: **Mi-ai făcut cunoscut căile vieții**, redându-l la timpul trecut. E limpede că Duhul Sfânt l-a călăuzit să procedeze la această schimbare de timp, întrucât învierea avusese deja loc.

Actuala gloriificare a Mântuitorului a fost prezisă de David în cuvintele: **Mă vei umple de bucurie cu prezența Ta sau**, cum se exprimă Psalmul 16:11: „În prezența Ta este plinătate de bucurie; la dreapta Ta sunt desfătări în veci de veci.”

2:29 Petru argumentează că **David** n-ar fi putut afirma aceste lucruri despre sine, întrucât trupul *lui văzuse putrezirea, mormântul lui* fiindu-le binecunoscut iudeilor din vremea aceea, ei știind că David nu a înviat.

2:30, 31 Când a redactat Psalmul acesta, **David** a scris în calitate de profet. El și-a amintit că **Dumnezeu** promisese că **Îl va învia** pe Unul din descendenții săi ca să **stea pe tronul lui** în veci de veci. **David** și-a dat seama că Acesta va fi Mesia și că deși El va muri, **sufletul Lui** nu va fi lăsat în

starea de suspensie, lipsit de trup, și că trupul Lui nu se va descompune.

2:32, 33 În continuare Petru repetă anunțul care-i va fi șocat peste măsură pe ascultătorii lui, că Mesia despre care a profetizat **David** este **Isus** din Nazaret, pe Care **Dumnezeu** L-a înviat din morți, așa cum puteau depune mărturie apostolii, ca unii care erau martori oculari ai învierii Sale. După învierea Sa, Domnul Isus a fost **înălțat la dreapta lui Dumnezeu** și între timp **Duhul Sfânt** a fost trimis, conform promisiunii Tatălui. Aceasta a fost explicația celor petrecute la Ierusalim, anterior în cursul zilei.

2:34, 35 Dar oare nu profetise **David** și despre înălțarea lui Mesia? Evident, David nu s-a referit la el însuși în Psalmul 110:1, ci a citat cuvintele adresate de Iehova lui Mesia: „**Stai la dreapta mea până voi pune pe vrămașii Tăi așternut picioarelor Tale.**” (Luați bine seama la faptul că în versetele 33-35 se prezice scurgerea unei perioade de timp între gloriificarea lui Cristos și revenirea Sa pentru a-i pedepsi pe dușmanii Lui și a-Și întemeia împărăția, „**stai... până voi...**”.)

2:36 În continuare, iudeii sunt confrunțați din nou cu zdrobitorul anunț: **DUMNEZEU L-A FĂCUT ȘI DOMN, ȘI CRISTOS — PE ACEST ISUS PE CARE VOI L-AȚI RĂSTIGNIT** (traducere după topica din greacă). După cum se exprimă Bengel: „Elementul usturător este așezat la sfârșitul enunțului” — **ACEST ISUS, pe care voi L-ați răstignit**. Da, ei L-au răstignit pe Unsul lui Dumnezeu și venirea Duhului Sfânt era o dovadă de netăgăduit a faptului că Isus fusese preamărit în ceruri (Ioa.7:39).

2:37 Atât de zguduitoare a fost puterea de convingere a Duhului Sfânt, încât ascultătorii au răspuns imediat. Fără nici un îndemn din partea lui Pavel, ei strigă: „**Ce să facem?**” — întrebare izvorâtă dintr-un profund sentiment de vinovăție. Căci ei și-au dat, în sfârșit, seama că Isus pe care L-au omorât este Fiul preaiubit al lui Dumnezeu! Acest Isus fusese înviat din morți, aflându-Se acum în cer, în stare de proslăvire. În lumina acestor fapte incontestabile, cum mai puteau scăpa ucigașii aceștia de judecată?

2:38 Petru le-a răspuns că trebuie să se pocăiască și să fie botezați în Numele lui Isus Cristos spre iertarea păcatelor. Mai întâi trebuiau să se pocăiască, să-și recunoască vina și să se situeze de partea lui Dumnezeu, împotriva lor înșiși.

Apoi trebuiau să fie botezați spre iertarea păcatelor lor. La prima vedere, acest verset pare să propage învățătura potrivit căreia mântuirea s-ar căpăta prin botez — și mulți oameni insistă că *acesta* ar fi sensul versetului. Dar o asemenea interpretare este imposibilă, din următoarele motive:

1. În zeci de pasaje din Noul Testament, se afirmă că mântuirea este prin credința în Domnul Isus Cristos (de exemplu, la Ioan 1:12; 3:16, 36; 6:47; Fapte 16:31; Rom. 10:9). Nici un verset nu ar putea contrazice o mărturie atât de covârșitoare ca cea expusă de pasajele menționate mai sus.
2. Tălharul de pe cruce a primit asigurarea mântuirii, fără să fi fost botezat (Luca 23:43).
3. Nu se afirmă nicăieri în Scriptură că Mântuitorul l-ar fi botezat pe cineva. Această omisiune ar fi cu totul inexplicabilă, dacă botezul ar fi esențial în vederea mântuirii.
4. Apostolul Pavel s-a declarat mulțumit că el însuși nu a botezat decât pe câțiva dintre corinteni — iarăși, mulțumirea apostolului ar fi suspectă, dacă botezul ar putea mântui (1 Cor. 1:14-16).

Este important să observăm că numai iudeilor li s-a spus că trebuie să fie botezați în vederea iertării păcatelor (vezi Fapte 22:16). Or, tocmai în acest fapt credem noi că rezidă înțelegerea pasajului. Poporul Israel îl răstignise pe Domnul slavei. Iudeii strigaseră: „Sângele Lui să cadă asupra noastră și asupra copiilor noștri“ (Mat. 27:25). În felul acesta, culpabilitatea pentru moartea lui Mesia a fost revendicată de poporul Israel.

Între timp, unii din acești iudei și-au dat seama de greșeala pe care au comis-o. Pocăindu-se, ei și-au recunoscut păcatul în fața lui Dumnezeu. Încercându-se în Domnul Isus ca Mântuitor al lor, ei au fost regenerați și au primit iertarea veșnică de păcate. Botezându-se în public, ei s-au desolidarizat astfel de *neamul* care L-a răstignit pe Domnul, identificându-se, în schimb, cu *El*. Botezul a devenit astfel semnul exterior al faptului că păcatul lor în legătură cu respingerea lui Cristos (precum și celelalte păcate ale lor) au fost spălate. Prin aceasta ei au fost strămutați din tărâmul iudaic în cel creștin. Dar nu botezul i-a mântuit, ci numai credința în Cristos a fost singura care a putut face acest lucru. A susține că altfel ar sta lucrurile ar însemna

a propovădui o altă evanghelie, fiind, prin urmare, anatema (Gal. 1:8, 9).

O altă interpretare a botezului spre iertarea păcatelor ne-o oferă Ryrice:

Asta nu înseamnă pentru că păcatele să fie iertate, pentru că pretutindeni în Noul Testament păcatele sunt iertate ca urmare a credinței în Cristos, și nu ca rezultat al botezului. Înseamnă a fi botezat din pricina iertării păcatelor. Prepoziția *eis* din textul grec, tradusă prin „pentru“, înseamnă „din pricina“ nu numai aici, ci și în pasaje cum ar fi cel de la Matei 12:41, unde sensul poate fi doar acesta: „ei s-au pocăit din pricina [nu pentru că] predicării lui Iona.“ Pocăința a adus iertarea păcatelor pentru această mulțime de oameni de la Rusalii și, datorită faptului că le-au fost iertate păcatele, ei au fost rugați acum să se boteze.⁸

Petru i-a asigurat că dacă se pocăiesc și se botează, vor primi darul Duhului Sfânt. A insistat că această ordine se aplică și în cazul nostru, al celor de azi, ar însemna să răstălmăcim relațiile administrative ale lui Dumnezeu în zilele primare ale bisericii. După cum a arătat atât de magistrul H. P. Barker în lucrarea sa *The Vicar of Christ (Vicarul lui Cristos)*, există patru comunități de credincioși în cartea Faptelor Apostolilor și ordinea primirii Duhului Sfânt diferă de la caz la caz.

Aici în Fapte 2:38 citim despre creștinii *iudei*. Pentru ei, ordinea a fost următoarea:

1. Pocăința.
2. Botezul în apă.
3. Primirea Duhului Sfânt.

Convertirea *samaritenilor* este consemnată la Fapte 8:14-17. Acolo citim că au avut loc următoarele evenimente:

1. Au crezut.
2. Au fost botezați în apă.
3. Apostolii s-au rugat pentru ei.
4. Apostolii și-au pus mâinile peste ei.
5. Au primit Duhul Sfânt.

La Fapte 10:44-48 convertirea *Neamurilor* este avută în vedere. Observați care este ordinea în acest caz:

1. Credința.
2. Primirea Duhului Sfânt.
3. Botezul în apă.

Și în sfârșit o ultimă comunitate de credincioși este alcătuită din *ucenici ai lui Ioan Botezătorul*, Fapte 19:1-7:

1. Ei au crezut.
2. Au fost rebotezați.
3. Apostolul Pavel și-a pus mâinile peste ei.

4. Ei au primit Duhul Sfânt.

Înseamnă asta că au existat patru căi de mântuire în Cartea Faptelor Apostolilor? Desigur că nu. Mântuirea a fost, este și va fi întotdeauna numai pe baza credinței în Domnul. Dar în perioada de tranziție consemnată la Fapte, Dumnezeu a găsit de cuviință ca Duhul Sfânt să fie primit în împrejurări diferite, fără ca El să ne fi descoperit motivele pentru care a procedat astfel.

În concluzie, care din aceste modele se aplică în cazul nostru, al celor de astăzi? Întrucât israeliții ca națiune L-au respins pe Mesia, ei și-au ratat orice privilegiu special pe care le-ar fi avut altfel. Astăzi Dumnezeu își cheamă din rândurile Neamurilor un popor, pentru Numele Său (Fapte 15:14). Prin urmare, ordinea valabilă în vremea de acum este cea pe care o găsim la Fapte 10:

Credința.

Primirea Duhului Sfânt.

Botezul cu apă.

Noi credem că această ordine se aplică în cazul tuturor celor de azi, și iudei, și Neamuri. La început, aceasta ar putea părea un fapt arbitrar. Dar s-ar putea pune întrebarea: „Când a încetat ordinea de la Fapte 2:38 să se aplice în cazul iudeilor și când a început ordinea din Fapte 10:44-48?” Desigur, nu se poate preciza data exactă. Dar cartea Fapte urmărește o tranziție treptată de la faza în care Evanghelia era adresată în principal iudeilor, la faza în care se adresează în principal Neamurilor. Dar când ajungem la sfârșitul cărții Fapte, constatăm că poporul Israel a fost pus, în mare, deoparte. Prin necredința sa, el și-a ratat orice pretenție pe care ar fi putut-o avea de a fi poporul ales al lui Dumnezeu. În timpul Epocii Bisericii, el este cotelat la un loc cu celelalte popoare neevreiești și ordinea lui Dumnezeu schițată la Fapte 10:44-48 se aplică în acest caz.

2:39 Petru le amintește apoi că **făgăduința Duhului Sfânt este pentru ei și pentru copiii lor** (poporul evreu) și pentru toți cei care sunt departe (Neamurile), în număr cât de mare le va chema Dumnezeu.

Chiar oamenii care afirmaseră anterior: „Sângele Lui să cadă peste noi și peste copiii noștri” sunt asigurați acum de har, atât ei, cât și copiii lor, dacă își vor pune încrederea în Domnul.

Versetul acesta a fost adesea folosit ca bază de plecare pentru învățătura greșită, potrivit căreia copiii părinților credincioși sunt asigurați, bucurându-se și ei de privilegiile legământului, sau că sunt automat sal-

vați. Spurgeon dă un răspuns foarte eficace la această concepție greșită:

Oare când va înțelege Biserica lui Dumnezeu că: „ce e născut din carne este carne și ce e născut din Duhul este Duh?” „Cine poate scoate un lucru curat dintr-unul necurat?” Nașterea naturală transmite murdăria naturii, dar nu poate conferi pacea. Sub noul legământ, ni se spune în mod expres că fiii lui Dumnezeu sunt „născuți nu din sânge, nici din voia cărnii [firii], nici din voia vreunui om, ci din Dumnezeu.”⁶⁹

Ceea ce trebuie remarcat este că promisiunea nu este adresată doar **vouă și copiilor voștri**, ci și **tuturor celor care sunt departe acum, în oricât de mare număr îi va chema Domnul Dumnezeu nostru**. Este același grad atotcuprinzător și inclusiv pe care îl conține invitația Evangheliei, prin cuvântul „oricine”.

2:40 Capitolul de față nu consemnează mesajul lui Petru în întregime. Dar punctele esențiale din restul mesajului constituie un îndemn la adresa ascultătorilor săi iudei, ca aceștia să se mântuiască din mijlocul unei generații perverse, care L-a respins și L-a omorât pe Domnul Isus. Lucrul acesta îl pot face desolidarizându-se în public de orice legături cu neamul vinovat al Israelului, prin botezul creștin.

2:41 O mare mulțime de oameni au pășit în față, dorind să fie botezați, ca dovadă exterioară a faptului că au primit cu bucurie¹⁰ cuvântul lui Petru ca pe cuvântul lui Dumnezeu.

În ziua aceea s-au adăugat la ceata credincioșilor circa trei mii de suflete. Dacă cea mai bună dovadă a lucrării Duhului Sfânt este convertirea sufletelor, atunci negreșit lucrarea lui Petru se înscrie în această categorie. Desigur acest pescar galileean își va fi amintit de cuvintele Domnului Isus: „Vă voi face pescari de oameni” (Mat. 4:19), precum și de cealaltă rostire a Mântuitorului: „Adevărat, adevărat vă spun că cine crede în Mine va face și el lucrările pe care le fac Eu; și va face lucrări și mai mari decât acestea, pentru că Eu Mă duc la Tatăl” (Ioan 14:12).

E bine să observăm grija cu care este consemnat numărul convertiților — *aproape trei mii de suflete*. Nu le-ar strica tuturor slujitorilor Domnului să dea dovadă de aceeași grijă când fac totul celor care „s-au decis” pentru Cristos.

2:42 Dovada realității constă în statornicie, în continuitate. Convertiții aceștia au

dovedit realitatea mărturisirii lor de credință, prin faptul că au rămas statornici în:

1. **Învățătura apostolilor.** Asta înseamnă scrierile inspirate ale apostolilor, transmise inițial pe cale orală iar mai apoi sub forma actuală scrisă, a Noului Testament.

2. **Părtășie.** O altă dovadă a vieții noi a fost dorința noilor credincioși de a fi cu copiii Domnului și de a împărți în comun lucrurile. Ei erau pătruși de sentimentul despărțirii de lume și alipirii de Dumnezeu, al apartenenței la o comunitate de interese comune cu alți creștini.

3. **Frângerea pâinii.** Această expresie se referă în Noul Testament atât la Cina Domnului, cât și la luarea în comun a meselor. Sensul fiecărui text trebuie stabilit în funcție de context. Aici evident este o referire la Cina Domnului, întrucât ar fi absolut gratuit să se afirme că au stăruit în luarea împreună a meselor. De la Fapte 20:7 aflăm că primii creștini aveau obiceiul să frângă pâinea în prima zi a săptămânii. În primele zile ale Bisericii, cina Domnului era însoțită de un ospăț al iubirii („o agapă“), ca mijloc prin care sfinții își exprimau prețuirea unii față de alții. Dar, pe măsură ce s-au înțepit abuzurile, acest gen de agapă și-a încetat apariția.

4. **Rugăciuni.** Aceasta a constituit a patra practică de bază a bisericii primare și a exprimat totala bizuire pe Domnul, în privința închinării, călăuzirii, păstrării și slujirii credincioșilor.

2:43 Oamenii au fost cuprinși de un sentiment de uimire și reverență. Măreața putere a Duhului Sfânt a fost atât de evidentă încât peste inimi s-a lăsat o tăcere, o anumită reținere. Sufletele le-au fost umplute de uimire, văzându-i pe apostoli săvârșind multe minuni și semne. „Minunile“ sunt sinonime cu miracolele, producând uimire. „Semnele“ au fost miracole menite să transmită învățătură. Un miracol poate fi atât o *minune*, cât și un *semn*.

2:44, 45 Credincioșii se adunau tot timpul împreună și aveau toate lucrurile de obște. Atât de mult fusese revărsată dragostea lui Dumnezeu în inimile lor, încât nu mai considerau posesiunile lor materiale ca fiind ale lor (4:32). Oriunde se constata că există o nevoie în cadrul părtășiei, ei își vindeau proprietățile personale și împărțeau sumele obținute. Astfel exista egalitate.

În rândul celor care au crezut s-a manifestat o asemenea unitate a inimii și a intereselor, în care egoismul firesc, propriu condiției obișnuite a

omului căzut, a fost înghițit de plinătatea unei iubiri izvorâte din însăși iubirea divină. Ei erau împreună într-un grad atât de mare încât tot ce aveau era folosit în comun; și asta nu prin vreo lege sau constrângere din afară, care ar fi răpit farmecul acestei unități, ci datorită conștiinței lor cu privire la starea pe care o ocupau în Cristos și la ce însemna Cristos pentru fiecare dintre ei. Fiind umpluți de El peste măsură cu o binecuvântare pe care nimic n-o putea umbri și care sporea pe măsură ce slujeau tot mai mult, „ei își vindeau ogoarele și averile, împărțind banii la toți, după nevoile fiecăruia.“⁴¹

Mulți din vremea noastră susțin că nu trebuie să urmăm această practică a creștinilor primari, fiind doar la un pas de a afirma prin aceasta că de fapt nu ar trebui să ne iubim aproapele ca pe noi înșine! Dar această împărțire în comun a tuturor bunurilor personale și a averilor imobiliare era roada inevitabilă a unor vieți umplute cu Duhul Sfânt. S-a afirmat că „un creștin adevărat nu poate suporta să aibă prea mult pentru el, când alții au prea puțin.“

2:46 Versetul acesta arată efectul Rusalțiilor asupra vieții religioase și vieții în familie.

Cât privește *viața religioasă*, să nu uităm că acești convertiți de la început proveneau din iudaism. Deși Biserica își începuse deja existența, legăturile cu templul iudaic nu au fost întrerupte imediat. Procesul debarasării de veșmintele mortuare ale iudaismului a continuat pe tot parcursul evenimentelor cuprinse în cartea Fapte. Și astfel credincioșii au continuat să frecventeze serviciile de la templu,⁴² unde li se citea și expunea Vechiul Testament. În plus, desigur, ei se adunau prin case, unde erau angajați în acțiunile descrise în versetul 42.

Cât privește *viața de familie*, citim că frângeau pâinea... luau hrana cu bucurie și curăție de inimă. Aici contextual pare să indice în mod clar că este vorba despre frângerea pâinii în mod normal, cu ocazia meselor obișnuite, nu la Cina Domnului. Bucuria mântuirii lor se revărsa în toate aspectele vieții lor, până la cele mai mici detalii, innobilându-le cu aureola slavei divine.

2:47 Viața devenise un imn de laudă și un psalm de mulțumire pentru cei ce fuseseră izbăviți din puterea întunericului și strămutați în Împărăția iubirii Fiului lui Dumnezeu.

La început, credincioșii erau plăcuți înaintea întregului popor (sau, cum se

spune în textul englez: „aveau trecere înaintea tuturor oamenilor“ (n.tr.). Dar această stare nu a durat mult. Prin însăși natura ei, credința creștină în mod inevitabil va stârni ura și împotrivirea inimii umane. Mântuitorul Și-a avertizat ucenicii să se ferească de popularitate (Luca 6:26) și le-a promis că vor avea parte de prigoane și strămtorări (Mat. 10:22, 23). Prin urmare, această „trecere“ de care s-au bucurat la început nu a fost decât o etapă trecătoare, fiind curând urmată de o inversunată împotrivire.

Și Domnul adăuga în fiecare zi la numărul lor pe cei ce erau mântuiți. Părțasia creștină s-a lărgit, prin noii convertiți care se adăugau zilnic la ceata creștinilor. Cei care auzeau Evanghelia aveau responsabilitatea de a-L accepta pe Isus Cristos printr-un act hotărât al voinței lor. Alegerea și adăugarea pe care o face Domnul nu exclude responsabilitatea omului.

Așadar, în capitolul acesta avem relatarea tărârii Duhului Sfânt, a memorabilei cuvântări rostite de Petru în fața adunării iudeilor, a convertirii unei mari mulțimi de oameni și a scurtei descrieri a felului de trai existent în mijlocul creștinilor primari. Cât privește această viață, esența ei a fost descrisă cu foarte multă măiestrie în a 13-a ediție a *Enciclopediei Britanice*, în articolul referitor la „Istoria Bisericii“:

Elementul cel mai remarcabil al vieții creștinilor primari a fost convingerea lor fermă că sunt un popor al lui Dumnezeu, oameni chemați și puși deoparte de El. Biserica creștină, în gândirea ei, a fost o instituție divină, iar nu omenească. Ea a fost întemeiată și controlată de Dumnezeu și chiar și lumea a fost creată din pricina ei. Această concepție... a stăpânit întreaga viață a creștinilor primari, atât pe plan individual, cât și social. Ei se considerau separați de restul lumii, dar legați între ei cu legături tainice. Cetățenia lor era în cer, nu pe pământ, iar principiile legii după care se străduiau să se călăuzească proveneau de sus. Lumea în care trăiau era pentru ei doar vremelnică, adevărata lor viață fiind în viitor. Cristos avea să se întoarcă în curând; deci serviciile lor, muncile pe care trebuiau să le presteze la stăpâni sau plăcerile acestui veac erau de prea mică importanță pentru ei... Duhul Sfânt era prezent în viața de zi cu zi a creștinilor și toate harurile creștine își manifestau roada în ei. Una din urmările acestui crez a fost caracterul specific de entuziasm și inspirație pe care-l etala felul lor de trai. Câci ei nu trăiau experiențele cotidiene ale oamenilor obișnuiți, ci ale unor oa-

meni care au fost smulși din ei înșiși și strămutați într-o sferă mai înaltă.

E de ajuns să citim acest articol, să ne dăm seama cât de mult s-a îndepărtat, într-o anumită privință, Biserica de la această stare de vigoare și solidaritate!

BISERICA DIN CASE ȘI ORGANIZAȚIILE PARABISERICESTE

Întrucât aici,¹³ în Fapte, întâlnim pentru prima oară termenul *biserică* (*ekklesia*, în greacă), se cuvine să facem o paranteză, analizând locul central pe care l-a ocupat Biserica în gândirea primilor creștini.

Biserica în Cartea Fapte și în restul Noului Testament era, în realitate, ceea ce s-a numit „o biserică în casă“. Primii creștini se adunau în case, și nu în clădiri special amenajate pentru scopuri ecleziastice. S-a afirmat că religia a fost atunci eliberată din lăcașurile cu destinație sacră și așezată în acel loc universal al vieții, căminul. Unger spune că locuințele credincioșilor au continuat să fie locurile de strângere ale creștinilor timp de două secole.¹⁴

Poate că ne este lesne să credem că locuințele fraților erau folosite ca lăcașuri de închinăciune din imperative de ordin economic, mai degrabă decât din considerente de natură spirituală. Ne-am obișnuit atât de mult cu bisericile situate în clădiri special amenajate și în capele, încât am ajuns să le considerăm drept soluția ideală, lăsată de Dumnezeu.

Dar există temeuri serioase care ne îndreptățesc să credem că primii creștini din secolul întâi erau mai înțelepți decât noi.

În primul rând, este o contrazicere a spiritului credinței creștine și o infirmare a accentului pus de aceasta pe iubire, când cheltuim mii de dolari pentru construirea unor clădiri luxoase, când pretutindeni în lume constatăm atâtea nevoi urgente. Iată ce a spus E. Stanley Jones în această privință:

L-am privit pe Bambino, copilul-Cristos din Catedrala de la Roma, încărcat de giuvaieruri, și apoi am ieșit afară și am privit fața copiilor flămânzi, întrebându-mă dacă Cristos, la vederea acestor copii infomețați, s-ar fi putut bucura de giuvaierurile Sale. M-a urmărit multă vreme după aceea gândul că dacă Cristos S-ar putea bucura de aceste giuvaieruri, atunci eu nu m-aș mai putea bucura de Cristos. Imaginea aceluia Bambino acoperit de bijuterii, contrastată cu cea

a copiilor flămânzi, constituie simbolul a ceea ce am făcut noi, învăluindu-L pe Cristos în splendoarea catedralelor și bisericilor somptuoase, rămânând total nepăsători față de racilele de bază ce macină societatea umană, în care Cristos este lăsat să sufere de foame prin persoana celor nevoiași și lipsiți de un loc de muncă¹⁵

Nu numai că este inuman, ci și neeconomic să cheltuești bani ridicând clădiri constisitoare ce vor fi date în exploatare doar trei, patru sau maximum cinci ore pe săptămână. Cum de ne-am permis să alunecăm în acest vis al rupei de realitate, fiind gata să cheltuim atât de mult, în schimbul unui randament atât de mic?

Programele din ultima vreme, destinate construirii de biserici, au constituit una din cele mai mari piedici în calea lăririi bisericii. Nevoia achitării unor rate mari, pentru stingerea sumei principale a datoriei, plus dobânda aferentă (și ea foarte ridicată!) îi determină pe conducătorii bisericilor să se opună oricăror eforturi de a se diviza în cuiburi mai mici și de a înființa noi biserici, căci orice pierdere de membri ar duce la o scădere a venitului bisericii, atât de necesar pentru achitarea clădirii și pentru cheltuielile ei de întreținere. Astfel, o generație de creștini nenăscuți încă se va trezi înglodată în datorii, orice dorință de reproducere a bisericii fiind repede înăbușită (din considerente economice).

Îi auzim mereu pe unii susținând că trebuie să avem clădiri impunătoare, pentru a-i atrage pe cei ce nu frecventează biserica să participe la serviciile noastre. Pe lângă faptul că acesta este un mod cu totul firesc de a gândi, argumentul nesocotește modelul oferit nouă de Noul Testament. Întrunirile bisericii primare erau, în principal, în folosul credincioșilor. Creștinii se strângeau la un loc în vederea învățării apostolilor, a părții, frângerii pâinii și rugăciunii (Fapte 2:42). Ei nu făceau evanghelizare invitându-i pe oameni la adunările lor duminicale, ci mărturisind celor cu care intrau în legătură în timpul săptămânii. Abia când oamenii erau converși, erau aduși la părțasia și căldura adunărilor creștine ținute prin case, pentru a fi hrăniți și îmbărbătați.

Uneori este greu să-i convingem pe oameni să participe la serviciile religioase ținute în localuri somptuoase, datorită tendinței oamenilor de a respinge formalismul, la care se mai adaugă și teama că li se va solicita să dea bani. „Banii — asta-i tot ce vrea biserica

de la tine“ pare să fie o nemulțumire foarte răspândită în rândul oamenilor. Dar mulți dintre aceștia ar fi dispuși să participe la o oră de studiu biblic ținută în casa cuiva, unde nu mai sunt obligați să țină seama de modă, ci se simt bine în haine obișnuite, într-o atmosferă lejeră și degajată, lipsită de formalism.

Realitatea este că biserica din cămin este idealul pentru orice cultură și orice țară. Și, dacă am putea cuprinde cu privirea toată lumea, ne-am da seama că, numeric, mai mulți credincioși se adună la închinăciune ca biserica în casă, decât în oricare alt mod.

În contrast cu impunătoarele catedrale, biserici și capele de astăzi — alături de întreaga pleiadă de confesiuni super organizate, „borduri de misiune“ și organizații *parabisericești*, apostolii din Cartea Fapte nu au făcut nici un efort de a forma vreo organizație de nici un fel pentru propășirea lucrării Domnului. Biserica locală a fost unitatea de bază lăsată de Dumnezeu pe pământ pentru propagarea credinței iar ucenicii erau satisfăcuți să-și desfășoare lucrarea în acest context.

În ultimii ani, în sânul creștinătății s-a produs o explozie de proporții amețitoare pe plan organizatoric. Astfel, ori de câte ori îi vine unui credincios o idee novatoare pentru a promova cauza lui Cristos, îndată înființează un nou bord de misiune, o nouă corporație sau instituție!

Sau din urmăritele acestei explozii organizatorice este faptul că unii învățători și predicatori capabili au fost sustrași de la misiunea lor principală, pentru a sluji ca administratori. Dacă toți administratorii bordurilor de misiune ar sluji pe câmpul de misiune, s-ar reduce considerabil personalul de la sediul acestor organizații.

O altă urmare a proliferării organizațiilor este necesitatea străngerii unor sume uriașe de bani pentru întreținerea acestora, fondurile respective fiind retrase astfel de la activitățile direct îndreptate spre câștigarea oamenilor prin Evanghelie. Cea mai mare parte a fiecărui dolar donat de susținătorii celor mai multe organizații creștine este destinată cheltuielilor de întreținere ale organizației, mai degrabă decât scopului principal pentru care a fost înființată instituția respectivă.

Organizațiile de acest gen adesea împiedică împlinirea Marii Porunci încredințată de Domnul înainte de înălțarea Sa. Isus le-a spus ucenicilor Săi să-i învețe pe oameni toate lucrurile pe care le-a poruncit El. Mulți din cei ce lucrează pentru organizații creștine

constată că nu li se permite să predea întreg adevărul lui Dumnezeu, căci li se interzice să învețe anumite chestiuni controversate, pentru ca nu cumva ei să-i „șifoneze“ pe cei care constituie fondul de bază al susținătorilor lor financiari.

Proliferarea instituțiilor creștine a dus de prea multe ori la formarea de partide, de facțiuni, la stârnirea unor gelozii și rivalități care au provocat multe daune mărturiei lui Cristos.

Gândiți-vă la multitudinea de organizații creștine ce-și desfășoară în prezent activitatea, atât în țară, cât și în străinătate, multe din funcțiile acestora suprapunându-se adesea. Fiecare din ele concurează cu cealaltă, pentru surse limitate de personal și resurse financiare tot mai mici. Gândiți-vă apoi câte din aceste organizații își au obârșia în rivalități pur omenești, în pofida faptului că declarațiile lor publice fac, de obicei, apel la voia lui Dumnezeu. (Daily Notes of the Scripture Union).

Încă un lucru care trebuie subliniat este că organizațiile de acest gen de obicei își continuă existența cu mult peste termenul lor util, chiar după ce și-au încheiat misiunea pentru care au fost înființate. Și astfel mecanismul lor greoi, troznind din încheieturi, continuă să bată apa în piuă, cu toate că viziunea întemeietorilor misiunii respective a dispărut de mult din mijlocul ei, ea nemai-fiind caracterizată de dinamismul și gloria ei inițială. Cât privește pe creștinii primari, înțelepciunea spirituală, și nu ceea ce unii au numit primitivismul lor naiv, a fost aceea care i-a salvat de pericolul înființării unor organizații cu caracter pământesc, prin care să promoveze lucrarea Domnului, după cum subliniază și G. H. Lang:

Un autor perspicace, făcând odată un contrast între lucrarea apostolică și metodele contemporane de misioner, a afirmat că: „noi înființăm misiuni, pe când apostolii au înființat biserici.“ Este o diferență cât se poate de semnificativă. Apostolii au înființat biserici, și n-au mai înființat nimic altceva, pentru că, scopul final urmărit de ei nu reclama nici un alt lucru care să fi fost necesar atingerii sale. În fiecare localitate unde se găseau credincioși, acolo unde își câștigau aceștia traiul, se forma o adunare locală, cu grupul ei propriu de presbiteri — deci presbiteri, și nu presbiter! (Fapte 14:23; 15:6, 23; 20:17; Fil. 1:1) — care să ofere îndrumări, să conducă și să păstrească, oameni calificați de Domnul și

recunoscători de sfinți (1 Cor. 16:15; 1 Tes. 5:12, 13; 1 Tim. 5:17-29). Adunările își alegeau grupul de diaconi (Fapte 6:1-6; Fil. 1:1) — care se deosebeau de presbiteri, prin faptul că se ocupau de puținele dar importantele treburi administrative, mai cu seamă de distribuirea fondurilor adunării... Singurul lucru pe care îl făceau apostolii în materie de organizare era să-i constituie pe ucenicii recent convertiți în noi adunări de acest gen. Nici un alt tip de organizație în afară de adunarea locală nu întâlnim în Noul Testament, după cum nu întâlnim nici măcar germele unei alte structuri.¹⁶

Pentru creștinii primari și conducerea lor apostolică, adunarea era unitate divin rânduită pe pământ, prin care a găsit Dumnezeu cu cale să lucreze și singura unitate căreia El i-a promis o existență neîntreruptă a fost *biserica*. †

E. Vindecarea ologului și cuvântarea lui Petru în fața Israelului (3:1-26)

3:1 Era ora 3 după amiază când Petru și Ioan s-au suit împreună la templul de la Ierusalim. După cum am arătat anterior, creștinii iudei de la început au continuat să frecventeze serviciile de la templu, o bună bucată de timp după întemeierea bisericii. A fost o perioadă de ajustare și de tranziție, ruptura cu iudaismul nerealizându-se instantaneu. Credincioșii de astăzi nu ar mai fi scuzați dacă ar urma o atare practică, deoarece acum avem întreaga revelație a Noului Testament și ni s-a spus să „ieșim afară din tabără la El și să suferim ocară Lui“ (Ev. 13:13. Vezi și 2 Cor. 6:17, 18).

3:2 Apropiindu-se de templu, au văzut un om ducând un cerșetor olog la locul său obișnuit la *poarta... numită Frumoasă*. Condiția deznădăjduită a acestui om, *olog* din naștere, e pusă în contrast izbitor cu frumusețea arhitectonică a templului. Ni se amintește astfel de sărăcia și ignoranța care zace la umbra marilor catedrale și de totala neputință a multor sisteme ecleziastice de a-i ajuta pe cei ce sunt ologi, fizic și spiritual.

3:3 E clar că ologul nu mai spera să fie vreodată vindecat, și astfel el se mulțumea să cerșească de la trecători.

3:4 În loc să-l privească pe acest om ca pe un nenorocit și năpăstuit de soartă, Petru a văzut în el pe unul în care se putea etala marea putere a lui Dumnezeu! „Dacă vom fi călăuziți de Duhul, ne vom așinti privirile asupra celor pe care Dumnezeu intenționează să-i binecuvânteze, în loc să tragem gloanțe

oarbe și să batem cu pumnul în vânt“ (Texte selecte).

Porunca lui Petru: „**Uită-te la noi!**“ nu a avut drept scop să atragă atenția publicului către Ioan și Petru, ci doar să se asigure că cerșetorul le acorda atenția maximă.

3:5, 6 Continuând să creadă că nu va primi decât un ajutor financiar, ologul s-a uitat la ei **cu luare aminte**. Cuvintele pe care le-a auzit apoi au fost un prilej de dezamăgire și de bucurie. În ce privește ajutorul financiar sperat, cerșetorul a fost dezamăgit să afle că Petru nu are nimic să-i dea. Dar ceea ce avea totuși să-i dea era cu mult mai bun. Prin autoritatea lui **Isus Cristos din Nazaret**, Petru i-a poruncit ologului **să se ridice și să umble**. Inspirat a fost un predicator de demult care a spus că: „cerșetorul olog a cerut *milostenie* și i s-a dat *picioare*“ (în engleză joc de cuvinte: *alms*, milostenie, se pronunță aproape identic cu *arms*, „brațe, mâini“, n.tr.).

Se povestește că Thoma Aquinas l-a vizitat odată pe papă tocmai în momentul în care se numărau sume mari de bani. Papa ar fi exclamat, mândru: „Nu mai e nevoie să spunem, ca Petru: «Argint și aur nu am!»“ La care Aquinas a răspuns: „Nici nu mai putem spune împreună cu Petru: «Ridică-te și umblă!»“

3:7 De îndată ce Petru l-a ajutat pe om să se ridice, picioarele și gleznelor acestuia i s-au întărit. Iarăși ni se reamintește că în viața spirituală există o curioasă întrepătrundere a elementelor divine cu cele umane. Petru îl ajută pe olog să se ridice, după care Dumnezeu săvârșește vindecarea. Noi trebuie să ne facem partea, să mergem până unde putem, urmând ca de acolo Dumnezeu să preia lucrarea.

3:8 Miracolul vindecării a fost instantaneu, nu treptat. Observați că Duhul lui Dumnezeu înmulțește cuvintele acțiunii și mișcării: **dintr-o săritură, a fost în picioare și a început să umble. A intrat cu ei în Templu, umblând, sărind și laudând pe Dumnezeu.**

Când ne amintim de procesul anevoios prin care un copil mic învață să umble, ne dăm seama cât de minunat trebuie să fi fost pentru acest om să umble și să sară, pentru prima oară în viață!

Acest miracol, săvârșit în Numele lui Isus, a fost încă o mărturie pentru poporul Israel că Cel pe care ei L-au răstignit era viu și dorea să le fie Tămăduitor și Mântuitor.

3:9, 10 Faptul că cerșetorul zăcuse zilnic

la ușa templului l-a făcut să fie binecunoscut de toți oamenii, ceea ce a însemnat că vindecarea lui a fost la fel de binecunoscută. Oamenii nu puteau tăgădui că avusese loc o mare minune, dar nu-i înțelegeau sensul.

3:11 Pe când se ținea omul vindecat de Petru și de Ioan, ca de medicii lui, toți oamenii au alegeat în pridvorul lui Solomon, aceea zonă adiacentă templului. Uimirea și mirarea lor i-au dat lui Petru prilejul să le predice.

3:12 Mai întâi, **Petru** le distrage atenția de la omul vindecat și de la apostoli, căci nu la ei trebuia găsită explicația miraculoasei vindecări.

3:13-16 Îndată Petru le prezintă pe adevăratul Autor al miracolului, pe Isus, Cel pe care ei L-au respins, s-au lepădat de El și L-au omorât. Dar **Dumnezeu L-a înviat din morți și L-a proslăvit în cer**. Acum, prin credința în El, omul acesta a fost vindecat de neputința lui.

Este remarcabilă îndrăzneala sfântă a lui Petru de a-i acuza pe bărbații Israelului. Iată acuzațiile pe care li le aduce el:

1. Ei L-au dat pe Isus în mâna Neamurilor să fie judecat.
2. S-au lepădat de El în prezența lui Pilat, când acesta era hotărât să-L elibereze.
3. S-au lepădat de Cel Sfânt și Neprihănit și au cerut eliberarea unui ucigaș (Baraba).
4. L-au omorât pe Prințul (Autorul) vieții.

Observați, prin contrast, purtarea lui Dumnezeu față de Isus:

1. L-a înviat din morți (v. 15).
2. L-a proslăvit pe Robul Său Isus — nu pe „Fiul Său Isus, cum se spune în ediția din 1611 a traducerii King James (v. 13).

Observați accentul pus pe credința în Cristos, ca explicație a vindecării miraculoase (v. 16). În versetul acesta, ca pretutindeni, **numele reprezintă persoana care poartă acel nume**. Prin urmare: **credința în Numele Lui înseamnă credința în Cristos**.

3:17 Versetul acesta marchează o schimbare netă a tonului lui Petru. După ce i-a acuzat pe bărbații Israelului de moartea lui Isus Cristos, acum el îi numește **frați iudei**, admitând că au procedat așa **din neștiință** și indemnându-i să se pocăiască și să fie convertiți.

La prima vedere pare a fi o contradicție în afirmația lui Petru că iudeii L-au răstignit pe Domnul din neștiință. Oare nu venise El cu toate acreditările prin care a demonstrat că este Mesia? Nu săvârșise El minunile extraordinare în mijlocul lor? Nu se infuriaseră ei când L-au auzit că Se pretinde egal cu Dum-

nezeu? Ba da, toate acestea sunt adevărate. Și totuși ei erau în necunoștință cu privire la faptul că Isus Cristos este Dumnezeu întrupat. Ei se așteptau că Mesia să vină într-o cu totul altă manieră — nu cu smerenie, ci ca un puternic izbăvitor militar. Prin urmare, pe Isus L-au privit ca pe un impostor.

Ei nu știau că El este cu adevărat Fiul lui Dumnezeu și au crezut probabil că-I fac un serviciu lui Dumnezeu omorându-L pe Isus. Exact asta a spus Mântuitorul Însuși la răstignirea Sa, „Tată, iartă-i că nu știu ce fac“ (Luca 23:34) iar Pavel scrie mai târziu: „pe care dacă ar fi cunoscut-o [frunzașii veacului acestuia], n-ar fi răstignit pe Domnul slavei“ (1 Cor. 2:8).

Toate acestea au fost rânduite pentru a-i asigura pe bărbații Israelului că păcatul lor, deși mare, era supus iertării lui Dumnezeu.

3:18 Fără să scuze păcatul lor, Petru arată că **Dumnezeu** l-a depășit, împlinindu-Și planurile. **Profeții** din Vechiul Testament preziseseră că Mesia va suferi. Iudeii au fost aceia care l-au produs această suferință. Dar acum El li se oferă ca Domn și Mântuitor. Prin El ei pot primi iertarea păcatelor.

3:19 Poporul Israel trebuie să se pocăiască și să facă o întorsătură de 180 de grade. Când israeliții vor face acest lucru, păcatele lor vor fi șterse, pentru ca să poată veni vremuri de înviore.

Să nu uităm că acest mesaj este adresat bărbaților Israelului (v. 12). Versetul subliniază că înainte de a veni o restaurație și o binecuvântare peste o națiune, trebuie să existe o pocăință la nivel național. **Vremurile de înviore... de la Domnul** se referă la binecuvântările împărăției viitoare a lui Cristos pe pământ, așa cum se arată în versetul următor.

3:20 După ce va avea loc pocăința Israelului, Dumnezeu Îl va trimite pe Mesia, **Isus**. Cum am arătat deja, aceasta e o referire la a Doua Venire a lui Cristos, pentru a-Și întemeia domnia de o mie de ani pe pământ.

3:21 În acest punct se ridică inevitabila întrebare: „Dacă Israel s-ar fi pocăit în urma prediciei lui Petru, S-ar fi întors Domnul Isus pe pământ?“ Oamenii luminați au avut o diversitate de opinii asupra acestui subiect. Unii insistă că El S-ar fi întors. Alții spun că promisiunea nu trebuia interpretată în mod literal. Iar alții atribuie pasajului o turnură profetică, programatică pentru ordinea în care se vor desfășura evenimentele. Întrebarea este însă pur și simplu ipotetică, întrucât realitatea este că Israelul nu s-a pocăit și

Domnul Isus nu S-a întors.

Reiese clar din versetul 21 că **Dumnezeu** a prevăzut că națiunea Israel Îl va respinge pe Cristos și că va interveni actuala epocă a harului, până la a Doua Sa Venire. **Cerul trebuie să-L primească pe Cristos până la vremile așezării din nou a tuturor lucrurilor**. Acest timp al **așezării din nou a tuturor lucrurilor** ne îndreaptă privirile spre viitor, fiind o referire la Mileniu. Ele nu indică o mântuire universală, cum susțin unii, căci o atare învățătură este străină Bibliei. Mai degrabă, ele ne îndreaptă privirile spre acea perioadă de timp în care creația va fi eliberată de robia stricăciunii iar Cristos va domni în neprihănire ca Rege peste tot pământul.

Aceste **vremuri de restaurație (reșezare a tuturor lucrurilor)** fuseseră prezise de **profeții** din perioada Vechiului Testament.

Versetul 21 a fost folosit de unii în încercarea de a infirma realitatea Răpirii pretribulaționiste. Potrivit argumentării acestora, dacă cerurile trebuie să-L primească pe Isus până la începutul Mileniului, înseamnă că El nu poate veni mai înainte, pentru a-Și duce biserica în cer. Dar răspunsul la această argumentare eronată este că Petru se adresează aici bărbaților Israelului (v. 12). El discută despre relațiile lui Dumnezeu cu poporul Israel. *În ce privește națiunea Israel*, Domnul Isus va rămâne în cer până va veni să domnească, la sfârșitul Tribulației (Marii Strămtorări). Cât privește persoanele individuale din rândul poporului Israel care vor crede în El în timpul epocii Bisericii, acestea vor beneficia, alături de credincioșii dintre Neamuri, de Răpirea bisericii, care poate avea loc în orice clipă. De asemenea, la Răpire, Domnul nu părăsește cerurile, ci noi vom fi ridicați, pentru a-L întâmpina în văzduh.

3:22 Ca exemplu de profecie din Vechiul Testament care se referă la glorioasa domnie a lui Cristos, Petru citează Deuteronom 18:15, 18, 19. Pasajul acesta Îl înfățișează pe Domnul Isus ca **Profetul** lui Dumnezeu în epoca de aur a Israelului, vestind voia și legea lui Dumnezeu.

Când Moise a spus: „**DOMNUL Dumnezeu vostru vă va ridica un Profet ca mine**“, nu s-a referit la asemănarea cu caracterul sau capacitatea lui, ci la o asemănare în sensul că ambii au fost *înviați de Dumnezeu*. Cu alte cuvinte: „Dumnezeu Îl va învia cum m-a înviat pe mine.“

3:23 În timpul domniei lui Cristos pe

pământ, cei care vor refuza să asculte și să I se supună Lui, vor fi **nimiciți cu desăvârșire**. Desigur, cei ce îl resping în vremea noastră vor suferi și ei judecata veșnică, dar gândul principal care se desprinde din acest pasaj este că Cristos va domni cu un toiag de fier și că cei care nu ascultă de El și se răzvrătesc împotriva Lui vor fi îndată executați.

3:24 Pentru a sublinia și mai mult că vremurile de restaurație au fost amplu profetite în Scriptură, Petru adaugă faptul că **toți profeții de la Samuel și continuând cu succesorii acestuia au vorbit despre aceste zile**.

3:25 Petru le amintește acum ascultătorilor săi iudei că promisiunea acestor vremuri de binecuvântare le-a fost făcută lor, ca **fii ai profeților și descendenți ai lui Avraam**. La urma urmelor, **Dumnezeu** încheiase un legământ cu **Avraam**, prin care Se angaja să binecuvânteze toate familiile de pe pământ în sămânța lui. Toate promisiunile binecuvântărilor Mileniului sunt focalizate în **Sămânță**, adică în Cristos. Prin urmare, israeliții ar fi trebuit să-L accepte pe Domnul Isus ca Mesia.

3:26 **Dumnezeu** deja **L-a înviat pe Robul Său** (3:13), și **L-a trimis** mai întâi la poporul Israel. Asta se referă la Întruparea și la viața Domnului nostru, mai degrabă decât la învierea Sa. Dacă israeliții **L-ar fi primit**, El **l-ar fi întors** pe fiecare din ei de la fărâdelegile sale.

În această predică rostită de Petru în fața poporului Israel, observăm că se are în vedere **împărăția**, mai degrabă decât **biserica**. De asemenea, accentul este pus mai mult asupra națiunii, decât asupra individului. Duhul lui Dumnezeu rămâne peste Israel, cu îndelungă răbdare și îndurare, rugându-l pe străvechiul popor al lui Dumnezeu să-L primească pe slăvitul Domn Isus ca Mesia, grăbind astfel venirea împărăției lui Cristos pe pământ.

Dar Israel nu vrea să audă.

F. Prigoanele și creșterea împărăției

(4:1-7:60)

4:1-4 Prima prigoană dezlănțuită asupra tinerei biserici era gata să înceapă. Și, respectând tiparul anterior, ea pornește de la conducătorii religioși. **Preoții, căpitanul Templului și saducheii** s-au ridicat împotriva apostolilor.

Scroggie opinează că **preoții** reprezintă intoleranța religioasă; **căpitanul Templului**: dușmănia politică iar **saducheii** necredința implicată în raționalism. **Saducheii** negau

doctrina învierii. Aceasta îi puna însă în stare de conflict direct cu apostolii, întrucât **învierea** a constituit punctul central al propovăduirii apostolilor! Spurgeon vede o paralelă:

Saducheii, după cum știți, constituiau Școala cu vederi largi, sau liberalii — gânditorii avansați, moderniștii din vremea aceea. Dacă doriți să luați contact cu ironia usturătoare, cu cuvintele pline de sarcasm sau cu acțiuni pline de cruzime, vi-i recomand pe acești domni cu inima largă. Ei sunt liberali cu toată lumea, în afară de cei care dispun de adevăr. Pentru deținătorii adevărului ei au rezervată o măsură îndoită de amărăciune, ce depășește în tărie pelinul și fierea amară. Ei sunt atât de liberali cu frații lor rătăciți ca ei încât nu mai au nici o îngăduință față de evanghelicii.¹⁷

Acestor lideri le era ciudă că apostolii îi învățau pe oameni, considerând că acesta era prerogativul lor exclusiv. Apoi ei erau supărați pe faptul că se vestea Isus ca înviat **din morți**. Căci dacă Isus a înviat cu adevărat din morți, ei, saducheii, era discreditati.

În versetul 2 expresia **învierea din morți** este importantă, deoarece infirmă concepția populară a unei învieri generale la sfârșitul lumii. Pasajul acesta și altele vorbesc despre o înviere **dintre** ceilalți morți. Cu alte cuvinte, unii vor fi înviați, în timp ce alții (necredincioșii) vor rămâne în mormintele lor, urmând să învie altădată.

Liderii s-au decis să-i țină pe apostoli sub un fel de arest la domiciliu, până a doua zi, întrucât se făcuse târziu. (Miracolul vindecării din capitulul 3 avusese loc în jurul orei 3 după amiază.)

În pofida opoziției oficiale, mulți oameni s-au întors la Domnul. Se spune că circa **cinci mii** de oameni (în greacă *andres*, adică „bărbați“) s-au adăugat la părtășia creștină. Există o divergență de păreri între comentatori cu privire la faptul dacă între aceștia erau și cei trei mii mântuiți la Rusalii. Nu sunt incluși aici femeile și copiii.

4:5, 6 **A doua zi**, conciliul religios cunoscut sub denumirea de Sinedriu a fost convocat în sesiune de judecată, intenționând să pună capăt activităților acestor oameni considerați de ei încomози. Numai că prin aceasta ei le-au oferit apostolilor încă o șansă minunată de a-L mărturisii pe Cristos!

Împreună cu **mai marii poporului, bătrânii și cărturarii** se aflau acolo și:

1. **Marele preot Ana**, înaintea căruia fusese adus Domnul prima oară. El fusese mare

preot în trecut, dar i se permitea să rețină acest titlu din curtuozie.

2. **Caiafa**, ginerele lui Ana, care a prezidat procesul Domnului.
3. **Ioan și Alexandru**, despre care nu se mai cunosc alte fapte.
4. Toți cei care **erau din familia marelui preot**, descinși din familii de mari-preoți.

4:7 Procesul a început cu întrebarea adresată apostolilor: **cu ce putere sau în numele cui** au săvârșit ei minunea vindecării ologului. **Petru** a luat cuvântul, mărturisindu-L pentru a treia oară pe Cristos la Ierusalim. A fost un prilej minunat de a vesti Evanghelia ierarhiei religioase și Petru s-a folosit de acest prilej din plin, mărturisindu-L pe Cristos fără teamă.

4:8-12 Mai întâi, el le-a amintit ascultătorilor săi că sunt nemulțumiți de faptul că apostolii au săvârșit **o faptă bună... făcută unui om bolnav**. Deși **Petru** nu spune asta, se subînțelege că mai marii poporului îl văzuseră pe cerșetor la poarta templului, dar nu putuseră să-l vindece. Apoi apostolul a lansat o veste trăznet, spunând că actul de vindecare a fost săvârșit în **numele lui Isus... pe care ei L-au răstignit**. Dumnezeu L-a înviat pe Isus **din morți**, și prin puterea Lui fusese realizată vindecarea. Iudeii nu-l acordau nici un loc lui Isus în structurile lor, drept pentru care L-au **lepădat** și L-au **răstignit**. Dar **Dumnezeu L-a înviat din morți** și L-a preamărit în cer. **Piatra lepădată** a devenit **piatra pusă de zidari în capul unghiului**, indispensabila cheie de boltă fără de care clădirea nu poate fi terminată. Într-adevăr, El *este* indispensabil! Fără El nu este **mântuire**. El este singurul Mântuitor care există. **Nici un alt nume de sub cer** nu a fost dat **oamenilor** în care să fie mântuiți. Numai prin **numele** acesta trebuie și putem fi mântuiți.

Citind versetele 8-12, să nu uităm că aceste cuvinte au fost rostite de același om care se lepădase de Domnul de trei ori, cu jurăminte și blesteme.

4:13 Religia oficială, osificată și inchartă în dogmele ei lipsite de viață, nu va tolera niciodată evangelismul vital și plin de râvnă, care produce rezultate în inimile oamenilor. Exponenții ei rămân total nedumeriți să constate că niște oameni **fără carte și neinstruiți** produc o înăurire atât de mare asupra comunității în care trăiesc, în timp ce toată înțelepciunea lor nu se ridică deasupra „cărni și sângelui“, cum s-a exprimat cineva.

În Noul Testament nu se face nici o distincție între cler și laici. Această distincție este o relicvă a bisericii Romei, datând din perioada premergătoare Reformei. Ioan Huss a luptat și a murit în Cehia pentru doctrina preoției universale a tuturor credincioșilor, iar simbolul hussit ne-a parvenit nouă, celor de azi, prin paharul Cinei Domnului, așezat pe Biblia deschisă. Or, tocmai adevărul acesta al preoției regale și al mărturiei pe care o dă fiecare credincios a constituit forța dinamică ce a pus în mișcare biserica primară. Fără să beneficieze de tehnologiile avansate de care dispunem noi sau de mijloacele moderne de transport sau de traduceri sau de publicarea Cuvântului, Evanghelia harului lui Dumnezeu a zguduit din temelii Imperiul, până când sfinții au ajuns să fie prezenți până și în casa Cezarului. Dumnezeu ne cheamă la creștinismul primitiv.¹⁸

Sinedriul a rămas înmărmurit de **îndrăzneala lui Petru și Ioan**. Tare le-ar fi plăcut membrilor acestui organism să respingă mărturia acestor pescari neștiutori și needucați din Galileea. Dar n-au putut să nu observe extraordinara stăpânire de sine, calmul lor solemn, puterea și curajul ce se degajau din viața lor, calități pe care le remarcaseră din plin când L-au judecat pe Isus. Așa se face că au pus **îndrăzneala apostolilor** pe seama faptului că aceștia **fuseseră cu Isus** în trecut. Desigur, adevărata explicație consta în faptul că ei erau *acum* plini de Duhul Sfânt.

4:14-18 Și mai jenant era faptul că ologul vindecat se afla acolo în sală și nimeni nu putea tăgădui minunea extraordinară ce se săvârșise, după cum subliniază și J. H. Jowett:

Oamenii s-ar putea să te depășească în forța argumentării. S-ar putea să suferi o înfrângere totală pe plan intelectual. Dar argumentul unei vieți răscumpărate nu poate fi răsturnat. „Dar fiindcă vedeau lângă ei pe omul care fusese vindecat, nu puteau zice nimic împotriva.“¹⁹

Pentru a discuta la ce strategie să recurgă, au poruncit ca Petru și Ioan să iasă din încăpere. Iată dilema care îi confrunta pe ei: pe apostoli nu-i puteau pedepsi pentru săvârșirea unei fapte de milostenie. Dar dacă nu puneau capăt activității unor fanatici ca aceștia, religia lor putea fi serios amenințată, prin pierderea de aderenți. Prin urmare, s-au decis să le interzică lui Petru și Ioan să mai vorbească cu oamenii despre **Isus** în conversații particulare și să nu îl mai predice în public.

4:19, 20 **Petru și Ioan** nu au putut con-

simți să respecte asemenea restricții. Responsabilitatea și loialitatea lor supremă era față de **Dumnezeu**, nu față de om. Dacă ar fi fost cinstiți, și dregătorii ar fi recunoscut că așa este. Apostolii fuseseră martori la învierea și înălțarea lui Cristos. Ei li sorbiseră învățăturile zi de zi, ceea ce înseamnă că purtau răspunderea de a-I aduce mărturie Domnului și Mântuitorului, Isus Cristos.

4:21, 22 Șubrezierea poziției dregătorilor reiese și din faptul că nu i-au putut pedepsi pe apostoli, întrucât toți **oamenii** știau că se săvârșise o minune de vindecare. Cel vindecat, în vârstă de patruzeci de ani, era binecunoscut de oameni, care îi văzuseră starea nenorocită mulți ani la rând. Prin urmare, tot ce a putut Sinedriul face a fost să-i elibereze pe apostolii acuzați, lansând noi amenințări la adresa lor.

4:23 Pătrunși de instinctul de fii liberi-născuți ai lui Dumnezeu, apostolii **s-au dus** direct la frații lor de credință, de îndată ce au fost eliberați de autorități. Ei au căutat și au găsit părtașia cu „turma hăituită și strânsă la un loc, a cărei singură vină era Cristos.“ De-a lungul veacurilor a rămas valabil adevărul potrivit căruia caracterul unui creștin se definește prin părtașia și compania în mijlocul căruia poate fi găsit.

4:24-26 De îndată ce au **auzit sfinții** ce s-a întâmplat, și-au înălțat glasul în rugăciune către Domnul. Adresându-I-se lui Dumnezeu cu termenul care înseamnă în original „Stăpâne absolut“ — cuvânt rar întâlnit în Noul Testament — ei L-au lăudat pentru că este Creatorul tuturor lucrurilor (și, prin urmare, superior creaturilor care se împotriveau acum adevărului Său). Apoi ei au adoptat cuvintele lui **David** din Psalmul 2, pe care acesta le rostise prin Duhul Sfânt în legătură cu opoziția puterilor guvernamentale **împotriva Cristosului Său**. În realitate, Psalmul acesta ne îndreaptă privirile spre timpul când Cristos va veni să-Și întemeieze împărăția, când **regii și dregătorii** vor căuta să-I împiedice planurile. Dar creștinii primari și-au dat seama că situația din vremea lor era similară și astfel au aplicat cuvintele Psalmului la propriile lor împrejurări. După cum am amintit, ei au dat dovadă de adevărată spiritualitate prin dibăcia divină cu care au întrețesut Sfintele Scripturi în însuși textul rugăciunilor lor.

4:27, 28 În aceste versete ni se oferă aplicarea citatului din Psalmul 2 la contextul apostolilor. Chiar acolo, în Ierusalim, romanii împreună cu iudeii se uniseră împotriva

Robului²⁰ Sfânt al lui **Dumnezeu Isus**. Irod îi reprezenta pe iudei iar **Pilat** era exponentul Neamurilor. Verșetul 28 se încheie pe o notă surprinzătoare. Astfel ne-am fi așteptat să ni se spună că dregătorii aceștia s-au adunat împreună să aducă la îndeplinire toate planurile rele urzite în inimile lor întunecate. Când colo, ni se spune că ei s-au adunat **ca să facă tot ce hotărâse mai dinainte mâna și sfatul lui Dumnezeu!** Iată ce spune Matheson în această privință:

Ideea care se degajă din text este că eforturile lor de a se împotrivi voii divine s-au dovedit a fi în realitate consonante cu ea... Ei s-au întrunit în sesiune de război împotriva lui Cristos, dar, fără să-și dea seama, au semnat un pact de promovare a gloriei lui Cristos... Dumnezeuul nostru nu surprimă furtunile care se stârnesc împotriva Sa, ci călărește pe aceste talazuri, prin ele aducându-Și la îndeplinire planurile.²¹

4:29, 30 După ce și-au exprimat încrederea în atotputernicia lui Dumnezeu, creștinii au dat glas celor trei rugăminți concrete:

1. **Uită-Te la amenințările lor.** Ei nu și-au permis să îndrăznească să-I dicteze lui Dumnezeu cum să-i pedepsească pe acești oameni răi, ci, pur și simplu, au lăsat întreaga chestiune în mâna Domnului.

2. **Dă putere robilor Tăi să vestească Cuvântul Tău cu toată îndrăzneala.** Nu siguranța persoanei lor era de primă importanță, ci vestirea neînfriată a Cuvântului lui Dumnezeu.

3. **Și întinde-Ți mâna ca să se facă tămăduiri.** Propovăduirea Evangheliei de către biserica primară a fost confirmată și atestată de Dumnezeu prin **semne și minuni** săvârșite **prin numele lui... Isus**. Aici credincioșii se roagă ca Dumnezeu să continue să confirme astfel misiunea apostolilor.

4:31 După ce s-au rugat ei, **s-a cutremurat locul unde erau adunați** — ca expresie fizică a extraordinarei puteri spirituale ce sălășluia în ei. **Ei au fost umpluți cu Duhul Sfânt**, un indiciu al ascultării lor de Domnul, al umblării în lumină și al predării lor față de El. Ei au continuat să predice **cuvântul lui Dumnezeu cu îndrăzneală**, acesta constituind un răspuns direct la rugăciunea lor din verșetul 29.

Întâlnim șapte ocazii în Cartea Fapte când se spune că oamenii au fost umpluți cu Duhul Sfânt sau plini de Duhul Sfânt. Observați scopurile sau rezultatele:

1. Pentru ca să vorbească (2:4; 4:8; și în contextul actual).

2. Pentru ca să slujească (6:3).
3. Pentru ca să păstorească (11:24).
4. Pentru ca să mustre (13:9).
5. Pentru ca să moară (7:55).

4:32-35 Când inimile sunt aprinse de facăra iubirii lui Cristos, din ele se va revărsa dragoste și pentru frații și surorile lor de credință. Dragostea aceasta se manifestă prin dărnicie. Astfel, primii credincioși au exprimat realitatea vieții lor comune în Cristos prin practicarea unei comunități de bunuri împărțite în comun. În loc să fie egoiști, păstrând doar pentru ei bunurile de care dispuneau, ei au considerat averea lor o proprietate comună, pentru toți credincioșii. Oriunde se semnală vreo nevoie, ei vindeau ogoarele sau casele și depuneau înaintea apostolilor sumele astfel obținute, pentru a putea fi folosite la acoperirea acestor nevoi. Este important de observat că ei împărțeau bunurile lor ori de câte ori se ivea o nevoie. Nu se făcea o împărțire arbitrară sau egală, la un anumit moment dat, cum arată și F. W. Grant:

Prin urmare, nu a avut loc nici o renunțare generală la titlul de proprietate personală. Mai degrabă, dărnicia izvora din iubirea care nu putea suferi să vadă un frate sau o soră ducând lipsă. Era instinctul inimilor care și-au găsit adevărata comoară în sfera în care înviașe Cristos.²²

Exprimată pe un ton oarecum sarcastic, dar, din păcate, adesea valabilă este și paralela pe care o face F. R. Marsh cu situația din vremea noastră:

Contrastând biserica primară cu creștinismul zilelor noastre, cineva s-a exprimat astfel: „Putem rămâne oare indiferenți la faptul că dacă evanghelistul Luca ar descrie creștinismul zilelor noastre, și nu cel primar, el s-ar exprima în alți termeni în Fapte 4:32-35, după cum urmează? «...Și mulțimea celor care crezuseră aveau o inimă împietrită și un suflet înțepenit, fiecare din ei zicând că bunurile de care dispune sunt ale lui și că toate lucrurile le dețin în acest mod. Iar ei mărturiseau cu multă putere despre atracțiile lumii acesteia și un mare egoism era peste ei toți. Și mulți dintre ei erau lipsiți de dragoste, căci toți cei care posedau terenuri își cumpărau și mai multe și uneori dădeau o mică părțică în folosul public, pentru ca numele lor să apară cu litere de o șchioapă pe paginile ziarelor și se împărțeau fiecăruia elogii după cum avea nevoie.»⁴²³

Viața celor care s-au dedicat cu totul

Domnului e pătrunsă de o tainică lumină și putere. Astfel, nu la voia întâmplării citim în versetul 33 că: **Apostolii mărturiseau cu multă putere despre învierea Domnului Isus. Și un mare har era peste toți.** Se pare că atunci când Dumnezeu găsește oameni dispuși să-I predea Lui bunurile de care dispun, El conferă mărturiei lor o remarcabilă forță de atracție și putere de convingere.

Mulți susțin că această împărțire a bunurilor în comun a constituit o fază temporară în viața primei biserici, nefiind o pildă vrednică de urmat pentru noi cei de azi. Dar acest mod de a gândi trădează jalnica noastră stare de pauperitate spirituală. Dacă am avea puterea Rusaliilor în inimile noastre, am cunoaște și roadele Rusaliilor în viețile noastre, după cum arată Ryle:

Nu avem aici de a face cu un gen de „comunism creștin“. Cei care își vindeau averile o făceau de bună voie și nesiliți de nimeni (v. 34). Dreptul la proprietatea individuală nu a fost astfel abolit. Comunitatea nu deținea controlul asupra banilor persoanelor individuale, înainte ca acestea să-i fi depus la picioarele apostolilor. Distribuirea nu se făcea în mod egal (uniform), ci în funcție de nevoi. Nu întâlnim astfel nici o urmă de principii comuniste la primii creștini. Mai degrabă, avem de a face cu cea mai remarcabilă etalare a dărnicii și iubirii creștine care se poate întâlni.²⁴

Observați în versetul 33 două trăsături distinctive ale oricărei biserici viabile: **mare putere și mare har.** Vance Havner scoate la iveală alte patru calități, după cum urmează: mare frică (5:5, 11); mare prigoană (8:1); mare bucurie (8:8; 15:3); numărul mare al celor care au crezut (11:21).

4:36, 37 Versetele acestea constituie veriga de legătură cu capitolul 5. Generozitatea lui **Barnaba** este contrastată cu ipocrizia lui Anania. Fiind **levit, Iosif, numit Barnaba...** în mod normal, nu ar fi deținut avere, căci Domnul trebuia să fie partea leviților. În ce împrejurări și din ce motive va fi dobândit el avere nu știm. Ce știm însă este că legea iubirii a lucrat atât de puternic în inima lui, încât acest **fiu al mângâierii** a vândut un ogor pe care-l avea, a adus banii și i-a depus la picioarele apostolilor.

5:1-4 Când Dumnezeu lucrează cu putere, **Satan** va încerca imediat să imite, producând o lucrare contrafăcută, prin care, de fapt, să corupă și să contracareze acțiunea lui Dumnezeu. Dar acolo unde există reală putere spirituală, înșelăciunea și fătârnicia

vor fi date în vileag numaidecât.

Anania și Safira au fost, după câte se pare, mișcați de generozitatea lui Barnaba și a celorlalți. Și astfel, poate din dorința de a primi elogii din partea oamenilor, pentru un act similar de generozitate, au **vândut o moșioară** dăruind o parte din banii obținuți apostolilor. Păcatul lor a constat în a fi declarat că au dat mult, când, în realitate, au dat mai puțin. Nimeni nu i-a rugat să-și vândă proprietatea. Chiar după ce au vândut-o, nimeni nu i-a obligat să dea nimic. Ei însă *s-au prefăcut* că sunt consacrați pe de-a-ntregul, când, în realitate, au reținut pentru ei o parte.

Petru l-a acuzat pe **Anania** de a fi mințit pe **Duhul Sfânt**, și nu doar pe oameni. Mințindu-L pe **Duhul Sfânt**, el **L-a mințit pe Dumnezeu**, întrucât **Duhul Sfânt este Dumnezeu**.

5:5, 6 În acest punct, **Anania a căzut mort** la pământ și a fost transportat afară de tineri. A fost un act solemn al disciplinei pe care a aplicat-o Dumnezeu bisericii primare. Desigur, mântuirea lui Anania nu a fost afectată cu nimic, siguranța lui eternă a rămas neștirbită. Mai degrabă, incidentul a relevat profunda dezaprobare a lui Dumnezeu față de această primă erupție de păcat în biserica Sa. „După cum s-a exprimat un comentator,“ citează Richard Bewes, „«fie Anania, fie Duhul trebuie să plece.»“ Într-atât de mare era curăția părtășiei primei biserici încât o asemenea minciună nu putea fi tolerată în sânul ei.

5:7-11 **Cam la trei ore după aceea, când a apărut Safira, Petru a acuzat-o că a colaborat cu soțul ei, punând Duhul Domnului la încercare.** El i-a spus ce i s-a întâmplat soțului ei și a prezis că și ea va avea aceeași soartă. **Imediat ea s-a prăbușit și a murit, fiind dusă afară și îngropată.**

Capacitatea lui Petru de a se pronunța și a emite un verdict asupra acestui cuplu constituie un exemplu al puterilor miraculoase ce le-au fost acordate apostolilor. Poate că a fost împlinirea promisiunii Domnului: „Dăvă veți reține păcatele, ele vor fi reținute“ (Ioan 20:23). Vedem un alt caz al acestei puteri speciale în capacitatea lui Pavel de a-l da pe un creștin ce păcătuse pe mâna Satanei, pentru nimicirea cărnii lui (1 Cor. 5:5). Nu avem motive să credem că această putere a continuat să se manifeste după încheierea perioadei apostolilor.

Ne imaginăm cât de mare trebuie să fi fost uimirea și teama ce va fi cuprins biserica

și pe toți cei ce au auzit despre moartea năpraznică a acestui cuplu.

5:12-16 După moartea lui Anania și Safira, **apostolii** au continuat să săvârșească minuni, pe când oamenii s-au strâns în jurul lor în **Pridvorul lui Solomon**. Atât de vie era prezența și puterea lui Dumnezeu, încât oamenii nu se asociau în mod ușuratic cu ei, nici nu făceau mărturisiri nefondate de credință. Și totuși, oamenii de rând îi stimau foarte mult, mulți ocupându-și locul de credincioși în Domnul Isus. Oamenii îi scoteau în stradă pe cei bolnavi, pe saltelele lor, pentru ca umbra lui Petru să cadă peste unii din ei, când trecea el pe acolo. Toți vedeau că viața apostolilor era plină de realitatea și puterea lui Dumnezeu, că ei erau folosiți de El ca instrumente pentru binecuvântarea altora. De la marginile orașului veneau bolnavii și demonizații și erau cu toții vindecați.

Din Evrei 2:4 reiese clar că minunile de acest gen constituiau metoda lui Dumnezeu de a aduce mărturie misiunii apostolilor. Odată cu încheierea Noului Testament, în forma sa redactată, nevoia unor astfel de **semne** a dispărut, în mare parte. Cât privește așa-numitele „campanii de vindecare“ care auzim că se țin în zilele noastre, ar trebuie să ne fie de ajuns să scoatem în evidență doar un singur fapt, anume că *dintre cei aduși la apostoli, toți erau vindecați* — afirmație care nu este nicidecum valabilă în cazul așa-zisilor „vindecători prin credință“ (faith-healers) din vremea noastră.

5:17-20 Lucrarea Duhului Sfânt în mod inevitabil va duce întotdeauna la convertirea oamenilor, pe de o parte, și la stărnirea împotrivirii, pe de altă parte, cum s-a întâmplat și în cazul de față. **Marele preot** (probabil, Caiafa) și prietenii lui saducheii s-au umplut de mânie când au constatat că ucenicii aceștia fanatici ai lui Isus dispuneau de atâta putere în rândul populației. Ei detestau orice amenințare posibilă la rolul lor exclusiv de lideri religioși, având un dispreț feroce pentru orice propovăduire a mesajului despre o înviere cu trupul, pe care, desigur, ei o tăgăduiau din rășputeri.

Nefiind în stare să dea alt răspuns apostolilor, decât cel al forței brute, dregătorii au dat ordin ca apostolii să fie arestați și întemnițați. În noaptea aceea **un inger al Domnului** i-a scos pe apostoli afară din închisoare, spunându-le să se întorcă **la templu și să le spună oamenilor toate cuvintele acestei vieți**. Luca redă miraculoasa intervenție a ingerului fără să trădeze vreun sentiment de

mirare. Cât privește apostolii, dacă aceștia vor fi fost șocați de intervenția îngerului, textul biblic nu ne oferă nici o dovadă în această privință.

Ce bine s-a exprimat **îngerul** când a descris viața creștină drept **viața aceasta!** Căci ea nu este doar un crez sau un set de doctrine, ci o *Viață* — **viața** de după înviere a Domnului Isus, împărtășită de El tuturor celor care se încred în El.

5:21 Și astfel, în zorii zilei apostolii erau din nou în templu, învățându-i pe oameni. Între timp, **marele preot** s-a întrunit într-un conclav solemn cu **conciliul** (Sinedriul) și cu senatul (**toți bătrânii**), așteptând să li se aducă deținută.

5:22-25 Nedumeriți peste măsură, **aprozii** au trebuit să raporteze instanței că la închisoare toate erau în ordine, cu excepția faptului că deținută dispăruseră! Ce veste tulburătoare! „Ore cum se vor sfârși lucrurile?“ se vor fi întrebat căpitanul templului și proeții cei mai de seamă. „Până unde va merge această mișcare populară?“ Întrebările lor au fost întrerupte de solul care a venit să le dea de știre că deținută evadați au revenit la locul lor obișnuit din templu, **învățându-i pe oameni!** Nu putem să nu-i admirăm pentru curajul lor și, în același timp, trebuie să redobândim capacitatea primei biserici de a suferi consecințele pentru convingerile noastre, indiferent cât ne-ar costa.

5:26 **Aprozii** nu au recurs la nici o violență când i-au adus pe apostoli în fața conciliului. Ei se temeau că oamenii îi vor omori cu pietre, dacă îi vor maltrata pe acești adepți ai lui Isus, atât de stimăți de oamenii de rând.

5:27, 28 **Marelui preot** i-a revenit rolul de purtător de cuvânt. „**Nu v-am poruncit noi tu toată strictețea să nu-i învățați pe oameni în numele acesta?**“ a spus marele preot, evitând în mod intenționat pomenirea numelui Domnului Isus Cristos. „**Ați umplut Ierusalimul cu învățătura voastră,**“ a continuat el, aducând fără să-și dea seama un compliment eficacității misiunii apostolilor. „**Voi căutați să aruncați asupra noastră sângele acestui om.**“ Numai că iudeii înșiși făcuseră deja acest lucru, când strigaseră: „Sângele Lui să fie asupra noastră și asupra copiilor noștri“ (Mat. 27:25).

5:29-32 Anterior, apostolii se rugaseră să li se dea îndrăzneala de a vesti Cuvântul. Acum, cu curaj de sus, ei insistă asupra faptului că au obligația de a asculta de Dumnezeu, mai degrabă decât de oameni. Ei declară răspicat că Isus a fost înviat de Dum-

nezeu, că Israel L-a omorât, atârându-L pe lemn, dar că Dumnezeu L-a înălțat la dreapta sa, ca Prinț și Mântuitor. În această calitate, El e dispus să dăruiască pocăință Israelului și iertarea păcatelor. Iar ca o împlinire a celor spuse, apostolii adaugă că ei sunt martorii acestor lucruri, după cum este și Duhul Sfânt pe care Dumnezeu îl dă celor care ascultă de El, crezând în Fiul Lui.

Faptul că **Dumnezeu L-a înviat pe Isus** (v. 30) ar putea fi o referire la Întruparea Sa sau la Învierea Sa. Sensul probabil aici este că Dumnezeu L-a ridicat prin Întrupare să fie Mântuitorul.

5:33-37 Cuvintele acestor conștiințe intruchipate au fost însoțite de o profundă convingere — atât de profundă încât dregătorii **s-au sfătuit să-i omoare**. În acest punct, intervine Gamaliel — unul din cei mai străluciți rabini ai Israelului, **învățătorul** lui Saul din Tars. Din sfatul dat de el nu reiese dacă era creștin sau dacă era măcar în favoarea creștinilor. Mai degrabă, a fost o înțelepciune omenească.

După ce a poruncit să-i scoată pe apostoli afară, mai întâi el le-a spus membrilor Sinedriului că dacă mișcarea aceasta nu era de la Dumnezeu, se va prăbuși în curând. În acest sens, au fost oferite două ilustrații: (1) cea a lui **Teuda**, lider auto-proclamat care, împreună cu **patru sute** de revoluționari, a fost **omorât** iar oamenii lui **împrăștiați**; și a apoi cea a lui **Iuda Galileanul**, un alt fanatic, care i-a incitat pe iudei la răscoală, dar care a **pierit** și el, adepții lui fiind **împrăștiați**.

5:38, 39 Dacă această religie creștină nu este de la Dumnezeu, a spus Gamaliel, cel mai indicat este s-o lase în pace, căci va dispărea de la sine. A încerca s-o combată ar însemna să-i dea și mai multe șanse de supraviețuire. (Desigur, argumentul acesta nu este întru totul valabil, căci multe instituții corupte au cunoscut o dezvoltare înfloritoare, secole de-a rândul. În realitate, ele au atras mai mulți aderenți decât adevărul. Dar argumentul este valabil în timpul lui Dumnezeu, dacă nu în al omului.)

Pe de altă parte, a continuat Gamaliel, **dacă mișcarea aceasta este totuși de la Dumnezeu**, ei nu vor putea să se împotrivescă, ci se vor trezi în poziția dificilă de a lupta **împotriva lui Dumnezeu**.

5:40 Acest mod logic de a privi lucrurile a plăcut dregătorilor, care i-au chemat pe apostoli, au poruncit să fie bătuți, le-au interzis să mai vorbească în numele lui Isus și le-au dat drumul să plece. Bătaia aplicată apos-

tolilor a fost lipsită de sens și contrară legii — reacția irațională a unor inimi pline de bigotism, care se împotriveau adevărului lui Dumnezeu.²⁵ Porunca ce a însoțit bătaia a fost iarăși neînțeleaptă și desigur inutilă. A le cere ucenicilor să nu mai vorbească despre **numele lui Isus** era ca și când le-ar fi poruncit soarelui să nu mai strălucească pe bolta cerului!

5:41, 42 Bătaia aplicată apostolilor a avut două rezultate neașteptate: Mai întâi, le-a provocat o bucurie profundă, pentru faptul că au fost socotiți vrednici să sufere rușine pentru acest **nume**²⁶ atât de drag lor! Apoi le-a dat un imbold și mai mare, o perseverență sporită de a vesti cuvântul la templu, acasă și de a-L predica pe Isus, ca Mesia cu și mai multă râvnă.

Deci și de data aceasta Satan s-a păcălit.

CREȘTINUL ȘI STAPÂNIREA

Pe măsură ce primii creștini au înaintat în vestirea Evangheliei, ei au intrat în conflict inevitabil cu autoritățile de stat, în special cu liderii religioși, care pe vremea aceea dispuneau de considerabile puteri juridice în probleme de administrație civilă. Credincioșii au fost pregătiți pentru aceasta și au reacționat cu tact și demnitate.

În general, politica urmărită de ei a fost de a respecta și a se supune dregătorilor, întrucât aceștia au fost rânduiți de Dumnezeu, fiind slujitorii Săi, pentru promovarea binelui obștesc. Astfel, când Pavel fără să-și dea seama l-a muștrat pe marele preot, fiind tras la răspundere pentru asta, imediat și-a cerut scuze, citânte versetul 28 din Exod 22: „Pe mai marele poporului să nu-l vorbești de rău“ (Fapte 23:5).

Dar când legile omenești contraveneau poruncilor lui Dumnezeu, politica creștinilor a fost de a nu mai asculta de guvern, suferind, mai degrabă, consecințele — indiferent care erau acestea. De pildă, când lui Petru și Ioan li s-a interzis să mai predice Evanghelia, ei au răspuns: „Judecați voi singuri dacă este drept înaintea lui Dumnezeu să ascultăm mai mult de voi decât de Dumnezeu“ (4:19, 20). Iar când Petru și apostolii au fost arestați pentru că au continuat să-i învețe pe oameni în Numele lui Cristos, Petru a răspuns: „Trebuie să ascultăm mai mult de Dumnezeu decât de oameni“ (5:29).

Nicăieri nu se pomenește nici măcar de ideea că ei ar fi încercat vreodată să răstoarne guvernul sau autoritățile locale. În pofida

persecuțiilor și a asupririi, ei nu le doreau decât bine dregătorilor (26:29).

Se înțelege de la sine că ei nu s-au pretat la nici o formă de necinste sau înșelăciune, pentru a obține vreun câștig sau avantaj necinstit din partea stăpânirii. De pildă, guvernatorul Felix a așteptat în zadar să primească mită din partea lui Pavel (24:26).

În același timp, ei nu au considerat că este vreo contradicție la adresa chemării lor creștine, dacă făceau uz de drepturile lor cetățenești (16:37; 21:39; 22:25-28; 23:17-21; 25:10, 11).

Dar ei înșiși nu s-au angajat în politica acestei lumi. De ce? Nu ni oferă nici o explicație. Un lucru este clar însă: ei erau pătrunși de un singur țel major: acela de a predica Evanghelia lui Cristos — țel căruia i s-au consacrat cu toată dăruirea de sine, nepermițând nici unui lucru sau persoane să-i distragă de la această dedicare. Negreșit ei credeau că Evanghelia constituie răspunsul la problemele ce-l confruntă pe om. Această convingere era atât de profundă încât ei nu s-au mulțumit cu soluții de mână a doua, cum ar fi cele oferite de știința politică. †

6:1 Dacă diavolul nu poate nimici prin atacuri declanșate din afară, atunci va încerca să facă ravagii prin declanșarea unor disensiuni interne, așa cum reiese din versetele următoare.

În primele zile ale bisericii, creștinii aveau obiceiul de a repartiza zilnic ajutoare pentru văduvele sărace din biserică, ce nu aveau alt mijloc de întreținere. Unii din credincioșii care fuseseră iudei de limbă greacă s-au plâns că văduvele lor nu s-au bucurat de același tratament ca văduvele evreilor (adică cele din Ierusalim și din Iudeea).

6:2, 3 Cei doisprezece apostoli și-au dat seama că, pe măsură ce biserica se dezvoltă tot mai mult, se ivea nevoia rezolvării acestor chestiuni de ordin administrativ. În ce-i privea pe ei înșiși, nu se cădea ca ei să lase misiunea vestirii Cuvântului lui Dumnezeu, doar pentru a se ocupa de probleme financiare. Prin urmare, sfatul lor a fost ca biserica să numească șapte oameni spirituali care să se ocupe de problemele de natură vremelnică ale bisericii.

Deși acești oameni nu snt desemnați de Biblie ca diaconi, totuși nu greșim dacă îi privim ca atare. În expresia: „să slujim la mese“ termenul „a sluji“ este forma verbală a substantivului din care derivă termenul de

diacon. Deci ei erau diaconi, cu funcția specifică de a se ocupa de mese.

Trei erau calitățile pe care trebuiau să le întrunească ei pentru a ocupa această funcție:

1. Ei trebuiau să fie **vorbiți de bine** (deci să se bucure de o bună reputație).

2. Să fie **plini de Duhul Sfânt** (deci spirituali, duhovnicești).

3. Și în sfârșit trebuiau să fie plini de **înțelepciune** (adică practici).

O listă mai amănunțită a calităților necesare ocupării acestei funcții o găsim la 1 Timotei 3:8-13.

6:4 Apostolii s-au consacrat întru totul rugăciunii și propovăduirii Cuvântului. Nu e întâmplătoare ordinea în care sunt redată cele două activități: mai întâi, rugăciunea, apoi propovăduirea Cuvântului. Cu alte cuvinte, mai întâi ei aveau grijă să stea de vorbă cu Dumnezeu despre oameni, și abia apoi să le vorbească oamenilor despre Dumnezeu.

6:5, 6 Judecând după numele celor șapte care au fost desemnați, majoritatea au fost iudei vorbitori de limba greacă înainte de convertirea lor. Negreșit aceasta a fost o concesie plină de amabilitate față de însuși grupul care ridicase obiecția. Se pune astfel capăt oricăror acuzații posibile de favoritism în acest domeniu. Când dragostea lui Dumnezeu umple inimile oamenilor, ea va triumfa întotdeauna asupra tuturor fleacurilor, malițiozităților și actelor de egoism.

Numai doi dintre diaconii aceștia ne sunt îndeajuns de bine cunoscuți: **Ștefan**, care a devenit primul martir al bisericii, și **Filip**, evanghelistul care a dus mai târziu Evanghelia în Samaria, câștigându-l apoi pe famenul etiopian pentru Cristos și mai târziu oferindu-i lui Pavel ospitalitate în Cezareea.

După ce s-au rugat, apostolii și-au exprimat părțasia cu alegerea făcută de biserică, punându-și mâinile peste cei șapte.

6:7 Dacă versetul 7 este citit în continuarea versetelor precedente, atunci pare să indice că desemnarea de diaconi care să se ocupe de treburile administrative a dus la o semnificativă înaintare a Evangheliei. Pe măsură ce se răspândea cuvântul lui Dumnezeu, mulți ucenici erau adăugați la comunitatea de creștini din Ierusalim și mulți dintre preoții iudei au devenit și ei urmași ai Domnului Isus.

6:8 Textul biblic se concentrează acum asupra unuia dintre diaconi, **Ștefan**,²⁷ care a fost folosit cu mare putere de Dumnezeu în săvârșirea unor minuni și în propovăduirea Cuvântului. Este primul om în afară de apos-

toli despre care se spune în cartea Faptele Apostolilor că a săvârșit minuni. S-a datorat promovarea sa într-o slujbă mai înaltă faptului că a slujit cu credincioșie ca diacon? Sau a fost o slujbă suplimentară, pe care și-a desfășurat-o paralel cu aceea de diacon? Este greu de aflat răspunsul din textul versetului.

6:9 Împotrivirea față de puternica vestire a Cuvântului de către Ștefan a pornit din sânul sinagogii — adică al lăcașului la care se strâneau iudeii în ziua de sabbat, pentru a primi învățătură din lege. Sinagogile erau denumite în funcție de categoriile de oameni care le frecventau. Astfel sinagoga **Izbăviților** (cum se spune în versiunea Cornilescu, n.tr.) era probabil frecventată de iudei liberi, ce fuseseră anterior sclavi la romani. Cirena era un oraș din Africa, ai cărui locuitori iudei se pare să s-au stabilit la Ierusalim. Iar Alexandrinii erau iudei proveniți din portul egiptean cu același nume. **Cilicia** era o provincie din sud-estul Asiei Mici iar **Asia** era o provincie (nu continentul cu același nume, n.tr.) din Asia Mică, alcătuită din trei teritorii. După câte se pare, comunitățile de evrei proveniți din aceste localități își aveau sinagogile lor la Ierusalim sau în împrejurimile orașului.

6:10-14 În disputa lor cu Ștefan, iudeii aceștia zeloși nu i-au putut ține piept. Căci cuvintele rostite de el și puterea cu care le rostea au fost irezistibile. Într-o încercare disperată de a-l reduce la tăcere, ei au pus la cale pe ascuns niște martori mincinoși, care să-l acuze pe nedrept pe Ștefan de hulă împotriva lui Moise și a lui Dumnezeu.²⁸ Curând Ștefan a fost adus înaintea Sinedriului, fiind acuzat că ar fi vorbit împotriva templului și a legii. Ei l-au acuzat pe Ștefan pe nedrept că ar fi spus că Isus a zis că va distruge templul și că va schimba întregul sistem pe care l-a transmis Moise Israelului.

6:15 În timp ce membrii Sinedriului au audiat plângerile aduse împotriva lui Ștefan, ei nu au văzut ceva sa, ci fața unui înger. Ei au observat tainica frumusețe degajată de o viață pe de-a-ntregul predată Domnului, hotărâtă să vestească Adevărul, nemaifiind preocupată de-acum de ceea ce vor gândi sau spune oamenii. Ei au văzut ceva din gloria lui Cristos oglindindu-se în strălucirea feței acestui devotat urmaș al Său.

În capitolul 7 avem magistrala apărare a lui Ștefan, care demarează lin, cu o aparentă trecere în revistă a istoriei iudaice. Curând narațiunea se concentrează asupra a două personaje principale, Iosif și Moise, care au

fost înălțați de Dumnezeu, fiind respinși de Israel. Apoi Dumnezeu i-a ridicat la poziția de izbăvitori și salvatori. Deși Ștefan nu face o comparație directă a experiențelor trăite de aceștia cu cele ale lui Cristos, analogia cu acestea e cât se poate de transparentă. Apoi Ștefan se lansează într-o usturătoare condamnare la adresa liderilor Israelului, pe care-i acuză că s-au împotrivit Duhului Sfânt, ucigându-L pe Cel Neprihănit și călcând legea lui Dumnezeu.

E imposibil ca Ștefan să nu-și fi dat seama în acest moment că viața lui e în pericol. Dacă voia să și-o cruțe, nu avea decât să rostească o cuvântare împăciuitoare. Dar Ștefan a preferat să moară, decât să trădeze misiunea sacră ce i s-a încredințat, dând dovadă de un curaj vrednic de toată admirația!

7:1-8 Prima parte a mesajului său ne transportă înapoi, pe firul timpului, la obârșia națiunii ebraice. Nu se știe exact de ce acordă textul biblic atâta spațiu rememorării istoriei lui Avraam, afară doar de probabilitatea ca prin aceasta:

1. Să se arate cât de mult cunoștea și iubea Ștefan neamul evreu.

2. Să se creeze astfel o tranziție naturală la subiectul lui Iosif și Moise, două personaje care întruchipează elocvent respingerea lui Cristos de poporul evreu.

3. Să se demonstreze că Avraam s-a închinat lui Dumnezeu în mod acceptabil, chiar dacă închinarea sa nu avusese loc într-un anumit lăcaș de închinăciune special consacrat acestui scop. (Ștefan fusese acuzat că vorbise împotriva templului — „împotriva acestui lăcaș sfânt“.)

Momentele esențiale din biografia lui Avraam sunt următoarele:

1. Atuci când l-a chemat Dumnezeu, în **Mesopotamia** (v. 2, 3).

2. Când a călătorit spre **Haran**, iar mai târziu spre **Canaan** (v. 4).

3. Când Dumnezeu i-a promis lui Avraam pământ — deși patriarhul însuși nu a primit nici o limbă de pământ, așa cum reiese din textul biblic și din versetul 5 al textului de față, unde se spune că Avraam a cumpărat peștera Macpela ca loc de veci. Promisiunea a rămas însă în vigoare, ea urmând să se împlinească în viitor (Ev. 11:13-40).

4. Precizerea lui Dumnezeu privitoare la robia Israelului în Egipt și izbăvirea sa finală (v. 6, 7). Ambele părți ale acestei precizeri au fost realizate de oameni pe care poporul Israel i-a respins: Iosif (v. 9-10) și Moise (v.

20-36). Cei **patru sute de ani** menționați în versetul 6 și la Geneza 15:13 se referă la perioada în care poporul Israel a suferit în robia egipteană. Cei patru sute treizeci de ani menționați la Exod 12:40 și Galateni 3:17 parcurg perioada cuprinsă între sosirea lui Iacob și a familiei sale în Egipt și Exodul și darea legii. Israelii nu au fost persecutați în primii treizeci de ani de ședere în Egipt, ci, dimpotrivă, au fost tratați regește.

5. **Legământul tăierii împrejur** (v. 8a).

6. Nașterea lui **Isaac**, apoi a lui **Iacob**, apoi a celor **doisprezece patriarhi** (v. 8b). Cu aceasta istoria ajunge la Iosif, unul din cei doisprezece fii ai lui Iacob.

7:9-19 Dintre toate tipurile prin care este reprezentat Cristos în Vechiul Testament, **Iosif** este cel mai strălucitor și mai aparent, chiar dacă nu se precizează acest lucru. Negreșit iudeii din vremea lui Ștefan vor fi simțit săgeți din conștiința lor, când au auzit din gura lui Ștefan cum s-au purtat înaintașii lor cu Iosif și apoi cum s-au purtat ei înșiși cu Isus din Nazaret!

1. **Iosif a fost vândut în Egipt** chiar de frații lui (v. 9).

2. Cel respins de ei a fost înălțat la o poziție de putere și slavă în **Egipt** (v. 10).

3. Foamea îi trimite pe frații lui Iosif în Egipt, dar ei nu-l recunosc pe fratele lor (v. 11, 12).

4. **Când au venit a doua oară, Iosif** li s-a descoperit. Apoi cel respins a devenit salvatorul familiei sale (v. 13, 14). Notă: A se observa aparenta contradicție între cifra de **șaptezeci și cinci** redată de versetul 14 și cea de **șaptezeci** menționată la Geneza 46:27. Ștefan a urmat traducerea în greacă a textului de la Geneza 46:27 și Exod 1:5, unde cifra este șaptezeci și cinci. În schimb, în textul grec se pomenește de 70 de suflete, datorită unui mod aparte de a număra membrii familiei lui Iacob.²⁹

5. Moartea patriarhilor și îngroparea lor în țara **Canaan** (v. 15, 16). O altă dificultate apare în versetul acesta. Aici se spune că **Avraam a cumpărat** un loc de veci de la **Hamor**. La Geneza 23:16, 17 se spune că **Avraam** a cumpărat peștera Macpela de la copiii lui **Het**. **Iacob** a cumpărat pământ în **Sihem**, de la copiii lui **Hamor** (Gen. 33:19). Există mai multe posibilități: (1) Se poate ca Avraam să fi cumpărat pământ și în Sihem, și în Hebron. Mai târziu e posibil ca Iacob să fi achiziționat din nou terenul din Sihem. (2) E posibil ca prin Avraam Ștefan să se fi referit la descendentul acestuia, Iacob. (3)

Pentru a fi mai concis, poate că Ștefan a comprimat achizițiile făcute de Avraam cu cele făcute de Iacob.³⁰

6. Creșterea familiei lui Iacob în Egipt și sclavia în care au fost aruncați membrii ei, după moartea lui Iosif (v. 17-19). Desigur, aceasta ne pregătește pentru următorul pas din pledoaria lui Ștefan, respectiv tratamentul de care a avut parte Moise din partea propriului său popor.

7:20-43 Ștefan arată cu îndrăzneală incisivă că neamul evreu s-a făcut vinovat de cel puțin alte două ori în trecut de a-i fi repudiat pe salvatorii ridicați de Dumnezeu și trimiși să-i izbăvească. Al doilea exemplu pe care-l citează el este cel al lui **Moise**.

Ștefan fusese acuzat că a rostit cuvinte de hulă împotriva lui Moise (6:11). Dar el demonstrează că națiunea Israel este în realitate vinovată, pentru că l-a respins pe acest om pe care Dumnezeu l-a ales.

Ștefan face apoi o trecere în revistă a vieții lui Moise, referindu-se la opt faze distincte din viața acestuia, după cum urmează:

1. Nașterea sa, primii ani de viață și formația sa intelectuală în Egipt (v. 20-22). Expresia **puternic în cuvinte** este, probabil, o aluzie la scrierile lui Moise, întrucât pe cale orală el s-a declarat lipsit de elocvență (Ex. 4:10).

2. Prima respingere a lui Moise, din partea **fraților săi**, când l-a apărat pe unul din ei de un **egiptean** (v. 23-28). Notați versetul 25! Cât de mult ne aminteste acesta de modul în care și Cristos a fost respins de ai Săi!

3. Exilul lui Moise, în ținutul **Madian** (v. 29).

4. Ocazia când Dumnezeu i se arată în rugul aprins, trimițându-l înapoi în Egipt să-și izbăvească poporul (v. 30-35).

5. Moise devine salvatorul neamului său (v. 36).

6. Profeția sa cu privire la Mesia care va veni (v. 37). (Cuvintele **ca mine** înseamnă: „cum m-a ridicat El pe mine.“)

7. Rolul său de dătător al legii (legiuitor) al adunării din pustie (v. 38).

8. Moise este respins pentru a doua oară de poporul său, când israeliții se închină **vițelului** de aur (v. 39-41). Idolatria Israelului e descrisă pe larg în versetele 42 și 43. Deși au afirmat că aduc jertfe Domnului, oamenii **au purtat cortul lui Moloh**, una din cele mai respingătoare dintre toate formele de idolatrie din vechime, și s-au plecat înaintea

lui **Remfan**, o zeitate cosmică. Pentru că au comis acest păcat, Dumnezeu i-a avertizat că vor fi duși în robia babiloneană. În versetele 42 și 43 Ștefan citează din versiunea Septuaginta textul de la Amos 5:25-27. Așa se explică de ce captivitatea apare aici ca fiind **dincolo de Babilon**, mai degrabă de „dincolo de Damasc.“ Desigur, ambele variante sunt valabile.

Istoria se repetă. În fiecare generație întâlnim același tipar. *Oamenii sunt aceiași*. Când sunt confrunțați cu mesajul lui Dumnezeu, ei nu pricep (25). Când sunt îndemnați să trăiască în pace, ei refuză să asculte (27). Când li se dă un izbăvitor trimis de la Dumnezeu, ei îl resping (39). Când sunt izbăviți dintr-o situație rea, ei preferă să se alipească de idoli netrebnci, mai degrabă decât de Dumnezeul îndurător (41). Așa e natura umană — răzvrătită, ingrată, nechibzuită. Dar și *Dumnezeu este același*. Dumnezeu care i-a vorbit lui Moise este același Dumnezeu care le vorbește strămoșilor săi (32). Acest Dumnezeu aude când oamenii trec prin necazuri (34). El le vine în ajutor, izbăvindu-i (34). El își conduce poporul de la moarte la viață (36). El îi lasă pe cei ce-L resping cu bună știință pradă pomirilor lor (42). Așa este marelui nostru Dumnezeu — milostiv, puternic, sfânt. El este mereu același, orice s-ar întâmpla (Mal. 3:6). Pentru interlocutorii lui Ștefan aceste cuvinte au constituit un avertisment să nu se joace cu Dumnezeu. Dar ele mai sunt și o asigurare că toate promisiunile lui Dumnezeu sunt veșnic valabile și se vor îndeplini negreșit.³¹

7:44-46 Ștefan fusese acuzat că a vorbit împotriva templului. El răspunde ducându-și ascultătorii înapoi în timp, la zilele când Israelul avea **cortul mărturieii din pustie**. Chiar în această perioadă oamenii continuau să se închine oștirii cerului. Când **Iosua** i-a călăuzit pe israeliți în țara Canaan, ai cărei locuitori păgâni au fost alungați, **cortul** a fost adus în țară și a rămas în picioare până în zilele lui David. **Părinții au cerut să ridice o locuință pentru Dumnezeul lui Iacob și astfel au căpătat milă înaintea lui Dumnezeu**.

7:47-50 Lui David nu i s-a împlinit dorința de a clădi un templu, această onoare fiindu-i acordată lui **Solomon**, care l-a zidit lui **Dumnezeu o casă**.

Deși templul a fost locuința lui Dumnezeu în mijlocul poporului Său, Dumnezeu nu a fost mărginit la acel local. Solomon a arătat limpede că așa stau lucrurile, cu ocazia

dedicării templului (1 Regi 8:27). Și Isaia îi avertizase pe oameni că la Dumnezeu nu clădirile contează, ci condiția morală și spirituală a vieții oamenilor (Isa. 66:1, 2). Dumnezeu caută oameni cu inima zdrobită și căită; El dorește să vadă oameni care tremură înaintea cuvântului Său.

7:51-53 Liderii iudeilor îl acuzaseră pe Ștefan că a vorbit împotriva legii. Acum el răspunde acuzației lor, cu o scurtă condamnare, exprimată în cuvinte bine alese.

Ei sunt cei **tari la cerbice, netăiați împrejur cu inima și cu urechile**. „El îi mustră, nu ca pe Israelul lui Dumnezeu, ci ca pe niște păgâni încăpățânați și netăiați împrejur cu inima și cu urechile.“ Ei erau fiii **părinților** lor, care s-au împotrivit neîncetat **Duhului Sfânt**. Strămoșii lor i-au persecutat pe profeții care au prezis venirea lui Cristos. Acum ei L-au trădat și ucis pe Cel Drept. Ei erau cei care au călcat legea, chiar cei cărora le fusese încredințată, prin **îngeri**.

Nimic nu mai trebuia spus, căci nimic nu mai era de spus! Ei au fost cei ce l-au pus pe Ștefan în defensivă, dar iată că el a devenit procurorul lor, demonstrând concludent că ei erau de fapt acuzații încărcăți de vinovăție. Mesajul lui Ștefan a constituit una din ultimele dați când Dumnezeu S-a adresat neamului evreiesc, înainte ca Evanghelia să înceapă să fie vestită și oferită Neamurilor.

7:54-60 De îndată ce Ștefan a adus mărturia că vede **cerurile deschise**, gloata a refuzat să-l mai asculte. Cuprinși de furie, oamenii au început să țipe, aruncându-se asupra lui, târându-l în afara cetății și omorându-l cu pietre.

Ca din întâmplare, Duhul lui Dumnezeu consemnează numele unui tânăr ce păzea hainele ucigașilor înfierbântați — Saul. Am spus ca din întâmplare, căci în realitate Duhul pare să ne spună: „Notați acest nume, deoarece vă veți întâlni cu el din nou!“

Moartea lui Ștefan s-a asemănat cu a Domnului:

1. Ștefan s-a rugat: „**Doamne, primește duhul meu**“ (v. 59). Isus S-a rugat: „**Tată, în mâinile Tale îmi dau duhul**“ (Luca 23:46).

2. Ștefan s-a rugat: „**Tată, nu le ține în seamă acest păcat**“ (v. 60). Isus s-a rugat: „**Tată, iartă-i că nu știu ce fac**“ (Luca 23:35).

Oare nu ne spune acest lucru că, întrucât Ștefan s-a preocupat atât de mult în viața sa de Domnul Isus, el a fost „schimbat în același chip al Lui, din slavă în slavă, prin Duhul Domnului“ (2 Cor. 3:18)?

Apoi, după ce s-a rugat, a **adormit**. Ori

de câte ori întâlnim cuvântul **somn** ori a **dormi** în legătură cu moartea în Noul Testament, aceasta se referă la trup, nu la suflet, căci sufletul credinciosului se duce în prezența lui Cristos, la moartea sa (2 Cor. 5:8); doar **trupul** este înfățișat ca dormind.

În mod obișnuit, iudeilor nu li se permitea să ducă la îndeplinire o sentință de condamnare la moarte. Aceasta era prerogativa stăpânilor lor romani (Ioan 18:31b). Se pare însă că romanii făceau o excepție de la această regulă, când era vorba de o amenințare la adresa templului. Ștefan fusese acuzat că a vorbit împotriva templului și deși acuzația era neîntemeiată, el a fost totuși executat de iudei. Domnul Isus fusese acuzat de a fi amenințat că va distruge templul (Marcu 14:58), dar depoziția martorilor a fost contradictorie.

II. BISERICA ÎN IUDEEA ȘI SAMARIA (8:1-9:31)

A. Misiunea lui Filip în Samaria (8:1-25)

8:1 Din nou Duhul lui Dumnezeu ne prezintă numele lui **Saul**. Mari frământări vor fi avut loc în sufletul lui în acest timp. În afară, el avea că continue să dezlănțuie valul său de teroare, dar zilele sale ca dușman al creștinismului erau numărate. **Saul se învoise la uciderea lui Ștefan**, dar procedând astfel, el își pava calea propriei sale desființări ca prigonitor înverșunat.

Cuvintele „**în ziua aceea**“ marchează începutul unei ere noi. Moartea lui Ștefan a declanșat, după câte se pare, un atac înverșunat **împotriva bisericii**. Credincioșii au fost împrăștiți prin toată **Iudeea și Samaria**.

Domnul îi instruieste pe urmașii Lui să înceapă mărturisirea lor de la Ierusalim, iar după aceea să se răspândească în toată Iudeea, Samaria și până la marginile pământului. Până în acest punct, mărturia lor se limita strict la **Ierusalim**. Poate că nu avuseseră curaj să iasă în exterior. Acum însă sunt forțați s-o facă, sub presiunea prigoanelor.

Apostolii au rămas însă în oraș. După cum remarcă Kelly, cu pertinență: „Cum era de așteptat, cei care au rămas au devenit ținta celor mai aprige atacuri.“

Din punct de vedere omenesc, pentru credincioșii aceștia au fost zile foarte grele și întunecate. Un credincios din rândurile lor își dăduse viața ca jertfă și chiar ei înșiși erau urmăriți și încolțiți ca iepurii. Dar din punct de vedere divin, situația nu era deloc întunecată, căci grăunțele de grâu ce fusese sădit avea să aducă multă roadă. Vijelia de prigoa-

ne făcea ca sămânța Evangheliei să se răspândească până în cele mai îndepărtate ținuturi și cine putea aprecia cât de mare avea să fie recolta?

8:2 Nu este redată identitatea **bărbaților evlavioși** care l-au îngropat pe Ștefan. Poate că au fost creștini ce nu fuseseră încă izgoniți din Ierusalim. Sau poate că erau iudei cucernici, ce văzuseră ceva deosebit în martirul Ștefan, lucru care i-a determinat să-l îngroape cum se cuvine.

8:3 Din nou apare numele de **Saul**! Cu o energie aparent inepuizabilă, el hărțuiește biserica, târându-și victimele afară din casele lor și aruncându-le în închisoare. O, ce n-ar da să poată uita de Ștefan, de calmul său, de convingerea neclintită a acestuia, de fața lui de inger! Trebuie să înăbușe cu orice preț această amintire dureroasă. Prin urmare, va înțeți atacurile împotriva frajilor de credință ai lui Ștefan.

8:4-8 Împrăștierea creștinilor nu a redus însă la tăcere mărturia acestora. Pretutindeni unde mergeau aceștia, duceau cu ei vestea bună a mântuirii. **Filip**, „diaconul“ din capitolul șase, a pornit spre nord, în **cetatea Samaria**.³² El nu numai că L-a vestit pe Cristos, ci a făcut și o mulțime de minuni. Duhurile necurate au fost alungate din oameni iar cei paralizați și schiopi au fost vindecați. Și astfel oamenii luau seama la Evanghelie, fiind cuprinși de o mare bucurie.

Biserica primară s-a supus implicit poruncilor lui Isus Cristos.

Biserica s-a răspândit exact așa cum se răspândise lucrarea lui Cristos (Ioan 20:21; cf. Fapte 8:1-4).

Membrii bisericii primare și-au vândut bunurile și le-au împărțit la săraci (Luca 12:33; 18:22; cf. Fapte 2:45; 4:34).

Ei și-au părăsit tată, mamă, case și pământuri, ducându-se pretutindeni și vestind Cuvântul (Mat. 10:37; cf. Fapte 8:1-4).

Ei au făcut ucenici și i-au învățat să lucreze și să asculte (Mat. 28:18, 19; cf. I Tes. 1:6).

Ei și-au luat crucea și L-au urmat pe Cristos (Fapte 4; I Tes. 2).

S-au bucurat când au trecut prin strămtorări și prigoane (Mat. 5:11, 12; Fapte 16; I Tes. 1:6-8).

I-au lăsat pe morți să-și îngroape morții, ei ducându-se să predice Evanghelia (Luca 9:259, 60).

Și-au scuturat praful de pe picioare, ducându-se mai departe, atunci când oamenii au refuzat să audieze mesajul lor (Luca 9:5;

cf. Fapte 13:51).

Și în sfârșit membrii bisericii primare au vindecat, au scos afară demoni, au înviat morți și au adus roadă trainică (Marcu 16:18; Fapte 3-16).³³

8:9-11 Printre persoanele mai cu vază care au audiat mesajul lui Petru s-a aflat un vrăjitor pe nume **Simon**. Acesta își crease o faimă considerabilă în Samaria, prin faptele sale neobișnuite de **vrăjitorie**. Omul acesta se dădea foarte mare și mulți îl considerau „o mare putere a lui Dumnezeu“.

8:12, 13 După ce o mulțime de oameni au crezut în propovăduirea lui **Filip** și au fost botezați, Simon s-a dat și el drept credincios,³⁴ fiind botezat și urmându-l pe Filip, fascinat de minunile săvârșite de apostol.

Din cele ce urmează s-ar părea că Simon nu fusese însă născut din nou, el mărturisind credința doar cu buzele, fără ca viața lui să reflecte această realitate. Cei care propovăduiesc primirea mântuirii prin botez sunt confrunțați în acest punct cu o dilemă. Simon fusese botezat, și totuși trăia mai departe în păcatele sale.

Observați că **Filip a predicat** vestea bună cu privire la împărăția lui Dumnezeu și la numele lui Isus Cristos. Împărăția lui Dumnezeu este acea sferă în care este recunoscută domnia lui Dumnezeu. În epoca actuală, Regele lipsește. În loc de o împărăție literală, pământească, avem o împărăție spirituală, nevăzută, în viața celor care Îi sunt loiali Lui. În viitor Regele va reveni pe pământ pentru a-Și întemeia o împărăție concretă, capitala Sa fiind Ierusalimul. Pentru ca oricine să poată intra cu adevărat în această împărăție, în oricare din aspectele sale, trebuie să se nască din nou. Credința în **numele lui Isus Cristos** este mijlocul prin care se poate trăi experiența nașterii din nou. Așadar, aceasta a fost esența propovăduirii lui Filip.

8:14-17 Când a ajuns la urechile apostolilor în Ierusalim vestea că Samaria a primit cu bucurie cuvântul, ei i-au trimis pe Petru și Ioan la ei. Între timp, până să ajungă ei la credincioși, aceștia au fost botezați în **numele Domnului Isus**, dar ei nu primiseră **Duhul Sfânt**. Acționând evident sub călăuzire divină, apostolii s-au rugat ca acești credincioși să primească Duhul Sfânt și și-au pus mâinile peste ei. După aceea ei au primit Duhul Sfânt.

În acest punct suntem confrunțați cu următoarea întrebare: „Din ce cauză ordinea evenimentelor se deosebește aici de cea de la Rusalii?“ La Rusalii iudeii:

1. S-au pocăit.
2. Au fost botezați.
3. Au primit Duhul Sfânt.
Aici însă samaritenii:
 1. Au crezut.
 2. Au fost botezați.
3. I-au rugat pe apostoli să se roage pentru ei și să-și pună mâinile peste ei.
4. Au primit Duhul Sfânt.

De un lucru putem fi siguri: cu toții au fost mântuiți în același fel: prin credința în Domnul Isus Cristos. El este singura cale de mântuire. Dar în această perioadă de tranziție, de la iudaism la creștinism, Dumnezeu a găsit cu cale, în suveranitatea Sa, să procedeze în diverse moduri cu diversele categorii de credincioși. Credincioșilor iudei li s-a cerut să se disocieze de națiunea Israel prin botez, înainte de a primi Duhul. Iar acum pentru samariteni apostolii trebuie să se roage și să-și pună mâinile peste ei. Dar de ce?

Poate că răspunsul cel mai adecvat constă în nevoia de a exprima unitatea bisericii, alcătuită fie din iudei, fie din samariteni. Există un pericol real ca biserica de la Ierusalim să-și aroge an anumit aer de superioritate sau să continue în refuzul de a întreține relații cu frații lor samariteni. Pentru a se evita posibilitatea unei sciziuni sau a formării a două biserici (una iudaică și alta samaritană), Dumnezeu i-a trimis pe apostoli să-și pună mâinile peste samariteni, prin aceasta exprimându-se deplina părtășie cu ei ca credincioși în Domnul Isus. Ei erau mădulare ale aceluiași trup unic, toți fiind una în Cristos Isus.

Când citim în versetul 16 că ei nu fusese-ră botezați în numele Domnului Isus (vezi și 10:48 și 19:5), asta nu înseamnă că exista vreo deosebire față de botezul „în numele Tatălui și al Fiului și al Duhului Sfânt“ (Mat. 29:19). „Luca nu consemnează o formulă ce se folosea,“ scrie W. E. Vine, „ci pur și simplu redă un fapt istoric.“ Ambele sintagme exprimă ideea de azeziune și identificare și toți credincioșii adevărați declară bucurăși loialitatea lor față de unitatea cu Sfânta Treime și cu Domnul Isus.

8:18-21 Simon vrăjitorul a rămas foarte impresionat de faptul că Duhul Sfânt a fost dat atunci când apostolii și-au pus mâinile peste samariteni. El nu înțelegea profunda semnificație spirituală a acestui act, ci îl considera doar un exemplu de putere supranaturală care i-ar prinde foarte bine în meseria lui. Prin urmare, le-a oferit apostolilor bani, rugându-i să-i dea și lui această putere.

Din răspunsul lui Petru rezultă că Simon nu fusese convertit cu adevărat:

1. „**Banii tăi să piară împreună cu tine.**“ (Or, se știe că nici un credincios *nu va pieri niciodată* (Ioan 3:16).
2. „**Tu n-ai nici parte, nici moștenire în această chestiune**“; cu alte cuvinte, el nu făcea parte din părtășia credincioșilor, din comunitatea lor.
3. „**Inima ta nu este în ordine înaintea lui Dumnezeu.**“ O descriere foarte exactă a unui om nemântuit.
4. „**Tu ești otrăvit de amărăciune și legat cu lanțurile fărădelegii.**“ Ar putea fi rostite asemenea cuvinte la adresa unei persoane născute din nou?

8:22-24 Petru l-a îndemnat pe Simon să se pocăiască de acest mare păcat și să se roage să fie iertat de planul rău pe care-l alcătuisese. Răspunzând, Simon l-a rugat pe Petru să îndeplinească rolul de mediator între Dumnezeu și el, devenind astfel precursorul celor care preferă să recurgă la serviciile unui mediator uman, decât să vină direct la Domnul Isus Cristos Înșuși. Faptul că în Simon nu avusese loc nici o pocăință adevărată reiese și din cuvintele sale: „**Roagă-te Domnului pentru mine ca să nu mi se întâmple nici unul din lucrurile rostite de tine.**“ Cu alte cuvinte, lui nu-i părea rău de păcatul lui, ci doar de consecințele pe care acesta ar putea să i le aducă.

De la acest om, Simon, derivă termenul și conceptul modern de „simonie“ — adică profitarea de lucrurile sfinte pentru a face din ele o afacere. Aici intră și vânzarea de indulgențe sau alte beneficii cu presupoasă binecuvântare spirituală, precum și toate formele de comercializare a lucrurilor divine.

8:25 După ce Petru și Ioan au mărturisit și au predicat cuvântul Domnului, ei s-au întors la Ierusalim. Și astfel, după ce s-a stabilit un cap de pod în Samaria, ei au continuat să predice în multe din satele ei.

B. Filip și famenul etiopian (8:26-40)

8:26 În toial acestei mari treziri spirituale ce cuprinsese Samaria un înger al Domnului l-a îndrumat pe Filip spre un nou teren de lucru. Astfel i s-a poruncit să plece din această zonă în care mulți primeau binecuvântarea divină și să se ocupe de un singur om. De remarcat că un înger l-a putut îndruma pe Filip, dar îngerul n-a putut executa lucrarea lui Filip, respectiv predicarea evangheliei, întrucât acest privilegiu a fost încredințat numai oamenilor, nu și îngerilor.

Dând ascultare necondiționată îndrumării ingerului, **Filip** a părăsit Samaria, pornind spre sud, trecând prin **Ierusalim** și încadrându-se pe unul din traseele ce duceau spre **Gaza**.³⁵ Nu s-a putut stabili dacă sintagma: „**care este pustiu**“ se referă la drumul spre acest oraș, sau la orașul propriu-zis, Gaza. Rezultatul este însă același: **Filip** și-a părăsit mediul ambiant de fecundă spiritualitate, pătrunzând într-un mediu auster și neroditor.

8:27-29 La un punct oarecare de pe acest traseu, **Filip** a ajuns din urmă o caravană, în al cărei car principal se afla trezorierul regiunii **Candace**³⁵ a etiopienilor, un eunuc³⁶ cu mare autoritate. (Etiopia cuprindea partea de sud a Egiptului și actualul teritoriu al Sudanului.) Omul acesta se convertise, după câte se pare, la iudaism, întrucât textul spune că fusese **la Ierusalim să se închine** și acum se întorcea acasă. La momentul ales cu precizie matematică, **Duhul** îl îndeamnă pe **Filip** să ajungă din urmă **carul acesta**.

8:30, 31 **Filip** este cel care deschide discuția, punând o întrebare amicală: „**Înțelegi tu ce citești?**“ La care eunucul îi răspunde fără ezitare că, într-adevăr, i-ar prinde bine să aibă pe cineva care să-i deslușească sensul celor citite și astfel îl invită pe **Filip** să se urce în car lângă el. Cât de reconfortant este să constatăm aici absența oricărui prejudecăți de ordin rasial!

8:32, 33 Și ce minunat e să vedem că eunucul citea, aparent „din întâmplare“, pasajul **Isaia 53** din Scriptură, în care se prezintă, cu neîntrecută măiestrie, dramatismul suferințelor pe care avea să le îndure Mesia! Întrebarea care se ridică imediat este: cum de s-a apropiat **Filip** de eunucul etiopian chiar în momentul în care acesta citea pasajul menționat?

Căci textul din **Isaia** îl înfățișează pe Cel care a fost blând și tăcut în fața dușmanilor Săi; Cel căruia I s-a refuzat **justiția**, neacordându-I-se dreptul la un proces echitabil; Cel care nu putea avea nici o speranță de posteritate, întrucât fusese omorât în floarea vârstei, fără se se fi căsătorit.

8:34, 35 **Eunucul** se întreba dacă **Isaia** se referea la el însuși sau la alt om. Desigur asta i-a dat lui **Filip** prilejul dorit de a-i spune înaltului slujbaş împărătesc din Etiopia că pasajul din Scriptură pe care tocmai îl citea s-a împlinit în chip desăvârșit în viața și moartea lui **Isus** din Nazaret. Se subînțelege că în timpul șederii sale la **Ierusalim**, etiopianul luase cunoștință de relațiile privilegiate la un om pe nume **Isus**, numai că

acestea îl vor fi prezentat pe **Isus** într-o lumină nefavorabilă. Acum **eunucul** află că **Isus** din Nazaret este Robul lui **Iehova** despre care profețise **Isaia** că va trebui să sufere.

8:36 Există temeieri să presupunem că **Filip** îi va fi explicat etiopianului privilegiul pe care îl conferă botezul creștin cuiva, de identificare cu **Cristos** în moartea, îngroparea și învierea Lui. Și, întrucât se apropiau de o apă, **eunucul** și-a exprimat dorința de a fi botezat.

8:37 Versetul 37 din **KJV** și **NKJV** nu apare în majoritatea manuscriselor eline ale Noului Testament. Nu că învățătura propagată de el ar fi în contradicție cu restul Scripturii. Dimpotrivă, credința în **Isus Cristos** este, în mod cert, condiția prealabilă efectuării botezului. Dar versetul pur și simplu nu este sprijinit de principalele documente ale Noului Testament.³⁸

8:38 **Carul** se oprește și **Filip** îl botează pe **eunuc**. Că botezul a fost săvârșit prin scufundare reiese clar din cuvintele: **s-au coborât amândoi în apă și Filip l-a botezat pe eunuc**.³⁹

Suntem mișcați de simplitatea ceremoniei: în plin deșert, un credincios este botezat, semnificând noul său statut de convertit la credința în Domnul **Isus Cristos**. Din scenă lipsește biserica, lipsesc și apostolii. Desigur, ceilalți membri ai caravanei, slujitorii slujbaşului etiopian, au asistat la scena botezării stăpânului lor, înțelegând că de acum încolo acesta este un urmaș al lui **Isus** din Nazaret.

8:39 De îndată ce a avut loc botezul, **Duhul Domnului l-a răpit pe Filip**. Asta ne sugerează mai mult decât simpla lui strămutare spre un alt teren de lucru, subliniind un act miraculos pe care îl săvârșește **Duhul Sfânt**, transportându-l pe **Filip** instantaneu la o mare distanță de locul unde se afla. Scopul acestei minuni a fost acela de a-l împiedica pe **eunuc** să se preocupe de instrumentul uman al convertirii sale, concentrându-și, în schimb, toată atenția asupra Domnului **Isus** **Însuși**.

Fie ca frumusețea Lui să mă umple,

Când suflete pierdute la El aduc.

Și fie ca acestea să uite cine le-a adus la El,
Văzându-L doar pe Domnul **Isus**.

— *Kate B. Wilkinson*

Eunucul și-a văzut de drum, plin de bucurie. Ascultarea de Domnul este însoțită de o bucurie care întrece orice alte simțămîn-

te de satisfacție și emoții înălțătoare.

8:40 între timp, Filip și-a reluat misiunea evanghelică la Azot (Așdod, în Vechiul Testament), localitate situată la nord de Gaza și la vest de Ierusalim, în apropiere de litoral. De acolo el s-a deplasat apoi treptat spre nord, de-a lungul coastei, până în Cezareea.

Dar ce s-a întâmplat cu eunucul? Filip nu a avut posibilitatea să consolideze lucrarea începută în acest slujbaş etiopian. Tot ce a putut face evanghelistul a fost să-l încredințeze în grija lui Dumnezeu și a Sfințelor Scripturi ale Vechiului Testament. Dar, încărcat cu puterea Duhului Sfânt, negreșit acest nou ucenic s-a întors în Etiopia⁴⁰ mărturisindu-le tuturor despre harul mântuitor al Domnului Isus Cristos.

EXCURS DESPRE

BOTEZUL CREDINCIOSULUI

Botezul eunucului, de care tocmai ne-am ocupat mai sus, constituie unul din numeroasele indicii potrivit cărora biserica primară a propovăduit și practicat botezul creștinilor (2:38; 22:16). Acest botez nu era totuna cu botezul lui Ioan, botez ce indica pocăința (13:24; 19:4), ci, mai degrabă era o mărturie publică a identificării cu Cristos.

Fără excepție, acest botez a avut loc după convertire (2:41; 8:12; 18:8) și a fost aplicat atât femeilor, cât și bărbaților (8:12), atât Neamurilor, cât și iudeilor (10:48). Apoi se spune că au fost botezate case întregi (familii) (10:47, 48; 16:15; 16:33), dar, cel puțin în două dintre aceste cazuri, reiese clar că toți membrii acelor familii au *crezut* mai întâi. *Nicăieri* nu se spune că au fost botezați copiii mici.

Credincioșii au fost botezați la scurt timp după convertirea lor (8:36; 9:18; 16:33). Reiese clar că botezul s-a făcut pe baza mărturisirii de credință în Cristos. Nu li s-a cerut convertirii nici o perioadă de supunere la probă, în care aceștia să demonstreze realitatea mărturisirii lor de credință. Desigur, amenințarea prigoanelor care planau asupra credincioșilor îi împiedicau probabil pe oameni să se joace cu cuvintele și să facă o mărturisire nesinceră.

Că botezul nu a avut valoare de mântuire se poate vedea din cazul lui Simon (8:13). Chiar după ce a mărturisit credință și a fost botezat, el era „plin de fiere amară și în lanțurile fărâdelegii“ (8:23). „Inima“ lui nu era „dreaptă în ochii lui Dumnezeu“ (8:21).

După cum s-a arătat, metoda prin care se făcea botezul era scufundarea (8:38, 39) —

„atât Filip cât și eunucul s-au coborât în apă... când au ieșit din apă...“ Chiar și adepții din vremea noastră ai botezului prin stropire sau turnare de apă peste cei botezați recunosc că ucenicii din veacul întâi practicau botezul prin scufundare.

De două ori botezul pare să fie pus în legătură cu iertarea păcatelor. În ziua Cincizecimii, Petru a spus: „Pocăiți-vă și fiecare să fie botezat în Numele lui Isus Cristos, spre iertarea păcatelor...“ (2:38). Iar mai târziu Anania i-a spus lui Saul: „Scoală-te, primește botezul și fii spălat de păcatele tale, chemând Numele Domnului...“ (22:16). În ambele cazuri instrucțiunile au fost adresate unor iudei; nici unui ne-evreu nu i s-a spus vreodată să fie botezat spre iertarea păcatelor. În cadrul botezului credinciosului, un iudeu (evreu) se lepăda în mod public de legăturile sale anterioare cu neamul care L-a respins și L-a răstignit pe Mesia al său. Baza iertării sale o constituia credința în Domnul Isus. Prețul cu care a fost asigurată iertarea sa îl constituia sângele scump al Domnului. Modalitatea prin care se efectua iertarea sa era prin botez, deoarece botezul aceluia iudeu îl desprindea în mod public de tărâmul său iudaic, strămutându-l pe tărâmul creștin.

Formula de botez: „în Numele Tatălui, al Fiului și al Sfântului Duh“ (Mat. 28:19) nu apare în cartea Fapte. Samaritenii au fost botezați în Numele Domnului Isus (8:16), cum s-a întâmplat și cu ucenicii lui Ioan (19:5). Dar asta nu înseamnă că nu s-a folosit formula Sfintei Treimi. Sintagma: „în Numele Domnului Isus“ ar putea însemna și „prin autoritatea Domnului Isus.“

Ucenicii lui Ioan au fost botezați de două ori: mai întâi, cu botezul lui Ioan, în vederea pocăinței, și apoi după convertirea lor, cu botezul credinciosului (19:3, 5). Avem așadar un precedent pentru situația celor din vremea noastră, care au ajuns să fie „rebotezați“ pentru faptul că primul botez a avut loc înainte de a fi fost mântuiți sau imediat după nașterea lor, când nu au fost conștienți și nu au avut un cuvânt de spus în legătură cu botezul. †

C. Convertirea lui Saul din Tars (9:1-31)

9:1, 2 Capitolul 9 marchează un punct de cotitură în desfășurarea evenimentelor în cartea Fapte. Până acum, Petru deținea poziția cea mai proeminentă, de propovăduitor către neamul evreu. Din acest punct apostolul Pavel va deveni, treptat, personajul cel mai proeminent al cărții, pe măsură ce

Evanghelia se va adresa tot mai mult Neamurilor.

Saul din Tars depășise, probabil, în vremea aceasta vârsta de treizeci de ani, fiind considerat de rabinii zilei drept unul din tinerii cu cele mai promițătoare perspective de promovare în sânul iudaismului. Iar cât privește râvna sa, îi depășea pe toți colegii săi.

Urmărind creșterea credinței creștine, cunoscută sub denumirea de **Calea**,⁴¹ Saul vedea în această dezvoltare o amenințare la adresa propriei sale religii. Prin urmare, dând dovadă de energii aparent nelimitate, el a pornit la atac împotriva creștinilor, hotărât să pună capăt acestei secte periculoase. Așa se face că a obținut permisiune specială din partea **marelui preot** să-i depisteze în orașul **Damasc** din Siria pe ucenicii lui Isus și să-i **aducă legați la Ierusalim** ca să fie judecați și pedepsiți.

9:3-6 Saul, împreună cu însoțitorii săi, s-au apropiat de **Damasc**. **Deodată o mare lumină a strălucit în jurul lui din cer**, doborându-l pe Saul la pământ. El a auzit un glas care-i zicea: „**Saule, Saule, de ce Mă prigonești?**” Când a întrebat Saul: „**Cine ești, Doamne?**”, i s-a spus: „**Eu sunt Isus, pe care-L prigonești.**”

Pentru a înțelege mai bine tulburarea emotivă prin care trecea Saul în acest timp, trebuie să ținem cont neapărat de faptul că el era convins că **Isus** din Nazaret era mort, zăcând într-un mormânt din Iudeea. Or, întrucât liderul sectei fusese nimicit, nu mai rămânea altceva de făcut decât să-i distrugă pe adepții acestuia, urmând ca pământul să fie spălat după aceea de această plagă.

Dar acum, primind o lovitură zdrobitoare, Saul află că Isus nu e deloc mort, ci a înviat din morți și a fost proslăvit la dreapta lui Dumnezeu în cer! Or, tocmai imaginea aceasta a Mântuitorului proslăvit a fost aceea care a schimbat cursul întregii sale vieți!

Saul a mai aflat în ziua aceea că ori de câte ori îi prigonește pe ucenicii lui **Isus**, Îl prigonește, de fapt, chiar pe Domnul Isus. Suferințele îndreptate asupra mădulelor Trupului, aflate aici pe pământ, au fost resimțite de Capul Trupului, în cer.

În cazul lui Saul, mai întâi s-a pus problema doctrinei (a învățăturii), și apoi a îndatoririlor sale. Mai întâi, el a fost instruit cum se cuvine cu privire la Persoana lui Isus. Apoi a fost trimis la Damasc, unde i s-a încredințat misiunea.

9:7-9 **Oamenii care-l însoțeau** au rămas

înmărmuriți, căci ei au auzit sunetul din cer, dar nu și cuvintele articulate pe care le-a auzit **Saul** (22:9). Ei nu l-au văzut pe Domnul. Numai **Saul** l-a văzut și a fost chemat să-l fie apostol, cu acest prilej.

Orgoliosul fariseu a fost condus acum de mână în Damasc, unde a rămas trei zile fără vedere. În tot acest timp, nici nu a mâncat, nici nu a băut.

9:10-14 Ne imaginăm ce efect cutremurător va fi avut asupra creștinilor din **Damasc** vestea convertirii lui Saul, căci ei știau că Saul promise într-ocolo hotărât să-i prindă, ceea ce i-a determinat să se roage ca Domnul să intervină. Mai știi, poate că s-au rugat chiar ca Domnul să-l convertească. Iar acum primesc vestea că dușmanul de neîmpăcat al Credinței a devenit creștin! Nu-și puteau crede urechilor că acest lucru s-a întâmplat cu adevărat!

Când Domnul l-a instruit pe **Anania**, unul din credincioșii de la **Damasc**, să-i facă o vizită lui **Saul**, **Anania** și-a vărsat înaintea Domnului toată teama și îngrijorarea din inima sa cu privire la acest om. Dar când a fost asigurat că în loc să-i mai prigonească pe creștini, **Saul** se ruga, în acest timp, **Anania** s-a dus în **casa lui Iuda**, de pe strada numită „**Dreaptă**”.

9:15, 16 Domnul avea planuri minunate cu viața lui Saul: „...**el este un vas pe care Mi l-am ales ca să ducă Numele Meu înaintea neamurilor; înaintea împăraților și înaintea fiilor lui Israel; și îi voi arăta cât de mult trebuie să sufere pentru Numele Meu.**” Prin excelență, Saul urma să fie apostol către **Neamuri**. Misiunea și mandatul încredințate în acest scop aveau să-l aducă înaintea **regilor**. Dar el avea să predice deopotrivă și concetățenilor săi după trup, urmând ca din partea acestora să aibă parte de cele mai crunte prigoane.

9:17, 18 Dând dovadă de un minunat gest de har și iubire creștină, **Anania** își exprimă acum deplina părtașie cu noul convertit, **punându-și mâinile peste el** și numindu-l „**Frate Saul**”, explicând, totodată, scopul vizitei sale: ca **Saul să-și primească vederea și să fie umplut cu Duhul Sfânt**.

E important de reținut în acest punct că **Duhul Sfânt** a fost dat lui Saul prin actul de punere a mâinilor săvârșit de un simplu ucenic. **Anania** era ceea ce comentatorii numesc „un laic” (mirean). Or, faptul că Domnul S-a folosit de un credincios ce nu era apostol de bunăseamă ar trebui să fie o

muștrare la adresa celor care insistă că aceste prerogative aparțin exclusiv „clerului“.

Când este cineva convertit cu adevărat, câteva lucruri se vor întâmpla cu certitudine absolută. Există semne distinctive care vor trăda în mod neîndoios realitatea convertirii sale. Tot așa s-a întâmplat și cu Saul din Tars. Dar să vedem care au fost aceste semne distinctive? Francis W. Dixon enumără câteva dintre acestea:

1. El s-a întâlnit cu Domnul și l-a auzit glasul (Fapte 9:4-6). A primit o revelație divină — singura care-l putea convinge și transforma în cercetătorul smerit și ucenicul devotat al Domnului de după convertire.
2. A fost umplut de un dor nespus de mare de a asculta de Domnul, de a l se supune și a face voia Lui (Fapte 9:6).
3. A început să se roage (Fapte 9:11).
4. A fost botezat (Fapte 9:18).
5. S-a unit în părtășie sfântă cu copiii lui Dumnezeu (Fapte 9:19).
6. A început să mărturisească cu putere (Fapte 9:20).
7. A crescut în har (Fapte 9:22).

MISIUNEA AȘA-NUMIȚILOR „OAMENI LAICI“

Una din cele mai importante învățăminte pe care le desprindem din cartea Fapte este că creștinismul este o mișcare a laicilor (a mirenilor) și că lucrarea de mărturisire, de vestire a Evangheliei, nu se limita la o categorie specială, cum ar fi preoții sau clericii, ci aparținea tuturor credincioșilor. Harnack a afirmat că:

atunci când biserica a dobândit cele mai mari izbâzi în epoca primară, pe timpul imperiului roman, izbâzile au fost câștigate nu de învățători sau de predicatori sau de apostoli, ci de misionarii neoficiali.⁴²

Dean Inge scrie și el:

Creștinismul a început ca o religie profetică a laicilor... De laici depinde viitorul creștinismului.⁴³

Bryan Green arată că...

Viitorul creștinismului și al evanghelizării lumii se află în mâinile bărbaților și femeilor de rând, și nicidecum doar în mâna slujitorilor creștini de profesie.⁴⁴

Iar Leighton Ford adaugă:

Biserica ce se gătuiește pe sine, rezervând lucrarea de mărturisire doar pentru specialiști, trăiește în contravenție atât față de intenția Capului ei, cât și față de modelul pe care vedem limpede că îl practicau creștinii primari... Sarcina evanghelizării apăsă în mod egal asupra întregii biserici, nu doar pe umerii „unor persoane anume desemnate“.⁴⁵

În fine, J. A. Stewart scrie și el:

Fiecare membru al adunării locale ieșea [în lume] ca să câștige suflete pentru Cristos prin intermediul unor contacte personale. Apoi îi aduceau pe acești nou-născuți [pe plan spiritual] în sânul acestor biserici locale, unde erau îndoctrinați și cimentaji în credința Răscumpărătorului. La rândul lor, aceștia ieșeau și ei [în lume], procedând la fel.⁴⁶

Realitatea de o minunată simplitate este că în biserica apostolică nu exista nici o persoană cu titlul de „cleric“ sau „popă“ care să conducă o adunare locală. De regulă, biserica din fiecare localitate era alcătuită din sfinți, episcopi și diaconi (Fil. 1:1). *Sfinții erau toți slujitori [ai Evangheliei] în accepțiunea Noului Testament. Episcopii erau bătrâni (presbiterii, n.tr.), supraveghetorii sau îndrumătorii spirituali. Diaconii erau slujitorii care își îndeplineau îndatoririle în chestiuni legate de finanțele bisericii locale și alte aspecte înrudite.*

Nici un episcop sau bătrân (presbiter, n.tr.) nu ocupa funcția de „cleric“. Există un corp de presbiteri care conclucrau împreună ca păstori ai adunării.

„Bine“, va întreba cineva, „dar cum rămâne cu apostolii, profeții, evangheliștii, păstori și învățătorii? Nu au fost oare echivalentul clericilor în bisericile din primele zile ale creștinismului?“ Răspunsul la această întrebare îl găsim la Efeseni 4:12. Darurile acestea au fost dăruite pentru a-i zidi pe sfinți, pentru ca ei (sfinții) să poată duce la îndeplinire lucrarea de slujire și astfel să zidească trupul lui Cristos. Țelul urmărit de ei nu a fost acela de a se instala pe ei înșiși în posturi permanente de persoane oficiale care să domnească peste biserica locală, ci să depună eforturi pentru ca în viitorul apropiat biserica locală să-și poată desfășura ea însăși această lucrare, după care ei se puteau duce mai departe, înființând și întărind și alte adunări.

Potrivit istoricilor bisericii, sistemul clerical a apărut în veacul al doilea, nepomenindu-se de el în perioada descrisă de cartea Faptelor Apostolilor. De atunci încoace, clericalismul a constituit o piedică în calea evanghelizării lumii și a dezvoltării bisericii, întrucât e un sistem în care *prea mult* depinde de *prea puțini*.

Credincioșii din Noul Testament nu sunt doar slujitori [ai Evangheliei], ci și preoți. Ca preoți sfinți, ei au acces permanent prin credință în însăși prezența lui Dumnezeu, să I se închine (1 Pet. 2:5). Ca preoți regali, ei au privilegiul de a le spune oamenilor despre Cel care i-a chemat din întuneric la minunata Sa lumină (1 Pet. 2:9). Preoția tuturor credincioșilor nu înseamnă că fiecare este calificat să predice sau să-i învețe pe oameni în public; ci se referă în esență la închinare și mărturie. Dar adevărul preoției universale a credincioșilor înseamnă că nu mai există o clasă specială de preoți care să dețină controlul asupra închinării și slujirii. †

9:19-25 Ucenicii din **Damasc** i-au deschis lui **Saul** inimile și casele. Nu după mult timp el s-a dus la sinagogă, propovăduind cu îndrăzneală că **Isus** este **Fiul lui Dumnezeu**. Să-i fi văzut atunci pe ascultătorii săi iudei, ce consternați au fost! Cum, oare n-au înțeles ei bine? Nu era acesta cel ce ura cu atâta înverșunare numele lui **Isus**? Și acum le predică cu totul altceva: că **Isus** este **Dumnezeu**! Ce să înțeleagă din toate acestea?

Cât a stat **Saul** în **Damasc** cu ocazia acestei prime vizite nu știm. Dar de la Galateni 1:17 aflăm că a părăsit **Damascul**, s-a dus în **Arabia**, unde a stat o perioadă de timp nespecificată, după care s-a întors la **Damasc**. Unde poate fi inserată călătoria făcută de **Saul** în **Arabia** în capitolul 9 din Faptelor Apostolilor? Probabil în între versetul 21 și 22.

Mulți dintre slujitorii de care S-a folosit **Dumnezeu** cel mai intens au avut această experiență arabă sau a pustiuului, înainte de a fi trimiși să predice.

În **Arabia** **Saul** a avut prilejul de a medita la marile evenimente ce avuseseră loc în viața lui și în special la evanghelia harului lui **Dumnezeu**, ce-i fusese încredințată lui. Când s-a întors la **Damasc** (v. 22), a putut să-i înfrunte pe **iudeii** din sinagogi, **făcându-i de rușine și dovedind că Acest Isus** este **Mesia** lui **Israel**. Acest lucru i-a înfuriat atât de mult încât au complotat împotriva lui, plănuiu să-l omoare pe cel ce fusese eroul

lor până nu demult, dar care între timp devenise pentru ei un „apostat“, un „renegat“ și un „trădător“. **Saul** a scăpat cu viață, fiind **coborât prin zid,...** într-o **coșniță**. A fost o fugă rușinoasă, dar oricum **Saul** era acum un om zdrobit, or, oamenii zdrobiți pot suferi de dragul lui **Cristos** ocări de care alții se feresc.

9:26-30 Din punct de vedere omenesc, **Ierusalim** era locul cel mai periculos pe care putea să-l viziteze **Saul**. Dar asigurarea că cineva se află în voia lui **Dumnezeu** îi va permite să ia toate măsurile menite să-l pună la adăpost.

Dacă aceasta a fost prima vizită a lui **Saul** la **Ierusalim** ca și creștin — aceeași care a avut loc la trei ani după convertirea sa (Gal. 1:18) rămâne un subiect de dezbatere. Cu ocazia primei vizite la **Ierusalim** el s-a întâlnit cu **Petru** și cu **Iacov**, nu însă și cu ceilalți apostoli. Aici în versetul 27, se spune că **Barnaba... l-a adus la apostoli**. Asta ar putea însemna, desigur, fie **Petru** și **Iacov**, fie toți apostolii. Dacă varianta ultimă este valabilă, atunci această a doua vizită făcută la **Ierusalim** nu mai este menționată în nici un alt loc.

La început ucenicii din **Ierusalim** s-au temut să-l primească pe **Saul**, îndoindu-se de sinceritatea profesiei sale de credință. **Barnaba** nu și-a dezmințit semnificația numelui de *fiu al mângâierii*, împrietenindu-se cu **Saul**, relatând convertirea sa și spunându-le celorlalți despre neînfricată mărturie depusă de **Saul** pentru **Cristos** la **Damasc**. Curând credincioșii și-au dat seama că **Saul** este sincer, când l-au văzut predicând cu îndrăzneală în Numele Domnului **Isus** la **Ierusalim**. **Saul** a stărnit cea mai mare împotrivire în rândurile eleniștilor. Când au văzut frații că viața lui este în pericol din partea acestor iudei, l-au escortat pe **Saul** până în portul **Cezareea**. De acolo el s-a întors în orașul său natal **Tars**, situat pe coasta de sud-est a Asiei Mici.

9:31 Apoi a urmat o perioadă de liniște pentru bisericile din **Palestina**, în care să consolideze câștigurile dobândite și să cunoască o creștere numerică și spirituală a comunității de credincioși.

III. BISERICA PÂNĂ LA MARGINILE PĂMÂNTULUI (9:323-28:31)

A. Petru propovăduiește Evanghelia la Neamuri (9:32-11:18)

9:32-34 Revenirea lui **Petru** în primul plan al narațiunii îl găsește vizitându-i pe

credincioșii din diverse părți ale Iudeii. În cele din urmă, el vine în **Lida** (Lod), localitate situată la nord-vest de Ierusalim, pe drumul ce duce la Iopa (orașul modern Jaffa sau Yafo). Acolo el găsește un bolnav care **zăcea de opt ani paralizat în pat**. Spunându-i pe nume, **Petru** vestește că **Isus Cristos** este cel care vindecă. Îndată **Enea** se ridică și-și ia patul. Este foarte probabil că Enea a primit, odată cu vindecarea fizică, și viața spirituală.

9:35 Paralticul vindecat s-a dovedit a fi o mărturie pentru Domnul în orașul **Lida** și în tot ținutul de coastă al **Șaronului**. Mulți **s-au întors la Domnul** ca urmare a acestei mărturii.

9:36-38 **Iopa** era un port maritim însemnat al Palestinei, situat pe malul Mării Mediterane la circa 47 km nord-vest de Ierusalim. Printre creștinii de acolo se afla o femeie cumsecade, pe nume **Dorca**,⁴⁷ cunoscută pentru faptele bune și milosteniile sale, între care și hainele pe care le confecționa pentru săraci. Când această ucenișă a murit subit, ucenicii au trimis un mesaj urgent la **Lida**, rugându-l pe **Petru** să vină neîntârziat.

9:39-41 Când a venit **Petru**, a găsit toate văduvele plângând cu mare jale, și arătându-i toate hainele pe care le făcuse **Dorca** pentru ele. **Petru** le-a rugat să iasă afară. Apoi a îngenunchiat și s-a rugat, poruncindu-i **Tabitei** să se scoale. Imediat ea a fost readusă la viață, revenind în mijlocul prietenelor ei creștine.

9:42 Vestea minunii acestei învieri s-a răspândit peste tot, determinându-i pe mulți să creadă în Domnul. Dar din compararea versetului 42 cu versetul 35, reiese că mai mulți au fost convertiți prin vindecarea lui Enea, decât prin învierea **Dorcăi**.

9:43 **Petru** a stat multe zile la **Iopa**, fiind găzduit în casa lui **Simon Tăbăcarul**. Este semnificativă menționarea ocupației lui **Simon** în acest punct. Iudeii considerau tăbăcăria o meserie respingătoare, datorită contactului permanent pe care-l implica această indeletnicire cu trupurile animalelor moarte, făcându-i pe tăbăcari să fie astfel întinați din punct de vedere ceremonial. Faptul că **Petru** a locuit în casa lui **Simon** a demonstrat că el nu mai era legat de acest scrupul evreiesc.

Mulți au scos în evidență că în trei capitole succesive avem convertirea câte unui descendent din cei trei fii ai lui **Noe**. Eunu-cul etiopian (cap. 8) descindea, evident, din spița lui **Ham**. **Saul** din **Tars** (cap. 9) se trăgea din **Sem**. Iar aici în capitolul 10,

vedem în **Corneliu** un urmaș al lui **Iafet**. Este o mărturie izbitoare a faptului că evanghelia este destinată tuturor raselor și culturilor și că în **Cristos** toate aceste distincții naturale au fost abolite. După cum **Petru** a recurs la cheile împărăției pentru a deschide ușa credinței pentru evrei în capitolul 2, aici în capitolul 10 îl vedem făcând același lucru pentru **Neamuri**.

10:1, 2 Scena cu care începe capitolul se află în **Cezareea**, situată la circa 48 km nord de **Iopa**. **Corneliu** era un ofițer în armata romană, cu gradul de suteș, având deci în subordinea sa o sută de militari. El fusese detașat pe lângă regimentul italian. Pe lângă gradul militar superior, remarcabilă la el mai este și cucernicia sa. El era un om temător de **Dumnezeu**, care făcea multe milostenii pentru evreii săraci și se ruga totdeauna lui **Dumnezeu**. **Ryrie** avansează ideea că el era ceea ce s-a numit „un prozelit la poartă, adică el credea în **Dumnezeul** iudaismului și în guvernarea Sa, dar nu făcuse încă pasul de a deveni un prozelit în adevăratul înțeles al cuvântului.“

Dacă era mântuit — asta nu se poate stabili cu precizie. Cei care susțin că era, se referă la versetul 2 și 35, unde **Petru**, referindu-se evident la **Corneliu**, spune că „oricine se teme de **El** (de **Dumnezeu**) și lucrează neprihănire este primit de **El**.“ În schimb, cei care susțin că suteșul **Corneliu** nu era mântuit aduc ca argument în sprijinul punctului lor de vedere versetul 14 din capitolul 11, unde sunt citate cuvintele îngerului, care îi promite lui **Corneliu** că **Petru** îi va spune cuvintele prin care va fi putea fi mântuit.

În opinia noastră, **Corneliu** reprezintă exemplul unui om care trăia după lumina pe care i-o dăduse **Dumnezeu**. Întrucât lumina aceasta nu era suficientă pentru a-l mântui, **Dumnezeu** l-a asigurat că va primi lumina suplimentară a evangheliei. Înainte de a-l vizita **Petru**, el nu avusese siguranța mântuirii, dar era pătruns totuși de un sentiment de înrudire cu cei ce se închinau adevăratului **Dumnezeu**.

10:3-8 Într-o zi, pe la ora 3 după amiază, **Corneliu** a avut o vedenie clară, în care un înger al lui **Dumnezeu** i s-a arătat și l-a grăit pe nume. Nefiind evreu, **Corneliu** nu avea cunoștință de lucrarea de slujire a îngerilor și astfel s-a temut, crezând că îngerul ar fi chiar Domnul. Dar îngerul i-a vorbit, asigurându-l că **Dumnezeu** i-a ascultat rugăciunile și a apreciat milosteniile făcute de el. Apoi i-a spus să trimită niște oameni în sud, la **Iopa**,

să-l aducă pe un om numit Simon Petru, care stătea în acel timp în casa tăbăcarului Simon, lângă mare.⁴⁹ Dând dovadă de ascultare fără murmur, sutașul a trimis doi din slujitorii săi și un atașat militar, care era și el un om temător de Dumnezeu.

10:9-14 A doua zi, pe la amiază, Petru s-a suit pe acoperișul casei lui Simon din Iopa să se roage. Lui Petru îi era foame, dar masa încă nu era gata și astfel foamea lui a fost o minunată pregătire pentru ceea ce avea să urmeze. Căzând într-o transă, el a văzut o față de masă de mari dimensiuni, ținută de cele patru colțuri, coborându-se din cer, în care erau tot felul de animale cu patru picioare și târătoare de pe pământ și păsările cerului — între ele și reptile. Deci animale curate și necurate. Un glas din cer l-a îndemnat pe apostolul flămând să se scoale, să taie și să mănânce. Amintindu-și însă de legea lui Moise, care îi interzicea unui evreu să mănânce vreun animal necurat, **Petru** a rostit o contradicție istorică: „**Nicidecum, Doamne!**“ Referitor la afirmația lui Petru, Scroggie spune: „Oricine zice: «Nicidecum» trebuie să se oprească aici și să nu mai adauge cuvântul «Doamne» și oricine spune cu adevărat «Doamne» nu mai trebuie să roastească și cuvântul «Nicidecum»“.

10:15, 16 Când Petru a explicat cu câtă meticulozitate păzise el legile legate de consumul exclusiv al alimentelor „cușer“, glasul din cer a spus: „**Ce a curățit Dumnezeu să nu numești spurcat.**“ Acest dialog s-a repetat de trei ori, după care fața de masă s-a întors în cer.

Este limpede că vedenia a avut o semnificație mult mai adâncă decât simpla chestiune legată de consumul unor alimente — curate sau necurate. E adevărat, că odată cu apariția credinței creștine, aceste reguli privitoare la alimente nu mai aveau nici o valabilitate. Dar adevărata semnificație a vedeniei a constatat în faptul că Dumnezeu era pe cale să deschidă ușa credinței pentru Neamuri. Ca evreu, Petru îi privise dintotdeauna pe neevrei ca fiind necurați, străini, venetici și oameni fără Dumnezeu. Dar acum Dumnezeu avea să înfăptuiască o lucrare inedită. Neamurile (simbolizate de animalele și păsările necurate din fața de masă) aveau să primească Duhul Sfânt în același fel în care L-au primit deja iudeii (animalele și păsările curate). Deosebiri de ordin național și religios aveau să dispară, toți credincioșii adevărați în Domnul Isus fiind una, la același nivel al părtășiei creștine.

10:17-23a Pe când Petru medita, în inima lui, la această vedenie, slujitorii lui Corneliu au sosit la poartă, întrebând de el. Călăuzit de Duhul Sfânt, Petru s-a coborât de pe acoperiș, ducându-se să-i întâmpine la poartă. Când a aflat scopul vizitei lor, i-a poftit înăuntru și i-a găzduit peste noapte. Slujitorii l-au omagiat pe stăpânul lor, numindu-l „un om drept care se teme de Dumnezeu și se bucură de o bună reputație în neamul evreilor.“

10:23b-29 A doua zi, Petru a pornit spre Cezareea, însoțit de cei trei slujitori ai lui Corneliu și de câțiva frați din Iopa. Se pare că au călătorit toată ziua, deoarece citim că au ajuns la Cezareea a doua zi.

Anticipând sosirea lor, Corneliu a chemat toate rudele și prietenii lui apropiați. Când a sosit Petru, sutașul a căzut la picioarele lui, într-un act de reverență. Apostolul însă a refuzat să primească acest act de închinare, subliniind că și el este un om oarecare. Ce bine ar fi dacă toți așa-numiții „succesori“ autoproclamați ai lui Petru ar lua seama la smerenia lui Petru și i-ar urma exemplul, refuzând să permită oamenilor să îngenunchieze înaintea lor.

Găsind mulțimea adunată în casă, Petru a explicat că în mod obișnuit un evreu nu ar fi intrat sub acoperișul unei case în care se găseau Neamuri, ca în cazul de față, dar acum o făcea pentru că Dumnezeu i-a descoperit că nu mai trebuie să-i considere pe neevrei ca persoane cu care nu trebuie să aibă nici un contact. Apoi i-a întrebat care este motivul pentru care l-au chemat.

10:30-33 Corneliu a descris apoi vedenia pe care o avusese cu patru zile mai înainte, în care un inger l-a asigurat că rugăciunea i-a fost ascultată și l-a îndrumat să-l cheme pe Petru. Este vrednică de admirat foamea pe care o avea acest neevreu în inima sa pentru Cuvântul lui Dumnezeu. „**Iată, suntem acum prezenți cu toții înaintea lui Dumnezeu, ca să auzim toate lucrurile pe care ți le-a poruncit Dumnezeu.**“ Nu se poate ca un duh atât de deschis și gata de a se lăsa învățat să nu fie răsplătit, primind învățătura divină pe care o căuta.

10:34, 35 Înainte de a rosti mesajul său, Petru a mărturisit că până atunci el crezuse că harul lui Dumnezeu se limitează doar la neamul Israel. Dar acum și-a dat seama că Dumnezeu nu ține seama de om în funcție de naționalitatea sa, ci caută oameni cinstiți, cu inima căită, indiferent dacă aceștia sunt evrei, sau Neamuri. „**În orice neam oricine**

se teme de El și face neprihănire este acceptat de El.“

Două sunt interpretările avansate pentru versetul 35:

1. Unii cred că dacă cineva se pocăiește cu adevărat și-L caută pe Dumnezeu, va fi mântuit, chiar dacă nu a auzit niciodată de Domnul Isus. În sprijinul acestei opinii este invocat argumentul că și dacă omul respectiv nu a luat cunoștință despre jertfa substituționară a lui Cristos, oricum Dumnezeu știe despre ea și îl va mântui pe acel om pe baza jertfei Domnului Isus. El îi va atribui celui om valoarea lucrării lui Cristos oricând va găsi acesta credința adevărată.

2. Cealaltă interpretare susține că și dacă un om se teme de Dumnezeu și face neprihănirea, el nu este mântuit prin aceasta. Mântuirea este numai prin credința în Domnul Isus Cristos. Dar atunci când Dumnezeu găsește un om care a trăit pe măsura luminii pe care a primit-o despre Domnul, El va avea grijă să-l ajute pe omul acesta ca neapărat să audă evanghelia și astfel să aibă prilejul de a fi mântuit.

Noi credem că a doua interpretare este cea adevărată.

10:36-38 Petru le amintește acum ascultătorilor săi că deși mesajul evangheliei a fost trimis mai întâi iudeilor, **Isus Cristos... este Domn al tuturor** — și al Neamurilor, și al iudeilor. Ascultătorii lui Petru trebuie să fi auzit istoria lui **Isus din Nazaret**, care a început în **Galileea**, pe vremea când **Ioan** boteza. Apoi ea s-a răspândit în **toată Iudeea**. Acest **Isus, uns de Duhul**, a trăit o viață de slujire plină de abnegație pentru alții, **făcând bine și vindecându-i pe toți cei ce erau oprimați de diavolul**.

10:39-41 Apostolii au fost **martori** ai adevărului cu privire la tot ce a făcut Isus. Ei au străbătut împreună cu El toată Iudeea și Ierusalimul. În poșida vieții Sale perfecte, oamenii L-au omorât, atârându-l pe lemn. Dar Dumnezeu L-a înviat din morți a treia zi și El a fost văzut de martori aleși dinainte de Dumnezeu. Din câte știm, Domnul Isus nu a fost văzut de nici un necredincios după învierea Lui. Dar apostolii nu numai că L-au văzut, ci au mâncat și au băut cu El. Desigur, asta demonstrează că trupul pe care-L avea Mântuitorul după înviere a fost tangibil, material și fizic.

10:42 În înviere, Domnul i-a mandatat pe apostoli să-L vestească pe El ca **Judecător al viilor și al morților**. Asta e în deplin acord cu multe alte texte din Scriptură, care

ne învață că Tatăl I-a încredințat Fiului toată judecata (Ioan 5:22). Asta înseamnă, desigur, că în calitate de Fiu al Omului, El îi va judeca și pe evrei, și pe neevrei.

10:43 Dar Petru nu zăbovește la această notă de judecată, ci introduce marea afirmație de adevăr evanghelic, explicând cum poate fi evitată judecata. După cum au vestit toți profeții din Vechiul Testament, oricine crede în Numele lui Mesia va primi iertarea de păcate. Oferta este adresată nu doar Israelului, ci întregii lumi. N-ai vrea să cunoști și tu iertarea de păcate? Dacă răspunsul e afirmativ, atunci crede în El!

10:44-48 Pe când Petru spunea **cuvințele acestea, Duhul Sfânt S-a coborât peste cei ce ascultau cuvântul**. Acești neevrei au început să vorbească în limbi, laudându-L pe **Dumnezeu**. Pentru cei aflați acolo acesta a constituit un semn potrivit căruia Corneliu și casa lui au primit într-adevăr **Duhul Sfânt**. Oaspeții evrei de la Iopa **au rămas uimiți** să constate că și Neamurile au putut primi **Duhul Sfânt**, fără să devină mai întâi prozeliti. Dar **Petru** nu era legat în aceeași măsură de prejudecățile evreiești. El a sesizat imediat că Dumnezeu nu face nici o distincție între evrei și Neamuri, și astfel el a propus ca cei din casa lui Corneliu să fie botezați.

Observați expresia: „**aceștia care au primit Duhul Sfânt ca și noi**“. Aceste persoane dintre Neamuri au fost mântuite în același fel ca și evreii: prin simpla lor credință, fără nici o aluzie la păzirea legii, la circumcizie sau la altă rânduială sau alt ritual.

Notați, de asemenea, succesiunea evenimentelor în legătură cu primirea Duhului Sfânt de către Neamuri:

1. Ele **au ascultat cuvântul**, adică au crezut (v. 44).
2. **Au primit Duhul Sfânt** (v. 44, 47).
3. **Au fost botezați** (v. 48).

Aceasta este, cu precădere, ordinea în care se succed acțiunile atât în cazul iudeilor, cât și al Neamurilor, în actuala dispensație, atunci când Dumnezeu își cheamă dintre națiuni un popor pentru Numele Său.

Prin urmare, nu e de mirare că după această minunată lucrare a harului, săvârșită de Duhul lui Dumnezeu în Cezărea, credincioșii au stărut pe lângă Petru să **mai rămână câteva zile la ei**.

11:1-3 Nu a trecut mult timp până când a ajuns în **Iudeea** vestea că Petru a predicat **Neamurilor** și că acești neevrei au fost mântuiți. Astfel, când s-a întors Petru la

Ierusalim, a fost tras la răspundere de cei din ceata celor circumciși, pentru faptul că a mâncat cot la cot cu Neamurile. Ceata celor **circumciși** se referă aici la creștinii de origine etnică evreiască ce continuau să fie dominați de modul de gândire iudaic. De pildă, aceștia credeau că pentru ca un neevreu să poată beneficia de deplina binecuvântare a Domnului, trebuia să fie circumcis. Deci ei au considerat că Petru a greșit atunci când a stat la masă cu Neamurile.

11:4-14 Întru apărarea acțiunii sale, **Petru** a făcut o trecere în revistă a succesiunii evenimentelor, începând cu vedenia pe care a avut-o, cu fața de masă ce s-a coborât din cer, continuând cu apariția îngerului în fața lui Corneliu, cu sosirea solilor trimiși de Corneliu, cu porunca Duhului de a pleca cu aceștia și sfârșind cu revărsarea **Duhului Sfânt** peste Neamuri. Or, intrucât **Dumnezeu** a procedat în chip atât de felurit, orice împotrivire față de această lucrare ar fi echivalat cu o împotrivire față de Domnul Înșuși.

În mesajul său, **Petru** a adăugat câteva detalii interesante, care nu apar în capitolul precedent. Spre exemplu:

1. El a spus că fața de masă din cer s-a coborât până la locul în care se afla el (v. 5).
2. În versetul 6, în textul original, se spune că Petru a privit cu luare aminte la conținutul acestei fețe de masă.
3. Apoi Petru adaugă un alt detaliu inedit: că **șase frați** l-au însoțit de la Iopa la Cezareea (v. 12).
4. În versetul 14 suntem informați că îngerul i-a promis lui Corneliu că Petru îi va spune cuvintele prin care atât el, cât și toți cei din casa lui vor fi mântuiți. Versetul acesta constituie una din dovezile primordiale ale faptului că Corneliu nu fusese mântuit înainte de a fi sosit Petru în casa lui.

11:15 Potrivit relatării lui Petru, **Duhul Sfânt** a căzut peste Neamuri cum a început Petru să vorbească. Din Fapte 10:44 reiese că Petru vorbea de mai multă vreme. Se pare că el vorbise de câțva timp, dar a fost întrerupt foarte curând.

11:16 Când **Duhul Sfânt** a căzut peste Neamuri, Petru s-a gândit imediat la Ziua Cincizecimii. Apoi gândurile lui s-au dus mai departe, la făgăduința Domnului că ucenicii Lui vor fi „**botezați cu Duhul Sfânt**“. El și-a dat seama că făgăduința se împlinise parțial la Rusalii și că acum asista

la o altă împlinire a ei.

11:17 Apoi Petru a confruntat ceata celor circumciși cu următoarea întrebare: **Deci, dacă Dumnezeu** a găsit cu cale să-și verse Duhul peste Neamuri, cum procedase anterior în cazul iudeilor care au crezut, cine era Petru să l se împotrivescă lui Dumnezeu?

11:18 Sunt de admirat acești creștini evrei pentru faptul că atunci când au auzit relatarea lui Petru, au recunoscut mâna lui **Dumnezeu** în toate aceste împrejurări, procedând astfel la o reorientare de o sută optzeci de grade a concepției lor. Toate obiecțiile lor anterioare au dispărut, fiind înlocuite cu laudă la adresa Numelui lui Dumnezeu pentru faptul că le-a dăruit Neamurilor **pocăința spre viață**.

B. Sădirea bisericii din Antiohia (11:19-30)

11:19 În acest punct, firul narațiunii revine la perioada de prigoane dezlănțuită imediat după martirajul lui **Ștefan**. Cu alte cuvinte, evenimentele descrise în versetele următoare au avut loc *înainte* de convertirea lui Corneliu.

Cei care se împrăștiaseră din cauza prigoanelor au dus evanghelia în următoarele puncte geografice:

1. **Fenicia**, fâșia de teren îngustă situată de-a lungul coastei nord-estice a Mării Mediterane, cuprinzând porturile Tir și Sidon (aflate în prezent pe teritoriul Libanului).
2. **Cipru**, o insulă mare din nord-estul Mării Mediterane.
3. **Cirena**, oraș portuar situat pe coasta de nord a Africii (în actualul stat Libia).

Dar toți aceștia nu au predicat evanghelia numai iudeilor.

11:20, 21 Au fost însă unii credincioși **din Cipru și din Cirena** care s-au dus la Antiohia, propovăduindu-le acolo Vestea Bună **eleniștilor**.⁵⁰ Propovăduirea lor a fost însoțită de binecuvântări și **un mare număr de oameni au crezut și s-au întors la Domnul**. F. W. Grant spune: „Este interesant să remarcăm ce discreditate a suferit oficialismul prin toate aceste acțiuni, căci nu cunoaștem numele nici uneia dintre persoanele implicate în această lucrare.“

Introducerea creștinismului în Antiohia a constituit un pas important în mersul înainte al bisericii. Antiohia era situată pe râul Orontes, în Siria, la nord de Palestina. Era considerat al treilea oraș ca mărime, din

întregul imperiu roman, fiind supranumit „Parisul lumii antice.“ De aici, Pavel și cei ce-l însoțeau au pornit în călătoriile lor misionare, ducând Vestea Bună la Neamuri.

11:22-24 Când a ajuns vestea despre marea trezire spirituală la auzul bisericii din Ierusalim, credincioșii au decis să-l trimită pe **Barnaba**, cel cu inima caldă și bună, în **Antiohia**. Acest om scump a văzut îndată că Domnul Isus lucra cu putere în rândurile Neamurilor, și astfel el i-a îndemnat pe toți să rămână cu inima hotărâtă alipiți de Domnul. Ce bine a fost că această biserică aflată în faza opăririi a putut fi vizitată de un om atât de **bun și plin de Duhul Sfânt și de credință!** În timpul cât a stat Barnaba acolo, o mulțime de oameni a venit la Domnul. De asemenea, s-a păstrat unitatea cu biserica de la Ierusalim.

11:25, 26 Atunci **Barnaba** și-a adus aminte de **Saul din Tars!** Doar el îl prezentase pe **Saul** apostolilor din Ierusalim. Cu acea ocazie, **Saul** fusese ajutat să părăsească orașul în grabă, pentru a scăpa de uneltirile iudeilor. De atunci el stătuse în orașul său natal, **Tars**. Dornic să-l îmbărbăteze pe **Saul** în lucrarea de vestire a Cuvântului și să-i dea prilejul bisericii din **Antiohia** să beneficieze de învățătura sa, **Barnaba** a plecat la Tars, pentru a-l aduce pe **Saul** în Antiohia. Timp de un an această splendidă echipă a lucrat împreună în biserica din această localitate, învățându-i pe foarte mulți oameni.

La **Antiohia** au fost numiți ucenicii prima oară **creștini**. Fără îndoială, pe vremea aceea era un termen de batjocură, dar între timp numele de „creștin“ a ajuns să fie îndrăgit de toți cei ce-L iubesc pe Mântuitorul, după cum arată și J. A. Stewart:

Cucernicul F. B. Meyer, un adevărat sfânt, a spus: „Antiohia va rămâne de-a pururea sacră în analele creștinismului, pentru faptul că un număr de ucenici neordinați (nehiertonisiți) și anonimi, care au fugit din Ierusalim din cauza prigoanei dezlanțuite de Saul, au îndrăznit să predice evanghelia grecilor și să-i adune pe convertiți într-o biserică, sfidând pe față ritualul inițial al iudaismului.“

Dacă acești credincioși ar fi provenit dintr-o adunare modernă, în care vestirea Cuvântului este responsabilitatea exclusivă a unui singur om, această filă triumfătoare din istoria Bisericii nu s-ar fi scris niciodată. Ce trist e să constăți că în majoritatea bisericilor darurile de slujire și vestire pe care le pune la dispoziție Duhul Sfânt zac în stare latentă, pentru faptul că majoritatea

credincioșilor nu au prilejul să slujească și să vestească Evanghelia. *Atâta timp cât fiecare grupușor de credincioși își are păstorul său propriu care să îngrijească de ei, un lucru rămâne cert: lumea nu va fi niciodată evanghelizată.* Slavă Domnului pentru toți învățătorii voluntari de la Școala Duminicală, pentru toți cei ce predau ore biblice și pentru așa-numiții „laici“. Dacă toți ar trebui să fie plătiți pentru serviciile lor, foarte puține biserici ar mai putea funcționa pe plan financiar.³¹

11:27-30 Deși **Antiohia** a devenit centrul de la care a pornit și s-a răspândit evanghelia la **Neamuri**, biserica de acolo a menținut legături trainice de părtășie cu biserica din **Ierusalim**, care era centrul de evanghelizare *între iudei*, așa cum reiese și din următorul incident:

Cam pe vremea aceasta au venit la Antiohia niște profeți din Ierusalim. Acești profeți erau credincioși care fuseseră dăruți de Duhul Sfânt să slujească drept purtători de cuvânt ai lui Dumnezeu. Ei primeau revelații de la Domnul, pe care le împărtășeau apoi oamenilor. Unul din ei, pe nume Agab, a prezis că o mare foamete va veni peste zonele locuite ale pământului. Într-adevăr, în zilele lui Claudiu Cezar a venit o foamete. Ucenicii din Antiohia s-au decis imediat să trimită ajutoare fraților lor creștini ce locuiau în Iudeea, acesta fiind, negreșit, un gest mișcător ce demonstra că zidul de despărțire dintre iudei și Neamuri era în curs de prăbușire și că străvechile antagonisme erau acum mistuite de crucea lui Cristos. Harul lui Dumnezeu s-a arătat puternic la lucru în ucenicii aceștia, care au dăruit cu toții, cu mână largă și proporțional cu veniturile fiecăruia. Ei au dat, **fiecare după puterea lui**. F. W. Grant subliniază situația jalnică a dărniceii în vremea noastră, când „fiecare pare să dea puțin din surplusul lui iar cei mai bogați, proporțional cu veniturile lor, dând cel mai puțin.“

Banii au fost trimiși presbiterilor (sau bătrânilor), prin intermediul lui Barnaba și Saul. Aici găsim menționat pentru prima oară termenul de „presbiter“ în legătură cu biserica. Dar iudeilor nu le era străin conceptul de presbiter, întrucât în sinagogi exista această funcție. În bisericile Neamurilor, **presbiterii** au fost numiți de apostoli sau de reprezentanții acestora (14:23; Tit 1:5). Calitățile pe care trebuie să le întrunească presbiterii sunt descrise la I Timotei 3:1-7 și Tit 1:6-9.

C. Prigoanele dezlănțuite de Irod și moartea acestuia (12:1-23)

12:1, 2 Între timp, au continuat fără preget atacurile dezlănțuite de Satan împotriva bisericii. De data aceasta, prigoanele au venit din partea regelui Irod — respectiv Irod cel Mare, care a fost numit rege peste Iudeea de către împăratul roman Claudiu. Irod, care ținea foarte mult la împlinirea legii lui Moise, își dădea toate silințele să fie pe placul iudeilor. Tocmai din această cauză i-a hărțuit el pe unii din biserică și l-a omorât pe Iacov, fratele lui Ioan, cu sabia.

Acest Iacov a fost cel care i-a însoțit pe Petru și Ioan pe Muntele Schimbării la Față a Domnului Isus. Mama acestuia ceruse ca cei doi fii ai ei să stea de o parte și de alta a lui Cristos în împărăția Sa.

Capitolul acesta ne oferă o minunată ilustrație a modului în care se poartă Dumnezeu cu copiii Săi. Iacov a fost omorât de către vrăjmașul, în timp ce Petru a fost izbăvit în chip miraculos. Mintește omenească ar fi ispitită să întrebe de ce i s-a acordat lui Petru acest aparent favor. Dar credința se bizuie pe dragostea și înțelepciunea lui Dumnezeu, știind că:

Necazul binecuvântat de Dumnezeu

E spre binele nostru,

Pe când binele nebinecuvântat

Nu ne va prii;

Și tot ce pare greșit este, de fapt,

În deplină ordine,

Dacă e după voia Lui cea bună și desăvârșită.

— *Frederick W. Faber*

12:3, 4 Iudeii au răspuns cu atâta entuziasm la executarea lui Iacov, încât Irod s-a simțit încurajat să procedeze la fel și cu Petru. Dar între timp au sosit zilele Praznicului Azimilor, or, în zilele religioase nu se cădea să se facă execuții. În plus, iudeii erau prea ocupați cu ceremoniile lor, pentru a aprecia gestul lui Irod. Prin urmare, Irod a poruncit ca Petru să fie aruncat în închisoare. Apostolul a fost păzit de șaisprezece ostași, împărțiți în patru cete de câte patru.

12:5 Biserica de la Ierusalim s-a rugat fierbinte pentru Petru, mai cu seamă că moartea lui Iacov era atât de vie în mințile lor. G. C. Morgan comentează că: „Forța unei rugăciuni sincere și fierbinți, chiar șovăind uneori, a fost mai puternică decât Irod, biruind chiar iadul.“

12:6-11 În noaptea zilei când avea de gând Irod să-l înfățișeze la judecată, Petru

dormea buștean, păzit strașnic de doi ostași. Cineva a numit somnul lui adânc „triumful credinței.“ Probabil că el și-a amintit promisiunea Domnului potrivit căreia el va trăi până la bătrânețe (Ioan 21:18), și astfel știa că Irod nu putea să-l ucidă înainte de vremea rânduită. Deodată a apărut un înger al Domnului, inundând celula de lumină. Bătându-l pe Petru ușor în coastă, îngerul i-a poruncit să se scoale degrabă.

Imediat căușele i-au căzut de pe mâini. Apoi, în propoziții scurte și concise, îngerul i-a spus lui Petru să se îmbrace, să-și lege încălțămintele, să-și pună mantaua pe el și să-l urmeze. Deși era încă buimac, Petru l-a urmat pe înger, trecând de prima și a doua strajă a temniței. Când au ajuns la poarta de fier, aceasta s-a deschis de la sine, ca și când ar fi fost acționată de o celulă electrică. Abia după ce au parcurs o stradă a orașului și îngerul a dispărut, și-a revenit Petru, dându-și seama că nu este un vis, ci că Domnul l-a izbăvit în chip miraculos din mâna lui Irod și a iudeilor.

12:12 După ce s-a recules, Petru și-a dat seama că ucenicii se rugau, probabil, în acest timp în casa Mariei, mama lui Ioan... Marcu. Probabil credințioșii petrecuseră toată noaptea în rugăciune, deoarece Petru fusese eliberat din închisoare în zorii zilei.

12:13-15 Petru a bătut la poartă, așteptând să i se deschidă. O fată pe nume Roda (adică „trandafir“, în greacă) a venit la poartă, dar a fost atât de emoționată să-l vadă pe Petru, încât a uitat să deschidă poarta! Ea a alergat înapoi, să le aducă credințioșilor ce se rugau minunata veste. Aceștia au crezut că e ne bună și chiar i-au comunicat acest lucru, dar fata stăruia că la poartă se află apostolul Petru. Ei au susținut atunci că trebuie să fie îngerul lui păzitor, dar fata a insistat că este chiar Petru.

Credințioșii aceștia au fost adesea criticați pentru că rugăciunile lor ar fi fost lipsite de credință și pentru faptul că le-a venit atât de greu să creadă că li s-a răspuns la rugăciune. Dar toate aceste critici sunt probabil influențate de propriile noastre emoții și șovăiri când așteptăm să ni se răspundă la propriile noastre rugăciuni. În loc de a-i critica pe alții, să fim mângâiați de faptul că Dumnezeu răspunde la rugăciuni chiar atunci când sunt lipsite de credință. Fiecare din noi are tendința de a fi uneori un credincios sau credințioasă fără credință.

12:16, 17 Între timp, Petru stătea și bătea la ușă. Când, în sfârșit, i-au deschis ușa și

l-au lăsat să intre, toate îndoielile lor s-au risipit și i-a cuprins o mare bucurie. Apoi Petru le-a spus să facă liniște și le-a povestit pe scurt miraculoasa lui izbăvire din închisoare, rugându-i să transmită vestea lui **Iacov** (probabil fiul lui Alfeu) și **fraților**, după care a plecat. Nu se poate ști unde s-a dus din acest moment.

12:18, 19 Când s-a făcut dimineată și Petru n-a putut fi găsit, sărmanii ostași au intrat în panică. Și pentru Irod a fost o experiență traumatică, să constate că a fost păcălit în felul acesta. Orice ar fi spus soldații, nu puteau să-l convingă. De fapt, șubredele explicații oferite de ei n-au făcut decât să-l înfurie și mai mult pe rege, ceea ce l-a determinat să-i execute. Apoi a plecat în **Cezareea**, ca să-și oblojească orgoliul rănit.

12:20 Nu se știe din ce cauză, Irod se mâniase foarte tare pe locuitorii celor două porturi comerciale de la Marea Mediterană, Tir și Sidon. Prin urmare, ei au profitat de vacanța petrecută de Irod în Cezareea, pentru a se pune bine cu el, întrucât depindeau de grânele importate din Iudeea. Astfel în absența lui Irod, locuitorii acestor porturi s-au împrietenit cu **Blast**, asistentul personal al regelui, prin intermediul căruia au solicitat restabilirea relațiilor diplomatice.

12:12-23 Într-o zi, Irod a ieșit în public, îmbrăcat în toată splendoarea veșmintelor sale regale. Mulțimea în fața căreia a rostit o cuvântare a început să-l aclame frenetic: „**Glas de Dumnezeu, nu de om!**” — strigau oamenii. Irod nu a schițat nici cel mai mic gest de a-i opri pe oameni să-i acorde onoarea ce l se cuvine doar lui Dumnezeu, și nici nu l-a dat slavă lui Dumnezeu. Prin urmare, **un înger al Domnului l-a lovit** cu o boală cumplită, care i-a provocat moartea. Asta s-a petrecut în anul 44 după Cristos.

Astfel, cel care îl executase pe Iacov, ca să fie pe placul iudeilor, a fost el însuși ucis de mâinile Celui care poate săucidă și trupul, și sufletul în iad. Irod a cules ce a semănat.

D. Prima călătorie misionară a lui Pavel: Galatia (12:24-14:28)

12:24 Între timp, evanghelia se răspândea tot mai mult. Dumnezeu face ca mânia omului să-l aducă laude iar restul mâniei El o restrânge (Ps. 76:10). Domnul zădărnicește planurile popoarelor, dar sfatul Domnului dăinuie în veac (Ps. 33:10, 11).

12:25 După ce și-au isprăvit misiunea la **Ierusalim**, predând darul dat de biserica din

Antiohia, **Barnaba și Saul s-au întors** în Antiohia,⁵² luându-l cu ei pe **Marcu**, un văr al lui **Barnaba** (Col. 4:10), care mai târziu a redactat a doua evanghelie.

Nu se poate stabili dacă **Barnaba și Saul** se aflau în **Ierusalim** când a fost executat Iacov, când a fost întemnițat Petru sau când a murit Irod.

În opinia multor comentatori ai Bibliei, capitolul 13 constituie un punct de cotitură în cartea Faptelor Apostolilor. Unii merg până acolo încât numesc restul capitolelor Volumul Doi din cartea Fapte. Între timp, apostolul Pavel a dobândit un evident prestigiu iar Antiohia din Siria devine acum centrul dinspre care emană Evanghelia în cercuri concentrice către Neamuri.

13:1 Din capitolul 11 am aflat că la Antiohia s-a format o biserică. În loc să aibă doar un singur om ca vestitor al Evangheliei sau păstor, această adunare dispunea de o mare varietate de daruri. Concret, existau cel puțin cinci **profeți și învățători**. După cum am arătat, profetul este un om special înzestrat de Duhul Sfânt pentru a primi revelații direct din partea lui Dumnezeu, pe care le transmite mai departe. În mod real, **profeții** au fost purtători de cuvânt ai Domnului, putând prezice adesea evenimentele ce urmau să se întâmple în viitor. **Învățătorii** au fost oameni cărora Duhul Sfânt le-a dat capacitatea de a expune sau explica Cuvântul lui Dumnezeu către alții, într-o manieră simplă și ușor de înțeles.

Ni se dau numele profetilor și învățătorilor:

1. **Barnaba**. Deja am făcut cunoștință cu acest admirabil slujitor al lui Cristos și coleg de lucru al lui Pavel. Probabil motivul pentru care este așezat în capul listei îl constituie faptul că fusese credincios și îl slujise pe Cristos de mai multă vreme.

2. **Simeon, numit Niger**. Judecând după nume, presupunem că era iudeu din naștere, provenind, probabil, dintr-o comunitate de evrei din Africa. Sau poate că a împrumutat numele de **Niger** (care înseamnă negru sau cu ten de culoare închisă) cu scopul expres de a putea lucra mai ușor printre neevrei. Desigur, și cealaltă variantă e posibilă, că era într-adevăr negru, după cum sugerează numele. Nu cunoaștem alte amănunte despre el.

3. **Luciu din Cirena**. Era probabil unul din locuitorii Cirenei, care a venit la Antiohia prima oară, propovăduindu-L pe Domnul Isus (11:20).

4. **Manaen** (nume care corespunde cu

Mehanem din Vechiul Testament). Este trecut aici în rândul celor care au fost crescuți împreună cu tetrarhul Irod. E remarcabil să constatăm că o persoană care a trăit într-o relație atât de apropiată cu mârșavul Irod Antipa se află acum printre primii care au îmbrățișat credința creștină. Titlul tetrarh indică faptul că Irod a domnit peste o pătrime din regatul tatălui său.

5. Saul. Deși este trecut pe ultimul loc în această listă, Saul avea să devină întruchiparea în „carne și oase“ a adevărului potrivit căruia: „Cei din urmă vor fi cei dintâi.“

Acești cinci oameni ilustrează faptul că biserica primară era integrată, fiind insensibilă la deosebirile legate de culoarea pielii. Sau, cum a spus cineva: „Noul etalon după care erau măsurată acum oamenii afirma că nu mai conta cine ești, ci al cui ești.“

13:2 Profeții și învățătorii se strânseseră laolaltă, în vederea rugăciunii și postului, probabil cu întreaga biserică. Din context avem temei să credem că sintagma: **slujeau Domnului** înseamnă că au petrecut timpul rugându-se și făcând mijlocire. Iar prin post, ei îi refuzau trupului cerințele normale de hrană, pentru a se consacra în întregime unor exerciții spirituale.

Dar de ce s-au strâns laolaltă pentru a se ruga? Nu e oare logic să concluzionăm că au convocat această adunare dintr-un profund sentiment de împovărare, sub imperativul de a evangheliza lumea? Textul biblic nu spune că s-au rugat toată noaptea, dar tonul și contextul ne fac să deducem că a fost o rugăciune mult mai profundă și mai îndelungată decât cele de genul „orelor de rugăciune“ din vremea noastră.

În timp ce se rugau ei, **Duhul Sfânt** i-a instruit în mod concret să-i pună deoparte pe **Barnaba și pe Saul**, pentru lucrarea aparte ce le-o rezervase. Cum a transmis **Duhul Sfânt** acest mesaj profeților și învățătorilor? Deși nu ni se precizează, putem presupune că a făcut-o prin intermediul acestor oameni cu investitura de profeți: Simeon, Luciu sau Manaen.

Aici **Barnaba** e menționat primul, iar **Saul** e trecut pe locul doi. Dar ordinea se inversează la întoarcerea din Antiohia.

Versetul acesta are o extraordinară de mare importanță pe plan practic, deoarece subliniază rolul Duhului Sfânt în călăuzirea bisericii primare și sensibilitatea ucenicilor la călăuzirea Sa.

13:3 După ce Duhul Sfânt și-a făcut astfel cunoscută voia, oamenii au continuat

să postească și să se roage. Apoi cei trei (Simeon, Luciu și Manaen) **și-au pus mâinile** peste Barnaba și Saul. Acesta nu a fost un act oficial de ordinare (sau hirotonisire) de felul celui practicat în lumea creștină de astăzi, unde o oficialitate a bisericii conferă statut ecleziastic unui subordonat. Mai degrabă, a fost vorba despre o simplă expresie a părții lor cu acești doi oameni în lucrarea la care i-a chemat Duhul Sfânt. Ideea de ordinare ca ritual în virtutea căruia i se conferă cuiva autoritatea exclusivă de a administra „sacramentele“ și de a îndeplini alte funcții ecleziastice lipsește cu desăvârșire din Noul Testament, după cum arată și Barnhouse:

În structurile noastre organizatorice actuale, se comite o mare greșală atunci când se așteaptă de la un singur om să posedă toate darurile necesare conducerii. Astfel, multe biserici au sute de membri, dar un singur păstor, în a cărui sarcină cade vestirea Evangheliei, mângâierea oamenilor și toate celelalte îndatoriri. De fapt, dintre cele opt daruri menționate în textul de care ne ocupăm (Romani 12:6-8) șapte sunt considerate funcții destinate păstorului ordinar, în vreme ce a opta este considerată aparținând bisericii. Și care este darul rezervat bisericii? Este acela de a achita notele de plată! Ceva nu este în ordine aici.

Poate va întreba cineva, în acest punct, dacă nu cumva sugerez că „laicii“ ar trebui să predice? Răspunsul este că, fără îndoială, dacă un „laic“ posedă o cunoaștere aprofundată a Scripturii, el trebuie să-și exercite darul și să predice ori de câte ori are prilejul. E remarcabilă, în acest context, dezvoltarea mișcărilor de antrenare în misiune a așa-numiților „laici“ sau „mileni“, ea constituind negreșit un pas în direcția cea bună: de revenire la modul Nou Testamental de a proceda.⁵³

A nu se uita că Barnaba și Saul colaboraseră deja în lucrarea Domnului timp de circa opt ani, înainte de acest moment. Ei nu erau începători în slujba lui Cristos, ci cunoscuseră experiența „ordinării de către Măinile Străpunte ale Mântuitorului“. Acum colegii lor de slujire de la Antiohia și-au exprimat doar identificarea lor cu ei, prin acest act special de încredințare în misiunea de vestire a evangheliei către Neamuri.

Cuvintele: **i-au lăsat să plece** înseamnă că i-au trimis în misiunea lor.

13:4 Cu acest verset începe ceea ce s-a numit Prima călătorie misionară a lui Pavel,

care e descrisă până la 14:26. Scopul principal al acestei călătorii a fost evanghelizarea Asiei Mici. A doua călătorie misionară întreprinsă de Pavel a dus evanghelia mai departe, până în Grecia. A treia călătorie misionară a cuprins și revizitarea unora din bisericile din Asia Mică și Grecia, dar a avut ca obiectiv principal Provincia Asia și orașul Efes. Eforturile misionare depuse de Pavel au parcurs o perioadă de circa cincisprezece ani.

(Pentru a urmări mai bine traseul străbătut de Pavel, vom indica localitățile vizitate de el, tipărind numele integral al localității în majuscule, când denumirea respectivă apare pentru prima oară.)

De la Antiohia siriană cei doi vajnici slujitori ai lui Cristos mai întâi **s-au coborât în SELEUCIA**, un port maritim situat la circa 25 de km de Antiohia. De acolo au plecat cu corabia la CIPRU.

13:5 După ce au debarcat la SALAMIS (în românește Salamina) pe coasta de est a insulei Cipru, au vizitat diversele sinagogi și au predicat cuvântul acolo. În sinagogi era obiceiul să i se permită oricărui iudeu să citească sau să expună din Scriptură. Ioan Marcu slujea în vremea aceasta ca slujitor al lor. Mergând mai întâi la sinagogă, Barnaba și Saul au împlinit astfel porunca divină, potrivit căreia Evanghelia trebuia vestită mai întâi iudeilor, și apoi Neamurilor.

13:6 De la Salamis ei au străbătut întreaga insulă, ajungând la PAFOS, pe coasta de vest a Ciprului. Salamis era principalul port comercial al insulei, iar Pafos era capitala sa.

13:7, 8 Acolo au întâlnit un profet fals și vrăjitor, pe nume Bar-Isus (care înseamnă *Fiul lui Isus* sau *al lui Iosua*): Nu se știe în ce împrejurări vrăjitorul acesta a ajuns să aibă legături strânse cu Serbius Paulus, proconsulul²⁴ roman sau oficialul cu cel mai înalt rang de pe insulă. Acest om este descris ca fiind „înțelept” (sau „inteligent”). Când omul acesta i-a chemat pe Barnaba și Saul la el, pentru a primi învățătură din cuvântul lui Dumnezeu, vrăjitorul a încercat să intervină, acționând probabil la inspirația Satanei, pentru a pune bețe în roate Evangheliei.

În versetul 8 numele vrăjitorului este redat drept Elima, care înseamnă „înțelept” sau „mag”. Desigur, numai înțelept nu era acest om.

13:9, 10 Dându-și seama că Sergius Paulus căuta sincer adevărul și că vrăjitorul era un dușman al adevărului, Saul l-a mustrat pe vrăjitor pe față, în termeni cât se

poate de tranșanți. Și pentru ca nu cumva cineva să creadă că Saul acționa în firea veche, se afirmă explicit în textul biblic că era umplut cu Duhul Sfânt în acest timp. Ațintindu-și ochii asupra vrăjitorului, Saul l-a acuzat pe acesta că e plin de toată viclenia și de toată răutatea. Pe Saul nu l-a impresionat faptul că vrăjitorul se numea Bar-Isus. Și astfel i-a smuls masca de pe figură, dându-i numele care i se potrivea cu adevărat: **fiu al diavolului**. Vrăjitorul era un vrăjmaș al oricărei neprihăniri, ce nu înceta niciodată să denatureze adevărul lui Dumnezeu.

13:11 Apoi, vorbind în virtutea autorității speciale de disciplinare ce-i fusese încredințată ca apostol, Saul a anunțat că Elima va fi orbit, o vreme. Pentru că a încercat să-i împiedice pe alții, de pildă, pe proconsulul roman, să vină la lumină, el însuși va fi pedepsit cu orbire fizică. **Îndată a căzut peste el ceață și întuneric și căuta băjbând niște oameni ca să-l ducă de mână.**

Elima ar putea fi considerat o întruchipare a națiunii Israel, care nu numai că nu dorea să-L accepte pe Domnul Isus, dar căuta să-i împiedice și pe alții de a face acest lucru. Prin urmare, din punct de vedere juridic, Israel a fost orbit de Dumnezeu, dar numai pentru o vreme. În cele din urmă, o rămășiță pocăită din sânul națiunii se va întoarce la Isus, în care Îl va vedea pe Mesia, și va fi convertită.

13:12 Proconsulul a fost evident impresionat de acest act miraculos săvârșit de Dumnezeu, dar a rămas și mai impresionat de învățătura pe care i-au dat-o Barnaba și Saul. El a devenit un credincios adevărat în Domnul Isus, primul trofeu al harului din cadrul primei călătorii misionare.

Observați că începând cu versetul 9 din această narațiune, Luca începe să folosească numele ne-ebraic al lui Saul, respectiv Pavel, renunțând la varianta evreiască. Și recurgerea la termenul Pavel indică deplasarea cu precădere a evangheliei către Neamuri.

13:13 Faptul că Pavel ocupă acum un loc proeminent reiese și din cuvintele: **Pavel și cei ce-l însoțeau. Din Pafos ei au parcurs pe calea apei drumul până la PERGA în PAMFILIA**. Pamfilia era o provincie romană situată pe coasta de sud a Asiei Mici. Perga era capitala provinciei, situată la circa 10 km în interior, pe malurile râului Cestrus (Kestros).

Când au ajuns la Perga, Ioan Marcu i-a părăsit, revenind la Ierusalim. Poate că nu i-

a surâs ideea de a le duce Neamurilor evanghelia. **Pavel** a considerat retragerea sa un defect atât de mare în cadrul slujirii încât a refuzat să-i permită lui Marcu să-l însoțească în a doua sa călătorie misionară. Lucrul acesta a provocat o mare ruptură între **Pavel** și **Barnaba**, determinându-i să se despărț în celelalte călătorii misionare (vezi 15:36-39). Până la urmă însă, Marcu a redobândit încrederea apostolului **Pavel** (2 Tim. 4:11).

Urmează o serie de detalii ce ni se oferă în legătură cu vizita făcută la **Perga**.

13:14, 15 Următorul popas a fost **ANTIOHIA din PISIDIA**, situată la circa 160 de kilometri nord de **Perga**. Din nou cei doi vestitori ai mesajului crucii s-au prezentat la **sinagogă în ziua de sabbat**. După ce s-a dat citire Scripturii, **mai-marii sinagogii** și-au dat seama că oaspeții erau evrei și i-au invitat să ia cuvântul, **dacă aveau un cuvânt de îndem pentru popor**. Dar ei nu aveau să se mai bucure multă vreme de această libertate de vestire a adevărului evanghelic în sinagogi.

13:16 Ca unul care nu pierdea nici un prilej de a predica evanghelia, **Pavel s-a sculat** și s-a adresat celor din sinagogă. Strategia urmată de el a fost să prezinte temelia istoriei evreiești, după care să-i aducă pe ascultătorii săi la evenimentele privitoare la viața și misiunea lui **Cristos**, vestind apoi, cu accent precumpănitor, învierea lui **Cristos** și anunțând iertarea păcatelor prin jertfa Mântuitorului, neuitând să-i avertizeze pe ascultătorii de pericolul pe care-l incumbă respingerea Sa.

13:17 Mesajul începe cu momentul în care **Dumnezeu alege națiunea Israel** ca popor al Său pe pământ. Apoi **Pavel** trece îndată la perioada în care israeliții au fost străini în țara **Egiptului**, și preamărește harul Său prin faptul că i-a izbăvit de asuprirea lui **Faraon**, cu brațul Său înălțat.

13:18 **Timp de aproape patruzeci de ani i-a îngrijit ca o mamă în pustie.**

13:19-22 Cei patru sute și cincizeci de ani menționați de **Pavel** trebuie interpretați probabil în sensul că în ei este cuprinsă toată perioada până la judecătoria.⁵⁵

După intrarea lor în **Canaan**, **Dumnezeu** le-a dat israeliților, poporul Său, **judecători...** până în vremea **profetului Samuel**. Când ei au cerut să aibă și ei un rege, ca alte națiuni, **Dumnezeu** li l-a dat pe **Saul**, fiul lui **Chis**, un om din seminția lui **Beniamin**, care a domnit peste ei **patruzeci de ani**. Din cauza neascultării lui, **Saul** a fost îndepărtat

de pe tron, în locul lui fiind ridicat **David**, căruia **Dumnezeu** îi aduce un omagiu deosebit, numindu-L un om după inima Lui, care va împlini toată voia Lui. Versetul 22 combină citate din **Psalmul 89:20** cu cele din **1 Samuel 13:14**.

13:23 Apoi **Pavel** trece rapid și ușor de la subiectul lui **David** la **Isus**, sămânța lui **David**. După cum a zis cineva: „În predicile lui **Pavel**, toate drumurile conduc la **Cristos**.” Nu știu dacă suntem suficienți de conștienți de curajul de care a dat dovadă **Pavel**, vestindu-le israeliților că **Isus** este Mântuitorul, pe care **Dumnezeu**, potrivit cu făgăduința Sa, li l-a adus lor. Se știe că ei nu prea îl priviseră pe **Isus** în lumina aceasta!

13:24 După această scurtă introducere, **Pavel** revine în trecut, la misiunea lui **Ioan Botezătorul**. Anterior venirii lui **Cristos** (adică înainte de lucrarea Lui publică), **Ioan** propovăduise **botezul pocăinței la tot poporul lui Israel**. Asta înseamnă că el vestise **venirea** lui **Mesia** și le spusese oamenilor să se pocăiască, pentru a se pregăti de această venire. Ei trebuiau să arate că s-au pocăit cu adevărat, fiind botezați în râul **Iordan**.

13:25 Nici o clipă nu a îngăduit **Ioan** oamenilor să creadă că el ar fi **Mesia**. Până în momentul încheierii misiunii sale, el a insistat că nu este Cel despre care vorbiseră profeții. De fapt, el nu era vrednic să lege sandalele Celui a cărui venire o vestise.

13:26 Adresându-se auditoriului cu termenul de **frați și fii ai familiei lui Avraam**, **Pavel** le amintește că **cuvântul acestei mântuiri** a fost trimis mai întâi oilor pierdute ale casei lui **Israel**. Tocmai la casa lui **Israel** a venit **Isus**. Lor, israeliților, li s-a spus ucenicilor să predice mai întâi mesajul.

13:27, 28 Dar oamenii din **Ierusalim** și **mai-marii lor** nu au recunoscut în **Isus** pe îndelung-așteptatul **Mesia**. Ei nu și-au dat seama că El este **Acela** despre care scriseseră profeții. Când azeau în fiecare zi de sabbat prezicerile despre **Mesia**, ei nu făceau legătura dintre acestea și **Isus** din **Nazaret**. Mai degrabă, ei înșiși au fost mijlocul de împlinire a acelor Scripturi, prin faptul că **L-au condamnat**. Și deși n-au găsit în El nici o pricină de condamnare la moarte, **l-au dat totuși în mâinile lui Pilat**, să fie omorât.

13:29 În prima parte a versetului, cuvintele: „după ce au împlinit...” se referă la israeliți, care au împlinit Scripturile, respingându-L pe **Mesia**. În ultima parte a versetului cuvintele care încep cu: „**L-au dat...**” se referă la **Iosif** din **Arimateea** și **Nicodim**,

care cu multă grijă și dragoste, au îngropat trupul Domnului Isus.

13:30, 31 Apoi apostolul anunță că promisiunea lui Mesia, făcută părinților în Vechiul Testament, a fost împlinită în Isus. Ea a fost împlinită mai întâi prin nașterea Sa la Betleem. Pavel a văzut în nașterea lui Cristos o împlinire a textului din Psalmul 2:7, unde Dumnezeu spune: „**Tu ești Fiul Meu; astăzi Te-am născut.**” Versetul acesta nu înseamnă că Cristos a început să fie Fiul lui Dumnezeu când S-a născut la Betleem. El era Fiul lui Dumnezeu din toată veșnicia, dar a fost arătat lumii ca Fiul lui Dumnezeu prin Întruparea Sa. Nu trebuie să se recurgă la Psalmul 2:7 pentru a se încerca să I se tăgăduiască lui Isus calitatea de Fiul al lui Dumnezeu.

13:34 Învierea Domnului Isus prinde contur în versetul 34. Dumnezeu L-a înviat din morți, ca să nu Se mai întoarcă în putrezire. Apoi Pavel citează textul de la Isaia 55:3: „**Vă voi da îndurările sigure ale lui David.**” Acest citat prezintă dificultăți de înțelegere pentru majoritatea cititorilor. Ce legătură poate exista între versetul acesta din Isaia și învierea lui Cristos? Cum se leagă învierea Mântuitorului de legământul încheiat de Dumnezeu cu David?

Dumnezeu i-a promis lui David un tron etern și o împărăție eternă și o sămânță de urmași care va sta pe tronul acela în veac. Între timp însă David a murit și trupul lui a fost întors în țărână. Împărăția a dăinuit încă vreo câțiva ani după David, dar apoi, timp de peste patru sute de ani, Israel a rămas fără rege. Spița lui David s-a desfașurat de-a lungul anilor, până la Isus din Nazaret, El fiind moștenitorul legal al tronului lui David, prin Iosif. Iosif a fost, din punct de vedere juridic, dar nu și real, tatăl lui Isus. Din punct de vedere al spiței, Domnul Isus a fost descendentul în linie directă al lui David prin Maria.

Pavel subliniază că binecuvântările sigure ce i s-au promis lui David își găsesc împlinirea în Cristos, El fiind sămânța lui David, care va sta pe tronul lui David. Întrucât a fost înviat din morți și trăiește în puterea unei vieți fără sfârșit, aspectele eterne ale legământului lui Dumnezeu cu David sunt confirmate cu certitudine în Cristos.

13:35 Faptul acesta este subliniat în continuare în versetul 35, unde apostolul citează Psalmul 16:10: „**Nu vei îngădui ca Sfântul Tău să vadă putrezirea.**” Cu alte

cuvinte, întrucât Domnul Isus a înviat din morți, moartea nu mai are putere asupra Lui. El nu va mai muri niciodată, iar trupul Lui nu va vedea niciodată putrezirea.

13:36, 37 Deși David a rostit cuvintele consemnate în Psalmul 16:10, el nu putea să se refere la el însuși. După ce a slujit celor din generația lui prin voia lui Dumnezeu, David a murit, a fost îngropat și trupul său s-a întors în țărână. Dar Domnul Isus a fost înviat din morți a treia zi, înainte ca trupul Lui să vadă putrezirea.

13:38 Pe baza lucrării lui Cristos, peste care Dumnezeu își pune pecetea divină, Pavel putea vesti acum iertarea de păcate ca o realitate contemporană lor. Observați cuvintele sale: „**prin El vi se vestește iertarea păcatelor.**”

13:39 Dar lucrurile nu se opresc aici. Pavel putea vesti acum și deplina îndreptățire sau justificare față de toate lucrurile — ceea ce legea lui Moise nu putea oferi niciodată.

Justificarea este actul lui Dumnezeu prin care El îi socotește sau declară neprihăniți (drepti) pe acei păcătoși nelegiuiri care Îl primesc pe Fiul Său ca Domn și Mântuitor. Este un act juridic, ce are loc în mintea lui Dumnezeu, și prin care păcătosul este absolvit de orice acuzație sau pără adusă împotriva sa. Dumnezeu poate pe drept să-l achite pe păcătosul vinovat, datorită faptului că pedeapsa pentru păcatele sale a fost deplin satisfăcută sau achitată prin moartea substituționară a Domnului Isus Cristos pe cruce.

La prima lectură, s-ar putea înțelege că legea lui Moise putea oferi justificare (absolvire) de unele lucruri, dar că prin Cristos o persoană ar putea primi justificarea de multe alte lucruri. Numai că nu asta ne învață deloc versetul acesta. Legea nu putea justifica sau îndreptăți pe nimeni. Ea nu putea decât să condamne. Ceea ce spune Pavel aici este că prin credința în Cristos un om poate fi îndreptățit de toate acuzațiile și învinovățirile care i s-ar putea aduce vreodată — absolvire pe care n-o putea asigura niciodată legea lui Moise.

13:40, 41 Apostolul își încheie apoi mesajul cu avertismentul solemn adresat celor care ar putea fi tentați să refuze marea-ța ofertă pe care o face acum Dumnezeu, de a dăruii mântuirea Sa. El citează din Habacuc 1:5 (și, după câte se pare, fragmente din Isaia 29:14 și Proverbe 1:24-31), unde Dumnezeu i-a avertizat pe cei ce au disprețuit cuvântul

Său că își va revărsa mânia peste ei în așa măsură încât nu vor crede nici dacă le va spune dinainte. În vremea lui Pavel asta s-ar fi aplicat la nimicirea Ierusalimului, ce avea să se întâmple în anul 70 după Cristos, dar ar putea fi o referire și la judecata eternă a lui Dumnezeu, care se abate asupra celor care Îl resping pe Fiul Său.

13:42, 43 Când s-a terminat serviciul din sinagogă, mulți dintre iudei și dintre cei ce s-au convertit la iudaism i-au urmat pe Pavel și pe Barnaba, cu mult interes. Acești doi slujitori ai Domnului le-au dat un puternic cuvânt de îmbărbătare, să rămână statomnici în harul lui Dumnezeu.

13:44 O săptămână mai târziu, Pavel și Barnaba s-au întors în sinagogă, pentru a continua din punctul în care rămăseseră. Aproape tot orașul s-a adunat să audă cuvântul lui Dumnezeu. Misiunea acestor doi predicatori devotați făcuse o impresie profundă asupra multora dintre locuitorii.

Oamenii sunt condamnați ca urmare a propriei lor opțiuni, și nicidecum prin vreun act al lui Dumnezeu. Dacă întreaga omenire ar primi ceea ce i se cuvine, atunci toți oamenii ar fi pierduți. Dar Dumnezeu, în harul și îndurarea Sa, îi mântuiește pe unii. Are El dreptul să procedeze așa? Desigur că are. Doctrina alegerii suverane a lui Dumnezeu este o învățătură ce-I acordă lui Dumnezeu locul ce I se cuvine ca Stăpân al universului, care poate face ce dorește și totuși niciodată nu va găsi cu cale să facă vreun lucru rău sau nelegiuit. Multe din dificultățile întâmpinate de noi la acest capitol ar fi rezolvate dacă am ține seama de cuvintele lui Erdman:

„Suveranitatea lui Dumnezeu este absolută; totuși ea nu este niciodată exercitată în sensul condamnării oamenilor care trebuie să fie mântuiți, ci, mai degrabă, a dus la mântuirea unor oameni care meritau să fie pierduți.”⁵⁶

13:49, 50 În pofida opoziției iudeilor, Cuvântul Domnului se răspândea în toată regiunea. Acest lucru i-a întârât și mai mult pe cei ce se împotriveau, determinându-i să se pună de-a curmezișul lucrării săvârșite de acești misionari. **Iudeii au întârât pe femeile cucernice cu vază**, ce se convertiseră la iudaism, să se opună misionarilor. De asemenea au recurs la intervenția fruntașilor cetății, pentru a-și atinge scopurile mârșave. S-a stămit astfel o furtună atât de mare de prigoane încât Pavel și Barnaba au fost obligați să părăsească regiunea aceea.

13:51, 52 Procedând conform instrucțiunilor Domnului (Luca 9:5; 10:11), ei și-au scuturat praful de pe picioare împotriva lor și au plecat la **ICONIA**. Dar acest incident nu a fost interpretat de creștini drept o înfrângere sau o retragere, căci citim că ei erau plini de bucurie și de Duhul Sfânt. **Iconia** (sau Iconium) era o localitate situată la sud-est de Antiohia în Asia Mică, care astăzi se numește Konya.

14:1, 2 În **Iconia**, ca de altfel în alte localități unde se găsea o **sinagogă**, Pavel și Barnaba au primit permisiunea să predice, potrivit obiceiului statomnicit pe vremea aceea între evrei. Duhul lui Dumnezeu a întărit cuvântul rostit de misionari cu atâta putere încât un mare număr de iudei și prozeliti dintre neamuri L-au primit pe Domnul Isus. Faptul acesta a atras mânia acelor iudei care au refuzat să asculte de Evanghelie. Iar aceștia, la rândul lor, au stârnit Neamurile împotriva fraților. În cartea Faptele Apostolilor iudeii necredincioși au fost instigatorii multora din prigoanele dezlănțuite împotriva apostolilor, chiar dacă nu ei înșiși au fost aceia care au administrat pedepsele. Ei au fost deosebit de pricepuți în a convinge *Neamurile* să ducă la îndeplinire planurile lor mârșave.

14:3 Deși știau că se apropie furtuna, predicatorii au continuat să predice cu îndrăzneală cuvântul în numele Domnului, care confirmă natura divină a mesajului prin faptul că le dădea putere să săvârșească **semne și minuni**. **Semnele și minunile** sunt doi termeni care semnifică miracolele. Cuvântul „semn” înseamnă pur și simplu că un miracol este încărcat de învățăminte, în vreme ce termenul „minune” se referă la sentimentul de teamă și uimire pe care-l provoacă miracolul.

14:4-7 Pe măsură ce creștea încordarea în oraș, s-au creat, cum era și normal, mai multe tabere. **Unii erau cu iudeii, alții cu apostolii**. În cele din urmă, **Neamurile și iudeii necredincioși** au trecut la un atac direct împotriva apostolilor.⁵⁷ Pentru a nu fi omorâți cu pietre, aceștia au fugit la **LIS-TRA și DERBE**, ambele fiind cetăți ale **LICONIEI**, un district situat în centrul Asiei Mici. Fără să-și piardă din răvnă, ei au continuat să predice Evanghelia în toată regiunea din jur.

Când Pavel și Barnaba s-au aflat în pericol de a fi omorâți cu pietre, **ei au fugit în Iconia**. Alteori în timpul neobositelor lor călătorii misionare, se pare că ei au rămas pe

loc, în pofida primejdiei care-i păștea. Se pune întrebarea: de ce au fugit în unele împrejurări iar în altele au rămas pe loc? Nu pare să existe o explicație simplă. Marelui principiu definitiv în Cartea Fapte este călăuzirea Duhului Sfânt. Oamenii aceștia trăiau în comuniune strânsă cu Domnul. Rămânând în El, ei primeau înștiințări cu privire la planul și voia divină. Pentru ei, asta conta, și nu un set de reguli prestabilite de conduită.

14:8, 9 În **Listra** misionarii au luat legătura cu un om ce fusese olog din naștere. Ascultându-l pe Pavel, omul acesta a dat dovadă de un interes deosebit. Pavel și-a dat seama că omul acesta avea credința că poate fi vindecat. Deși nu ni se spune cum a ajuns Pavel la această cunoaștere, credem că unui evanghelist adevărat i se acordă capacitatea de a discerne starea sufletelor cu care are de a face. El este astfel în stare să stabilească dacă oamenii respectivi sunt doar curioși sau dacă sufletul lor este cu adevărat neliniștit, datorită faptului că a devenit conștient și muștrat de păcat.

14:10-12 De îndată ce Pavel i-a poruncit omului să se ridice în picioare, acesta a sărit în sus și a început să umble. Întrucât miracolul a fost săvârșit pe față și întrucât Pavel a atras, negreșit, atenția multor oameni, prin faptul că a vorbit cu glas tare, oamenii au fost foarte impresionai. De fapt, s-a creat chiar o mișcare populară, în cadrul căreia oamenii au voit să li se închine, considerându-l pe Barnaba: Zeus, iar pe Pavel: Hermes.⁵⁸ Oamenii aceștia realmente au crezut că zeii le-au făcut o vizită în persoana celor doi misionari. Nu se știe din ce cauză, pe Barnaba l-au considerat zeul principal. Iar pentru că Pavel fusese cel care rostise mesajul, pe el l-au desemnat drept Hermes, solul lui Zeus.

14:13 Chiar preotul lui Zeus era convins că avusese loc o vizită divină. Astfel el a alergat afară din templul ce străjuia intrarea în cetate, aducând tauri și cununi, pe care le-au depus înaintea porților, voind să le aducă jerfă. Toată mișcarea aceasta a constituit o formă mai subtilă de încercare de subminare a credinței creștine decât toate celelalte forme de opoziție consemnate până acum. Căci pe lucrătorul creștin îl păște un pericol și mai mare atunci când oamenii încep să-și concentreze atenția asupra lui, și nu asupra lui Cristos.

14:14, 15a La început Barnaba și Pavel nu și-au dat seama ce intenții are mulțimea,

pentru că nu înțelegeau dialectul vorbit în Liconia. De îndată ce au înțeles misionarii că oamenii erau gata să li se închine ca unor zei, și-au sfășiat hainele în semn de protest și întristare. Apoi au alergat în mijlocul oamenilor, avertizându-i pe un ton cât se poate de serios de pericolul unui gest atât de necuțat. Departele de a fi zei, ei erau oameni cu aceeași fire ca și liconienii. Singurul țel urmărit de ei era de a le aduce vestea bună, potrivit căreia oamenii trebuie să se îndepărteze de idoli lor fără viață și să se apropie de Dumnezeu cel viu.

14:15b-17 A se observa că Pavel și Barnaba nu au citat din Vechiul Testament acestor oameni, întrucât nu erau evrei. Mai degrabă, ei au început cu istoria creației — subiect de interes imediat pentru neevreii din toate țările și din toate timpurile. Misionarii au explicat că în generațiile trecute, Dumnezeu a permis tuturor națiunilor să umble pe căile lor. Dar și atunci neamurile acestea au avut dovezile existenței lui Dumnezeu în creație și în providență. Căci Dumnezeu a fost Acela care, în grija și îndurarea Sa, a trimis ploaie din cer și timpuri roditoare, dându-le hrană din belșug și umplându-le inimile de bucurie. Prin aceste cuvinte se înțelege că atunci când le-a dat hrană pentru viața fizică, Dumnezeu le-a umplut inimile cu bucuria care provine din consumul hranei.

14:18 Urmările acestui mesaj nu s-au lăsat așteptate. Cu regret în inimă, oamenii au renunțat la intenția de a aduce jertfe pentru acești slujitori ai Domnului.

14:19, 20 Iudeii din Antiohia pisidiană și din Iconia i-au ajuns între timp din urmă pe Pavel și pe Barnaba la Litra. Ei au reușit să întărească gloata de Neamuri împotriva misionarilor. Aceeași oameni, care mai înainte doriseră să li se închine ca unor zei, acum l-au împroșcat cu pietre pe Pavel, târându-l afară din cetate și crezând că l-au omorât.

Comentariile lui Kelly în acest punct sunt pline de miez:

Și de ce? Însuși refuzul acela de a primi omagiu pe care erau gata să-l aducă listrenii este cât se poate de respingător pentru om, determinându-l să-și facă cele mai odioase inchipuiri greșite cu privire la aceleași persoane cărora mai adineaori erau gata să li se închine. Oamenii se preamăresc pe ei înșiși prin adorația omenească. Dar de îndată ce le refuză această adorație, curând ea se transformă în ură și chiar în dorința de a-i ucide pe cei ce țin cu tot dinadinsul să se închine doar singurului Dumnezeu adevărat. Exact așa s-a

întâmpat și aici. În loc să se răzgândească, cum au procedat maltezii (care, deși la început l-au considerat pe Pavel un ucigaș, mai apoi au ajuns să-l considere zeu, Fapte 28:6), locuitorii Listrei au plecat urechea la calomniile acestor iudei, pe care în alte împrejurări i-ar fi disprețuit, și l-au împroșcat cu pietre, ca pe un profet fals, pe cel căruia cu puțin timp înainte erau gata să-i aducă jertfe, târându-l afară din cetate și crezându-l mort.⁵⁹

În acest punct se ridică întrebarea: A fost Pavel cu adevărat mort, ca urmare a împroșcării cu pietre? Dacă acesta este incidentul menționat la 2 Corinteni 12:2, nici Pavel nu a știut. Tot ce putem spune este că înzdrăvenirea lui a fost miraculoasă. Când l-au înconjurat însă ucenicii, Pavel s-a sculat și a intrat în cetate, împreună cu ei. **A doua zi, a plecat cu Barnaba la DERBE.**

14:21 Misionarii nu se gândeau prea mult la siguranța lor personală, după cum reiese din faptul că **după ce au propovăduit Evanghelia în Derbe, s-au întors la LISTRA**, scena împroșcării cu pietre a lui Pavel. Asta ilustrează ceea ce s-a numit „puterea înzdrăvenirii rapide“.

Deși Timotei nu este menționat aici, e posibil ca el să fi fost mântuit în această perioadă, prin propovăduirea lui Petru. Când a vizitat apostolul din nou **Listra**, Timotei era deja un ucenic și încă unul stimat de frați (Fapte 16:1, 2). Dar faptul că Pavel l-a numit mai târziu copilul său adevărat în credință (1 Tim. 1:2) nu înseamnă *neapărat* că Pavel este cel care l-a adus la Cristos. S-ar putea să fi fost un „copil adevărat“ prin faptul că a urmat pilda de viețuire și slujire lăsată de Pavel.

Când s-a terminat lucrarea lor de la **Listra**, misionarii au vizitat din nou **ICONIA și ANTIOHIA** din Pisidia, unde fuseseră înființate deja biserici. Scopul urmărit de ei cu acest prilej a fost de a cimentea lucrarea începută anterior. Ei nu s-au mulțumit niciodată doar să predice Evanghelia și să câștige suflete pentru Mântuitorul. Pentru ei aceasta nu constituia decât începutul, lucrarea inițială fiind urmată de o consolidare a credincioșilor în credința lor cea mai sfântă, în special prin predarea adevărului despre Biserică și importanța ei în programul lui Dumnezeu, așa cum arată Erdman:

Un program misionar bine alcătuit va avea ca scop înființarea pe câmpul de misiune a unor biserici auto-governate, auto-susținute și auto-

propagatoare. Acestea au fost țelul și practica de lucru a lui Pavel.⁶⁰

14:22 Lucrarea de consolidare a constat din întărirea sufletelor ucenicilor și statornicirea creștinilor în credință, prin instruirea lor din cuvântul lui Dumnezeu. Pavel a descris acest proces la Coloseni 1:28, 29: „Noi îi avertizăm pe toți cei pe care-i întâlnim și-i învățăm pe toți câtă putem, tot ce știm despre El, pentru ca, dacă este posibil, să-l putem aduce pe fiecare om la deplina sa maturitate în Cristos Isus. În vederea acestui lucru muncesc eu tot timpul, cu toată tăria pe care mi-o dă Dumnezeu“ (tradus după JBP).

În al doilea rând, ei i-au îndemnat să stăruie în credință — îndemn cât se poate de nimerit, având în vedere valul de persecuții ce făcea ravagii pe vremea aceea. Acest îndemn este însoțit de atenționarea că **în împărăția lui Dumnezeu trebuie să intrăm prin multe necazuri**. Asta se referă la **împărăția lui Dumnezeu** în aspectul ei viitor, când credincioșii vor împărtăși slava lui Cristos. Cineva intră însă mai întâi în împărăția lui Dumnezeu prin nașterea din nou. Persecuțiile și **necazurile** nu au însă valoare mântuitoare. Dar celor care **intră în împărăția lui Dumnezeu** prin credință în vremea de acum li se promite că drumul spre slava viitoare este presărat cu **necazuri**. „...dacă suferim cu adevărat împreună cu El, ca să fim și proslăviți împreună cu El“ (Rom. 8:17b).

14:23 Cu această ocazie misionarii au numit de asemenea presbiteri în fiecare Biserică. În legătură cu aceasta, se impun mai multe observații:

1. Presbiterii din Noul Testament erau oameni evlavioși și maturi, care își exercitau rolul de conducători spirituali în biserica locală. Ei mai sunt numiți și episcopi și supraveghetori.

2. În Cartea Fapte, presbiterii nu au fost numiți odată cu înființarea unei biserici, ci abia atunci când apostolul a vizitat din nou bisericile acestea. Cu alte cuvinte, în intervalul de timp scurs între cele două vizite cei pe care Duhul Sfânt i-a făcut presbiteri au putut să iasă la iveală.

3. Presbiterii au fost numiți (desemnați) de către apostoli și delegații lor. În acest timp, nu fusese încă redactat Noul Testament, care să poată da instrucțiuni explicite în legătură cu calitățile necesare, dar ei au putut selecta oameni care întruneau cerințele spirituale.

4. În epoca actuală nu avem apostoli care să desemneze presbiteri. Dar avem la 1 Timotei 3 și Tit 1 calitățile pe care trebuie să le întrunească presbiterii. Prin urmare, fiecare adunare locală ar trebui să evedențieze pe acei oameni din rândul ei care întrunesc cerințele lui Dumnezeu ca păstori ai oilor.

După ce Pavel și Barnaba s-au rugat și au postit, i-au incredințat pe credincioși în mâna Domnului. Ni se pare extraordinar faptul că adunările au putut fi înființate într-un interval atât de scurt de timp, că au putut primi învățatură un timp atât de scurt din partea misionarilor, și totuși au făcut pași atât de frumoși înaintea Domnului, funcționând ca biserici autonome. Răspunsul la nedumerirea noastră îl găsim, în ultimă instanță, în extraordinara putere a Duhului Sfânt al lui Dumnezeu. Dar, puterea s-a arătat în viața unor oameni ca Pavel și Barnaba. Pretutindeni pe unde mergeau ei exercitau o influență extraordinar de mare pentru Dumnezeu. Oamenii își dădeau seama că viața lor era străbătută de realitate. Propovăduirea lor publică era dublată de însăși pilda vieții lor și influența acestei mărturii duble era incalculabil de mare.

Versetele 21 la 23 ne oferă modelul de lucru al apostolilor: propovăduirea Evangheliei, instruirea convertiților și înființarea și consolidarea de biserici.

14:24-26 După ce au trecut prin districtul **Pisidia**, s-au deplasat în sud, la **PAMFILIA**. Acolo au vizitat din nou localitatea **PERGA**, după care s-au coborât în portul maritim **ATALIA**, unde au urcat la bordul unei corăbii cu care au navigat până la **ANTIOHIA** din **SIRIA**. Cu aceasta ei au ajuns la sfârșitul primei lor călătorii misionare. Căci tocmai de la Antiohia fuseseră ei **incredințați în grija harului lui Dumnezeu pentru lucrarea pe care o săvârșiseră**.

14:27 Ce mare bucurie trebuie să fi avut frații și surorile din biserica de la Antiohia, să-i aibă din nou în mijlocul lor pe acești doi oameni mari ai lui Dumnezeu și să audă din gura lor cum i-a călăuzit Dumnezeu în călătoria lor misionară pe care au desfășurat-o cu atâta dăruire spre slava Lui! Cu modestia ce ar trebui să caracterizeze pe orice creștin, ei au istorisit tot ce făcuse Dumnezeu prin ei, și cum deschisese Neamurilor ușa creștinei. Cu alte cuvinte, nu ceea ce au făcut ei pentru Dumnezeu, ci ceea ce găsisse El de cuviință să realizeze prin ei.

14:28 Ei au rămas destul de multă vreme acolo cu ucenicii. Majoritatea co-

mentatorilor spun că au stat între un an și doi ani.

STRATEGIA MISIONARĂ

Ce emoționant este că vedem cum un grup mic de ucenici aparent lipsiți de orice distincție, trăind într-un colț uitat de lume, au fost înzestrați cu viziunea glorioasă a evanghelizării lumii. Ce mult putem învăța de la ei modul în care și-au adus ei la îndeplinire această sarcină. Fiecare s-a simțit direct implicat în realizarea ei, dându-i-se cu toată râvna.

O mare parte a evanghelizării a fost realizată de credincioși locali, în paralel cu îndatoririle lor cotidiene. Ei au dat astfel expresie practică Evangheliei în activitățile lor obișnuite din sânul comunității.

În plus, apostolii și alții au călătorit din țară în țară, predicând Evanghelia și sădind biserici. Ei au purces la drum în grupuri de câte doi sau mai mulți. Uneori câte un tânăr mergea alături de unul mai vârstnic — cum a fost cazul lui Timotei și Pavel.

Rezumând, vom spune că două au fost metodele principale folosite de ei: evanghelizarea personală și evanghelizarea în masă. În legătură cu aceasta din urmă, este interesant de observat că de cele mai multe ori predicarea se făcea neoficial, în cadrul unor situații normale, stând de vorbă cu alți oameni, în urma unor situații sau crize ce se iveau pe plan local.

Aproape toate predicările, așa cum sunt ele consemnate în Fapte, au avut loc în împrejurări care nu i-au dat posibilitatea predicatorului să-și pregătească dinainte discursul. Fiecare din situațiile consemnate s-a ivit pe neașteptate.⁶¹

După cum se exprimă E. M. Bounds, propovăduirea lor nu a constat dintr-o predică de o oră, ci din trăirea deplină a predicii prin însăși viața lor.

Apostolii și asociații lor au fost călăuziți de Duhul Sfânt, dar această călăuzire era adesea confirmată de biserica lor locală. Astfel citim că profeții și învățătorii din Antiohia și-au pus mâinile peste Barnaba și Pavel, trimitându-i apoi în prima călătorie misionară (13:2). Din nou citim că Timotei se bucura de încrederea fraților de la Listra și Iconia înainte de a fi fost trimis împreună cu Pavel (16:2). Iar Pavel și Sila au fost incredințați în grija harului lui Dumnezeu de către biserica din Antiohia înainte de a fi pornit în a doua călătorie misionară (15:40).

Cei mai mulți comentatori susțin că aceste călătorii misionare s-au desfășurat conform unei strategii geografice. Astfel, ei au mers mai întâi în orașe mari, sădind acolo biserici, care la rândul lor evanghelizau ținuturile din jurul lor. Dar această explicație tinde să simplifice prea mult lucrurile. Dacă se poate vorbi de o strategie, atunci aceasta a constat în străduința de a urma mereu călăuzirea Duhului Sfânt, fie în cazul unui oraș mare, fie al unuia mai mic. Duhul Sfânt l-a condus pe Filip de la trezirea din Samaria la un singur om, aflat pe drumul spre Gaza (8:26-40). Și tot Duhul Sfânt l-a condus pe Pavel la Bereea (17:10), pe care Cicero a numit-o „o cetate izolată”. Oricât ne-am strădui, nu putem discerne o strategie geografică rigidă la care să fi aderat misionarii în cartea Fapte. Mai degrabă, Îl vedem pe Duhul Sfânt acționând suveran, în conformitate cu voia Sa.

Bisericile locale au fost înființate oriunde oamenii au răspuns la Evanghelie. Aceste adunări au conferit un caracter permanent și stabil lucrării misionare. Adunările se guverneau singure, se autofinanțau și se auto-propagau. Apostolii au vizitat de mai multe ori aceste adunări, pentru a-i întări și îmbărbăta pe credincioși (14:21, 22; 15:41; 20:1, 2) și pentru a numi presbiteri (14:23).

În călătoriile lor misionare, apostolii și asociații lor s-au întreținut uneori singuri (18:3; 20:34) iar altele au fost întreținute prin intermediul darurilor făcute de biserici sau de persoane individuale (Fil. 4:10, 15-18). Pavel a muncit, nu numai pentru a-și asigura lui însuși cele necesare traiului, ci și celor care-l însoțeau (20:34).

Deși ei au fost *incredințați* în grija harului lui Dumnezeu de către biserica locală, totuși ei nu au fost *controlați* de bisericile locale. Ei au fost agenții liberi ai Domnului, făcând cunoscut sfatul lui Dumnezeu și nereținând nici un lucru care a fost de folos (20:20).

La încheierea călătoriei lor misionare, ei s-au întors la biserica lor, prezentând un raport privitor la modul în care a lucrat Domnul prin ei (14:26-28; 18:22, 23). Iată un model demn de urmat pentru toți misionarii din toate perioadele Bisericii! †

E. Conciliul de la Ierusalim (15:1-35)

15:1 Disputa care s-a iscat cu privire la circumcizie în biserica de la Antiohia este descrisă și la Galateni 2:1-10. Comparând cele două relatări, obținem următoarea ima-

gine: Anumiți frați falși din biserica de la Ierusalim s-au deplasat la Antiohia și au început să predice în adunarea de acolo. Esența mesajului lor consta în faptul că Neamurile ar trebui să fie circumcise, pentru a putea beneficia de mântuire. Cu alte cuvinte, nu ar fi fost de ajuns că au crezut în Domnul Isus Cristos, ci, în plus, ele trebuiau — conform opiniei acestor predicatori — să se supună legii lui Moise. Desigur acesta constituia un atac frontal la adresa harului lui Dumnezeu. Adevărata evanghelie a harului ne învață că Cristos a terminat lucrarea necesară pentru mântuire prin moartea Sa pe cruce. Tot ce trebuie un păcătos să facă este să-L primească prin credință. În clipa în care au introdus în ecuație meritul omului sau faptele sale, nu mai este o lucrare a harului. Sub domnia harului, totul depinde de Dumnezeu, și nu de oameni. Dacă punem condiții, atunci nu mai este harul lui Dumnezeu, ci o datorie. Dar știm că mântuirea este un dar; că nu poate fi meritată sau câștigată.

15:2, 3 Pavel și Barnaba s-au opus cu fermitate acestor iudaizatori, știind că s-au prezentat acolo pentru a le răpi Neamurilor libertatea de care se bucurau în Cristos Isus.

Aici în Fapte 15 aflăm că frații din Antiohia s-au decis să-i trimită pe **Pavel și pe Barnaba** împreună cu alții la Ierusalim, la apostolii și presbiterii de acolo. În Galateni 2:2 Pavel spune că el s-a dus la Ierusalim prin revelație. Desigur, nu găsim nici o contradicție aici. Duhul lui Dumnezeu i-a revelat lui Pavel că trebuie să se ducă și de asemenea a revelat bisericii din Antiohia că frații îl vor trimite pe el. În drum spre Ierusalim, grupul s-a oprit în diverse puncte din Fenicia și Samaria, relatând cum au fost convertite persoane dintre Neamuri și producând multă bucurie pretutindeni unde aduceau această veste.

15:4 Când a sosit la Ierusalim, Pavel s-a dus la apostoli și la presbiteri în particular, oferindu-le o relatare completă a evangheliei pe care o predicase Neamurilor. Ei au trebuit să recunoască faptul că a fost aceeași evanghelie pe care o predicaseră și ei iudeilor.

15:5 Se pare că în cadrul unei sesiuni deschise, cu toată biserica, unii dintre fariseii care erau credincioși s-au ridicat în picioare, susținând că Neamurile trebuie să fie circumcise și că trebuie să păzească legea lui Moise pentru a putea fi ucenici în adevăratul sens al cuvântului.

15:6 Din versetul 6 s-ar putea înțelege că numai **apostolii și presbiterii** au fost pre-

zenți când s-a luat decizia finală. Dar verse-tul 12 pare să indice că era de față întreaga biserică.

15:7-10 Când s-a ridicat Petru să ia cuvântul, poate că cei din cadrul opoziției au crezut că se va ralia în sprijinul poziției lor. Căci, la urma urmelor, Petru era apostolul circumciziei. Dar speranțele lor au fost năruite. Petru le-a adus aminte ascultătorilor săi că în urmă cu câțiva ani Dumnezeu rânduse ca Neamurile să audă mai întâi Evanghelia de pe buzele lui. Asta s-a petrecut în casa lui Corneliu. Când Dumnezeu a văzut că inimile acelor Neamuri năzuiau spre El, fiind pline de credință, El le-a dat Duhul Sfânt, așa cum Îl dăduse și iudeilor în Ziua Cincizecimii. Atunci Dumnezeu nu le ceruse Neamurilor să se supună circumciziei. Faptul că erau Neamuri nu a avut importanță. El le-a curățit inimile prin credință. Întrucât Dumnezeu le-a acceptat pe Neamuri pe baza principiului credinței, și nu pe cel al păzirii legii, Petru a întrebat adunarea de ce crede ea că trebuie să pună acum Neamurile sub jugul legii — jug pe care nici părinții lor, nici ei nu au fost în stare să-l poarte. Legea nu a mântuit niciodată pe nimeni. Misiunea ei a fost aceea de condamnare, nu de îndreptățire. Prin lege vine cunoștința despre păcat, nu mântuirea de păcat.

15:11 E demnă de remarcat decizia finală luată de Petru. El și-a exprimat convingerea profundă că „prin harul Domnului Isus (și nu prin păzirea legii!) noi (iudeii) suntem mântuiți în același fel ca și ei (Neamurile)”. Poate că unii s-ar fi așteptat ca Petru, ca iudeu, să spună că Neamurile vor fi mântuite în același fel ca și iudeii. Dar aici vedem cum harul triumfă peste deosebirea de ordin etnic.

15:12 După ce a terminat Petru de vorbit, Barnaba și Pavel au relatat cum Dumnezeu a cercetat Neamurile și a însoțit propovăduirea Evangheliei cu semne și minuni.

15:13, 14 Petru a povestit cum Domnul a deschis ușa credinței pentru Neamuri, la început, prin intermediul lui. Apoi Pavel și Barnaba au adăugat mărturia lor, despre modul în care Domnul a lucrat prin ei la evanghelizarea Neamurilor. Apoi Iacov a declarat cu autoritate că planul actual al lui Dumnezeu pentru veacul acesta este de a chema dintre Neamuri un popor care să-I poarte Numele.

15:15-19 Apoi Iacov a citat din Amos 9:11, 12. Observați că el nu spune că această chemare a Neamurilor a fost o împlinire a

profeției lui Amos, ci mai degrabă că a fost *în acord* cu **cuvintele proorocilor**. Prin urmare, adunarea nu trebuia să considere ca pe ceva ciudat faptul că **Dumnezeu** a cercetat **Neamurile**, cu mântuirea, întrucât lucrul acesta fusese prezis clar în Vechiul Testament. **Dumnezeu** prezisese că **Neamurile** vor fi binecuvântate în starea aceasta, și nu ca evrei.

Citatul din Amos anticipează Mileniul, în care Cristos va sta pe tronul lui **David** iar **Neamurile** Îl vor căuta pe Domnul. Iacov *nu* a lăsat să se înțeleagă că această profeție s-ar fi împlinit în timp ce vorbea el. Mai degrabă, el a spus că mântuirea Neamurilor ce avea loc atunci era *în armonie* sau în acord cu ceea ce spusese Amos că se va întâmpla.

Argumentul lui Iacov pare să fi fost următorul: Mai întâi, Dumnezeu avea să le cerceteze pe Neamuri, pentru a-și scoate din mijlocul lor un popor pentru Numele Său. Asta se întâmpla atunci (după cum continuă să se întâmple și astăzi). Neamuri convertite au fost cuprinse în rândul Bisericii, alături de evrei convertiți. Ceea ce se întâmpla atunci pe scară mică (respectiv mântuirea Neamurilor) avea să se întâmple mai târziu pe scară mare, Cristos urmând să Se întoarcă, să refacă Israelul pe plan național și să salveze toate Neamurile peste care este chemat Numele Său.

Iacov a considerat că prin evenimentele din vremea sa Dumnezeu le cerceta pe Neamuri, această cercetare fiind în perfectă armonie cu prezicerea lui Amos — respectiv cercetarea Neamurilor ce va avea loc când Cristos Se va întoarce ca Rege. Cele două evenimente se află în raport de *acord*, deși nu sunt identice.

Observați așadar ordinea evenimentelor:

1. Scoaterea din rândul Neamurilor a unui popor pentru Numele Său (v. 14) în timpul actualei Epoci a Harului.
2. Restaurarea rămășiței credincioase din cadrul poporului Israel, ce va avea loc la a doua venire a lui Cristos (v. 16).
3. Mântuirea națiunilor ne-evreiești, ce va avea loc după restaurarea Israelului (v. 17). Acestea sunt națiunile cuprinse în sintagma: **toate Neamurile peste care este chemat Numele Meu**.

Iacov citează textul de la Amos 9:11, 12 în cu totul alt mod decât apare el în Vechiul Testament. Un motiv este faptul că Iacov a redat pasajul, după câte se pare, în limba greacă. Dar citatul apare diferit chiar și față de Septuaginta. O explicație o constituie

faptul că Duhul Sfânt, care a inspirat rostirea inițială a acestor cuvinte, a permis acum ca ele să apară într-o formă diferită, pentru a răspunde situației de moment. O altă explicație o constituie faptul că în manuscrisele ebraice pasajul din Amos 9 apare în mai multe forme. Alford crede că Iacov a citat dintr-o traducere foarte apropiată de textul ebraic standard, pentru că altfel fariseii nu ar fi acceptat citatul ca o dovadă.

După aceea Mă voi întoarce (v. 16). Iacov afirmase deja că programul lui Dumnezeu pentru epoca actuală este de a deschide ușa credinței pentru Neamuri. Nu toate Neamurile vor fi mântuite, dar El Își va scoate dintre ele un popor pentru Numele Său. Acum Iacov adaugă că după aceasta, adică după ce Biserica a fost ridicată din rândul națiunilor, Dumnezeu se va întoarce și va reclădi cortul lui David din prăbușirea lui, îi va zidi dărâmurile și-l va înălța din nou. **Cortul lui David** simbolizează casa sau familia lui David. Restaurarea ei este o intruchipare a restaurării viitoare a familiei regale și a restabilirii tronului lui David, pe care va ședea Cristos ca Rege. Israelul va deveni atunci canalul prin care va fi binecuvântată lumea. Restul omenirii Îl va căuta pe Domnul, ca și toate neamurile peste care este chemat Numele Lui.

Citatul din Amos se încheie cu afirmația că acestea sunt cuvintele Domnului, care face toate aceste lucruri.

Prin umare, întrucât planul actual al lui Dumnezeu are în vedere să cheme dintre Neamuri un popor pentru El însuși, Iacov atrage atenția asupra pericolului de a le tulbura pe Neamuri, prin încercarea de a le trece sub jurisdicția legii lui Moise. Cât privește mântuirea, tot ce se cere este credința.

15:20 Dar el sugerează că în mesajul trimis bisericii din Antiohia să li se scrie sfinților să se ferească de **lucrurile pângărite de idoli, de imoralitate sexuală, de animale sugrumate și de sânge**. La prima vedere, s-ar putea crede că Iacov se contrazice pe el însuși aici, revenind la o formă de legalism. Câci nu ar însemna aceasta o aducere a Neamurilor sub incidența legii? Dar răspunsul la acest argument îl constituie faptul că sfatul lui Iacov nu are nimic de a face cu subiectul mântuirii, această problemă fiind rezolvată deja. Mai degrabă, sfatul lui se referă la *părtășia* dintre credincioșii evrei și cei ne-evrei. Deși respectarea acestor instrucțiuni nu constituia o condiție sine qua non a mântuirii, totuși ea avea darul să evite

dezbinările majore din sânul bisericii primare.

Iată dar care au fost lucrurile interzise:

1. **Lucrurile pângărite de idoli**. În versetul 29 ni se arată că aceasta se referă la alimentele oferite idolilor. Dacă credincioșii dintre Neamuri ar fi continuat să consume aceste alimente, frații lor evrei ar fi avut motive să se întrebe dacă ei s-au lepădat cu adevărat de idoli. Deși creștinilor dintre Neamuri s-ar putea să li se îngăduie să mănânce asemenea alimente, lucrul acesta ar putea constitui o piatră de poticnire pentru frații evrei slabi, ceea ce înseamnă că ar fi o faptă greșită.

2. **Imoralitatea sexuală**.⁶² Acesta era păcatul cel mai frecvent întâlnit în rândurile Neamurilor. Prin umare, era de o importanță capitală ca Iacov să includă acest lucru în seria celorlalte lucruri amintite de el. Nicăieri în Biblie nu găsim nici un loc în care să se abroge porunca de a ne feri de **imoralitate sexuală**, ci porunca aceasta are o valabilitate universală, pentru toate veacurile.

3. **Animale sugrumate**. Această interdicție ne duce înapoi la legământul încheiat de Dumnezeu cu Noe, după potop (Gen. 9:4). Prin umare, este o poruncă ce se aplică întregii omeniri, nu doar poporului Israel.

4. **Sânge**. Asta ne trimite înapoi, la Geneza 9:4, la o poruncă ce precede Legea lui Moise. Întrucât Legământul încheiat cu Noe nu a fost abrogat niciodată, considerăm că aceste reguli rămân valabile și în ziua de astăzi.

15:21 Aici ni se explică scopul sfatului din versetul 20. În fiecare oraș erau evrei care fuseseră învățați că este greșit a se comite lucrurile asupra cărora atrage Iacov atenția. Era greșit nu numai să se comită imoralitate sexuală, ci și să se consume alimente închinat idolilor, carne provenită de la animale sugrumate și sânge. Prin umare, cum ar mai putea Neamurile să-L necinstească pe Dumnezeu, comițând acte de imoralitate sau păcătuiind împotriva omului, făcând celelalte lucruri pomenite în text?

15:22 Și astfel s-a luat hotărârea definitivă că Neamurile nu trebuiau să fie tăiate împrejur pentru a putea fi mântuite. Următorul pas a fost de a trimite înștiințare oficială scrisă de această hotărâre bisericii din Antiohia. **Apostolii și prebiterii** de la Ierusalim, împreună cu toată biserica, i-au desemnat pe Iuda, numit Barsaba, și pe Sila — ambii oameni cu vază între frați — să revină la Antiohia împreună cu Pavel și Barnaba.

Acest **Sila** este cel care mai târziu a devenit companionul de călătorie al lui **Pavel**, numit în Epistole și **Silvan**(us).

15:23-29 Aici ne este redată esența scrisorii menționate anterior. Observați că frații falși care s-au deplasat de la Ierusalim la Antiohia nu primiseră niciodată autorizarea sau aprobarea bisericii de la Ierusalim (v. 24).

În versetul 28 se sugerează că ucenicii se bizuiau clipă de clipă pe **Duhul Sfânt**: **Căci s-a părut nimerit Duhului Sfânt și nouă...** Cineva a numit aceasta drept „parteneriatul credinciosului cu Duhul Sfânt, suveran“.

15:30, 31 Când a fost citită scrisoarea în biserica din **Antiohia**, ea s-a dovedit a fi o mare îmbărbătare. Ucenicii de acolo știau că Dumnezeu i-a mântuit în starea de Neamuri, și nu prin intermediul trecerii lor prealabile la iudaism.

15:32, 33 Iuda și Sila au rămas un timp la Antiohia, pentru a-i îmbărbăta și zidi pe frați în credință. După ce au petrecut mult timp în părtașie și slujire la Antiohia, ei au revenit la Ierusalim.

15:34 Versetul 34 din ediția King James nu apare în nici unul din manuscrisele majoritare (vezi nota de subsol din versiunea New King James). După câte se pare, unii copiiști au considerat nimerit să adauge acest detaliu, pentru a explica aparenta contradicție dintre versetele 33 și 40. În versetul 33 **Sila** este înfățișat ca revenind la Ierusalim. Dar apoi în versetul 40 îl vedem însoțindu-l pe **Pavel** în a doua sa călătorie misionară. Rezolvarea evidentă a dilemei o constituie faptul că **Sila** s-a întors, într-adevăr, la Ierusalim, dar a fost apoi contactat de **Pavel**, care l-a invitat să-l însoțească în călătoriile sale.

15:35 Pavel și Barnaba au rămas la **Antiohia** de data aceasta, predând și propovăduind cuvântul Domnului. Au mai fost mulți alți slujitori ai Domnului care au lucrat în rândurile adunării. Evenimentele descrise în Galateni 2:11-14 au avut loc probabil în această perioadă.

F. A doua călătorie misionară a lui

Pavel: Asia Mică și Grecia

(15:36-18:22)

15:36-41 După un timp, a venit momentul plecării în a doua călătorie misionară. **Pavel** a discutat această idee cu **Barnaba**, sugerându-i să treacă din nou prin localitățile în care predicaseră anterior Cuvântul. Când **Barnaba** a insistat ca verișorul lui, **Marcu**, să vină cu ei, **Pavel** s-a opus cu vehemență,

subliniind că acesta îi părăsise la **Pamfilia** și deci exista pericolul că va proceda la fel și de data aceasta. **Neînțelegerea aceasta** dintre **Barnaba** și **Pavel** s-a întezit atât de mult încât acești slujitori de onoare ai Domnului s-au despărțit. **Barnaba l-a luat cu el pe Marcu și a plecat cu corabia în Cipru**, locul său de baștină și primul popas din cadrul primei călătorii misionare. **Pavel l-a ales pe Sila și a străbătut SIRIA și CILICIA, întărind bisericile.**

Versetele 36 și 41 ne oferă detalii care întregesc tabloul adevăratului spirit pastoral al lui **Pavel**. Dragostea sa și grija sa pentru copiii lui Dumnezeu a fost oglindită odată de un eminent învățător, care a spus că mai degrabă ar dori să desăvârșească un singur sfânt în lucrarea de slujire, decât să cheme sute de oameni la elementele începătoare ale vieții creștine.

În acest punct se ridică inevitabila întrebare: „Cine a avut dreptate: **Pavel** sau **Barnaba**?“ Probabil și unul, și altul a greșit puțin. Poate că **Barnaba** a lăsat ca judecata lui să fie umbrată de afecțiunea naturală ce i-o purta lui **Marcu**. Versetul 39 arată că între **Pavel** și **Barnaba** s-a iscat o acută deosebire de vederi. „Prin mândrie se atâră numai certuri“ (Prov. 13:10). Prin urmare, ambii s-au făcut vinovați de mândrie în această privință. Cei care îi dau dreptate lui **Pavel** susțin ca argument în sprijinul opiniei lor faptul că din acest moment **Barnaba** dispare din cadrul narațiunii. De asemenea, **Pavel** și **Sila** au fost încredințați de frați în harul Domnului, dar lucrul acesta nu se spune în cazul lui **Barnaba** și al lui **Ioan Marcu**. În orice caz, este încurajător să ne amintim că **Marcu** până la urmă a trecut cu brio examenul, fiind restabilit în părtașie deplină cu **Pavel**, de a cărui încredere s-a bucurat (vezi 2 Tim. 4:11).

AUTONOMIA BISERICII LOCALE

Conciliul de la Ierusalim ar putea părea, la prima vedere, un fel de curte supremă a unei confesiuni. Dar faptele dovedesc că alta a fost situația.

Fiecare adunare locală din perioada primară a creștinismului a fost autonomă — adică, a avut un sistem de guvernare propriu. Nu a existat nici o federație de biserici, care să se supună unei autorități centrale. Nu au existat confesiuni sau culte și, prin urmare, nici sedii centrale ale unor culte. Fiecare biserică locală era răspunzătoare în mod

direct și nemijlocit Domnului. Lucrul acesta reiese și de la Apocalipsa 1:13, unde îl vedem pe Domnul stând în mijlocul a șapte sfeșnice, care reprezintă cele șapte biserici din Asia. Ideea care se desprinde de aici este că nu exista nici un for tutelar, care să guverneze între bisericile individuale și marele Cap al Bisericii. Fiecare adunare era guvernată *direct* de către El.

De ce este oare important ca așa să se desfășoare lucrurile? Mai întâi, pentru că prin aceasta se împiedică răspândirea unor învățături false și apariția unor rătăcirii. Când bisericile sunt legate între ele printr-un mecanism centralizat de control, forțele liberalismului, ale raționalismului și apostaziei pot subjuga întreaga masă de credincioși, pur și simplu punând mâna pe conducerea sediului central al confesiunii și pe instituțiile sale de învățământ. Dar acolo unde bisericile sunt independente, vrăjmașul trebuie să lupte împotriva unei sumedenii de unități separate.

În al doilea rând, autonomia bisericii locale este un mijloc important de apărare, atunci când la cârma țării există un guvern ostil creștinilor. Când bisericile sunt federalizate, un guvern totalitar va putea să le subjuge, aducându-i sub controlul său pe cei câțiva lideri de la cârma culturii. Dar când bisericile individuale refuză să recunoască orice autoritate de la centru, ele vor putea trece mai ușor în clandestinitate, în vremuri de asuprire.

Multe din guvernele din vremea noastră, fie că sunt democrații, fie dictaturi, încearcă să realizeze aducerea sub aceeași umbrelă centralizată a mai multor biserici mici, independente. Ele motivează că nu sunt dispuse să trateze cu un număr mare de unități locale, și că mai degrabă doresc să lucreze cu un comitet central, care să le reprezinte pe toate. Guvernele din țările libere încearcă să realizeze această unire a bisericilor oferindu-le o serie de înlesniri și favoruri. Alte guverne încearcă să forțeze unirea bisericilor prin emiterea unor edicte, cum a făcut Hitler în timpul celui de-al treilea Reich. În ambele cazuri, bisericile care cedează acestor presiuni își pierd caracterul spiritual și capacitatea de a se împotrivi curentelor moderniste și de a funcționa în clandestinitate, în vremuri de prigoană.

Unii vor obiecta, susținând că bisericile din Faptele Apostolilor aveau totuși o autoritate centrală, adică Conciliul de la Ierusalim, de care tocmai ne-am ocupat. Dar studierea

atentă a pasajului va releva că acesta nu era un organism oficial, înzestrat cu puteri de reglementare, ci a fost pur și simplu o convocare a apostolilor și presbiterilor, având rol consultativ.

Conciliul nu a emis ordine oamenilor săi să se prezinte la Antiohia, ci aceștia s-au decis să ceară sfatul oamenilor de la Ierusalim. Decizia conciliului nu a avut forță de lege asupra bisericilor, ci le-a fost oferită doar ca sumă a opiniei membrilor grupului.

Istoria Bisericii este exemplul cel mai elocvent în această privință. Oriunde a existat o federație de biserici, aflate sub conducerea unei autorități centrale, s-a produs un declin tot mai accentuat. Dar cea mai pură mărturie pentru Dumnezeu a fost păstrată de acele biserici care au fost libere de orice intervenție din afară a unei conduceri de cult sau confesiune. †

16:1, 2 Când Pavel a revenit la **DERBE** și **LISTRA**, va fi fost copleșit de amintiri, ca niște rândunele care revin la cuiburile lor după ce a trecut iarna. Îndeosebi, amintirea despre împroșcarea cu pietre la care fusese supus la **Listra** trebuie să-i fi dat de gândit, dacă face bine că se întoarce în această localitate. Dar apostolul știa că Dumnezeu își avea oamenii Săi în acest centru și că nu-și putea permite să fie abătut din lucrare de considerente personale, legate de siguranța sa.

După cum am sugerat mai înainte, **Timotei** a fost convertit probabil în urma lucrării desfășurate de Pavel cu prilejul primei sale vizite la **Listra** (care se pare că era orașul de baștină al lui Timotei. Mama lui Timotei, Eunice, și bunica lui, Lois, erau amândouă credincioase evreice (2 Tim. 1:5). **Tatăl lui, grec**, poate că decedase între timp.

Înima lui Pavel s-a umplut de bucurie când a aflat de la frații din **Listra** și **Iconia** că Timotei făcea progrese pe calea credinței creștine. **Pavel** l-a invitat să-l însoțească în această călătorie misionară. Să nu ne scape din vedere faptul că primii apostoli nu numai că lucrau în grupuri de doi câte doi, ci, în plus, aveau totdeauna grijă să ia cu ei și frați mai tineri (**Marcu** și **Timotei**), pe care să-i instruiască în toate aspectele practice ale lucrării creștine. De ce privilegiu extraordinar au beneficiat acești tineri, de a trage la jug împreună cu veterani de ispravă în lucrarea misionară.

16:3 Înainte de a pleca, Pavel i-a făcut lui Timotei circumcizia. De ce a procedat astfel? — când cu câțva timp mai înainte

refuzase să facă acest lucru în cazul lui Tit (Gal. 2:1-5)? Răspunsul este că în cazul lui Tit se punea problema fundamentală a doctrinei creștine, în vreme ce aici nu era vorba de așa ceva. Învățătorii falși insistau că persoane dintre Neamuri, cum era Tit, trebuie să fie circumcise, înainte de a putea fi mântuite. Dar Pavel a văzut în această o tăgăduire a faptului că lucrarea de ispășire făcută de Cristos ar fi întru totul suficientă și prin urmare nu a permis să se facă circumcizia. Aici însă era un caz cu totul deosebit. Oamenii din partea locului știau că Timotei era evreu, dinspre mamă. Pavel, Sila și Timotei plecay în călătorii misionare. Dar persoanele cu care luau de cele mai multe ori legătura prima oară erau evrei. Or, dacă acești evrei știau că Timotei nu era circumcis, ar fi fost tentați să nu ia seama la mesajul propovăduit. În schimb, dacă era tăiat împrejur, nu mai exista pericolul de a-i ofensa pe unii în acest punct. Întrucât întreaga chestiune era lipsită de importanță doctrinară, fiind neutră din punct de vedere moral, Pavel l-a supus pe Timotei acestei rânduieli iudaice. El s-a făcut toate lucrurile pentru toți oamenii, pentru ca prin orice mijloace să-i poată mântui pe unii (1 Cor. 9:19-23).

Explicația potrivit căreia actul de circumcizie săvârșit de Pavel asupra lui Timotei a fost efectuat cu scopul de a câștiga atenția unei mulțimi cât mai mari de evrei față de Evanghelie se poate deduce cu ușurință din cuvintele: **l-a circumcis, din cauza iudeilor care erau în acele locuri, căci toți știau că tatăl lui era grec.**

16:4-5 Pe când treceau prin cetățile Licaoniei, cei trei misionari au transmis bisericilor hotărârile apostolilor și bătrânilor în Ierusalim. Iată care erau aceste hotărâri sau decrete:

1. Cât privește mântuirea, tot ce se cere este credința. Circumcizia sau păzirea legii nu trebuie adăugate la credință, care este singura condiție a mântuirii.

2. Imoralitatea sexuală este interzisă pentru toți credincioșii, din toate timpurile, dar această atenționare a fost, probabil, adresată mai cu seamă convertiților proveniți dintre Neamuri, întrucât acesta a fost și continuă să fie păcatul care le dă acestora cel mai mult de furcă.

3. Interzicerea consumului alimentelor închinat idolilor, cărnii provenite de la animale strangulate, precum și a sângelui, nu pentru că acestea ar fi fost elemente esențiale mântuirii, ci, mai degrabă, pentru a înlesni

părtașia dintre credincioșii evrei și cei neevrei. Unele din aceste instrucțiuni au fost ulterior revizuite (vezi 1 Cor. 8-10; 1 Tim. 4:4, 5).

Ca urmare a lucrării acestor oameni, **bisericile au fost întărite în credința creștină și au crescut zilnic la număr.**

16:6-8 Versetele acestea sunt de o importanță vitală, deoarece ne arată acțiunea de supraveghere și de călăuzire a **Duhului Sfânt** în cadrul strategiei misionare a apostolilor. După ce au vizitat din nou bisericile din **FRIGIA** și **GALATIA**, ei s-au gândit să meargă în provincia **Asia**, situată în vestul Asiei Mici, dar **Duhul Sfânt** le-a interzis. Nu ni se spune de ce. Unii au fost de părere că poate în planul divin regiunea respectivă îi fusese repartizată lui Pavel (vezi 1 Pet. 1:1). În orice caz, ei au pornit spre nord-vest, ajungând în regiunea **MISIA**, care era cuprinsă în provincia **Asia**, dar se pare că nu au predicat acolo. Când au încercat să se ducă spre nord, în **Bitinia**, situată pe coasta Mării Negre (Pontus Euxinus), **Duhul lui Isus nu le-a dat voie.** Și astfel ei s-au deplasat spre vest, ajungând în orașul **TROAS** situat pe coasta mării. De acolo misionarii au putut privi peste Marea Egee, spre Grecia, respectiv pragul Europei. Iată ce scrie Rytie în această privință:

Asia avea nevoie de Evanghelie, dar nu sosise încă timpul rânduit de Dumnezeu pentru asta. Nu necesitatea stătea la baza chemării lor. Ei tocmai veniseră dinspre est. În sud și în nord li se interzisese să meargă, dar ei nu au luat acest fapt ca o dovadă că Domnul i-ar conduce neapărat spre vest, ci au așteptat să primească îndrumări clare de la Domnul în această privință. Chemarea de a pleca în misiune nu se întemeiază întotdeauna doar pe logică.⁶³

16:9 În timpul unei vedenii de noapte, Pavel a văzut **un om din Macedonia** care îl chema să vină și să ajute. **Macedonia** era partea de nord a Greciei, situată la vest de Troas. Dacă își dădea seama sau nu, **Macedonia** (și întreaga Europă!) avea nevoie de Evanghelia harului răscumpărător. Domnul închisese uși în Asia, pentru ca slujitorii Săi să ducă vestea bună în Europa. Să-l lăsăm pe Stalker să ne prezinte tabloul:

[Omul din Macedonia] reprezenta Europa iar strigătul său după ajutor nevoia Europei de Cristos. Pavel a recunoscut în vedenia sa chemarea divină; și razele apusului de soare al zilei

imediat următoare ce au învăluit în lumina sa caldă Hellespontul l-au găsit pe apostol pe puntea unei corăbii ce se îndrepta spre țărmul Macedoniei.⁶⁴

16:10 În acest punct asistăm la o semnificativă schimbare de la persoana a treia singular la persoana întâi plural. Se crede că Luca, scriitorul cărții Fapte, s-a alăturat în acest timp lui Pavel, Sila și Timotei. De aici încolo el consemnează evenimentele din perspectiva unui martor ocular.

CĂLĂUZIREA DIVINĂ

Pentru ca să poată funcționa eficient pe pământ, biserica primară a depins de călăuzirea Capului ei, adică de Domnul Isus, care Se afla în cer. Dar cum și-a făcut Domnul Isus cunoscută voia slujitorilor Săi?

Înainte de a se înălța la cer, El le-a încredințat *strategia Sa generală*: „voi îmi veți fi martori în Ierusalim, și în toată Iudeea și Samaria, și până la marginile pământului“ (Fapte 1:8).

După înălțarea Sa, El Și-a revelat voia în mai multe moduri.

Petru și ceilalți ucenici au fost călăuziți de *Scripturile* Vechiului Testament (Ps. 69:25).

În cel puțin cinci situații concrete Domnul i-a călăuzit pe oameni prin intermediul unor *vedenii* — de pildă, Anania (9:10-16); Corneliu (10:3); Petru (10:10, 11, 17); Pavel (de două ori — 16:9, 10; 18:9).

De două ori călăuzirea a venit prin *profeții* (vezi 11:27-30; 21:10-12).

Alteori creștinii au fost călăuziți prin *împrejurări*. De pildă, ei au fost împărățiați sau determinați să plece dintr-un loc datorită prigoanelor care s-au dezlănțuit (8:1-4; 11:19; 13:50, 51; 14:5, 6). Autoritățile civile i-au rugat pe Pavel și pe Sila să plece din Filipi (16:39, 40). Ulterior Pavel a fost dus din Ierusalim în Cezareea de către autorități (23:33). Împrejurarea legată de recursul înaintat de Pavel în fața Cezarului a prilejuit plecarea sa la Roma (25:11) iar mai târziu naufragiul suferit a afectat aspectul cronologic și succesiunea acțiunilor (27:41; 28:1).

Uneori călăuzirea a venit prin intermediul *sfatului și inițiativei altor creștini*. Biserica de la Ierusalim l-a trimis pe Barnaba la Antiohia (11:22). Agab a profetizat că va veni o foamete și aceasta a determinat biserica din Antiohia să trimită ajutoare sfinților din Iudeea (11:27-30). Frații din Antiohia i-au trimis pe Pavel și pe Barnaba la Ierusalim

(15:2). Iuda și Sila au fost trimiși de biserica de la Ierusalim împreună cu Barnaba și Paul (15:25-27). Pavel și Sila au fost încredințați de frați în harul lui Dumnezeu, când aceștia au pornit în a doua călătorie misionară (15:40). La plecarea sa din Lистра, Pavel l-a luat cu el pe Timotei (16:3). Frații din Tesalonica i-au trimis pe Pavel și Sila la Bereea, datorită pericolului izbucnirii violențelor (17:10). La rândul lor, frații din Bereea l-au trimis pe Pavel din același motiv (17:14, 15). În fine, Pavel i-a trimis pe Timotei și Erast în Macedonia (19:22).

Pe lângă metodele de călăuzire descrise mai sus, există câteva cazuri în care se pare că anumiți oameni au primit comunicări ale vocii divine *in mod nemijlocit*. Un înger al Domnului l-a călăuzit pe Filip la eunucul etiopian (8:26). Duhul Sfânt le-a vorbit profeților și învățătorilor din Antiohia, în timp ce aceștia posteau și se rugau (13:1, 2). Pavel și Timotei nu au primit încuviințarea Duhului Sfânt de a predica Cuvântul în Asia (16:6). Ulterior ei au încercat să meargă în Bitinia, dar Duhul nu le-a dat voie (16:7).

Așadar, vom rezuma, spunând că primii creștini au primit călăuzire în următoarele moduri:

1. Prin Scripturi.
2. Prin vedenii și profeții.
3. Prin împrejurări.
4. Prin sfaturile și inițiativa altor creștini.
5. Prin comunicări directe, probabil într-o manieră lăuntrică și foarte subiectivă. †

16:11, 12 Părăsind orașul Troas, și mergând cu corabia spre nord-vest, neobosiții ambasadori ai lui Cristos s-au oprit mai întâi pe insula **SAMOTRACIA**, unde au petrecut o noapte. Apoi au ajuns la **NEAPOLIS**, port situat la peste 193 km de Troas, după care au pătruns în interior, ducându-se la **FILIPPI**, orașul cel mai important din acea parte a Macedoniei și o colonie romană.

16:13-15 Se pare că nu era sinagogă la Filipi, dar Pavel și însoțitorii săi au auzit că unii iudei se adunau în ziua de Sabat în afara orașului, lângă râu. Ajungând în locul respectiv, ei au găsit un grup de femei care se rugau, între care se afla și Lidia — probabil o convertită la iudaism. Originară din orașul **Tiatira**, din districtul Lidia, situat în vestul Asiei Mici, ea se mutase la Filipi, unde era vânzătoare de pânză vopsită în purpură. **Tiatira** era renumită pentru vopselele sale de pânzetură.

Nu numai urechea ei era deschisă la

Evangelhie, ci și inima. După ce L-a primit pe Domnul Isus, atât ea cât și casa ei au fost botezați. Membrii casei ei au fost, desigur, convertiți înainte de a fi botezați. Nu se spune nicăieri că Lidia ar fi fost căsătorită, ceea ce înseamnă că prin „casa ei” s-ar putea înțelege slujitorii ei.

Lidia nu a fost mântuită prin faptele ei bune, ci a fost mântuită tocmai pentru a putea face fapte bune. Ea a demonstrat realitatea credinței ei, primindu-i în casă pe Pavel, Sila, Luca și Timotei.

16:16-18 În altă zi, pe când Pavel și însoțitorii săi se duceau la locul de rugăciune, au întâlnit o sclavă ce poseda un duh de ghicire. Fiind posedată de un demon, ea putea prezice viitorul și face revelații uluitoare. În felul acesta, ea aducea un venit considerabil stăpânilor ei.

Când i-a întâlnit pe misionarii creștini și multe zile după aceea, ea s-a ținut după ei, strigând: „**Oamenii aștia sunt robii Dumnezeului Celui Prea Înalt și ei vă vestesc calea mântuirii.**” Desigur, ceea ce spunea ea era *adevărat*, dar **Pavel** nu se putea lăsa amăgit să accepte mărturia unor demoni. În plus, era întristat de condiția groaznică de înrobire în care se afla această sărmană fată. Și astfel, în atotputernicul **nume al lui Isus Cristos**, el i-a poruncit demonului să **iasă din ea**. Imediat fata a fost eliberată de această cruntă robie, devenind o persoană normală, în deplinătatea facultăților sale mentale.

MINUNILE

Minunile sunt întreșesute în fibra întregii cărți a Faptelor Apostolilor. Iată câteva dintre cele mai importante:

Darul miraculos al vorbirii în limbi (2:4; 10:46; 19:6).

Vindecarea ologului de la poarta templului (3:7).

Moartea năpraznică a lui Anania și Saira, în semn de judecată asupra lor (5:5, 10).

Izbăvirea apostolilor din închisoare (5:19).

Întâlnirea lui Saul cu Cristosul Glorificat (9:3-6)

Vindecarea lui Enea de către Petru (9:34).

Învierea Dorcăi (9:40).

Vedenia lui Petru, cu fața de masă ce s-a coborât din cer (10:11).

Izbăvirea lui Petru din închisoare (12:7-10).

Uciderea lui Irod de către un înger

(12:23).

Orbirea vrăjitorului Elima, în semn de judecată (13:11).

Vindecarea unui olog de către Pavel la Listra (14:10).

Întremarea lui Pavel, după ce fusese improșcat cu pietre la Listra (14:19, 20).

Vedenia avută de Pavel, cu omul din Macedonia care a cerut ajutor (16:9).

Scoaterea de către Pavel a duhului rău din fata de la Filipii (16:18).

Izbăvirea lui Pavel și a lui Sila din închisoarea de la Filipii (16:26).

Învierea de către Pavel a lui Eutih (20:10, 11).

Profeția lui Agab (21:10, 11).

Izbăvirea lui Pavel de mușcătura unei vipere pe insula Malta (28:3-6).

Vindecarea tatălui lui Publius de febra sa (28:8).

Vindecarea bolilor altora (28:9).

Pe lângă acestea, se spune că apostolii au făcut semne și minuni (2:43). Ștefan a făcut mari semne și minuni între oameni (6:8); Filip a făcut minuni și semne (8:6, 13); Barnaba și Pavel au făcut semne și minuni (15:12); iar Dumnezeu a săvârșit miracole prin mâinile lui Pavel (19:11).

Studiind cartea Fapte, se ridică fireasca întrebare: „Trebuie să ne așteptăm să vedem oare aceste minuni săvârșite și în zilele noastre?” În răspunsul pe care-l dăm la această întrebare, trebuie să ne ferim de două extreme: Prima este aceea de a considera că, întrucât Isus Cristos este același ieri, azi și în veci, ar trebui să vedem aceleași minuni care se săvârșeau în sânul bisericii primare.

Cealaltă extremă este de a afirma că minunile au fost destinate exclusiv pentru primele zile ale Bisericii și că nu avem nici un drept să ne așteptăm să le vedem și în zilele noastre.

Este adevărat că Isus Cristos este același, ieri, azi și în veci (Ev. 13:8). Dar asta nu înseamnă că metodele divine nu se schimbă niciodată. De pildă, plăgile folosite de Dumnezeu în Egipt nu s-au mai repetat de atunci. Puterea Lui rămâne aceeași. El poate săvârși și acum ce minune dorește. Dar asta nu înseamnă că El *trebuie* să săvârșească aceleași minuni în fiecare epocă, căci El este un Dumnezeu al unei varietăți infinite.

Pe de altă parte, nu trebuie să respingem cu totul minunile, ca și când acestea ar fi fost doar pentru epoca Bisericii. Prea adesea suntem ispițiți să atribuim fiecare minune unor momente din trecutul dispensațional,

mulțumindu-ne cu trăirea unei vieți ce nu se ridică mai sus de nivelul cărnii și sângelui.

Viața noastră trebuie să fie încărcată cu puterea supranaturală. Noi trebuie să vedem mereu mâna lui Dumnezeu în minunata convergență a tuturor împrejurărilor. Noi trebuie să trăim în viața noastră evenimente care se află dincolo de legile probabilității. Noi trebuie să fim conștienți de faptul că Dumnezeu aranjează contacte, deschide uși și înfrânge opoziția. Slujirea noastră trebuie, prin urmare, să radieze de supranatural.

Noi ar trebui să vedem răspunsuri directe la rugăciunile noastre. Când viața noastră atinge alte vieți, noi trebuie să vedem că se întâmplă ceva pentru Dumnezeu. Noi ar trebui să vedem mâna Lui în defectări (pene), stricăciuni, eșecuri, întâzieri, accidente, pierderi și aparente tragedii. Noi ar trebui să trăim experiența unor izbăviri extraordinare și să fim conștienți de prezența unei țării, păci, înțelepciuni și a unui curaj care să depășească limitele noastre naturale.

Dacă viețile noastre sunt trăite doar la nivelul natural, cu ce ne mai deosebim de necreștini? Voia lui Dumnezeu este ca viața noastră să fie supranaturală, ca viața lui Isus Cristos să curgă prin noi. Când se va întâmpla acest lucru, imposibilitățile vor dispărea, ușile închise se vor deschide iar puterea va umple viața noastră. Atunci vom fi supraîn-cărcați cu Duhul Sfânt și când oamenii se vor apropia de noi, vor simți scântele Duhului. †

16:19-24 În loc să fie recunoscători pentru faptul că tânăra aceasta nu mai era posedată de demoni, stăpânii ei s-au mândiat foarte tare pentru că au pierdut o sursă de câștig. Prin urmare, ei i-au târât pe Pavel și pe Sila înaintea magistraților (a pretorilor) și au născocit acuzații false împotriva lor. În principal, i-au acuzat că sunt iudei scandalagii, care ar încerca să răstoarne modul roman de viață. Gloata a reacționat violent iar magistrații au sfâșiat hainele de pe Pavel și Sila și au poruncit să fie bătuți. După ce au fost bătuți crunt, misionarii au fost trimiși la închisoare, unde temnicerul a primit instrucțiuni speciale să-i țină sub pază strictă. El a reacționat, aruncându-i în temnița dinăuntru și punându-le picioarele în butucii.

În pasajul acesta vedem două din metodele principale folosite de Satan. Mai întâi, el a încercat o prietenie falsă: mărturia fetei posedate de demon. Când această metodă a dat greș, Satana a recurs la prigoană deschisă. Grant spune: „Alianța sau prigoana —

acestea sunt alternativele: prietenie falsă sau război deschis.“ A. J. Pollock face și el următoarele comentarii:

Cât de mult va fi jubilat Diavolul, gândindu-se că a pus capăt carierei acestor devotați slujitori ai lui Cristos! Dar jubilarea lui a fost prematură, cum întotdeauna este. În cazul acesta, s-a dovedit a fi o totală înfrângere, el asistând la propășirea lucrării Domnului.⁶⁵

16:25 Miezul nopții i-a surprins pe Pavel și pe Sila rugându-se și cântând. Bucuria lor era total ruptă de împrejurările pământești prin care treceau. Sursa tuturor cântărilor lor era cu mult mai sus de tavanul celulei, de parte în cer, cum arată și Morgan:

Oricine poate cânta, când se deschid porțile închisorii și este pus în libertate. Dar sufletul creștinului cântă, chiar atunci când acesta continuă să se aple în închisoare. Eu cred că Pavel ar fi cântat un solo, dacă eu aș fi fost în locul lui Sila. Totuși nu pot să nu văd gloria și măreția Duhului care se ridică superior deasupra tuturor dificultăților și limitărilor.⁶⁶

16:26 Pe când ceilalți deținuți ascultau rugăciunile și imnurile de slavă înălțate de Pavel și Sila către Dumnezeu, întreaga închisoare a fost zguduită de un cutremur neobișnuit de pământ, care a deschis toate ușile și a desfăcut butucii și lanțurile, dar nu a demolat clădirea.

16:27, 28 Când temnicerul s-a trezit și a văzut închisoarea cu ușile larg deschise, a presupus că deținuții au evadat. Conștient că nu va scăpa cu viață, a scos sabia ca să-și ia viața. Dar Pavel l-a asigurat că nu era nevoie să facă acest lucru, întrucât toți deținuții erau la locurile lor și nu lipsea nici unul.

16:29, 30 Deodată temnicerul a fost cuprins de o emoție cu totul nouă. Temerile sale că-și va pierde slujba și poate chiar viața au fost înlocuite cu o profundă convingere și mustrare de păcat. Acum se temea să-L întâmpine pe Dumnezeu în starea lui păcătoasă, rămânând în păcatele sale. De aceea, a strigat: „**Domnilor, ce trebuie să fac ca să fiu mântuit?**“

Această întrebare trebuie neapărat să preceadă orice caz autentic de convertire. Trebuie ca cineva să știe că este pierdut înainte de a putea fi mântuit. Este prematur să-i spui cuiva cum să fie mântuit înainte ca acel om să spună din adâncul inimii: „Merit pe deplin să merg în iad.“

16:31 Singurele persoane din Noul Testament cărora li s-a spus să creadă în Domnul Isus Cristos au fost păcătoși ce au ajuns să fie convinși și muștrați de păcatele lor. Tot așa și aici, după ce temnicerul a fost frânt de-a binelea din pricina păcatelor sale, i s-a spus: „**Crede în Domnul Isus și vei fi mântuit, tu și casa ta.**”

Nu se sugerează aici deloc că familia acestui om avea să fie automat salvată, dacă *el însuși* își puna încrederea în Cristos. Mai degrabă, sensul este că dacă el avea să creadă în Domnul Isus Cristos, avea să fie mântuit iar casa lui avea să fie mântuită în același fel. „Crede... și vei fi mântuit, și casa ta să procedeze la fel.”

Mulți oameni din vremea noastră par să întâmpine greutăți când e vorba să înțeleagă ce înseamnă să crezi. Dar cînd un păcătos își dă seama că este pierdut, neajutorat și deznădăjduit, că se îndreaptă spre iad și i se spune să creadă în Cristos, luându-L ca Domn și Mântuitor, el știe exact ce înseamnă a crede, căci este singurul lucru pe care îl mai poate face!

16:32-34 După ce Pavel și Sila au dat celor din casa lui învățăturile necesare, temnicerul a demonstrat autenticitatea convertirii sale, spălându-le rănile și fiind botezat fără întârziere. De asemenea, i-a adus în casa lui și i-a hrănit, bucurându-se tot timpul împreună cu casa lui că au ajuns să-L cunoască pe Domnul.

Din nou trebuie să precizăm că nu există nici un temei pentru a crede că printre cei botezați din casa temnicerului s-ar fi aflat prunci sau copii mici. Mai degrabă, cu toții au fost la vârsta la care puteau crede în Dumnezeu.

16:35 Se pare că în timpul nopții inima magistraților s-a înmuiat, deoarece a doua zi dimineața i-au trimis pe cei ce purtau nuielele să le dea drumul celor doi deținuți.

16:36, 37 Când temnicerul i-a spus lui Pavel vestea bună că au fost eliberați, apostolul a refuzat să plece în asemenea condiții. Căci Sila și Pavel, deși erau evrei din naștere, dețineau cetățenia romană. Or, ei fuseseră judecați și bătuți pe nedrept. Iar acum își închipuiau oare magistrații că ei vor pleca fără nici un murmur, ca și când ar fi fost vinovați, lăsând să planeze asupra lor ocara? Nicidecum! „**Nu merge așa**”, a spus Pavel, „**ci să vină ei înșiși să ne scoată afară.**”

16:38-40 Magistrații (sau „judecătorii”) au venit, până la urmă, și și-au cerut scuze, rugându-i pe Pavel și pe Sila să părăsească

cetatea, evitând alte complicații. Pătrunși de demnitatea de fii ai Regelui, slujitorii Domnului au ieșit din închisoare, dar nu au părăsit imediat cetatea, ci mai întâi au tras în casa Lidiei. Apoi au stat de vorbă cu frații și i-au mângâiat. Ce minunat! Adică tocmai cei care s-ar fi convenit, în mod normal, să fie mângâiați, i-au mângâiat pe alții.

Și astfel, odată încheiată cu succes misiunea de la Filipi, apostolii au plecat încărcăți cu laurii biruinței.

17:1 Plecând din Filipi, Pavel și Sila s-au deplasat spre sud-vest, ajungând, după circa 53 de kilometri, la **AMFIPOLI**. Următorul lor popas a fost la **APOLONIA**, situată la alți cincizeci de kilometri depărtare, în direcția sud-vest. De acolo au urmat o traiectorie vestică, ajungând, după circa 60 de km, la **TESALONICA**. Acest oraș ocupa o poziție strategică la întretărierea unor rute comerciale importante, fiind astfel prosper sub aspect economic. Duhul Sfânt a selectat acest important centru comercial ca bază de la care să se răspândească Evanghelia în multe direcții. Astăzi orașul se numește Saloniki.

Luca a rămas probabil la Filipi, când Pavel și Sila au plecat mai departe, să cucerească alte teritorii pentru Domnul. Deducem că așa au stat lucrurile prin schimbarea de persoană. De aici relatarea nu se mai face la persoana întâi plural („noi”), ci la a treia plural („ei”).

17:2, 3 După obiceiul lor bineîncetățenit, misionarii au găsit o sinagogă a evreilor din partea locului, în care au predicat Evanghelia. Timp de trei sabaturi⁶⁷ Pavel a predicat din Vechiul Testament, arătând în mod convingător, prezicerile potrivit cărora Mesia trebuia să sufere și să învie din morți. După ce a demonstrat acest lucru din Scripturi, Pavel a continuat, arătând că Isus din Nazaret este îndelung așteptatul Mesia. Căci nu suferise El oare, nu murise și nu înviase El? Oare nu demonstrau toate acestea că El este **Cristosul** lui Dumnezeu?

17:4-7 Unii dintre iudei au fost convinși, și s-au dat de partea lui Pavel și a lui Sila, devenind credincioși creștini. De asemenea, și o mulțime de prozeliti greci și nu puține femei cu vază din cetate au fost convertiți. Asta i-a determinat însă pe iudeii necredincioși să treacă la acțiune. Aceștia au strâns niște oameni fără căpătâi din piață, au tulburat cetatea și au înconjurat casa lui Iason, în care fuseseră găzduiți Pavel și Sila. Negăsindu-i pe Pavel și pe Sila, i-au târât pe Iason și pe vreo câțiva frați înaintea mai-marilor

cetății (politarhii). Fără intenție, ei au adus un real omagiu lui Pavel și lui Sila, când i-au descris ca pe niște oameni care au întors lumea pe dos (au răscolit lumea). Apoi i-au acuzat de a fi uneltit răsturnarea guvernului lui Cezar prin predicarea despre un alt rege: Isus. Ce ciudat este să-i vedem aici pe iudei, sărind întru apărarea guvernului lui Cezar, când se știe ce dezinteres, ba chiar ură, aveau ei pentru imperiul roman!

Dar oare era acuzația lor adevărată? Negreșit ei l-au auzit pe Pavel propovăduind despre a doua venire a lui Isus, ca Rege și Domnitor peste întreg pământul. Dar asta nu prezenta o amenințare imediată la adresa lui Cezar, întrucât Cristos nu urma să Se întoarcă înainte ca Israelul să se fi pocăit la scară națională.

17:8, 9 Politarhii au fost tulburați să audă aceste lucruri. L-au pus pe Iason și pe ceilalți să plătească cautiune, probabil transmitându-le oaspeților mesajul că ar fi bine să părăsească cetatea. Apoi i-au eliberat pe Iason și cei din jurul lui.

17:10-12 Frații din Tesalonica au hotărât că ar fi mai indicat ca predicatorii să plece. Deci i-au trimis pe Pavel și pe Sila, noaptea, la **BEREEA**. Acești evangheliști neinfircați și neobosiți s-au dus apoi direct în sinagoga iudeilor din acea localitate. În timp ce predicau, iudeii de acolo au dat dovadă de o atitudine deschisă, cercetând Scripturile (Vechiului Testament), verificând și comparându-le cu cele predicate de apostoli. Acești iudei erau pătrunși de o disponibilitate de a învăța și de o hotărâre de a verifica orice învățătură în lumina Sfințelor Scripturi. Mulți din acești iudei au crezut. De asemenea au fost făcuți mulți convertiți și dintre femeii și bărbați cu influență din comunitatea neevreiască.

17:13, 14 Când a ajuns la Tesalonica vestea despre lucrarea lui Pavel și Sila în Bereea, iudeii din Tesalonica au făcut un drum special până acolo, pentru a incita mulțimile de oameni împotriva apostolului. Prin urmare, frații l-au trimis pe Pavel spre mare, însoțit de mai mulți credincioși. Probabil au mers până la **DIUM** iar de acolo s-au deplasat cu corabia până la **PIREU**, portul **ATENEI**. **Sila și Timotei au rămas în Bereea.**

17:15 Drumul de la Bereea la **Atena** era lung. A fost o dovadă grăitoare a devotamentului acestor creștini faptul că au fost dispuși să-l însoțească pe **Pavel** pe tot parcursul drumului acestuia. Când a sosit timpul

să se despartă de **Pavel**, lăsându-l la **Atena**, apostolul i-a rugat să le transmită lui Sila și lui Timotei mesajul prin care îi ruga să **vină cât mai curând la el.**

17:16 Pe când îi aștepta la **Atena**, Pavel a fost profund afectat de idolatria ce domina acest oraș. Deși **Atena** era centrul culturii, educației și artelor, pe **Pavel** nu-l interesa nici unul din aceste aspecte. El nu și-a petrecut timpul cu îndeletniciri turistice, de vizitare a monumentelor orașului. Iată ce spune Arnot în această privință:

Nu se pune problema că apostolul ar fi pus mai puțin preț pe statuile de marmură decât pe ființele omenești aflate în viață... El nu este omul firav, ci personalitatea puternic conturată, care privește sufletele nemuritoare ca fiind, din punct de vedere transcendent, cu mult mai importante decât obiectele de artă... Pavel nu a considerat idolatria ca pe un aspect pitoresc și inofensiv, ci unul foarte periculos.⁶⁸

17:17, 18 În sinagogă el a discutat cu iudeii și cu oamenii temători de Dumnezeu, pe când în piață el a predicat tuturor celor dispuși să-l asculte. Așa a ajuns el să ia legătura cu unii filosofi epicurieni și stoici. Epicurienii erau adepții filosofului Epicur, care propovăduia că plăcerea, și nu dorința de a dobândi cunoștințe, ar fi scopul principal al vieții. Stoicii erau panteiști, care credeau că înțelepciunea ar rezida în eliberarea sub imperiul unor emoții profunde, capacitatea de a rămâne impasivi în fața bucuriei sau a înfrustrării, supunându-te de bună voie legilor naturii. Când reprezentanții acestor două curente filosofice l-au auzit pe Pavel, verdictul pe care i l-au dat a fost acela de „palavragiu“ (în greacă: „culegător de semănțe“) și „vestitor al unor zei străini“, pentru faptul că li l-a vestit pe Isus și învierea.

17:19-21 Atunci l-au luat și l-au dus la **Areopag**, sediul forumului juridic asemănător unei curți supreme din vremea noastră, situat pe dealul Marte. În cazul de față nu a fost vorba de un proces propriu-zis, ci doar de o audiere, în cadrul căreia lui Pavel i s-a dat prilejul de a-și expune învățătura în fața membrilor acestui for juridic și a mulțimii, așa cum reiese indirect din versetul 21. **Atenienii** aveau o mare predilecție pentru a purta conversații și a audia diverși vorbitori — îndeletniciri pentru care se pare că aveau la dispoziție un timp nelimitat.

17:22 Stând în mijlocul acestui for juridic, **Pavel** a jinit ceea ce s-a numit Discursul

de pe Dealul Marte. Când analizăm această cuvântare a lui Pavel, nu trebuie să scăpăm din vedere faptul că, spre deosebire de alte ocazii, când a vorbit de obicei unor iudei, acum el s-a adresat unor ne-evrei. Or, aceștia nu cunoșteau Vechiul Testament și, prin urmare, Pavel a trebuit să găsească un subiect de comun interes, care să le rețină atenția la începutul alocuțiunii sale. Așadar Pavel începe cu observația potrivit căreia atenienii sunt foarte religioși. Or, faptul că Atena era într-adevăr un oraș foarte religios era confirmat și de prezența covârșitoare a idolilor, care se spunea că depășeau numărul locuitorilor.

17:23 Când s-a gândit la idolii pe care i-a văzut, Pavel și-a adus aminte de inscripția pe care a văzut-o pe un altar: **DUMNEZEU-LUI NECUNOSCUȚ**. Tocmai aici a găsit apostolul punctul nimerit pentru a îndrepta alocuțiunea pe făgașul dorit. Pentru el inscripția a însemnat recunoașterea de către atenieni a două fapte importante. Mai întâi, faptul existenței lui Dumnezeu iar al în al doilea rând, faptul că atenienii nu-L cunoșteau. De aici a fost foarte ușor și normal pentru Pavel să treacă la adevăratul scop al cuvântării sale: de a-i lumina pe atenieni cu privire la adevăratul Dumnezeu. După cum s-a exprimat cineva: „Pavel a îndreptat șuvoiul fără matcă al piozității lor pe făgașul cel bun.“

17:24, 25 Misionarii ne informează că cel mai bun punct în care se poate porni în lucrarea de a-i învăța pe păgâni cu privire la Dumnezeu este relatarea creației. Și Pavel procedea în același mod, cu locuitorii Atenei. El li-L prezintă pe Dumnezeu ca Singurul care a creat lumea și tot ce există în ea. Privind în jurul său, la numeroasele temple ridicate în cinstea unor idoli, apostolul le amintește atenienilor că Dumnezeu cel adevărat nu locuiește în temple făcute de mâna omului. Nici nu depinde de serviciul prestat de mâinile oamenilor. În templele închinare idolilor, preoții adesea aduceau alimente și alte bunuri de strictă necesitate zeilor lor. Dar Dumnezeu cel adevărat nu are nevoie de nimic din partea omului, întrucât El este izvorul vieții, suflării și al tuturor lucrurilor.

17:26-28a Pavel abordează apoi originea rasei umane. Toate neamurile descind dintr-un strămoș comun, Adam. Nu numai că Dumnezeu a creat popoarele, ci tot El a stabilit anii și a hotărât țările în care vor locui acestea. El a revărsat nenumărate

îndurări peste ele, pentru ca ele să-L caute. El a dorit ca ele să-L caute și, băjbâind, să-L găsească, deși El nu este departe de fiecare dintre noi. În Dumnezeu cel adevărat avem noi viața, mișcarea și ființa. El nu este doar Creatorul nostru, ci și al mediului în care trăim.

17:28b Pentru a sublinia relația creaturii cu Creatorul, Pavel a citat din scrierile unor poeți greci, care au spus: „**Căci vlăstarii Lui suntem (și noi)**“. Această afirmație nu trebuie interpretată ca o încuviințare a învățării unei așa-numite „înfrățiri“ a întregii lumi și a faptului că Dumnezeu este tatăl întregii omeniri. Noi suntem vlăstarii lui Dumnezeu în sensul că El ne-a creat, dar *fiu* lui Dumnezeu devenim doar prin credința în Domnul Isus Cristos.

17:29 Pavel își dezvoltă argumentarea, în cuprinsul acestui verset. Dacă oamenii sunt vlăstarii lui Dumnezeu, atunci înseamnă că nu-L mai putem concepe pe Dumnezeu ca pe un idol de aur sau argint sau piatră, întrucât idolii aceștia sunt făcuți de priceperea omului și, prin urmare, nu sunt mai mari decât oamenii care i-au conceput. Într-un sens, acești idoli sunt vlăstarii ființelor umane, dar adevărul e că ființele omenești sunt creația lui Dumnezeu.

17:30 După ce a demascat nebunia idolatriei, Pavel arată în continuare că de veacuri Dumnezeu a trecut cu vederea timpurile de neștiință ale Neamurilor. Dar acum, după ce a apărut revelația Evangheliei, El poruncește tuturor oamenilor de pretutindeni să se pocăiască, adică să facă un viraj de o sută optzeci de grade.

17:31 Mesajul acesta este caracterizat de o anumită urgență, întrucât Dumnezeu a rânduit o zi în care va judeca lumea în neprihănire, prin Domnul Isus Cristos, Omul pe care L-a rânduit El. Judecata la care se referă Pavel aici va avea loc atunci când Cristos va reveni pe pământ pentru a-și înfrânge dușmanii și a inaugura domnia Sa de o mie de ani. Asigurarea, certitudinea că acest eveniment va avea cu adevărat loc o găsim în faptul că Dumnezeu L-a înviat pe Domnul Isus din morți. Cu aceasta Pavel ajunge la subiectul său preferat: învierea lui Cristos.

17:32, 33 Poate că Pavel nu a apucat să-și încheie mesajul. S-ar putea să fi fost întrerupt de sarcasticele atacuri verbale ale celor care luau în râs ideea învierii morților. Alții, deși nu și-au bătut joc, au șovăit și au amânat luarea unei decizii, spunând: „**Te vom**

audia cu altă ocazie asupra acestui subiect.“ Sau, cum s-a exprimat cineva: „Ei au considerat inoportună ziua încheierii unui pact cu Cristos. Ei nu spun «Nu» ci doar «Nu acum.»“

17:34 **Totuși** ar fi nedrept să afirmăm că mesajul lui Pavel a rămas total lipsit de efect. Să ne amintim că **Dionisie** a crezut. Or el era un **Aeropagit**, deci membru în tribunalul suprem. De asemenea, o **femeie numită Damaris** a crezut și alții, ale căror nume nu sunt pomenite.

Astfel Pavel a plecat din mijlocul lor. „Nu ni se mai spune nimic despre Atena. Pavel revine în câmpurile de misiune în care domneau prigoanele, dar pentru superficialitatea intelectuală nu mai e nimic de zis“ (texte selecte).

Unii au criticat această predică din pricina faptului că ar părea să aducă elogiul atenienilor pentru religiozitatea lor, când, în realitate, aceștia erau confundăți într-o cumplită idolatrie. Sau că ar fi pus pe seama lor recunoașterea (indirectă, n.tr.) a existenței unui Dumnezeu adevărat, pornind de la o inscripție pe care — susțin acești critici — atenienii ar fi consacrat-o, în realitate, unui idol. Mai mult — spun ei — Pavel prea pare să se aplece asupra manierelor și obiceiurilor atenienilor. În plus, nu prezintă Evanghelia tot atât de limpede și energic ca alte mesaje rostite anterior de apostol. Dar aceste critici sunt neîntemeiate. Așa cum am arătat deja, Pavel a încercat de la început să stabilească un prim punct de contact, după care, urmând o strategie alcătuită din câțiva pași bine definiți, el și-a călăuzit ascultătorii mai întâi la cunoașterea adevărului Dumnezeu și apoi la necesitatea pocăinței, determinată de perspectiva venirii lui Cristos ca judecător. Predicarea lui Pavel nu are nevoie de altă validare, decât aceea de a ști că și-a dovedit pe deplin eficacitatea prin faptul că a contribuit decisiv la convertirea autentică a unora dintre ascultătorii săi.

AMVOANE NECONVENȚIONALE

Predica ținută de Pavel pe Colina Marte este o ilustrație elocventă a *locurilor neconvenționale* în care predicau credincioșii cuvântul.

Locul preferat era *în aer liber*. La Rusalii mesajul a fost rostit, după toate probabilitățile, în aer liber, dacă judecăm după numărul mare al celor care l-au audiat și au fost mântuiți⁶⁹ (Fapte 2:6, 41). Alte exemple de predicare în aer liber le găsim la 8:5, 25, 40;

13:44; 14:8-18.

Mesajul a răsunat în zona *templului* în cel puțin trei ocazii (3:1-11; 5:21, 42). Pavel și asociații lui au rostit Cuvântul *pe malul râului* la Filipi (16:13). Iar aici, în textul de față, la Atena, el a predicat *în piață* (17:17) înainte de a predica pe Colina Marte. La Ierusalim el a vorbit în fața unei mulțimi agitate de *pe treptele* fortăreței Antoniei (21:40-22:21).

De cel puțin patru ori mesajul a fost rostit înaintea *sinedriului* iudaic: de către Petru și Ioan (4:8, 19); de către Petru și ceilalți apostoli (5:27-32); de către Ștefan (7:2-53); și de către Pavel (22:30-23:10).

Pavel și asociații lui de obicei predicau evanghelia *în sinagogi* (9:20; 13:5, 14; 14:1; 17:1, 2, 10, 17; 18:4, 19, 26; 19:8).

De multe ori predicile erau rostite *în case particulare*. Astfel Petru a predicat în casa lui Corneliu (10:22, 24). Pavel și Sila au mărturisit în casa temnicerului din Filipi (16:31, 32). La Corint Pavel a predicat în casa lui Crispus, fruntașul sinagogii (18:7, 8). El a predicat până la miezul nopții într-o casă particulară din Troa (20:7). El a predat din casă în casă la Efes (20:20), precum și în casa închiriată de el la Roma (28:30, 31).

Filip i-a predicat eunucului etiopian *într-un car* (8:31-35) iar Pavel a predicat *la bordul unei corăbii* (27:21-26). La Efes el a discutat zilnic *într-o sală de clasă* (19:9).

Pavel a predicat *în tribunale civile* înaintea lui *Felix* (24:10), a lui *Festus* (25:8) și a lui *Agripa* (26:1-29).

La 8:4 citim că frații prigoniți s-au dus *prețutindeni* predicând Cuvântul.

Toate aceste exemple ne arată că primii creștini nu considerau că vestirea mesajului evangheliei trebuie să se rezume doar la anumite clădiri special „consacrate“. Mai degrabă, oriunde se aflau oameni și se ivea prilejul, ei îl făceau cunoscut pe Cristos, după cum subliniază și A.B. Simpson:

Primii creștini considerau orice situație din viață un prilej nimerit pentru a mărturisi pentru Cristos. Chiar și atunci când erau duși înaintea regilor și a guvernatorilor, nici nu le trecea prin cap să încerce să ocolească subiectul sau să se eschiveze de a se identifica cu Cristos, de teama consecințelor unei atari identificări. Mai degrabă, pentru ei acestea erau prilejuri nimerite de a le predica regilor și dregătorilor la care nu ar fi obținut acces pe alte căi. Probabil Dumnezeu îngăduie fiecărei ființe umane să-și întretaie cărarea cu a noastră, pentru ca noi să avem

prilejul de a binecuvânta în vreun fel umblarea acestui om, lăsând în inima și în viața lui o oarecare influență care să-l apropie mai mult de Dumnezeu.⁷⁰

Domnul Isus le-a încredințat misiunea de a se duce în toată lumea și a predica evanghelia la orice făptură (Marcu 16:15). Cartea Fapte îi prezintă tocmai în procesul aducerii la îndeplinire a acestei porunci.

Poate că ar trebui să adăugăm că majoritatea cazurilor de predicare în Fapte au avut loc spontan și liber (fără notițe pregătite dinainte). De obicei, nu exista timp suficient pentru ca predicatorii să-și pregătească mesajul. „Nu era vorba aici de performanța atinsă într-o oră (de predicare), ci rezultatul pregătirii de o viață întreagă.“ Predicatorii erau cei pregătiți, nu predicile lor.†

18:1 Unii cred că Pavel a plecat de la Atena datorită rezultatelor slabe pe care le-ar fi obținut propovăduirea lui în acest oraș. Noi însă înclinăm să credem că el a fost călăuzit de Duhul Sfânt să meargă spre vest, la **CORINT**, capitala AHAIEI. Aici, în acest oraș cunoscut pentru imoralitatea sa, evanghelia trebuie predicată și se impunea înființarea unei biserici.

18:2, 3 La Corint, Pavel s-a împrietenit cu cuplul **Acuila și Priscila**, această prietenie durând toată viața sa. **Acuila** era iudeu din **Pont**, o provincie situată în nord-estul Asiei Mici. Inițial el și soția lui locuiseră la Roma, dar fuseseră alungați de acolo prin decretul antisemit emis de **Claudius Cezar**. Corint se afla pe traseul principal ce stabilea legătura Romei cu Orientul, ceea ce explică de ce s-a stabilit acest cuplu în Corint, înjghebând o mică întreprindere particulară de confecționare a corturilor. Pavel era și el de profesie făcător de corturi și astfel a ajuns să-i cunoască.

Viața ne dezvăluie ca într-o străfulgerare cele mai de preț ocazii atunci când ne aflăm la datorie. Așadar, ține-te de ideletnicie prin care-ți câștigi pâinea zilnică și în însăși truda ta vei primi mari binecuvântări și vei vedea îmbucurătoare vedenii... Atelierul, biroul sau magazia în care-ți desfășori activitatea pot deveni casa lui Dumnezeu. Fă-ți datoria și fă-o cum se cuvine, căci în achitarea de sarcinile ce-ți revin vei putea dobândi o alesă părtășie sufletească, cum au găsit-o **Acuila și Priscila**.⁷¹

Nu reiese clar din text dacă **Acuila și**

Priscila erau deja creștini când i-a cunoscut Pavel sau dacă au fost mântuiți prin lucrarea apostolului. Balanța dovezilor înclină însă în favoarea argumentului că erau deja credincioși când au sosit la Corint.

18:4 Pavel stătea de vorbă în sinagogă în fiecare sabbat și îi convingea atât pe iudei, cât și pe prozelii dintre Neamuri că Isus este într-adevăr Cristosul lui Dumnezeu.

18:5 Pavel îi lăsase pe Sila și Timotei în Bereea, cu ocazia plecării sale spre Atena. Dar odată ajuns în acel oraș, a trimis vorbă ca aceștia să vină la el. Și astfel în Corint ei i se alătură lui Pavel.

După sosirea lor, Pavel a fost **constrâns de Duhul**. Asta ar putea însemna că simțea povara pe care a așezat-o Domnul asupra sa de a predica mesajul evangheliei cu și mai mare stăruință, mărturisindu-le iudeilor că Isus este Cristosul. Am putea înțelege de aici că apostolul nu-și mai petrecea timpul confecționând corturi, ci se consacrase în exclusivitate predicării Evangheliei.

Cronologic, cam în această perioadă a redactat Pavel 1 Tesaloniceni (adică prin anul 52 d.Cr.).

18:6 Iudeii necredincioși i s-au împotrivit lui Pavel și l-au batjocorit. A respinge Evanghelia înseamnă însă a te respinge pe tine însuși. Necredinciosul nu-i face nimănu mai mult rău decât își face lui însuși.

Pavel și-a scuturat hainele și le-a zis: „Sângele vostru să fie asupra capului vostru. Eu sunt curat; de acum încolo, mă voi duce la celelalte Neamuri.“ Scuturarea hainelor a fost un act dramatic, semnificând desolidarizarea lui de ei. Dar asta nu l-a împiedicat de a merge la sinagogă în alt oraș, și anume Efes (19:8).

Cuvintele apostolului constituie o atenționare solemnă a tuturor credincioșilor cu privire la posibilitatea de a se face vinovați de sângele cuiva. Creștinul este dator tuturor oamenilor. Dacă nu se va achita de sarcina ce-i revine de a vesti Evanghelia, Dumnezeu îl va trage la răspundere. Pe de altă parte, dacă îl va mărturisi cu credincioșie pe Cristos dar se va lovi de o aprigă împotrivire, atunci va fi absolvit de vină, răspunderea apăsând pe umerii celui ce se face vinovat de respingerea lui Cristos.

Versetul acesta reprezintă încă un pas pe calea dării la o parte a poporului Israel, concomitent cu propovăduirea Evangheliei la Neamuri. Dumnezeu a decretat ca vestea bună să fie adresată mai întâi evreilor, dar, pe paginile cărții Fapte, pe măsură ce po-

porul Israel respinge mesajul, cu adâncă tristețe, Duhul lui Dumnezeu Se îndepărtează tot mai mult de acest popor.

18:7, 8 După acest acces de furie al iudeilor, apostolul s-a dus în casa lui Iust, un convertit dintre Neamuri la iudaism, care locuia lângă sinagogă. Desfășurându-și misiunea din acest sediu, apostolul Pavel a avut bucuria de a-l vedea pe Crisp, mai-marele sinagogii, împreună cu toată casa lui, venind la Cristos. Mulți alți corinteni și-au pus încrederea în Mântuitorul și au fost botezați. Pavel l-a botezat pe Crisp și pe încă vreo câțiva (1 Cor. 1:14-16), dar de regulă prefera să-l pună pe alt frate să-i boteze pe credincioși. Pavel se teme că oamenii vor forma un fel de partid în jurul lui și că ar putea să li se distragă astfel atenția de la dragostea și loialitatea integrală pe care l-o datorează Domnului Isus.

18:9, 10 Domnul, în harul Său, i-a vorbit lui Pavel în timpul nopții, printr-o vedenie, asigurându-l că nu avea de ce să se teamă, ci să meargă înainte, predicând Evanghelia, fiind asigurat de prezența și ocrotirea lui Dumnezeu. Existau în oraș mulți oameni care erau ai Domnului în sensul că El lucra în viețile lor și, în cele din urmă, aceștia aveau să fie mântuiți.

18:11 Pavel a rămas la Corint un an și jumătate, predând cuvântul lui Dumnezeu. Material de referință de mare preț pentru această perioadă poate fi găsit la 1 și 2 Corinteni.

18:12-16 Probabil către sfârșitul șederii lui Pavel la Corint a fost numit Galio proconsul al Ahaiei (cam prin anul 53 d.Cr.). Crezând că noul proconsul le va da câștig de cauză, iudeii l-au adus pe Pavel înaintea lui la scaunul de judecată (*bema*) din piața de la Corint. Acuzația adusă lui Pavel era că ar fi încercat să-i convingă să se închine lui Dumnezeu contrar legii iudaice. Înainte ca apostolul să aibă prilejul de a depune mărturie, cu un gest disprețuitor, Galio a respins integral cazul, spunându-le iudeilor că aceasta era o chestiune ce ținea strict de legea lor, neintrând sub incidența jurisdicției sale. Dacă ar fi fost vorba de vreo nedreptate sau de vreo faptă rea, atunci s-ar fi convenit ca Gallio să-i sprijine pe iudei, dar în realitate era vorba doar de o chestiune de cuvinte și de nume, asupra legii iudaice. Proconsulul nu a avea nici o intenție de a deveni judecător în asemenea chestiuni. Prin urmare, a respins cauza iudeilor.

18:17 Unii cred că grecii l-au pedepsit pe

Sostene pentru că l-a adus pe Pavel înaintea proconsulului Gallio în cazul unei acuzații atât de nefondate. Când se spune că Gallio nu a luat în seamă nici unul din aceste lucruri, asta nu înseamnă că nu-l interesa Evanghelia, deși probabil că așa stăteau lucrurile. E limpede că nu voia să se implice în legile și datinile iudeilor.

18:18 După aceste incidente, Pavel a rămas la Corint destul de multă vreme. Poate că în această perioadă a redactat 2 Tesaloniceni.

Când, în cele din urmă, a părăsit Corintul, împreună cu Priscila și Acuila, a plecat cu corabia în Siria, destinația finală fiind Antiohia. Unii comentatori susțin că Pavel s-a tuns la **Chencrea** (portul de est al Corintului), în timp ce alții spun că a fost vorba de **Acuila**.⁷²

Unii consideră că maniera în care a fost făcut jurământul trădează puternicile origini iudaice, necorespunzând cu maturitatea spirituală a lui Pavel. Probabil că nu se poate stabili cu precizie care din cei doi s-a tuns.

18:19, 20 Când corabia a debarcat la EFES, Priscila și Acuila au coborât pe uscat cu scopul de a rămâne acolo. Pavel a profitat de scurta ședere a vasului în acest port, pentru a se duce la sinagogă și a discuta cu iudeii. Surprinde faptul că aceștia au dorit ca el să rămână mai multă vreme, dar Pavel nu a putut să le împlinească dorința.

18:21 Corabia trebuia să plece mai departe și astfel Pavel a promis că se va întoarce la Efes, dacă va voi Dumnezeu, după celebrarea sărbătorii la Ierusalim.

18:22 Următorul popas al corăbiei a fost CEZAREEA. De acolo, apostolul s-a dus și a salutat biserica din Ierusalim. Apoi s-a coborât la **ANTIOHIA**, vizitând pentru ultima oară această localitate.

Cu aceasta se încheie a doua călătorie misionară a lui Pavel.

G. A treia călătorie misionară a lui Pavel: Asia Mică și Grecia (18:23-21:26)

18:23 După o vizită destul de lungă la Antiohia, Pavel era acum gata să pornească într-o nouă călătorie misionară de proporții, care este relatată de la versetul 23 din capitoul 18 până la 21:16.

Primele regiuni ce aveau să fie vizitate au fost **GALATIA** și **FRIGIA**. Apostolul a vizitat bisericile de acolo, una câte una, întărindu-i pe toți ucenicii.

18:24-26 Scena se mută acum înapoi la Efes, unde i-am lăsat pe Acuila și Priscila. În

această localitate, a sosit un predicator elocvent, pe nume Apolo, care era foarte tare în Scripturile Vechiului Testament. El era iudeu din naștere, băștinaș din Alexandria, capitala Egiptului de nord. Deși propovăduirea sa era însoțită de mare putere și deși era plin de răvnă, avea însă unele deficiențe la capitolul cunoștințelor despre credința creștină. Se pare că el era bine pregătit cu privire la misiunea lui **Ioan Botezătorul** și știa că **Ioan** chemase națiunea Israel la pocăință, ca act pregătitor pentru venirea lui Mesia. Dar el nu pare să fi avut cunoștință despre botezul creștin sau despre alte chestiuni legate de doctrina creștină. **Cînd Acuila și Priscila l-au auzit vorbind în sinagogă**, și-au dat seama că are nevoie să primească învățături suplimentare și astfel l-au luat deoparte și i-au explicat calea lui Dumnezeu mai amănunțit. Trebuie subliniat aici meritul acestui predicator elocvent pentru că s-a lăsat învățat de un făcător de corturi și de soția acestuia.

18:27, 28 Ca urmare a spiritului maleabil de care a dat dovadă, lăsându-se învățat, **frații** din Efes l-au încurajat în dorința sa de a se duce la Corint pentru a propovădui Cuvântul. Ba mai mult au redactat și o scrisoare de recomandare pe care s-o poarte cu el. Așa se face că el a fost de mare ajutor pentru credincioșii din Corint, răspunzând cu vigoare argumentelor iudeilor și arătând că **Isus** este cu adevărat **Cristosul** lui Dumnezeu.

19:1 Când a venit **Pavel** prima oară la Efes, le-a promis iudeilor din sinagogă că, dacă va voi Dumnezeu, se va întoarce. Împlinindu-și acum această promisiune, el s-a deplasat din ținuturile Galileii și Frigiei, urmând un traseu pe uscat, traversând regiunea muntoasă și ajungând la **EFES** pe coasta de est a Asiei proconsulare. În acest oraș s-a întâlnit cu vreo doisprezece bărbați care susțineau că sunt **ucenici**. Stînd de vorbă cu ei, **Pavel** a realizat că aceștia nu erau desăvârșiți în cunoștințele lor creștine, ci, dimpotrivă, avea multe lacune și s-a întrebat dacă au primit vreodată **Duhul Sfânt**.

19:2 Prin urmare, **Pavel** i-a întrebat: „**Ați primit voi Duhul Sfânt când ați crezut?**“ În versiunea KJV, întrebarea lui **Pavel** e redată astfel: „**Ați primit voi Duhul Sfânt de când ați crezut?**“ Desigur, această traducere introduce ideea greșită, potrivit căreia primirea **Duhului Sfânt** ar avea loc *după* primirea mântuirii.

Gîndul care se desprinde din acest verset nu este acela că primirea **Duhului Sfânt** ar fi o lucrare a harului ce urmează mântuirii, căci

de îndată ce păcătosul și-a pus încrederea în Mîntuitorul, el a primit **Duhul Sfânt**.

Răspunsul ucenicilor a fost următorul: „**Nici n-am auzit că există Duh Sfânt**“ sau cum îl redă versiunea ASV: „**Nici măcar nu am auzit că Duhul Sfânt a fost dat.**“ Din moment ce acești oameni erau ucenici ai lui **Ioan Botezătorul**, așa cum afirmă din versetul următor, ei ar fi trebuit să aibă cunoștință despre existența **Duhului Sfânt**, din Vechiul Testament. Nu numai atât, dar **Ioan** își instruisese ucenicii cu privire la faptul că **Cel** care venea după el avea să-i boteze cu **Duhul Sfânt**. Prin urmare, ceea ce nu știau ucenicii aceștia era că **Duhul Sfânt** fusese dat deja în **Ziua Cincizecimii**.

19:3, 4 Când a pus apostolul întrebarea despre botez, a aflat că oamenii aceștia nu cunoșteau decât **botezul lui Ioan**. Cu alte cuvinte, cunoștințele lor se rezumau la convingerea că **Mesia** era aproape iar ei arătaseră prin botezul lor că au făcut pregătirile necesare pentru a-L primi ca Rege. Ei nu știau că **Cristos** murise, fusese îngropat și înviase din morți, înălțându-se la cer, după care fusese trimis **Duhul Sfânt**. **Pavel** le-a explicat toate aceste lucruri, amintindu-le că atunci când **Ioan** a botezat cu **botezul pocăinței**, el i-a îndemnat să creadă în **Cristos Isus**.

19:5 Când au auzit ei acest lucru, au fost botezați în numele **Domnului Isus**. Pe tot parcursul cărții **Faptelor Apostolilor** se pune accent deosebit pe **Domnia** lui **Isus**. Prin urmare, ucenicii lui **Ioan** au fost botezați prin autoritatea **Domnului Isus** și ca recunoaștere publică în viața lor că **L-au** acceptat pe **Isus Cristos** ca **Domn** (**Iehova**).

19:6, 7 Apoi **Pavel** și-a pus mâinile peste ei, aceștia primind **Duhul Sfânt**. Este a patra oară în cartea **Fapte** când ni se spune precis că **Duhul Sfânt** a fost dat. Prima oară a fost în capitolul 2, în ziua **Cincizecimii**, când au fost implicați mai cu seamă iudei. A doua oară a fost în **Fapte 8**, când **Duhul** a fost dat samaritenilor, prin punerea mâinilor lui **Petru** și **Ioan**. A treia oară a fost la **Fapte 10**, în casa unui ne-evreu, **Corneliu**, din **Iopa**. Am arătat anterior că ordinea evenimentelor care au dus la primirea **Duhului Sfânt** diferă de la caz la caz.

Aici la **Fapte 19**, avem următoarea ordine:
Credința.

Rebotezarea.

Punerea mâinilor de către apostol.

Primirea **Duhului Sfânt**.

Dând **Duhul Sfânt** ucenicilor lui **Ioan** prin punerea mâinilor lui **Pavel**, **Domnul** a preve-

nit posibilitatea ca mai târziu Pavel să fie considerat drept inferior lui Petru, lui Ioan sau oricărui alt apostol.

Când au primit ucenicii lui Ioan **Duhul Sfânt** ei au vorbit în limbi și au profetit. Asemenea puteri supranaturale au constituit metoda lui Dumnezeu de a lucra înaintea redactării Noului Testament. Astăzi știm că primim Duhul Sfânt în momentul convertirii, nu prin semne și minuni, nici chiar prin simfăminte, ci prin mărturia Scripturilor din Noul Testament.

În clipa în care crede cineva în Domnul Isus Cristos, este umplut cu Duhul Sfânt, este pecetluit de Duhul Sfânt și primește arvuna Duhului. De asemenea primește ungerea Duhului și este botezat în trupul lui Cristos. Dar asta nu neagă faptul că există *crize* ulterioare ale Duhului. Nu se poate tăgădui că Duhul Sfânt vine adesea asupra unor persoane individuale în modalități potrivite cu suveranitatea Sa, dându-le acestor persoane puteri speciale pentru misiuni speciale, umplându-i de curaj în credința lor și turnând asupra lor o mare râvnă pentru câștigarea de suflete pentru Cristos.

19:8 Timp de trei luni Pavel a vizitat sinagoga din Efes, **vorbind cu îndrăzneală, discutând cu ei și înduplecându-i despre lucrurile privitoare la împărăția lui Dumnezeu.** Discuțiile apelau la intelectul oamenilor, dar „înduplecarea“ se referă la apelul făcut la voința lor, în special în legătură cu credința în Isus Cristosul. Subiectul discuțiilor a fost: „**Lucrurile privitoare la împărăția lui Dumnezeu.**“ C. E. Stuart dezvoltă această idee:

A se observa că Pavel nu a predicat *Evanghelia* împărăției, căci asta ar fi fost nelalocul ei, din punct de vedere dispensațional. Domnul a predicat acest lucru. Dar subiectul căzuse oarecum pe planul doi, prin moartea Sa, urmând să fie reluat ulterior (Matei 24:14; Apo. 14:6, 7). Dar Pavel a discutat despre Împărăția lui Dumnezeu, căci aceasta există în prezent pe pământ.⁷³

19:9, 10 Când unii dintre iudei s-au împietrit (în intelectul lor), devenind neascultători (în ce privește voința lor), când au început să agite mulțimile împotriva Căii, Pavel a părăsit sinagoga și s-a retras împreună cu ucenicii săi, îndepărtându-se de acești iudei. El i-a dus la școala lui Tiranus, unde avea toată libertatea să predea zilnic. Se crede că Tiranus era un grec ce ținea ore de filosofie sau retorică. Timp de doi ani, apostolul a

făcut ucenici, trimițându-i apoi să-i învețe pe alții. Urmarea a fost că întreaga provincie a Asiei a auzit cuvântul Domnului Isus, atât iudeii, cât și grecii. Astfel s-a deschis larg o ușă pentru lucrarea rodnică a lui Pavel, aceasta în pofida numeroșilor adversari pe care îi avea (1 Cor. 16:9).

19:11, 12 Ca apostol al lui Isus Cristos, **Pavel** avea puterea de a face semne și minuni, acestea constituind dovezi ale apostoliei sale, autentificând mesajul propovăduit de el. Atât de mare era puterea care se scurgea prin el, încât până și batisate sau șorțuri de care se atingea el erau purtate de bolnavi sau de cei posedați de duhuri rele, care erau vindecați. Se ridică în acest punct întrebarea dacă aceste minuni pot fi repetate în vremea noastră. Duhul Sfânt al lui Dumnezeu este suveran și deci poate proceda așa cum voiește. Dar trebuie să recunoaștem că asupra apostolilor și a delegaților lor fuseseră turnate puteri supranaturale. Întrucât în vremea noastră nu avem apostoli în sensul deplin al cuvântului, este inutil a se susține că minunile săvârșite de apostolii din perioada primară a bisericii s-au extins până în zilele noastre.

19:13, 14 Ori de câte ori Dumnezeu lucrează cu putere, Satan se va înfățișa număidecât ca să obstrucționeze și să se opună. Pe când Pavel propovăduia și făcea minuni, la Efes erau niște iudei peregrini, care erau exorcști. Oamenii aceștia porunceau duhurilor rele (folosind numele Domnului Isus ca formulă magică) să iasă din oamenii posedați. Faptul că anumiți iudei aveau realmente puterea de a scoate demoni a fost recunoscut chiar de Domnul Isus Însuși (Luca 11:19).

Printre magicienii iudei care practicau în felul acesta erau cei șapte fii ai lui Sceva. Omul acesta era un mare preot iudeu, respectiv preot peste douăzeci și patru de cursuri. Într-o zi, fiii lui au încercat să scoată un duh rău dintr-un demonizat, spunând demonului din el: „**Vă jur pe Isus, pe care-L predică Pavel!**“

19:15, 16 Ei au rostit cuvintele, dar n-au avut și puterea care să însoțească aceste cuvinte, și astfel demonii nu li s-au supus. De altfel, răspunsul duhului rău a fost cât se poate de relevant: „**Pe Isus Îl cunosc și pe Pavel îl știu, dar voi cine sunteți?**“ F. B. Meyer face câteva remarci amuzante pe marginea acestui citat:

Când fiii lui Sceva s-au luat de demon, acesta s-a luat de ei, spunând cam așa: „Voi, piticilor și liliputanilor, cine sunteți? Pe Pavel îl cunosc! Dar

pe voi nu vă cunosc. Niciodată nu am auzit de voi. Nicicând nu s-a pomenit de numele vostru în fundul iadului. Nimeni nu vă cunoaște, nici în afara hotarelor acestei gropi numită Efes.”

Da, asta e întrebarea care mi s-a pus astăzi: „Te cunoaște cineva în iad?” Știu diavolii despre noi? Sunt ei timorați de noi? Le producem noi un sentiment de groază? Sau mai degrabă ei sunt cei ce se iau de noi? Când predicăm duminica sau când facem misiune pe străzi sau când frecvențăm Școala Duminicală, diavolul spune: „Nu te cunosc. Nu merită să-mi irolesc munițiile cu tine. Poți să-ți continui activitatea nestingherit. Nu voi risca să supăr iadul, încercând să te opresc.”⁷⁴

Este interesant să observăm distincția pe care o face Scriptura între **duhul rău** (v. 15) și **omul în care locuia duhul rău** (v. 16). În versetul 15 vorbește demonul, dar în versetul 16 chiar demonizatul sare asupra fiilor lui Sceva, îi biruie, îi despoaie de haine și-i vatamnă.

19:17 Când s-a răspândit vestea despre această înfrângere a forțelor Satanei în finitul din jur, peste oameni a căzut o mare frică și numele Domnului Isus a fost preamărit. Nu numele lui Pavel a fost slăvit, ci numele Mântuitorului lui Pavel.

19:18, 19 Atât de măreață a fost lucrarea Duhului lui Dumnezeu printre cei ce practica diverse forme ale artei magiei încât un mare număr de oameni s-au întors la Cristos, mărturisindu-și faptele. După aceasta, au procedat la o demonstrație publică a credinței lor, adunându-și cărțile de magie și arzându-le într-un mare foc. Costul inițial al acestor cărți a fost probabil de cincizeci de mii de arginți. Este greu de stabilit cu precizie cât ar costa asta în banii noștri actuali — poate între opt și zece mii de dolari.

19:20 Această renunțare publică la practicarea unor indeletniciri păgâne a făcut ca Cuvântul Domnului să crească cu multă putere și să câștige teren. Poate că dacă și creștinii din vremea noastră ar arde cărțile și revistele lor fără valoare, Cuvântul ar avea mai mult câștig de cauză.

19:21 Pe măsură ce se apropia momentul încheierii lucrării lui Pavel la Efes, el s-a hotărât să revină la Ierusalim prin Macedonia și Ahaia, urmând ca apoi să meargă și la Roma. Inima lui mereu plină de iubire și compasiune căuta întruna centre în care evanghelia să poată fi sădită și de la care să se poată răspândi apoi în jur.

19:22 El i-a trimis pe **Timotei și pe Erast** înaintea lui în Macedonia, urmând ca

el să mai stea un timp în Asia. Probabil că în această perioadă a redactat 1 Corinteni (respectiv prin anul 56 d.Cr.).

19:23-27 Ca urmare a lucrării lui Pavel, mulți efeseni s-au întors la Domnul, renunțând la idoli lor. Trezirea spirituală din oraș a fost atât de răspândită încât a provocat o recesiune economică în rândul producătorilor de idoli. **Un argintar, cu numele Dimitrie**, se afla printre cei ce fuseseră afectați negativ în afacerile lor. Acest om confecționa altare de argint ale zeiței Diana.⁷⁵ În calitate de purtător de cuvânt al breslei sale, Dimitrie i-a adunat la un loc pe toți colegii săi meșteșugari, încercând să-i determine să treacă la acțiuni energice. El le-a arătat astfel cum Pavel reușise atât de bine să-i convingă pe mulți oameni să creadă că zeii făcuți de mâna omului nu sunt dumnezei. Apoi el a dezvăluit adevăratul motiv al îngrijorării sale, când a afirmat că meseria lor era în pericol, dar s-a străduit să dea acestei neliniști o turnură religioasă, prefăcându-se că ar avea o mare reverență pentru Diana și templul acesteia.

19:28-31 Ședința argintarilor s-a transformat curând într-o tulburare în masă, în care a fost implicat întregul oraș. Strigând „**Mare este Diana Efesenilor!**”, gloata s-a repezit în teatru (arenă sau coliseum), punând mâna pe Gaius și pe Aristarh, doi dintre însoțitorii lui Pavel în călătoria sa, având negreșit intenția de a-i ucide pe aceștia. Pavel însuși a dorit să intervină și să se adreseze mulțimii, dar a fost împiedicat de ucenici, precum și de Asiarhi (adică de oficialii aleși de orașe, care, pe cheltuială proprie, organizau serbări în cinstea zeilor lor). Acești binefăcători civici care se împrietenisera cu Pavel i-au spus că nu ar fi deloc înțelept să intre în arenă.

19:32 Dar de data aceasta gloata ieșise de sub orice control. Mulți oameni habar nu aveau de ce se află acolo. Peste tot se auzeau glasuri contradictorii.

19:33, 34 Un iudeu pe nume **Alexandru** a căutat să intervină și să se adreseze mulțimii, negreșit cu intenția de a-i apăra pe iudei, ca unii care erau cu totul nevinovați în această chestiune. Dar când mulțimea a aflat că este iudeu, a scos un răcnet și mai mare de protest. Preț de circa două ore oamenii au strigat „**Mare este Diana Efesenilor!**”

19:35 În acest moment crucial, **mai-marele cetății** a reușit să potolească mulțimea. Cuvântarea lui a fost pe atât de reușită pe cât a fost de neîndemânatică. El a spus că

de fapt efesenii nu au de ce să se teamă. La urma urmelor, toți știu că Efes a fost rânduit ca cetate menită să slujească de templu păzitor marei zeițe Diana. Deși treisprezece cetăți din Asia erau interesate de acest templu, totuși clădirea sacră fusese dată în grija solemnă a efesenilor. De asemenea, lor le revenea privilegiul de a păzi chipul Dianei, despre care se credea că ar fi căzut din cer.

19:36-40 Lăsând să se înțeleagă că temeliile religiei lor erau trainice și că nimic nu putea răsturna cultul închinării zeiței Diana, el le-a spus oamenilor că dau dovadă de nechibzuință, făcând atâta târboi. Mai ales, că oamenii împotriva cărora protestau nu erau vinovați de jefuirea templului, nici de hulă împotriva zeiței Diana. Dacă Dimitrie și meșterii lui aveau motive întemeiate să aducă plângere, atunci acestea trebuiau înaintate la tribunalele care le stăteau la dispoziție, proconsulii fiind gata să audieze cazul. Dacă aveau alteceva de spus, atunci exista oricând posibilitatea întrunirii în condițiile legale. Dar felul în care s-au strâns ei acum a fost cel al unor tulburări în masă. Or, imperiul roman nu privea cu ochi buni asemenea adunări. Dacă ar fi trași la răspundere pentru aceste tulburări, n-ar mai putea să se justifice. În plus, mai-marele cetății știa că postul său și probabil chiar viața sa erau în primejdie, dacă ajungea vestea la autoritățile din Roma despre cele întâmplate.

19:41 Între timp, gloata s-a mai potolit, oamenii ducându-se la casele lor.

Un aspect ciudat care nu poate trece neobservat este faptul că tocmai acțiunea mai-marelui cetății în interesul păstrării ordinii și legalității, și nu tulburarea maselor, a fost aceea care a pus capăt misiunii lui Pavel din acea localitate. Atâta vreme cât a existat o opoziție sănătoasă, Pavel a considerat că are prilejuri minunate de a vesti Cuvântul lui Dumnezeu la Efes (1 Cor. 16:8, 9). Se pare însă că de îndată ce i s-a acordat protecția oficialităților municipale, Pavel a decis să părăsească orașul (Texte selecte).

Cuvântul *adunare* (v. 32, 39, 41) este traducerea termenului *ekklesia* din textul grec, având sensul de „grupare de oameni chemată afară” și care a fost tradus în alte părți ale Noului Testament prin *biserică*. Numai contextul poate stabili când termenul se referă la o gloată de păgâni, ca în cazul de față, și când se referă la adunarea Israelului, ca la Fapte 7:38 sau la biserica Nou Testamentală. Termenul *adunare* este însă o

traducere mai exactă a elinului *ekklesia* decât *biserică*. Cuvântul *church* (adică *biserică*, n.tr.) provine dintr-un termen grecesc, cu sensul de „aparținând Domnului” (*kuriake*, vezi scoțianul „kirk”). În accepțiunea actuală, *biserică* se referă, de obicei, la o clădire folosită în scopuri religioase, acesta fiind motivul pentru care mulți creștini preferă termenul *adunare*, ce exprimă adevărul potrivit căruia biserica este un grup de oameni aparte, nu o clădire, nici chiar o confesiune.

20:1 Din versetul 1 s-ar părea că apostolul a plecat din Efes direct în **Macedonia**. Dar de la 2 Corinteni aflăm că mai întâi el s-a dus la TROAS. Acolo a găsit o ușă larg deschisă predicării evangheliei, dar a fost foarte dornic să-l vadă pe Tit și să afle de la el cum au primit Corinteni prima sa epistolă. Negăsindu-l însă pe Tit la Troas, Pavel a traversat pe calea apei colțul de nord-vest al Mării Egee, ajungând în **Macedonia**. Corabia la bordul căreia a călătorit a ancorat în mod sigur la NEAPOLIS, după care apostolul s-a deplasat pe uscat până la orașul FILIPI. Pe când se afla în **Macedonia**, probabil în Filipi, s-a întâlnit cu Tit, fiind mult îmbărbătat de veștile aduse de acesta de la Corint. Probabil că în această perioadă a scris 2 Corinteni (anul 56 d.Cr.?). (Vezi 2 Cor. 1:8, 9; 2:12-14; 7:5-7).

20:2, 3a După ce a slujit un timp în Macedonia, s-a deplasat spre sud, ajungând în **GRECIA** sau **AHAIA**. Cea mai mare parte a celor **trei luni** cât a stat acolo a fost la **CORINT**. În această perioadă a redactat el cartea **ROMANI**. Unii cred că și Galateni a fost scrisă tot în acest timp.

20:3b Inițial, Pavel intenționase să plece direct la la Corint în **Siria**, traversând Marea Egee. Dar când a auzit că **iudeii** complotau împotriva lui, căutând să-i ia viața pe parcursul acestei călătorii, el și-a modificat planurile, ducându-se, în schimb, din nou spre nord, trecând prin **Macedonia**.

20:4 În acest punct ni se face cunoștință cu câțiva din însoțitorii lui Pavel. Se spune că aceștia **l-au însoțit până în Asia**, dar noi știm că unii din ei s-au dus cu el până la Roma:

Sopater din Bereea este probabil unul și același cu Sosipater, o rudă a lui Pavel, menționată la Romani 16:21.

Aristarh din Tesalonica era cât pe aci să-și piardă viața, în tulburarea de la Efes (Fapte 19:29). Citim ulterior despre el că a fost deținut împreună cu Pavel la Roma

(Filimon 24; Col. 4:10).

Secund, originar și el din Tesalonica, l-a însoțit pe Pavel până în Asia, probabil până la Troas sau Milet.

Gaius din Derbe nu trebuie confundat cu macedonianul care a fost prins de gloata de la Efes (Fapte 19:29). Despre un alt Gaius se spune că a fost locuitor al Corintului, gazda lui Pavel în acest oraș (Rom. 16:23). A treia epistolă a lui Ioan este adreastă unui bărbat pe nume Gaius, ce locuia, probabil, în apropiere de Efes. Gaius era un nume foarte des întâlnit în vremea aceea.

Timotei nu numai că l-a însoțit pe Pavel pînă în Asia, dar a fost cu el la Roma, în timpul primei întemnițări a apostolului acolo. Ulterior a străbătut alături de Pavel Asia proconsulară. În a Doua sa Scrisoare către Timotei, Pavel își exprimă dorința de a-l revedea pe Timotei, dar nu știm dacă această dorință i s-a împlinit.

Tihic, originar din Asia Mică, l-a însoțit, probabil, pe apostol până în Milet. Mai târziu el i s-a alăturat din nou apostolului Pavel la Roma, unde citim că a lucrat cot la cot cu el, precum și în timpul celei de-a doua întemnițări a lui Pavel.

Trofim pare să fi fost un neevreu, care locuia la Efes, în Asia Mică. El l-a însoțit pe Pavel până la Ierusalim și, fără să vrea, a aflat cauza arestării sale. Este menționat și la 2 Timotei 4:20.

20:5, 6 Se pare că acești șapte frați enumerați mai sus s-au dus înaintea lui Pavel la Troas, în timp ce apostolul împreună cu Luca au vizitat **FILIPPI**. (Noi credem că Luca a fost în compania lui Pavel datorită redării faptelor la persoana întâi plural, în versetul 5, 6 ș.a.m.d.) **După zilele Azimilor** (Pâinii nedospite), sau Paștelui, Pavel și Luca au călătorit la bordul unei corăbii din Macedonia la **TROAS**, călătorie ce în mod normal nu ar fi durat **cinci zile**. Nu ni se explică motivul întârzierii.

20:7-9 Comparând versetul 6 cu 7, suntem înclinați să credem că apostolul a rămas în mod intenționat la Troas timp de șapte zile pentru a putea participa la frângerea pâinii în Ziua Domnului. Reiese clar din versetul 7 că creștinii aveau obiceiul să se adune laolaltă **în prima zi a săptămânii** pentru a serba Cina Domnului.

Nu trebuie să ne mire faptul că **Pavel** a vorbit **până la miezul nopții**. Când temperatura spirituală a bisericii este ridicată, Duhul lui Dumnezeu are libertatea să lucreze fără opreliștile create de ceasornice. Pe măsură ce

se scurgeau ceasurile nopții, atmosfera din încăperea de sus s-a încins. Poate că prezența multor felinare a contribuit la aerul stătut din încăpere, precum și numărul mare de oameni înțesați în ea. **Un tânăr, cu numele Eutih**, care stătea în deschizătura ferestrei, a adormit și a căzut de la etajul doi, decedând.

20:10 Dar Pavel s-a coborât și s-a întins peste trupul neînsuflețit al tânărului, cum făceau profeții de demult. Apoi i-a informat pe cei din jurul lui că nu trebuie să se agite, deoarece Eutih era viu. S-ar putea deduce din cuvintele lui Pavel că îngrijorarea lor nu-și avea locul, întrucât tânărul nu murise; **viața lui — sau sufletul lui — era încă în el**. Dar din versetul 9 rezultă clar că tânărul murise cu adevărat. Exersând puterea acordată unui apostol, **Pavel** l-a readus în mod miraculos pe tânăr la viață.

20:11, 12 Când s-a întors Pavel în odaia de sus, a participat la frângerea pâinii (v. 11), adică au ținut Cina Domnului — motivul străngerii lor (v. 7). Apoi au luat împreună masa obișnuită, probabil ceea ce s-a numit *agape*, adică „o agapă“ sau a masă a iubirii. Această masă servită în cadrul cald al părții creștine urma de obicei Cinei Domnului în perioada primară a bisericii, dar pe parcurs s-au ivit abateri de la caracterul ei inițial curat (1 Cor. 11:20-22), ceea ce a dus la abandonarea ei ulterioară.

După aceasta întrunire de neuitat, de o noapte întreagă, apostolul și-a luat rămas bun de la credincioșii din Troas.

20:13-15 Pavel a plecat de la Troas pe jos, străbătând cei 32 de kilometri ce-l despărțeau de **ASOS**, peste promontoriu. Însoțitorii săi au ocolit promontoriul, la bordul unei corăbii, întâlnindu-se cu Pavel în partea de sud, punct în care acesta a urcat la bordul corăbiei. Poate că Pavel a dorit să aibă un timp de singurătate și de meditație la Cuvântul lui Dumnezeu.

Continuându-și călătoria la bordul unei corăbii, ei s-au deplasat de-a lungul coastei de vest a Asiei Mici, ajungând mai întâi la **MITILENE**, orașul cel mai mare de pe insula **LESBOS**. În noaptea următoare se pare că au ancorat în apropiere de insula **CHIOS**. După încă o zi de drum au ajuns pe insula **SAMOS**, oprindu-se la **TROGHILION (Trogyllium)**. În cele din urmă, călătorii au tras la **MILET**, port situat pe coasta de sud-est a Asiei Mici, la 58 de kilometri sud de Efes.

20:16 În mod intenționat **Pavel** a ocolit Efesul, deoarece se temea că o vizită în acest

oraș i-ar lua prea mult timp. Or, apostolul se grăbea să ajungă la **Ierusalim** de **ziua Cincizecimii**.

20:17 Coborând pe uscat la **Milet**, Pavel a trimis vorbă bătrânilor din **Efes**, rugându-i să vină pentru a sta de vorbă cu el. Fără îndoială că a trecut un timp destul de mare până când a ajuns mesajul lui Pavel la presbiterii bisericii, după care drumul acestora spre sud iarăși va fi durat destul de multă vreme. Dar efortul lor a fost răsplătit din plin de mesajul minunat pe care l-au auzit de pe buzele marelui apostol. În el găsim un portret de mare preț al slujitorului ideal al Domnului Isus Cristos. Deslușim astfel trăsăturile unui om devotat cu trup și suflet Mântuitorului, pătruns de un veritabil fanatism. Îl vedem pe acest slujitor ideal muncind cu râvnă, la timp și nelatimp. Neobosit, neînfricat, neinvins; marcat de o autentică smerenie; gata de orice jertfă, oricât de mare. Misiunea lui este urmarea unei profunde lucrări săvârșite în sufletul său. El este pătruns de o îndrăzneală sfântă, de un spirit neînfricat. Lui nu-i pasă dacă trăiește sau moare. Ceea ce contează este să se facă voia lui Dumnezeu iar oamenii să audă evanghelia. În tot ce face, acest slujitor ideal al lui Mântuitorului este total lipsit de egoism, gata oricând mai degrabă să dea, decât să primească. El nu se lasă doborât de greutatețile ce se ivesc pe parcurs. Și, în fine, slujitorul ideal practică ceea ce predică.

20:18, 19 Apostolul le-a amintit bătrânilor din **Efes** de modul în care a trăit apostolul cât s-a aflat în mijlocul lor. **Din prima zi** când a pășit în **Asia**, și tot timpul cât s-a aflat acolo, L-a slujit pe **Domnul** cu **smerenie** adevărată și cu lepădare de sine. În legătură cu misiunea lui, sistemul emotiv al lui Pavel a fost supus tot timpul la un mare stres. A vărsat multe lacrimi de durere și a avut parte de multe încercări. Mai tot timpul a suferit prigoane, ca urmare a urzelilor iudeilor. Dar, în pofida tuturor acestor împrejurări ostile, misiunea lui a fost caracterizată de îndrăzneală, apostolul continuându-și neobosit și neînfricat lucrarea încununată de succes.

20:20, 21 Pavel nu le-a ascuns Efesenilor nici un lucru care le-ar fi putut fi de folos spiritual. Mai degrabă, i-a învățat în mod public și din casă în casă, constrâns de dragostea lui Cristos. Metoda de lucru a lui Pavel nu a constat din programarea la intervale regulate a unor ședințe de lucru, ci profitarea de orice prilej care s-a ivit de a-i

îmbărbăta și a-i ridica pe treptele maturității pe credincioși. Fără să facă vreo discriminare bazată pe naționalitate sau religie, el a predicat necesitatea **pocăinței față de Dumnezeu și a credinței în Domnul nostru Isus Cristos** — două elemente esențiale din mesajul și conținutul evangheliei. **Pocăința și credința** nu lipsesc din nici un caz de convertire veritabilă, ele fiind cele două fețe ale monedei evangheliei. Căci dacă nu se pocăiește cineva cu adevărat, nu va putea avea credință mântuitoare. Pe de altă parte, **pocăința** nu ar fi de nici un folos, dacă nu ar fi urmată de **credința** în Fiul lui Dumnezeu. **Pocăința** înseamnă a face stânga-împrejur. Este actul prin care păcătosul face o cotitură radicală, de o sută optzeci de grade, în viața sa, recunoscând că este pierdut și plecându-se în fața verdictului pronunțat de Dumnezeu asupra vinovăției sale. **Credința** înseamnă a te preda cu toată ființa ta lui Isus Cristos ca Domn și Mântuitor al tău.

În multe locuri din Noul Testament **credința** pare să fie singura condiție necesară mântuirii. Dar **credința** presupune **pocăința**. Cum ar putea să-L accepte cineva pe Isus Cristos ca Mântuitor, dacă nu devine mai întâi conștient de faptul că are nevoie de un Mântuitor? Această concluzie, care i se întipărește în cuget, sub impulsul lucrării de convingere a Duhului Sfânt, se numește **pocăință**.

20:22, 23 După ce a făcut o trecere în revistă a modului său de viațuire printre efeseni, apostolul își îndreaptă acum privirile spre suferințele care se prefigurează la orizont. Pavel se simte constrâns în duhul său să meargă la Ierusalim. Este un sentiment lăuntric de constrângere, de care nu poate scăpa. Deși nu știa exact ce întorsătură vor lua evenimentele la Ierusalim, de un lucru era convins că **lanțurile și necazurile** nu vor lipsi din viața lui. **Duhul Sfânt** îl conștientizase de acest lucru **în fiecare cetate**, probabil prin intermediul lucrării profeților sau poate că prin modul misterios și lăuntric de comunicare a cunoștințelor divine.

20:24 În lumina acestor perspective, apostolul nu mai consideră viața lui ca ceva la care trebuie să țină cu orice preț. Mai degrabă el este animat de dorința de nestrămutat de a asculta de Dumnezeu și a-I fi pe plac. Procedând astfel, el va fi chemat în cele din urmă să-și dea viața — chemare la care apostolul este pe deplin pregătit s-o onoreze, având în vedere faptul că nici o jertfă pe care ar putea-o aduce nu ar putea fi prea mare

pentru Cel care a murit pentru el. Tot ce conta acum era să sfârșească alergarea și să-și încheie cu bine misiunea pe care a primit-o de la Domnul Isus, de a vesti Evanghelia harului lui Dumnezeu. Nici un titlu nu ar putea exprima mai adecvat vestea bună pe care o propovăduia Pavel: **evanghelia harului lui Dumnezeu** — mesajul electrizant potrivit căruia, prin jertfa Domnului Isus de la Calvar, Dumnezeu este gata să-și reverse harul Său, bunovăința Sa peste păcătoșii vinovați, care nu meritau acest har, ci erau vrednici doar de iad. Acest mesaj al evangheliei harului lui Dumnezeu ne spune cum dragostea Fiului lui Dumnezeu s-a pogorât din gloriile cerului cerurilor, pentru a suferi, a-Și vărsa Sângele și a muri pe crucea Golgotei, pentru ca cei care cred în El să poată primi iertarea păcatelor și viața veșnică.

20:25-27 Pavel era sigur că nu-i va mai vedea pe preaiubiții lui frați Efeseni pe acest pământ, dar se despărțea de ei cu conștiința curată, știind că nu le-a ascuns nimic, ci le-a făcut cunoscut **tot planul lui Dumnezeu**, instruindu-i nu numai în elementele de bază ale evangheliei, ci și în toate adevărurile de importanță vitală pentru trăirea unei vieți evlavioase înaintea lui Dumnezeu.

20:28 Și din moment ce nu avea să-i mai vadă pe pământ, Pavel le încredințează presbiterilor din Efes un mesaj solemn, ca aceștia să **ia seama** mai întâi la propria lor stare spirituală, întrucât dacă ei înșiși nu trăiesc în părtășie cu Domnul, nu pot pretinde să fie îndrumători spirituali în biserică.

Funcția lor de bătrâni ai bisericii (sau presbiteri) constă din a **lua seama... la toată turma în care Duhul Sfânt i-a pus să fie supraveghetori**. Cum am arătat anterior, **supraveghetorii** în Noul Testament sunt numiți și episcopi, bătrâni sau presbiteri. Pe aceștia îi face **supraveghetori Duhul Sfânt**, ei trebuind să fie recunoscuți ca atare de credincioșii în mijlocul cărora lucrează cu toată râvnă.

Printre alte lucruri, lor le revine și sarcina de a **păstri biserica lui Dumnezeu**. Importanța acestei sarcini solemne reiese din cuvintele care urmează: **pe care a câștigat-o cu Înсуși sîngele Său**. Această ultimă propoziție a provocat intense dezbateri și dezacorduri în rândurile cercetătorilor Bibliei, bazate pe dificultatea felului cum este redat textul. Astfel, se afirmă despre **Dumnezeu** (subiectul propoziției, n.tr.) că **Și-a vărsat sângele**. Or, se știe că **Dumnezeu** este Spirit (Duh). De asemenea, se știe că Domnul Isus

a fost Cel care Și-a vărsat sângele și deși Isus este Dumnezeu, nicăieri nu se afirmă în Biblie că **Dumnezeu** ar fi sângerat sau ar fi murit.

Majoritatea manuscriselor redau textul în cauză astfel: „biserica Domnului și Dumnezeului, pe care El a cumpărat-o cu propriul Său sânge,” desemnând, după câte se pare, Persoana Dumnezeirii (Domnul Isus) care realmente Și-a vărsat sângele.

Poate că J. N. Darby se apropie cel mai mult de sensul corect al pasajului în cauză prin modul în care îl redă în traducerea de către el a Noului Testament: „Adunarea lui Dumnezeu, pe care El a cumpărat-o cu sângele Celui al Său.” Aici Dumnezeu este înfățișat ca Cel care a cumpărat biserica, dar cu sângele propriului Său Fiu, binecuvântatul Domn Isus.

20:29, 30 Pavel era pe deplin conștient de faptul că după plecarea sa, biserica avea să fie atacată din afară și dinăuntru. Învățătorii falși, **lupi în piei de oi**, se vor năpusti asupra turmei, mușcând-o fără milă. Din sânul comunității de creștini se vor ridica oameni abiați după posturi de conducere, care vor rosti denaturări ale adevărului, încercând **să-i atragă pe ucenici după ei**.

20:31 În vederea acestor pericole iminente, bătrânii trebuie să fie cu ochii în patru, amintindu-și mereu că timp de trei ani apostolul i-a avertizat zi și noapte, cu lacrimi.

20:32 Aici se reliefează marea ingeniozitate și meritul deosebit al lui Pavel de a fi știut să-i încredințeze pe presbiterii efeseni lui **Dumnezeu și cuvântului harului Său**. Observați că nu i-a încredințat în mâna altor conducători religioși sau în mâna unor presupuși succesori ai apostolilor, ci i-a încredințat **lui Dumnezeu și Bibliei**. Este o mărturie elocventă a suficienței Scripturii, cuvântului inspirat al lui Dumnezeu. Scripturile sunt acelea care pot să-i zidească pe credincioși și să le dea o moștenire printre toți cei sfințiți.

20:33-35 În încheierea mesajului său, Apostolul Pavel le oferă din nou presbiterilor pilda vieții și misiunii sale. El putea spune cu toată sinceritatea că nu a lăcomit la argintul sau aurul sau hainele nimănui. Nu speranța unor câștiguri financiare l-a determinat pe Apostolul Pavel să desfășoare lucrarea sa pentru Domnul. În general, el a fost sărac, din punct de vedere material, dar bogat față de Dumnezeu. Întinzând mâinile către ei, el le-a amintit că aceste mâini au lucrat pentru acoperirea nevoilor sale proprii și ale acelor

care au fost cu el. Dar Pavel nu s-a oprit aici, ci a muncit din greu, în confecționarea de corturi, pentru a putea să-i ajute pe cei slabi — fie bolnavi fizic, fie sufletește, ca unii care aveau scrupule morale, fie slabi în cele spirituale. Presbiterii trebuie să-și aducă aminte de acest lucru și în toate lucrurile să caute binele altora, neuitând **cuvintele Domnului Isus: „...este mai ferice să dai, decât să primești.”** Interesant este că aceste cuvinte nu apar în nici una din Evanghelii. E drept că ele reprezintă chintesența celor mai multe din învățăturile Sale, dar aici sunt redată ca un adaos inspirat la Cuvintele Sale din Evangheliile.

20:36-38 La încheierea mesajului său, Pavel a **îngenunchiat și s-a rugat împreună cu bătrânii**, care au fost cuprinși de o adâncă întristare. Ei și-au manifestat afecțiunea pentru preaiubitul apostol, căzând pe grumazul lui și sărutându-l. Ceea ce i-a întristat cel mai mult a fost declarația sa că nu-i vor mai vedea fața. Cu inima împovărată de durere, ei l-au însoțit până la corabia cu care urma să plece apostolul spre Ierusalim.

21:1-4a După această despărțire plină de duiosie și afecțiune ce a avut loc la Milet, Pavel și însoțitorii săi au călătorit cu corabia până la COS, unde au înopțat. A doua zi, au continuat spre sud-est, spre insula **RODOS**. Apoi, din punctul de nord-est al insulei au mers mai departe până în **PATARA**, port maritim al localității Lycia, situată pe coasta de sud a Asiei Mici. La **Patara** s-au îmbarcat pe o altă corabie, ce mergea spre **Fenicia**, situată pe coasta maritimă a Siriei, printre ale cărei orașe principale era și cetatea **Tir**. Continuându-și voiajul spre sud-est, traversând Marea Mediterană, au ocolit pe la sud insula **Cipru**, lăsând-o în stânga. Primul port la care au ancorat pe teritoriul Palestinei au fost **TIR**. Întrucât corabia urma să fie descărcată acolo, Pavel și cu ceilalți au căutat credincioșii creștini din localitate și au stat cu ei șapte zile.

21:4b În acest timp ucenicii aceștia **i-au spus lui Pavel prin Duhul** să nu se ducă la **Ierusalim** — ceea ce ne pune în fața unei întrebări care persistă de foarte multă vreme, anume dacă **Pavel** a dat dovadă de neascultare, greșind cu voia, prin faptul că s-a dus la **Ierusalim**. Cu alte cuvinte, dacă nu cumva a fost nereceptiv la gândul Domnului sau, dimpotrivă, dacă realmente el s-a conformat voii lui Dumnezeu, suindu-se la Ierusalim. O primă lectură a celei de-a doua părți a versetului 4 ne-ar putea conduce la concluzia că

apostolul a procedat îndărătnic, sfidând voia Duhului. Dar o a doua lectură, mai atentă, a textului menționat ne dezvăluie faptul că **Pavel** nu știa că aceste avertismente au fost exprimate **prin Duhul**. Luca, în stilul său caracteristic, de istoric, își informează cititorii că sfatul dat de ucenicii din Tir a fost inspirat de Duhul, dar nu afirmă că apostolul ar fi fost conștient de veridicitatea acestui sfat. Mai degrabă, se pare că **Pavel** a văzut în sfatul prietenilor săi o încercare de a-l salva de la suferințe fizice sau chiar de la moarte. Or, în dragostea sa pentru frații săi de neam, iudeii, apostolul nu a considerat bunăstarea sa fizică drept un argument suficient de puternic pentru a-l abate din drum.

21:5, 6 La sfârșitul celor șapte zile, credincioșii din Tir au ieșit cu mic cu mare să-i petreacă pe misionari, până la corabia pe care urmau să se îmbarce, demonstrând astfel cât se poate de grăitor iubirea creștină de care erau animați. După un timp de rugăciune, luându-și rămas bun unii de la alții, a sosit vremea ca vasul să se desprindă de la țarm iar credincioșii din Tir **s-au întors acasă**.

21:7 Popasul următor a fost la **PTOLEMAIS** — port maritim, numit astfel în amintirea lui Ptolomeu, situat la circa 40 de kilometri de Tir, cunoscut astăzi sub denumirea de Akko (Acru), în apropiere de Haifa. Acest popas de o zi le-a permis slujitorilor Domnului să-și viziteze **frații** creștini din partea locului.

21:8 A doua zi au parcurs ultima parte a călătoriei lor, ajungând, după alți 48 de kilometri la **CEZAREEA** — localitate situată în Câmpia Șaron. Aici misionarii au fost găzduiți **în casa lui Filip evanghelistul** (care nu trebuie confundat cu apostolul Filip). Acest **Filip** este cel care a fost ales diacon de biserica de la Ierusalim și care a dus evanghelia în Samaria. În urma învățăturilor sale a fost mântuit enucul etiopian.

21:9 Filip avea **patru fice** care **procreau** — adică fuseseră dăruite de Duhul Sfânt să primească mesaje direct de la Domnul și să le transmită altora. Unii au dedus din acest verset că le este îngăduit femeilor să predice și să predea în cadrul bisericii. Dar, întrucât *li se interzice în mod expres* femeilor să predea, să vorbească sau să exercite autoritate asupra bărbaților în adunare (vezi 1 Cor. 14:34, 35; 1 Tim. 2:11, 12), singura concluzie pe care o putem trage este că misiunea profetică a acestor **patru fice** fecioare s-a desfășurat în cadrul fami-

liei sau al altor întruniri în afara celor din biserică.

21:10, 11 În timpul șederii lui Pavel la Cezareea, un proroc, numit Agab, s-a coborât din Iudeea. Este același profet care a venit din Ierusalim la Antiohia, prezicând că va urma o perioadă de foamete, care a avut loc în timpul domniei împăratului roman Claudius (Fapte 11:28). Aici, în textul de față, Agab a luat cureaua lui Pavel și și-a legat mâinile și picioarele cu ea. Prin acest gest dramatic, urmând pilda predecesorilor săi, profetul a transpus în viață mesajul său. Apoi a tâlmăcit mesajul acestei lecții practice. Așa cum și-a legat el mâinile și picioarele, iudeii din Ierusalim îi vor lega lui Pavel mâinile și picioarele, dându-l în mâna autorităților neevreiești. Slujirea lui Pavel în folosul iudeilor (simbolizată prin cureaua sa) avea să conducă la prinderea sa de către acești iudei.

21:12-14 Când au auzit însoțitorii lui Pavel și creștinii din Cezareea acest lucru, au stăruit pe lângă apostol să nu se ducă la Ierusalim. Deși Pavel a considerat că nu poate da ascultare îngrijorării lor, lacrimile vărsate de acești credincioși pentru el l-au mișcat profund, producându-i durere în inimă. Putea el oare să permită ca teama de lanțuri și de închisoare să-l oprească de la ceea ce considera el drept împlinirea voii lui Dumnezeu? Mai degrabă, el a ținut să le precizeze că este gata nu numai să fie legat, ci și să moară la Ierusalim pentru numele Domnului Isus. Și astfel toate argumentele lor nu au folosit la nimic, Pavel fiind hotărât să meargă la Ierusalim. Prin urmare, ei au spus: „**Facă-se voia Domnului!**“

E greu de conceput că aceste cuvinte de rămas bun, rostite de Pavel, ar fi purces de pe buzele unui om conștient că nu ascultă de călăuzirea Duhului Sfânt. Știm că ucenicii din Tir i-au spus, prin Duhul, să nu se ducă la Ierusalim (v. 4). Dar știa oare Pavel că aceștia au vorbit prin Duhul? Și apoi, nu reiese oare clar din textele următoare că Domnul a aprobat călătoria făcută de Pavel la Ierusalim, când a afirmat la 23:11: „Îndrăznește, Pavel, căci după cum ai adus mărturie despre cele privitoare la Mine în Ierusalim, așa trebuie să aduci mărturie și în Roma“? Două lucruri sunt clare: Mai întâi, Pavel nu a considerat siguranța persoanei sale ca fiind argumentul principal al slujirii Domnului. În al doilea rând, Domnul Și-a pus amprenta suverană peste toate aceste evenimente, imprimându-le un curs spre

slava Sa.

21:15, 16 Călătoria pe uscat de peste 80 de kilometri de la Cezareea la Ierusalim se făcea în vremea aceea cu mijloace de transport anevoioase. Rândurile însoțitorilor apostolilor s-au îngroșat prin alăturarea unor ucenici din Cezareea și a unui frate creștin pe nume Mnason. Originar din Cipru, el fusese unul din primii creștini pe această insulă. Acum locuia la Ierusalim, unde a avut privilegiul de a-i găzdui pe apostol și pe însoțitorii acestuia în ultima sa vizită la Ierusalim.

Călătoriile misionare ale lui Pavel se încheie odată cu sosirea sa la Ierusalim. Restul Cărții Fapte se ocupă de arestarea sa, procesul ce a urmat, apoi călătoria la Roma, noul proces intentat acolo și întemnițarea sa în capitala imperiului roman.

21:17, 18 La sosirea sa în Ierusalim, apostolul și prietenii lui au fost primiți cu căldură de frați. A doua zi a fost convocată o întâlnire cu Iacov și toți bătrânii. Nu putem ști despre care Iacov este vorba aici. Ar putea fi Iacov fratele Domnului, Iacov fiul lui Alfeu sau o altă persoană cu acest nume. Varianta cea mai plauzibilă este prima.

21:19, 20a Pavel a luat primul cuvântul, istorisind în amănunt ce a făcut Dumnezeu printre Neamuri prin slujba lui — fapt care a produs o mare bucurie în rândul fraților.

21:20b-22 Dar frații iudei au fost plini de îngrijorare, având în vedere vestea care le ajunsese la urechi, potrivit căreia apostolul Pavel ar fi predicat și predat oamenilor învățături îndreptate împotriva lui Moise și a legii. Or, asta prevestea mari neazuri la Ierusalim.

Învinuirea concretă ce i s-a adus lui Pavel a fost că i-ar fi învățat pe toți iudeii din străinătate să-l dea uitării pe Moise, spunându-le să nu facă circumcizia copiilor și să nu umble potrivit cu datinile iudaice. Întrebarea care se pune este: a predat Pavel o asemenea învățătură, sau nu?

Într-adevăr, el a propovăduit că Cristos este sfârșitul legii pentru neprihănire în cazul tuturor celor care cred. De asemenea, a predat că de la apariția credinței creștine, iudeii credincioși nu se mai află sub incidența legii lui Moise și că dacă primește cineva circumcizia ca mijloc de dobândire a mântuirii, atunci acea persoană se separă de mântuirea care este în Cristos Isus. De asemenea, a propovăduit că o atare revenire la tiparele și umbrele legii, după apariția lui

Cristos, constituia o dezonoare la adresa lui Cristos. Având în vedere toate acestea, nu e prea greu să înțelegem de ce îl priveau iudeii așa cum îl priveau.

21:23, 24 Dar frații iudei de la Ierusalim au avut un plan, care, sperau ei, putea să aplaneze diferendele cu concetățenii lor — mântuiți și nemântuiți. Astfel, ei i-au propus lui Pavel să depună un jurământ iudeu. **Patru bărbați** își asumaseră deja acest jurământ, urmând prescripțiile sale. Prin urmare, Pavel să li se alăture acestora, să se purifice alături de ei și să le plătească spezele. Iată ce are F. W. Grant de spus în această privință:

Să-i ia pe acești patru oameni, care, fiind credincioși ca și el, nu se puteau lega cu jurământul de nazireu, și să se înfățișeze alături de ei în templu, purificat, asumându-și toate cheltuielile legate de îndeplinirea procedurii — toate acestea făcându-se în mod public, pentru ca toți să poată vedea limpede raporturile sale față de lege.⁷⁶

Nu știm în ce anume consta acest jurământ, detaliile fiind învăluite în mister. Tot ce trebuie să știm este că era un **jurământ iudaic** și că dacă iudeii l-ar fi văzut pe Pavel îndeplinind ritualul asociat cu acest jurământ, ar fi putut să-și dea seama fără echivoc că nu s-a îndepărtat de **legea** lui Moise, ci ar constitui un semn sigur pentru iudei că apostolul a păzit **legea**.

Acțiunea de asumare de către Pavel a jurământului iudaic a fost deopotrivă elogiată și criticată. Cei din tabăra *aparătorilor* susțin că el nu a făcut altceva decât să pună în practică principiul său călăuzitor, potrivit căruia el s-a făcut totul pentru toți oamenii, numai ca să-i poată câștiga, dacă se poate, pe unii (1 Cor. 9:19-23). Pe de altă parte, Pavel a fost *criticat* de alții pentru că ar fi mers prea departe în eforturile sale conciliante față de iudei, creând astfel impresia că se află încă sub lege. Cu alte cuvinte, Pavel a fost acuzat de inconsecvență față de convingerea exprimată de el anterior că credinciosul nu se află sub incidența legii, nici în ce privește mântuirea, nici conduita sa în viață (Gal. 1 și 2). Noi tindem să dăm crezare acestei critici, exprimându-ne în același timp convingerea că trebuie să fim cu băgare de seamă când judecăm motivațiile care au stat la baza acțiunilor apostolilor.

21:25 Frații de la Ierusalim l-au sfătuit pe Pavel că nu trebuie impuse nici un fel de reguli asupra credincioșilor dintre Neamuri, în afară de cele propuse de conciliul de la

Ierusalim, și anume că **Neamurile trebuie** să se abțină de la lucrurile închinare idolilor, de la consumul sângelui, al animalelor sugrumate și să se ferească de desfrânare (imoralitate sexuală).

21:26 Pașii pe care i-a făcut Pavel în continuare nu ne sunt lămurii nouă, celor din vremea noastră. Mulți comentatori cred că aici este vorba de jurământul de nazireu. Dar chiar dacă așa ar sta lucrurile, tot nu înțelegem semnificația și succesiunea etapelor din cadrul ceremoniei, așa cum sunt ele descrise în această secțiune.

H. Arestarea și procesul lui Pavel (21:27-26:32)

21:27-29 Către sfârșitul celor șapte zile ale jurământului, s-a dovedit că toate eforturile depuse de Pavel pentru pacificarea iudeilor au fost în zadar. Când unii dintre iudeii necredincioși, proveniți din Asia proconsulară, l-au văzut **în templu**, au incitat o gloată de oameni împotriva lui. Nu numai că l-au învinuit că predă învățături contrare poporului iudeu și legii, dar l-au acuzat și de profanarea templului, prin faptul că a introdus în curțile sale niște neevrei. Ce s-a întâmplat în realitate? Anterior ei l-au văzut pe apostolul Pavel în compania lui Trofim în cetatea Ierusalim. Or, Trofim era un convertit neevreu de la Efes. Văzându-i împreună, ei au presupus că Pavel l-a introdus pe prietenul său neevreu în curțile interioare ale templului.

21:30-35 Deși învinuirea era, evident, lipsită de temei, ea și-a atins totuși scopul, căci toată cetatea s-a tulburat. Gloata l-a prins pe Pavel și l-a târât în zona templului, închizând porțile curților interioare în urma lor. Pe când se pregăteau să-l omoare, vestea despre cele întâmplate a ajuns la urechile chiliarhului — un fel de comandant militar peste garnizoana Antoniei. Acesta a venit degrabă cu câțiva ostași și l-a smuls pe Pavel din mâinile gloatei înfuriate legându-l cu două lanțuri și întrebându-l cine este și ce a făcut. Numai că gloata era într-o stare de totală incoerență și nedumerire. Unii strigau un lucru, alții altul. Frustrat, ofițerul a poruncit soldaților să-l ducă pe deținut la cazarmă, pentru ca să poată întreprinde cercetări menite să elucideze identitatea sa și natura împrejurărilor cu care era confruntat. Dar chiar și în aceste condiții, gloata s-a năpustit cu atâta forță, încât Pavel a trebuit să fie purtat pe sus de ostașii care au urcat scările.

21:36 În acest timp, ei au auzit mulțimea

strigând cuvinte pe care unii dintre ei le-au mai auzit probabil și cu o altă ocazie: „**La moarte cu el!**“

21:37-39 Pe când se pregăteau să-l introducă pe Pavel în cazarmă, apostolul i-a cerut ofițerului permisiunea de a spune câteva cuvinte. Ofițerul s-a mirat când l-a auzit pe Pavel vorbind în limba greacă, întrucât avusesse impresia că a arestat un **egiptean** care pornise o răscoală, situându-se în fruntea a patru mii de oameni, numiți asasini, cu care s-a dus în pustiu. Imediat Pavel l-a asigurat că este iudeu din cetatea Tars, din Cilicia. Prin urmare, nu era cetățeanul unei cetăți oarecare, ci provenea dintr-un centru cultural, educațional și comercial de renume, ce fusese declarat „oraș liber“ de către August. Apoi, cu îndrăzneala-i caracteristică, apostolul a cerut îngăduință să se adreseze mulțimii.

21:40 Dându-i-se voie să vorbească, Pavel, încadrat de ostașii romani, a potolit mulțimea înfierbântată, făcând semn cu mâna. Liniștea care s-a așternut a fost la fel de mare pe cât fusese vuietul furtunii dinainte. Iată-l, așadar, pe apostol gata să-și prezinte mărturia în fața iudeilor de la Ierusalim.

Prin **limba ebraică** trebuie să înțelegem probabil aramaica (un dialect desprins din aceasta și foarte apropiat ca formă de ea), pe care o vorbeau evreii în vremea aceasta.

22:1, 2 Dând dovadă de multă înțelepciune, apostolul s-a adresat mulțimii în aramaică, iar nu în greacă. De îndată ce l-au auzit oamenii vorbindu-le pe limba maternă, au rămas plăcut surprinși, potolindu-și — cel puțin, pentru un timp — strigătele.

22:3-5 Pavel a început cu originile sale de iudeu, **născut în Tarsul Ciliciei**, care și-a dobândit formația intelectuală la picioarele binecunoscutului învățător iudaic **Gamaliel**, însușindu-și cunoștințele necesare în materie de iudaism. Apoi apostolul a pus un accent deosebit pe râvna sa în calitate de iudeu. Astfel, el însuși a prigonit credința creștină, umplând închisorile cu cei ce credeau în Isus. **Marele preot** și Sinedriul puteau fi martorii faptului că a procedat în această acțiune cu tot elanul și forța de care era în stare, folosind metode ingenioase. De la aceștia a primit el scrisori prin care era autorizat să se ducă la Damasc și să-i aducă la Ierusalim pe creștinii de acolo, pentru a fi pedepsiți.

22:6-8 Până în acest punct din cadrul mesajului lui Pavel, iudeii au înțeles perfect și, dacă ar fi fost sinceri, ar fi recunoscut că

spusele sale sunt adevărate. Începând din acest punct apostolul le spune despre un eveniment care a schimbat întreg cursul vieții sale, lăsând la latitudinea lor să decidă dacă acest eveniment era de la Dumnezeu.

Pe când se deplasa Pavel spre Damasc, o mare lumină din cer a strălucit în jurul lui. Faptul că s-a întâmplat pe la amiază — consemnat pentru prima dată în acest verset din Biblie — arată că lumina a fost mai strălucitoare decât soarele în toată intensitatea sa maximă, din punctul cel mai înalt de pe bolta cerească. Fiind doborât la pământ de intensitatea acestei lumini, prigonitorul a auzit un glas din cer zicând: „Saul, Saul, de ce mă prigonești?“ Întrebând, lui Pavel i s-a răspuns că este **Isus din Nazaret**, care îi vorbește din cer. Nazarineanul a înviat din morți, fiind în acele clipe proslăvit în cer.

22:9 Oamenii care călătoreau cu Saul au văzut lumina și au auzit sunetul vocii (9:7), dar nu au auzit cuvintele rostite. Sau, altfel spus, au fost conștienți de sunet, dar nu au putut distinge cuvintele propriu-zise.

22:10, 11 Având această întrevedere particulară cu Domnul Vieții și al Slavei, Pavel s-a predat cu tot duhul, sufletul și trupul său Mântuitorului — fapt indicat de întrebarea: „**Ce să fac, Doamne?**“ Domnul Isus i-a indicat să se ducă în Damasc, unde urma să primească instrucțiuni. Orbit de lumina slavei lui Cristos, el a fost condus de mână în oraș.

22:12 Ajuns la Damasc, a fost vizitat de **Anania**. Pavel îl descrie auditoriului său iudeu drept **bărbat evlavios după lege, cu mărturie bună de la toți iudeii care locuiesc acolo**. Mărturia unui astfel de om a fost importantă pentru a corobora relatarea convertirii lui Pavel.

22:13 Adresându-i-se lui Pavel cu cuvintele: „**Frate Saul,**“ Anania i-a poruncit să-și recapete vederea. Abia atunci Pavel s-a uitat în sus la el.

22:14-16 În versetele 14-16 aflăm pentru prima oară că Anania i-a spus lui Pavel:

„Dumnezeul părinților noștri te-a ales ca să cunoști voia Lui și să-L vezi pe Cel Drept și să auzi un glas din gura Lui. Căci vei fi martor pentru El la toți oamenii despre cele ce le-ai auzit și văzut. Și acum ce zăbovești? Scoală-te, botează-te și spală-ți păcatele tale, după ce vei chema Numele Domnului.“

Câteva puncte de interes și importanță se remarcă în aceste versete. Mai întâi, Anania

afirmă că **Dumnezeul părinților noștri** este Cel care a rânduit evenimentele de pe drumul Damascului. Dacă iudeii continuau să se împotrivescă celor întâmplate, trebuiau să știe că luptă împotriva lui **Dumnezeu**. În al doilea rând, Anania i-a spus lui Pavel că el va fi martor al Domnului pentru *toți* oamenii. Asta ar fi trebuit să-i pregătească pe ascultătorii iudei ai lui Pavel pentru anunțul său potrivit căruia el a fost trimis de Domnul la Neamuri. În cele din urmă, lui Pavel i s-a spus să se scoale, să fie botezat și să-și spele păcatele.

Versetul 16 a fost greșit tălmăcit, în sprijinul unei poziții doctrinare conform căreia botezul ar avea darul de a-l naște pe cineva din nou. Este posibil ca acest verset să i se aplice doar lui Pavel, ca iudeu, care avea nevoie să se disocieze de neamul său ce-L respinsese pe Cristos, prin botezul în apă (vezi comentariile de la 2:38).

O soluție mai simplă, bazată pe construcția gramaticală din textul original grec, ar fi următoarea: Spre deosebire de traducerea KJV, a cărei punctuație în acest punct ar lăsa să se înțeleagă că am avea de a face cu patru elemente situate la același nivel, noua traducere King James (NKJV), urmând textul original, grupează într-o pereche primele două elemente iar ultimele două în altă pereche. În greacă avem un verb finit, modificat de un participiu în fiecare din cele două secțiuni ale versetului. O traducere literală ar suna astfel: „După ce te-ai sculat, fii botezat și să-ți spele păcatele prin chemarea numelui Domnului.”⁷⁷ Această ultimă propoziție este sprijinită de majoritatea preponderentă a învățăturilor biblice (cf. Ioel 2:32; Fapte 2:21; Rom. 10:31).

22:17-21 Acum, pentru prima oară, aflăm despre experiența pe care a avut-o Pavel către sfârșitul primei sale vizite la Ierusalim, după convertirea sa. Pe când se ruga în templu, el a căzut într-o transă și L-a auzit pe Domnul poruncindu-i să iasă din Ierusalim îndată, deoarece oamenii de acolo nu vor primi mărturia sa cu privire la Cristos. Apostolului nu-i venea să creadă că proprii săi concetățeni nu vor voi să-l asculte. La urma urmelor, ei știau ce iudeu plin de răvnă fusese el, cum îi întemnițase și-i bătuse pe ucenicii lui Isus, și cum fusese chiar complice la asasinarea lui Ștefan. Dar Domnul a repetat porunca Sa: „**Mergi, căci te voi trimite departe la Neamuri.**”

22:22, 23 Până în acest punct iudeii l-au ascultat pe Pavel în liniște. Dar de îndată ce

a spus că se va duce la Neamuri cu evanghelia, în inimile lor s-a stârnit un val de gelozie și ură. Strigând plini de furie, cuprinși de nebunie, ei au cerut moartea lui Pavel.

22:24, 25 Când comandantul a văzut furia oarbă ce-i stăpânea, a concluzionat că Pavel trebuie neapărat să se fi făcut vinovat de vreun delict grav. Se pare că n-a înțeles mesajul lui Pavel, deoarece a fost rostit în aramaică și astfel s-a decis să smulgă de la el o mărturisire, supunându-l pe apostol la cazne. Prin urmare, a poruncit ca deținutul să fie dus în cazarmă și legat pentru a fi biciuit. Pe când aveau loc aceste pregătiri, Pavel l-a întrebat în surdina pe sutaș dacă era legal să-l biciuiască pe un cetățean roman, înainte ca acesta să fi fost condamnat. În realitate, nu era legal nici măcar să-l legi pe un cetățean roman, înainte de a i se fi dovedit vinovăția — darmite să-l biciuiești! Asta era o infracțiune foarte gravă.

22:26 Sutașul s-a dus repede și i-a spus comandantului să aibă grijă ce-i face lui Pavel, deoarece omul acesta este cetățean roman.

22:27, 28 La auzul acestor cuvinte, comandantul a venit degrabă la Pavel și a aflat că, într-adevăr, este cetățean roman. Pe vremea aceea cineva putea deveni cetățean roman în trei moduri: *Mai întâi*, cetățenia putea fi acordată cuiva prin decret imperial, pentru prestarea unor servicii, etc. *În al doilea rând*, cineva putea fi cetățean roman prin naștere — cum era cazul lui Pavel, care se născuse în Tars, oraș liber din cadrul imperiului roman. Tatăl lui era cetățean roman. *În al treilea rând*, cetățenia putea fi cumpărată, cu un preț foarte piperat. Așa dobândise comandantul cetățenia, achitând o sumă foarte mare de bani.

22:29 Dezvăluirea faptului că Pavel era cetățean roman a determinat contramandarea ordinului de biciuire a apostolului, sădind frică în sufletul autorităților locale.

22:30 Comandantul era însă foarte dornic să știe bine pentru ce este acuzat Pavel de iudei. În același timp, el era hotărât să dea curs procedurilor legale, într-o manieră conformă cu legea. Prin urmare, a doua zi după tulburările din Ierusalim, a dat ordin ca Pavel să fie scos din închisoare și adus înaintea preșterilor celor mai de seamă și a Sinedriului.

23:1, 2 Stând înaintea Sinedriului, Pavel și-a prefațat remarcile cu o declarație de principiu, conform căreia toată viața și-a trăit-o având conștiința curată. Marele preot Anania s-a înfuriat la auzul acestor cuvinte.

Negreșit el îl considera pe Pavel apostat de la religia iudaică, renegat și trădător. Cum putea cineva — se întreba el — care s-a lepădat de iudaism, îmbrățișând creștinismul, să mai pretindă o asemenea nevinovăție? Așa se explică de ce marele preot a poruncit ca deținutul să fie lovit peste gură. Desigur, a fost un gest cât se poate de nedrept, având în vedere că procesul abia începuse.

23:3 Pavel a ripostat, spunându-i lui Anania că și Dumnezeu îl va lovi pe el, pentru că era un zid vărui! Cu alte cuvinte, în exterior, marele preot părea neprihănit și drept, dar în lăuntru era plin de stricăciune. Susținând sus și tare că-i judecă pe alții după lege, iată că în acest caz a poruncit ca Pavel să fie lovit contrar legii.

23:4 Cei care stăteau în jurul lui Pavel au fost șocați să audă mustrea rostită de el. Oare nu-și dădea el seama că stă de vorbă cu marele preot? — s-au întrebat ei.

25:5 Nu știm din ce cauză, **Pavel** nu și-a dat seama că se afla în fața marelui preot Anania. Sinedriul fusese convocat în mare grabă și poate că Anania nu era îmbrăcat cu veșmintele sale oficiale. S-ar putea chiar să nu fi stat în jalul rezervat marelui preot. Sau poate că vederea șubrezită a lui Pavel l-a împiedicat să-l recunoască. Indiferent care va fi fost explicația, Pavel nu a vorbit de rău în mod intenționat un dregător numit în funcție după legile țării. Imediat el și-a cerut scuze, citând textul de la Exod 22:28: „**Pe maimarele poporului tău să nu-l vorbești de rău.**”

23:6 Sesizând din discuțiile ce au avut loc în sala de judecată că între saducheii și farisei existau dezacorduri, apostolul s-a hotărât să sporească și mai mult prăpastia dintre aceste grupări, declarându-se **fariseu** care fusese dat în judecată pentru credința sa în **învierea morților**. **Saduchei**, desigur, tăgăduiau **învierea**, precum și existența duhurilor și a îngerilor. În schimb, **fariseii**, fiind foarte ortodocși în convingeri, credeau în ambele elemente (vezi 23:8).

Pavel a fost criticat de unii pentru că s-a folosit aici de o stratagemă omenească pentru a crea dezbinare în rândul ascultătorilor săi. „Nu putem scăpa,” scrie A. J. Pollock, „de convingerea că Pavel a greșit atunci când s-a declarat fariseu, recurgând la acest avantaj strategic pentru a semăna dezbinare între saducheii și farisei.”

23:7-9 Indiferent de temeinicia sau netemeinicia acțiunii sale, cuvintele apostolului au provocat disensiuni între fariseii și sadu-

chei, stârnind o ceartă aprinsă. Unii dintre cărturarii fariseilor au apărat nevinovăția lui Pavel, spunând, de fapt: „Ce importanță are, dacă un duh sau un înger i-a vorbit?”

23:10 Controversa dintre cele două facțiuni rivale s-a încins atât de mult încât **comandantul** a poruncit **ostașilor** să-l scoată pe apostol, sub escortă, din sala de judecată și să-l aducă înapoi la cazarmă.

23:11 În noaptea următoare **Domnul** Isus i s-a arătat personal lui Pavel în închisoare, spunându-i: „**Îndrăznește, Pavel, căci după cum ai mărturisit despre Mine la Ierusalim, tot așa trebuie să mărturisești și la Roma.**” E uimitor să constatăm că într-un text în care acțiunile apostolului au fost supuse unor critici destul de acute, **Domnul** îl elogiază personal pentru că l-a fost martor credincios **la Ierusalim!** Nici un cuvânt de critică sau reproș nu s-a auzit de pe buzele Mântuitorului, ci numai elogii și făgăduințe. Slujirea lui Pavel nu s-a sfârșit încă. După cum fusese credincios la Ierusalim, tot așa el va aduce mărturie pentru Cristos la Roma.

23:12-15 A doua zi, unii dintre iudeii s-au întrunit cu gândul de a-l omorî pe apostolul Pavel. De fapt, peste patruzeci dintre ei s-au legat printr-un jurământ că nu vor mânca nimic până nu-l vor omorî pe „acest impostor”. Planul lor prevedea următoarele: să meargă la mai-marii preoților și la bătrâni, propunându-le convocarea Sinedriului, pentru a audia cazul lui Pavel mai cu demănușul. Sinedriul va cere apoi comandantului să-l aducă pe deținut în fața sa. În acest timp, cei patruzeci de asasini vor sta la pândă pe traseul dintre închisoare și sala de judecată. De îndată ce se va apropia Pavel de ei, se vor năpusti asupra lui și-l vor omorî.

23:16-19 În providența lui Dumnezeu, un nepot al apostolului a prins de veste că se pune la cale acest complot împotriva lui Pavel și i l-a adus îndată la cunoștință. Iar Pavel, considerându-se îndreptățit să utilizeze mijloacele prevăzute de lege pentru asigurarea siguranței persoanei, a raportat cele auzite unuia dintre sutași. Acesta în mod personal l-a escortat pe tânărul respectiv până în prezența comandantului.

23:20, 21 Nepotul lui Pavel nu numai că a raportat toate detaliile legate de complot, ci a făcut o pledoarie stăruitoare comandantului să nu cedeze în fața presiunilor iudeilor ca Pavel să fie adus în fața lor.

23:22 Când a auzit comandantul toate acestea, l-a expedit pe tânăr, cerându-i să nu devăluiască nimănui întrevederea avută cu el.

Comandantul și-a dat seama că trebuie să acționeze prompt pentru a-l salva pe deținut de furia oarbă a iudeilor.

23:23-25 Îndată comandantul i-a chemat pe doi sutași și a aranjat ca o escortă militară să-l ducă pe Pavel în Cezareea. Din gardă făceau parte 200 de soldați, 70 de călăreți și două sute de sutași. Călătoria s-a făcut pe întuneric, pentru a nu trezi atenția nimănui — pe la ora nouă seara.

Forța numerică a acestei escorte militare nu avea darul de a-i aduce un omagiu acestui sol credincios al lui Cristos, ci, mai degrabă, a reliefat hotărârea comandantului garnizoanei de a-și păstra reputația intactă în fața superiorilor săi romani, căci dacă iudeii ar fi reușit să-l omoare pe Pavel, acest cetățean roman, atunci el, ofițerul responsabil, ar fi trebuit să dea socoteală de neatenția sa.

23:26-28 Comandantul se identifică pe sine cu numele de **Claudius Lysias** în scrisoarea pe care i-o scrie **guvernatorului** roman **Felix**. Scopul scrisorii a fost, desigur, să explice situația legată de Pavel. Este amuzant să vedem cum a căutat **Lysias** să se înfățișeze pe sine în ipostaza de erou și apărător al ordinii publice. Apoi mai e și faptul că probabil se temea ca nu cumva **Felix** să audă că pusese să fie legat un cetățean roman ce nu fusese încă condamnat. Spre fericirea lui **Claudius Lysias**, Pavel nu a părât!

23:29, 30 Comandantul a explicat că, în urma anchetei întreprinse de el, Pavel a fost găsit nevinovat de orice delict vrednic de pedeapsa cu moartea sau lanțuri. Mai degrabă, toată agitația se iscase în jurul unor chestiuni legate de legea iudaică. Având în vedere complotul pus la cale împotriva lui Pavel, el a considerat că este mai nimerit să-l trimită pe acesta la Cezareea, pentru ca cei care-l învinuiesc să se prezinte acolo și întreaga cauză să poată fi audiată de Felix.

23:31-35 Călătoria spre Cezareea s-a întrerupt temporar la **Antipatris**, cetate situată la circa 63 kilometri de Cezareea. Nemaexistând aproape deloc pericolul unei ambuscade din partea iudeilor, soldații au revenit la Ierusalim, lăsându-l pe Pavel în grija călăreților, ce urmau să-l ducă la Cezareea. Odată sosiți în acest oraș, l-au predat pe Pavel lui Felix, înmânându-i acestuia scrisoarea din partea lui Lysias. După efectuarea cu succes a cercetărilor preliminare pentru verificarea cetățeniei romane a apostolului, Felix a promis că va audia cazul de îndată ce se vor prezenta în fața lui pârâșii săi din

Ierusalim. Între timp, s-a ordonat ca Pavel să fie păzit în palatul lui Irod sau Pretorium.

Guvernatorul roman Felix a cunoscut o ascensiune meteorică, de la poziția de sclav la aceea a unei funcții râvnite în cadrul imperiului roman. În viața sa personală însă, omul era datat la cumplite imoralități, căci la data numirii sale în funcția de guvernator al provinciei Iudeea, era soțul a trei doamne regale. În postul său, s-a îndrăgostit de Drusilla, care era căsătorită cu Azisus, regele Emesei. Conform scrierilor istoricului evreu Josephus, căsătoria a fost pusă la cale prin intermediul vrăjitorului Simon din Cipru.

Așadar avem aici un despot crud — lucru demonstrat de faptul că a pus la cale asasinarea unui mare preot cu numele de Ionatan, care criticase greșelile administrației sale. Iată dar în fața cui a fost adus Pavel!

24:1 La cinci zile după plecarea lui Pavel de la Ierusalim spre Cezareea, marele preot Anania a sosit însoțit de câțiva membri ai Sinedriului. Aceștia au angajat serviciile unui roman, pe nume Tertullus, ca procuror, însărcinat cu învinuirea lui Pavel înaintea lui Felix.

24:2-4 Tertullus și-a început pledoaria printr-o ploaie de afirmații măgulitoare la adresa guvernatorului. Desigur, în toate acestea era un sămbure de adevăr, căci Felix menținuse ordinea și legalitatea, suprimând tulburările și insurecțiile. Dar cuvintele lui Tertullus au depășit cadrul strict al reliefării faptelor, încercând să se pună bine cu guvernatorul.

24:5-8 Apoi el a schițat patru capete de acuzare distincte împotriva apostolului Pavel:

1. El era o **ciumă** — adică era considerat un scandalagiu, un om extrem de incomod.
2. A pus la cale răzvrătiri în rândurile iudeilor.
3. Era capul sectei nazarinienilor.
4. A încercat să profaneze templul.

24:9 După ce Tertullus și-a exprimat încrederea în capacitatea lui Felix de a stabili veridicitatea învinuirilor aduse împotriva lui Pavel, iudeii prezenți în sală și-au ridicat glasul în sprijinul acuzațiilor formulate de Tertullus.

24:10 După ce guvernatorul i-a făcut semn să vorbească, Pavel s-a ridicat în picioare, prezentându-și propria pledoarie în apărarea sa. Mai întâi și-a exprimat satisfacția pentru faptul că i s-a îngăduit să compare în fața unui om care, datorită experienței sale

de mulți ani, era la curent cu obiceiurile și datinile poporului evreu. Chiar dacă ar părea la prima vedere o încercare de a-l fiata pe Felix, Pavel n-a făcut altceva decât să exprime, pe un ton politic, realitatea.

Apoi apostolul a răspuns învinuirilor ce i s-au adus, una câte una.

24:11 Cât privește faptul că a fost considerat o pacoste pentru public, el a răspuns că n-au trecut decât douăsprezece zile de când s-a suit la Ierusalim, cu scopul de a se închina, și nu de a provoca tulburări.

24:12, 13 Apoi el a negat acuzația că i-ar fi incitat pe iudei la răscoală. Niciodată — nici în templu, nici în sinagogă, nici în oraș — nu polemizase cu oamenii, nici nu încercase să-i incite. Acestea erau faptele, pe care nu le putea contesta nimeni.

24:14-17 Pavel nu a negat a treia învinuire ce i s-a adus, anume că era capul unei secte a nazarinenilor. Dar a precizat că în această funcție îl slujește pe Dumnezeu iudeilor, crezând în toate lucrurile scrise în Vechiul Testament. El împărțea speranța tuturor iudeilor de orientare ortodoxă, în special a fariseilor, potrivit căreia va fi o înviere a morților, atât a celor drepți, cât și a celor nedrepți. În lumina acelei învieri care va veni, el a căutat să aibă tot timpul cugetul curat, atât față de Domnul, cât și față de semenii săi. Departe de a fi încercat să-i instige pe iudei la insurecție, Pavel a venit la Ierusalim ca să facă milostenie poporului iudeu. Desigur, el se referă aici la strângerea de ajutoare provenite de la bisericile din Macedonia și Ahaia, destinate sfinților creștini evrei din Ierusalim.

24:18, 19 Cât privește a patra acuzație, că profanase templul, Pavel a răspuns în felul următor: Pe când se afla în cursul aducerii de ofrande în templu, conforme cu jurământul său iudaic, mai mulți iudei din Asia au dat peste el și l-au acuzat că ar fi adus Neamuri necurate în templu. Desigur, lucrul acesta nu era adevărat. Apostolul era singur, la ora aceea, după ce se curățise de întinarea ceremonială. Acești iudei acuzatori din Asia, care au provocat tulburarea de la Ierusalim împotriva sa, sunt cei care ar trebui să vină la Cezareea să-l acuze, dacă au vreo pricină împotriva lui.

26:20, 21 Apoi Pavel i-a provocat pe iudeii prezenți în sală să arate exact de ce delict s-a făcut el vinovat când a fost adus înaintea consiliului de la Ierusalim. Desigur, aceștia nu au fost în stare să se conformeze cererii lui Pavel. Tot ce au putut spune a fost

că Pavel a strigat la un moment dat: „**Pentru învierea morților sunt eu judecat astăzi de voi.**“ Cu alte cuvinte, elementele incriminatorii din cadrul învinuirii formulate de ei împotriva lui Pavel nu erau adevărate iar elementele adevărate nu erau incriminatorii.

24:22 În audierea acestui caz, Felix a fost confruntat cu o dilemă. El știa destul de multe despre credința creștină, ca să-și dea seama că este adevărată. Deținutul din fața lui era, evident, nevinovat de încălcarea vreunei infracțiuni din codul penal roman. Dar dacă l-ar fi achitat pe Pavel, ar fi riscat să-și atragă mânia poporului iudeu. Din punct de vedere politic, era important pentru Felix să rămână în grațiile iudeilor. Așa a recurs el la stratagema acordării unui termen de prelungire a cauzei, anunțând că va aștepta până când **comandantul Lysias** va sosi la Cezareea. Desigur era o tactică de amânare, căci nu găsim nici o consemnare că acest **comandant** ar fi sosit vreodată la Cezareea.

24:23 Încheind audierile, Felix a poruncit ca, deși Pavel va fi reținut în continuare, să i se permită un anumit grad de libertate, permițându-li-se prietenilor săi să-l viziteze și să-i aducă alimente și îmbrăcăminte — ceea ce constituie un indiciu sigur al faptului că nu-l considera pe Pavel un criminal periculos.

24:24, 25a La câteva zile după procesul public, Felix și soția sa, Drusilla, au organizat o întrevedere particulară cu apostolul, pentru a afla mai multe despre credința creștină. Cu îndrăzneala caracteristică, Pavel a discutat cu acest guvernator desfrânat și cu soția sa adulteră despre neprihănire, stăpânire de sine și judecata viitoare. Ei nu aveau aproape nici un fel de cunoștințe despre neprihănirea personală, nici în viața publică, nici în cea personală. Față de stăpânirea de sine erau străini, după cum reiese din faptul că încheiaseră căsnicia imorală în care se complăceau în acel timp. Ei trebuiau însă să fie avertizați cu privire la **judecata viitoare**, pentru ca dacă nu li se iertau păcatele prin sângele lui Cristos, urmau să piară în iazul cu foc.

24:25b, 26 Se pare că Felix a fost mai mișcat decât Drusilla. Deși s-a temut, nu și-a pus încrederea în Mântuitorul. A amânat luarea unei decizii în favoarea lui Cristos cu cuvintele: „**De astă dată, du-te! Când voi avea un timp potrivit, te voi chema.**“ Trist e că acest timp potrivit n-a mai venit, cel puțin atât cât ni se spune în cuvântul Scripturii. Dar Pavel nu i-a mărturisit lui Felix pen-

tru ultima oară, cu acest prilej, căci guvernatorul l-a chemat de repetate ori, în timpul celor doi ani cât a stat apostolul în detenție la Cezareea. De fapt, Felix sperase că unii prieteni ai lui Pavel îi vor plăti un bacșiș gras, pentru eliberarea lui Pavel.

24:27 După doi ani, respectiv în anul 60 d.Cr., Porcius Festus l-a înlocuit pe Felix. Și Felix a vrut să facă pe placul iudeilor, lăsându-l pe Pavel deținut în lanțuri la Cezareea.

25:1 Porcius Festus a fost numit guvernator roman al Iudeii de împăratul Nero în toamna anului 60 d.Cr. **Cezareea** era centrul politic al provinciei romane Siria, din care făcea parte Iudeea. **După trei zile Festus s-a suit din Cezareea la Ierusalim**, capitala religioasă a districtului teritorial aflat sub jurisdicția sa.

25:2, 3 Deși trecuseră doi de când fusese aruncat Pavel în temnița la Cezareea, iudeii nu l-au uitat, nici nu și-au potolit ura neîmpăcată împotriva lui. Crezând că ar putea câștiga niscaiva avantaje politice de la noul guvernator, marele preot și frunțașii iudeilor i-au umplut urechile cu acuzații împotriva lui Pavel, cerând ca acesta să fie adus la Ierusalim pentru a fi judecat. Probabil ei intenționau să-l judece înaintea Sinedriului, dar în ascuns sperau să-l poată ataca pe drum, omorându-l înainte de a ajunge la Ierusalim.

25:4, 5 Dar Festus fusese evident informat de planul lor anterior de a-l asasina pe Pavel și de măsurile extraordinare luate de comandantul garnizoanei din Ierusalim pentru transportarea lui Pavel la Cezareea, sub escortă militară. Prin urmare, a respins cererea iudeilor, promițându-le, în schimb, prilejul de a-și prezenta cazul împotriva lui Pavel dacă se vor deplasa la Cezareea.

25:6-8 După o ședere de peste zece zile la Ierusalim, Festus s-a întors în Cezareea și a convocat a doua zi tribunalul. Iudeii s-au grăbit să lanseze atacul, aducând-i lui Pavel învinuiri și mai grave, pe care n-au reușit însă să le dovedească. Realizând șubrezimea argumentelor lor, apostolul s-a mulțumit să nege că ar fi comis vreo încălcare împotriva legii, împotriva templului sau a lui Cezar.

25:9-11 Pentru o clipă, s-a părut că Festus e gata să cedeze cererii iudeilor ca Pavel să fie trimis la Ierusalim, pentru a fi judecat înaintea Sinedriului. Dar n-a făcut acest lucru fără permisiunea deținutului. Evident Pavel și-a dat seama că dacă consimte, nu va mai ajunge la Ierusalim cu viață. Prin urmare, a refuzat, afirmând că

tribunalul din Cezareea este îndreptățit să-i audieze cazul. Dacă s-a făcut vinovat de vreo infracțiune împotriva imperiului roman, era gata să plătească cu viața pentru asta. Dar dacă nu era vinovat de nici un păcat, atunci pe ce temeie juridic urma să fie el predat în mâna iudeilor? Profitând la maximum de drepturile ce-i reveneau ca cetățean roman, apostolul Pavel a rostit apoi memorabilele cuvinte: „**Fac apel la Cezar.**“

A fost Pavel îndreptățit să facă apel la Cezar? Nu ar fi trebuit, mai degrabă, să-și încredințeze cazul în întregime lui Dumnezeu, refuzând să se bizuie pe cetățenia sa pământească? Să fie oare aceasta una din „greșelile lui Pavel?“ Nu ne putem pronunța cu finalitate asupra acestei chestiuni. Tot ce știm este că recursul făcut de el autorității superioare a Cezarului a dus la anularea posibilității unei eliberări imediate și că și dacă nu ar fi înaintat acest apel, tot ar fi ajuns până la urmă la Roma, pe alte căi.

25:12 Festus a conferit pe scurt cu consilierii săi juridici, cu privire la procedurile ce trebuiau îndeplinite în aceste împrejurări. Apoi i-a spus lui Pavel pe un ton sfidător: „**La Cezar ai făcut apel? La Cezar te vei duce!**“

25:13 La câțva timp după aceasta, regele Irod Agripa al doilea și soția sa, **Berenice au sosit la Cezareea**, ca să-l felicite pe Festus pentru numirea sa în noul post. Agripa era fiul lui Agripa Întâiul, cel care îl ucisese pe Iacov și-l întemnițase pe Petru (Fapte 12). Sora acestuia era de o frumusețe neobișnuită. Deși istoricii îi atribuie o reputație nu prea strălucită, imputându-i că ar fi avut relații cu fratele ei, Noul Testament nu ne dezvăluie nici un amănunt despre caracterul ei.

25:14-16 În timpul șederii lor îndelungate la Cezareea, Festus s-a decis să-i comunice lui Agripa problema cu care era confruntat în legătură cu deținutul numit Pavel. Mai întâi el a relatat cererea brutală a iudeilor de pronunțare a unei sentințe de condamanre a lui Pavel, în absența oricărei proceduri legale oficiale. Înfațișându-se ca apărător al prescripțiilor legii, el a arătat cum a pledat în favoarea intentării unui proces, în care părătul să-și poată confrunța acuzatorii, având prilejul de a se apăra.

25:17-19 Când a venit rândul judecării procesului, Festus a constatat că deținutul nu era vinovat de nici o infracțiune împotriva imperiului, ci întreaga pricină gravita în jurul „**unor chestiuni legate de religia lor și de**

un anume Isus, care a murit, și despre care Pavel a afirmat că este în viață.“

25:20-22 Festus a re-examinat apoi cerea lui Pavel de a se duce la Ierusalim și a înainta apel la **August** (acesta fiind în acest context doar un *titlu*, și nu *numele* propriu-zis al Cezarului). Dar asta ridică probleme evidente. Sub ce învinuire să-l trimită pe deținut la Roma? Din moment ce **Agripa** era iudeu și, deci, familiarizat cu chestiunile legate de iudaism, Festus spera să beneficieze de asistența acestuia în formularea unor capete de acuzare care să stea în picioare.

Referindu-Se la Mântuitorul lumii, Festus L-a numit **un anume Isus**. Comentariul lui Bengel este demn de a fi menționat în acest context: „Așa se exprimă mizerabilul Festus la adresa Celui în fața Căruia orice genunchi se va pleca!“

25:23 A doua zi s-a instituit o audiere oficială. Agripa și Berenice au sosit cu mare pompă, intrând în auditoriu însoțiți de comandanții și de oamenii cei mai distinși ai cetății. Apoi a fost adus și Pavel.

25:24-27 Festus a expus apoi din nou istoricul cazului — repetând cererile insistente ale iudeilor ca Pavel să fie dat la moarte, apoi reliefând neputința lui Festus de a-l găsi pe apostol vinovat de vreun delict care să merite pedeapsa cu moartea și sfârșind cu apelul înaintat de Pavel Cezarului. Desigur, dilema cu care era confruntat Festus era următoarea: datorită apelului înaintat de Pavel, era obligat să-l trimită înaintea împăratului Nero, dar în termeni juridici, *nu exista nici un temei legal* pentru intentarea unui proces. Festus și-a exprimat speranța că **Agripa** îi va veni în ajutor, aici. Căci nu se cădea să trimită un deținut fără să i se precizeze învinuirile ce i s-au adus. Aceste proceduri au avut mai mult caracterul unei audieri, decât al unui proces propriu-zis. Iudeii nu mai erau de față, ca să-l poată acuza pe apostol iar din partea lui **Agripa** nu se aștepta o decizie cu forță de lege.

26:1-3 Scena la care asistăm a fost pe bună dreptate descrisă drept aceea a „unui rege înrob și a unui deținut întronat“. Din punct de vedere spiritual, **Agripa** era un personaj vrednic de toată compătimirea, pe când apostolul plutea triumfător pe aripile credinței, nefiind tributar împrejurărilor vremelnice în care se găsea.

Când a primit semnalul convenit din partea lui Agripa, Pavel a întins mâna și a început o zguduitoare relatare a experienței sale creștine. Mai întâi, și-a exprimat recu-

noștința pentru că i s-a permis să-și prezinte cazul în fața unei persoane care, fiind de neam evreiesc, cunoștea totuși obiceiurile și chestiunile dominante în sânul poporului iudeu. Introducerea apostolului nu a fost o simplă încercare de a flata, ci declarația unui creștin respectuos, bazată pe simpla realitate a faptelor.

25:4, 5 Cât privește viața sa anterioară, apostolul fusese un iudeu exemplar. Dacă ar consimți să depună mărturie, iudeii n-ar putea tăgădui că Pavel urmase neabătut cărarea celei mai stricte ortodoxii a religiei iudaice, fiind un fariseu consecvent.

26:6 Acum era judecat nu pentru cine știe ce delict grav, ci pentru simplul fapt că se ținea cu tot dinadinsul de nădejdea făgăduinței făcute de Dumnezeu părinților națiunii ebraice, în Vechiul Testament. Esența pledoariei lui Pavel pare să fie clădită în jurul următoarei structuri: În Vechiul Testament Dumnezeu a încheiat diverse legăminte cu lideri ai Israelului, cum ar fi Avraam, Isaac, Iacob, David și Solomon. Legământul cel mai de seamă privea făgăduința privitoare la venirea lui Mesia, ca să izbăvească națiunea Israel și să domnească peste întreg pământul. Patriarhii din Vechiul Testament au murit fără să vadă împlinirea acestei făgăduințe. Înseamnă oare aceasta că Dumnezeu nu Își va adus la îndeplinire termenii acestor legăminte? Nicidecum! Ci El și le va împlini negreșit. Dar cum o putea face, când părinții poporului evreu nu mai erau în viață? Răspunsul: „Prin învierea lor dintre cei morți.“ Astfel, în mod nemijlocit, apostolul stabilește o legătură între făgăduințele făcute sfinților din Vechiul Testament și învierea morților.

26:7 Apostolul prezintă apoi cele douăsprezece seminții ale lui Israel ca slujindu-l necurmat și stăruitor pe Dumnezeu, sperând să vadă împlinirea făgăduinței Sale. Această referire la cele douăsprezece seminții este importantă, având în vedere actualele învățături propagate de unii, potrivit cărora zece seminții ale Israelului s-ar fi „pierdut“ în intervalul scurs de la captivitatea babiloniană și până în prezent. Deși erau împrăștiate printe Neamuri, apostolul Pavel le-a văzut ca popor distinct, net separat, care Îl slujește pe Dumnezeu și așteaptă venirea Izbăvitorului făgăduit.

26:8 Deci în asta consta delictul lui Pavel! Că a crezut că Dumnezeu Își va împlini făgăduința făcută părinților națiunii, înviindu-i pe aceștia din morți. Ce era atât de

incredibil în asta? — i-a întrebat Pavel pe Agripa și pe toți cei ce-l însoțeau.

26:9-11 Revenind la istoria vieții sale, Pavel a relatat campania furibundă dezlănțuită de el inițial împotriva adepților creștinei creștine. Căci el se împotrivese cu toată forța numelui lui **Isus din Nazaret**. Având imputernicire de la mai-marii preoților, el i-a aruncat în închisoare pe mulți dintre creștinii din Ierusalim: Când aceștia erau aduși la judecată înaintea Sinedriului, el vota, de regulă, împotriva lor. De nenumărate ori a aranjat ca să fie pedepsiți toți cei pe care îi găsea în orice sinagogă, făcând tot ce-i stătea în putință pentru a-i determina să se lepede de Domnul lor. (Când se spune că apostolul își dădea toată silința⁷⁸ să-i determine să hulească, asta nu înseamnă că a și reușit să facă acest lucru, ci doar că *a încercat*.) Campania de ură dezlănțuită de Pavel împotriva ucenicilor lui **Isus** s-a extins de la Ierusalim la Iudeea și la **cetățile străine**.

26:12-14 Tocmai pe când se afla într-una din aceste expediții în străinătate, a avut loc acea extraordinară experiență, care i-a schimbat din temelii viața lui Pavel. Astfel, pe când se afla în drum spre Damasc, înarmat cu documentele oficiale ce-l împuterniceau să-i aresteze pe creștini și să-i aducă înapoi la Ierusalim pentru a fi pedepsiți, la amiază a fost copleșit de o vedenie a slavei. O lumină din cer a strălucit asupra lui, mai strălucitoare decât lumina soarelui. După ce a căzut la pământ, a auzit un glas, care i-a pus această întrebare răscolitoare: „**Saul, Saul, de ce Mă prigonești?**” Apoi acest glas a rostit și cuvintele: „**Îți este greu să lovești cu piciorul împotriva țepușelor.**” Țepușele erau folosite pentru a le forța pe animalele îndărătnice să se urnească din loc. Pavel dăduse cu piciorul împotriva țepușului conștiinței sale, dar, și mai important, împotriva glasului Duhului Sfânt care încerca să-l convingă. Pavel n-a uitat cât a trăit calmul, liniștea și harul cu care a murit martirul Ștefan. Pavel știa acum că pe vremea aceea luptase chiar **împotriva** lui Dumnezeu!

26:15 Pavel a întrebat: „**Cine ești, Doamne?**” Iar glasul i-a răspuns: „**Sunt Isus, Cel pe care tu Îl prigonești.**” *Isus?* Dar cum vine asta? Oare nu fusese Isus răstignit și îngropat? Nu-i furaseră ucenicii Lui trupul, îngropându-l într-un loc secret? Cum se făcea atunci că Isus îi vorbea în clipele acelea lui Pavel? Adevărul a prins imediat rădăcini în sufletul lui Pavel. Isus fusese, într-adevăr, îngropat, dar El *învia*

din morți! Și Se înălțase la cer, de unde îi vorbea acum lui Pavel. Prigionindu-i pe creștini, Pavel Îl **prigonește** pe Stăpânul lor. Și **prigionindu-L** pe El, Pavel Îl **prigonește** pe Mesia al Israelului, pe Însuși Fiul lui Dumnezeu.

26:16 Apoi Pavel face o succintă expunere a misiunii și imputernicirii care i s-au încredințat lui direct de către Domnul Isus Cristos Cel înviat. Astfel Domnul i-a spus **să se scoale și să stea în picioare**. Pavel a primit această revelație specială a lui Cristos în slava Sa datorită faptului că a fost rânduit să fie slujitor al Domnului și să **mărturisească** despre tot ceea ce a **văzut** în ziua aceea, și despre toate adevărurile mari ale creștinei ce i se aduseseră la cunoștință.

26:17 Promisiunea că Pavel va fi izbăvit de iudei și de Neamuri trebuie înțeleasă în sensul unei izbăviri generale, valabilă până la încheierea misiunii ce i se încredințase.

26:18 Pavel urma să fie trimis cu misiune specială la Neamuri, **pentru a le deschide ochii, pentru a le întoarce de la întuneric și a le aduce la lumină, și de la puterea Satanei la Dumnezeu**. Prin credința în Domnul Isus, ele aveau să **primească iertarea păcatelor și moștenirea printre cei ce sunt sfințiți**. H. K. Downie arată că versetul 18 este un excelent rezumat a ceea ce face evanghelia:

1. Eliberează de sub robia întunericului.
2. Eliberează de sub puterea Satanei.
3. Iartă păcatele.
4. Redă moștenirea pierdută.

26:19-23 După ce a fost astfel imputernicit de Domnul, încredințându-i-se misiunea specială, Pavel îi explică lui Agripa că el **n-a fost neascultător vedeniei cerești**. Atât la Damasc, cât și în Ierusalim și prin toată... Iudeea, și apoi la Neamuri el a predicat oamenilor faptul că **trebuie să se pocăiască și să se întoarcă la Dumnezeu**, făcând **fapte** care să demonstreze realitatea **pocăinței** lor. Or, Pavel tocmai asta făcea în momentul în care iudeii l-au prins în templu și au încercat să-l omoare. Dar Dumnezeu l-a apărat pe Pavel și l-a ajutat, pentru ca să poată continua să mărturisească tuturor celor cu care intra în contact, propovăduind mesajul pe care **profeții și Moise** l-au propovăduit în Vechiul Testament. Iar mesajul era că **Mesia va suferi, că va fi primul care va învia din morți și că le va arăta lumină,**

atât iudeilor, cât și Neamurilor.

26:24-26 Nefiind evreu, Festus probabil nu fusese în stare să priceapă nimic din pleoara lui Pavel. Total incapabil de a recunoaște un om plin de Duhul Sfânt, el l-a acuzat pe Pavel cu nerușinare că este nebun și că toate acestea se datorează unei doze excesive de erudiție, de care ar fi fost stăpânit apostolul. Fără urmă de iritare sau enervare, apostolul a negat liniștit această acuzație și a subliniat că cuvintele pe care le rostea sunt cuvintele adevărului și ale rațiunii. Apoi și-a exprimat încrederea că regele cunoștea adevărul celor spuse de Pavel. Viața și mărturia lui Pavel nu fuseser ascunse. Toți iudeii le cunoșteau, după cum, evident, vestea despre ele va fi ajuns și la urechile lui Agripa.

26:27 Adresându-i-se direct regelui, Pavel a întrebat: „**Rege Agripa, crezi în proroci?**“ După care Pavel a răspuns la propria sa întrebare: „**Știu că crezi.**“ Forța argumentului formulat de Pavel aici este zdrobitoare. Cu alte cuvinte, spune Pavel, „Eu cred tot ce au spus profeții în Vechiul Testament. Și tu, Agripa, crezi mărturia lor, nu-i așa? Atunci cum mă pot acuza iudeii de un delict pasibil de pedeapsa cu moartea? Sau cum mă poți condamna tu pentru faptul că cred în ceea ce tu însuși crezi?!“

26:28 Că Agripa a resimțit forța argumentului reiese din cuvintele sale: „**Tu aproape mă convingi să devin creștin.**“ Varianta aceasta nu este însă nicidecum singura acceptată. Nu s-a ajuns la un acord cu privire la sensul exact al cuvintelor lui Agripa. Cei care urmează tradiția traducerii King James consideră că regele fusese realmente adus în pragul luării unei decizii în favoarea lui Cristos. Ei consideră că răspunsul lui Pavel din versetul 29 vine în sprijinul acestei teorii. Alții sunt de părere că Agripa s-a exprimat pe un ton ironic, întrebându-l pe Pavel, în realitate: „Crezi că mă vei putea convinge să devin creștin, cu argumente atât de șubrede?“ Cu alte cuvinte, el a parat forța argumentului lui Pavel, luându-l în glumă (părere la care subscriu majoritatea traducerilor românești, în acest punct, n.tr.).

26:29 Indiferent dacă Agripa a vorbit serios sau în glumă, Pavel i-a răspuns cu toată seriozitatea și solemnitatea, exprimându-și dorința ca Agripa și toți cei de față să poată avea parte de bucuriile și binecuvântările vieții creștine, pentru ca să se poată împărtăși din privilegiile dăruite lui Pavel și să poată deveni ca el, cu excepția lanțurilor

sale. Iată ce scrie Morgan în această privință:

Pavel era gata să moară pentru a-l salva pe Agripa, dar n-ar fi conceput ca acesta să fie pus în lanțuri. Așa e creștinismul! Preamărește-l, înmulțește-l și aplică-l! Sinceritatea care se dedă la persecuții nu este de origine creștină. Sinceritatea care se sacrifică, murind pentru a-i izbăvi pe alții, refuzând să-i înlănțuie, este cu adevărat creștinism.⁷⁹

26:30-32 Regele, guvernatorul, Berenice și celelalte oficialități au părăsit sala, pentru a se sfătui. Cu toții au fost obligați să recunoască că Pavel nu săvârșise nimic care să merite pedeapsa cu moartea sau lanțurile. Poate cu un ușor sentiment de regret, Agripa i-a spus lui Festus că dacă Pavel n-ar fi făcut apel la Cezar, ar fi putut fi pus imediat în libertate.

Firește, ne întrebăm de ce nu putea fi contramandat acest apel la Cezar. Indiferent dacă un asemenea recurs era sau nu imposibil de modificat, dincolo de aceasta noi știm că era în planul lui Dumnezeu ca apostolul Neamurilor să se ducă la Roma, să fie judecat în fața Împăratului (23:11) și să găsească împlinirea dorinței inimii sale, de a se conforma morții Domnului său.

I. Călătoria lui Pavel la Roma și naufragiul (27:1-28:16)

Capitolul acesta ne prezintă emoționanta epopee a volajului maritim întreprins de apostol de la Cezareea, via Malta, la Roma. Dacă Pavel nu ar fi fost pasager la bordul acestei corăbii, niciodată nu am fi știut despre această călătorie sau despre naufragiul care a avut loc. Întreg pasajul ce urmează este presărat cu termeni din domeniul navigației maritime, fiind, prin urmare, mai greu de urmărit.

27:1 Punctul de plecare l-a constituit portul orașului Cezareea. Pavel a fost dat în grija unui oșter pe nume **Juliu(s)**. Acest sutaș era detașat pe lângă **cohorta Augustana (Regimentul Augustin, în versiunea engleză, n.tr.)** — o legiune a oștirii romane ce s-a acoperit de glorie. Asemenea tuturor sutașilor menționați în Noul Testament, și acesta era un om cu un caracter ales, plin de bunătate, dreptate și considerație față de alții.

27:2 La bordul corăbiei se mai aflau și alți deținuți, care, asemenea lui Pavel, erau transportați spre Roma, unde urmau să fie judecați. Printre pasageri se mai afla și **Aristarh**, și Luca, ambii însoțitori de drum ai

apostolului în călătoriile sale anterioare. Vasul la bordul căruia s-au îmbarcat provenea din **Adramit**, port la Marea Marmara, situat în colțul de nord-vest al Asiei Mici, în regiunea numită Mysia. Corabia urma să se deplaseze spre nord-vest, urmând făcă escale în diferite porturi de pe coasta Asiei proconsulare — provincia de vest a Asiei Mici.

27:3 Corabia a navigat întâi spre nord, de-a lungul coastei Palestinei, ancorând la **Sidon**, port aflat la 112 km de Cezareea. Sutașul **Iuliu**, dând dovadă de multă bunăvoință, i-a permis lui **Pavel** să coboare pe uscat, pentru a-și vizita prietenii și a primi îngrijire.

27:4, 5 De la Sidon, vasul a traversat colțul nord-estic al Mării Mediterane, lăsând în stânga insula **Cipru** și profitând astfel de protecția oferită de coasta ei împotriva vânturilor. Deși vânturile erau potrivnice, vasul a traversat până pe coasta de sud a Asiei Mici, pornind apoi spre vest, trecând de **Cilicia** și **Pamfilia** și sosind în cele din urmă la **Myra**, orașul portuar al **Lyciei**.

27:6 **Acolo sutașul** i-a transferat pe deținuți la bordul altei corăbii, întrucât prima nu i-ar fi dus mai aproape de **Italia**, ci ar fi cotinuat de-a lungul coastei de vest a Asiei Mici, până în portul ei de bază din **Adramit**, în Mysia.

A doua corabie provenea din **Alexandria**, port la Marea Mediterană, pe coasta de nord a Africii. Vasul transporta 276 de persoane, pasageri și echipaj, precum și o încărcătură de grâu. De la **Alexandria** a navigat spre nord, traversând Marea Mediterană, până la **Myra**, urmând a se îndrepta acum spre **Italia**.

27:7, 8 Multe zile la rând, călătoria s-a desfășurat anevoios, datorită vânturilor neprielnice. Abia cu greu a reușit echipajul să aducă vasul în portul **Cnid** (*Cnidus*), situat în extremitatea sud-vestică a Asiei Mici. Întrucât vântul le-a fost potrivnic, au navigat spre sud, de-a lungul coastei apărate de vânt a insulei **Creta**. Încojurând capul **Salmon**e, vasul s-a îndreptat spre vest, înfruntând vânturile puternice, până a ajuns la **Limanuri Bune**, port din apropierea cetății **Lasea**, situată pe coasta centrală de sud a insulei **Creta**.

27:9, 10 Până în acest punct s-a pierdut foarte mult timp, datorită condițiilor neprielnice de navigație. Se apropia iarna și o continuare a călătoriei ar fi fost primejdioasă. Asta era probabil prin luna septembrie sau octombrie, întrucât **Postul** (Ziua Ispășirii)

trecuse deja. **Pavel** a avertizat echipajul că, dacă va continua voiajul, va risca nu numai să piardă corabia și încărcătura, ci și viețile unora de la bordul ei.

27:11, 12 Dar **cărmaciul și stăpânul corăbiei** au dorit să continue călătoria. **Sutașul** a acceptat raționamentul acestora, cu care a fost de acord majoritatea celorlalți. S-a considerat că portul acesta nu era la fel de adecvat ca **Fenix** ca port pentru iernat. Fenix era situat la 64 de kilometri vest de **Limanuri Bune**, în colțul de sud-vest al insulei **Creta**. Portul avea deschidere spre sud-vest și nord-vest.

27:13-17 Când a suflat un vânt ușor din sud, marinarii au crezut că vor putea străbate distanța ce-i despărțea de Fenix. Așadar au ridicat ancora și au pornit spre vest, ținându-se aproape de uscat. Apoi au fost loviți de furtunosul vânt de nord-est, numit **Eurochilon** (în versiunea engleză: **Euroclydon**⁸⁰, n.tr.), împingându-i spre stâncile situate de-a lungul coastei. Neputând să-și urmeze cursul dorit, echipajul a fost obligat să lase vasul în voia vântului. Astfel au fost purtați de acesta până la o insuliță, numită **Clauda**,⁸¹ situată la 48 de kilometri de **Creta**. Când au ajuns în latura protejată a insulei, au reușit, cu greu, să urce la bord luntrea ce o tractaseră după ei. Apoi au legat corabia cu frânghii, ca aceasta să nu se destrame sub forța valurilor. Ei se temeau că vor fi mânați spre **Sirta** (*Syrtis*, în engleză, n.tr.), un golf de pe coasta Africii, renumit pentru primejdioasele sale bancuri de nisip. Pentru a împiedica un atare curs, **au lăsat pânzele jos și astfel s-au lăsat duși de vânt**.

27:18, 19 După o zi de navigare în voia furtunii, au început să arunce peste bord o parte din încărcătură. A treia zi au aruncat în mare **unelele corăbiei** — căci negreșit corabia începuse să ia apă, fiind nevoie să-i reducă greutatea pentru a o împiedica să se scufunde.

27:20 Timp de multe zile au fost purtați încolo și-ncoace fără să vadă soarele sau stelele, neputând, deci, să se orienteze sau să-și stabilească coordonatele. În cele din urmă, s-a pierdut orice nădejde de scăpare.

27:21-26 Disperarea a fost accentuată de foamea care-i măcina pe oameni, căci nu mai mâncaseră de mai multe zile. Mai tot timpul îl petrecuseră în efortul de a salva corabia și de a o goli de apă. Poate că nu mai aveau unde găti. Boala, teama și descurajarea le vor fi alungat, oricum, pofta de mâncare. În plus, proviziile de hrană se vor fi epuizat.

Atunci Pavel s-a sculat în mijlocul lor, aducându-le un mesaj de speranță. Mai întâi le-a spus, cu blândețe, că nu trebuia să fi plecat din Creta. Apoi i-a asigurat că deși corabia va pieri, nimeni nu-și va pierde viața. De unde știa el acest lucru? **Un înger al Domnului** i se arătase în timpul **noptii**, asigurându-l că va sta **înaintea Cezarului** la Roma. **Dumnezeu** i-a dăruit apostolului pe toți cei ce au călătorit împreună cu el, în sensul că și viețile acestora aveau să fie salvate. Prin urmare, ei au început să se mai învioreze. **Pavel** a avut convingerea că totul va fi în ordine, deși vor naufragia pe o insulă. Iată ce spune A. W. Tozer, cu multă înțelepciune, în acest punct:

Când vântul dinspre sud a suflat ușor, vasul care-l purta pe Pavel naviga destul de lin și nici o persoană de la bord nu știa cine este Pavel sau ce tărie de caracter se ascunde sub acel aspect exterior aparent șters. Dar când puternica furtună Euroclydon s-a dezlănțuit asupra lor, măreția caracterului lui Pavel a devenit îndată evidentă tuturor celor de la bordul corăbiei. Deși era deținut, apostolul literalmente a preluat conducerea vasului, luând deciziile cheie și dând comenzi care puteau însemna viața sau moartea pentru oameni. În plus, cred că această criză a cristalizat o realitate de care nici Pavel nu era conștient. Teoria frumoasă curând s-a călit, sub furia furtunii, îmbrăcând forma realității.⁸²

27:27-29 Trecuseră paisprezece zile de când au plecat de la Limanuri Bune. Nepuțincoși, ei erau acum purtați de valuri într-o parte a Mării Mediterane cunoscută sub denumirea de Marea **Adriatică**, situată între Grecia, Italia și Africa. (Nota traducătorului, aceste coordonate par să difere de cele ale Mării Adriatice din vremea noastră, situată, desigur, între Italia și Iugoslavia și Albania. Probabil ar corespunde cu actuala Mare Ionică) **Pe la miezul nopții marinarii au bănuț că se apropie de pământ** — poate datorită zgomotului talazurilor ce se loveau de țărni. Când au măsurat adâncimea apei, au găsit douăzeci de stânjani (circa 38 de metri). Puțin mai departe, adâncimea a fost de cincisprezece stânjani. Pentru a evita o eșuare a vasului, **au aruncat patru ancore de la pupa corăbiei**, rugându-se să se facă ziua.

27:30-32 Temându-se că vor muri, unii din marinarii au încercat să fugă de pe corabie, cu o luntre. Pe când încercau să coboare luntrea în apă — sub pretextul de a arunca

alte ancore — Pavel i-a văzut și a dat de veste **sutașului**. Pavel i-a avertizat că dacă **marinarii** nu rămân la bordul corăbiei, nu poate fi garantată viața celorlalți. **Atunci ostașii au tăiat funiile luntrei și au lăsat-o să cadă**. **Marinarii** au fost astfel obligați să încerce să-și salveze propriile vieți și cele ale celorlalți, la bordul corăbiei.

27:33, 34 Phillips intitulează versetele 33-37: „Expresia spiritului practic excepțional de care a dat dovadă apostolul Pavel”. Pentru a aprecia la justa valoare dramatismul situației, se cere să știm câte ceva despre ravagiile pe care le poate face o astfel de furtună cumplită dezlănțuită în largul mării. Apoi trebuie să ținem cont și de faptul că Pavel nu era căpitanul vasului, ci doar un pasager captiv.

Cu puțin înainte de zorii zilei, **Pavel** i-a implorat pe oameni să mănânce, amintindu-le că nu se hrăniseră de două săptămâni. Or, acum era absolut esențial să se hrănească, deoarece de asta depindea bunăstarea lor. Apostolul i-a asigurat că nici un fir de păr de pe capul nimănuui nu va pieri.

27:35 Apoi le-a dat el însuși exemplu, luând **pâine** și mulțumind lui **Dumnezeu** în fața tuturor și hrănindu-se. Ce trist este că de atâtea ori ne rușinăm să ne rugăm în public! Dar cu cât mai puternic ar grăi această rugăciune, rostită în fața altora, decât toată predicarea noastră!

27:36, 37 Fiind astfel îmbărbătați, ei au început să se hrănească. La bordul corăbiei se aflau două sute șaptezeci de persoane.

27:38-41 După ce au mâncat, au ușurat greutatea corăbiei, aruncând grâul în mare. Uscatul era pe aproape, dar ei nu-și dădeau seama de acest lucru. S-a luat decizia să manevreze corabia în așa fel încât aceasta să pătrundă, prin eșuare, cât mai departe pe țărni. Au tăiat ancorele, lăsându-le în mare. Apoi au dezlegat funiile cu care erau legate cârmelile ce fuseseră ridicate anterior, aducându-le din nou în poziția de funcționare. Au ridicat apoi **vela mare** îndreptându-se spre țărni, eșuând într-un loc scaldat din două părți de mare — probabil un canal dintre două insule. **Prora** corăbiei s-a înfipt adânc în nisip, rămânând intactă, dar **pupa**, a început curând să se sfărâme sub forța valurilor.

27:42-44 Planul ostașilor era însă să-i omoare pe deținuți, pentru ca să nu scape vreunul prin înot, dar **sutașul**, vrând să-l salveze pe Pavel, i-a împiedicat de la intenția lor și a poruncit ca cei ce pot înota să se arunce cei dintâi peste bord și

să ajungă la uscat. Celorlalți li s-a spus să se salveze ținându-se de scânduri sau alte fragmente flotante ale corăbiei. În felul acesta toți membrii echipajului și toți pasagerii au scăpat, ajugând teferi pe uscat.

28:1, 2 De îndată ce echipajul și pasagerii au ajuns pe țarm, au aflat că se aflau pe **insula Malta**. Unii din **băștinașii** de pe insulă au văzut naufragiul și au asistat victimele să ajungă la țarm. Apoi au avut bunăvoința și prezența de spirit să aprindă un foc pentru sărmanii naufragiați, uzi learcă, de valurile mării și de ploaie, și dărdăind de frig.

28:3 Pe când Pavel ajuta la aprinderea focului, a fost mușcat de o viperă. Se pare că șarpele acesta veninos stătuse ascuns între vreascuri, dar de îndată ce acestea au fost aprinse, vipera a țâșnit, mușcându-l pe apostol și agățându-se de mâna lui.

28:4-6 La început, oamenii din partea locului au crezut că apostolul trebuie să fie un **ucigaș**, care, deși a scăpat cu viață din naufragiu, nu a putut eluda **dreptatea**. (Nota traducătorului: în original: **Dike**, zeița răzbunării la greci, termenul însemnând „dreptate” — după explicația de la subsolul paginii 176 a traducerii în română a Noului Testament publicată de *Christliche Lietatur-Verbreitung*, Bielefeld, Germania, 1993.) Și astfel ei s-au așteptat ca, din moment în moment, Pavel să cadă mort. Dar când Pavel nu a dat nici un semn de boală, de pe urma mușcăturii, și-au **schimbat părerea, zicând că este un zeu!** — o altă ilustrare grăitoare a nestatorniciei inimii și minții omenești.

28:7 **Cetățeanul de frunte al insulei** Malta era pe vremea aceea **Publius**, care deținea mari terenuri agricole în vecinătatea plajei unde se aciuase ceata naufragiaților. Acest slujbaj roman cu vază i-a **primit** pe Pavel și pe însoțitorii lui **prieteneste**, asigurându-le cazarea pe timp de trei zile, adică până când au fost terminate pregătirile în vederea unei locuințe permanente pentru durata iernii.

28:8 Bunătatea acestui om dintre Neamuri nu a rămas nerăsplătită. Cam în vremea aceasta tatăl lui s-a îmbolnăvit **de febră și dizenterie**. Pavel a intrat la el și, **rugându-se și punându-și mâinile peste el, l-a vindecat**.

28:9, 10 Vestea despre această vindecare miraculoasă s-a răspândit cu iuteală în lungul și-n latul insulei. Și astfel, pe parcursul următoarelor trei luni, au fost aduși la Pavel bolnavii de acolo, fiind cu toții vindecați de

el. Locuitorii Maltei și-au arătat recunoștința față de apostol și față de Luca⁸³ la plecarea acestora de pe insulă, coplesindu-i cu multe onoruri și aducându-le multe daruri, ce aveau să le prindă bine în călătoria spre Roma.

28:11 După ce s-au scurs cele trei luni ale iernii, navigația pe mare a devenit din nou posibilă, iar sutașul împreună cu deținuții din custodia sa s-au îmbarcat pe o **corabie din Alexandria... ce iernase în insulă**. **Vasul purta semnul Dioscurilor**, adică al fraților gemeni Castor și Pollux, despre care marinarii păgâni credeau că le poartă noroc și pe care îi considerau zei ocrotitori.

28:12-14 De la Malta au străbătut cei circa 128 de km până la **Siracuză**, capitala Siciliei, situată pe coasta ei de est. Vasul a rămas acolo **trei zile**, pornind apoi mai departe și ajungând la **Regio** (în engleză: **Rhegium**, n.tr.), în colțul de sud-vest al Italiei, în vârful cizmei. După încă o zi cu vânt prielnic, echipajul a putut străbate cei 290 de km de-a lungul coastei de vest a Italiei, până la **Puteoli**, pe malul de nord al golfului Neapole. **Puteoli** se afla la circa 240 km sud de **Roma**. Acolo apostolul a **găsit frați creștini**, cu care i s-a îngăduit să aibă **părtașie timp de șapte zile**.

28:15 Nu ni se spune cum a ajuns la Roma vestea despre sosirea iminentă a lui Pavel. Cert e că două grupuri distincte de frați i-au ieșit în întâmpinare. Un grup a străbătut cei 69 de km până la localitatea Piața lui Appius, situată la sud-est de Roma. Celălalt grup a călătorit 53 de km, tot spre sud-est, până la **Trei Taverne**. Pavel a fost mult înviorat și îmbărbătat de acest gest mișcător de iubire al sfinților de la Roma.

28:16 Odată sosit la Roma, lui Pavel i s-a permis să locuiască într-o casă particulară, fiind sub paza unui soldat.

J. Sub arest la domiciliu, Pavel mărturisește iudeilor de la Roma (28:17-31)

28:17-19 Respectând principiul său de a le mărturisi mai întâi **iudeilor**, Pavel le-a trimis o invitație **liderilor** lor religioși. Când aceștia s-au adunat în casa închiriată, Pavel le-a explicat situația sa, spunându-le că deși nu făcuse nimic împotriva iudeilor, a datinilor lor, totuși iudeii din Ierusalim îl dăduseră în mâna romanilor, ca să fie judecat. Autoritățile ne-evreiești nu l-au găsit însă vinovat de nici un delict și au dorit să-l pună în libertate, dar când iudeii au strigat împotriva lui, apostolul a fost obligat să facă apel la Cezar. Dar și în acest apel, scopul nu era

acela de a aduce vreo acuzație poporului evreu, ci doar a se apăra.

28:20 Tocmai pentru că era nevinovat de orice fărădelege împotriva poporului iudeu i-a convocat Pavel pe toți frunțașii iudeilor de la Roma. De fapt, datorită nădejzii Israelului era el legat cu un lanț. **Nădejdea Israelului**, așa cum am arătat anterior, se referă la împlinirea promisiunilor făcute patriarhilor poporului evreu, în special făgăduința venirii lui Mesia. Intrinsec legată de aceste promisiuni era învierea morților.

28:21, 22 Liderii evrei au mărturisit că nu cunosc nimic despre apostolul Pavel. N-au primit nici o scrisoare din Iudeea, cu privire la el, și nici unul din concetățenii lor evrei nu adusesese nici o pără împotriva lui. Cu toate acestea, ei doreau să audă mesajul lui Pavel, deoarece știau că se vorbește pretutindeni împotriva credinței creștine cu care era el asociat el.

28:23 La câtuși de puțin după aceasta, mai mulți iudei au venit la locuința lui Pavel, ca să audă mai multe din gura lui. El s-a folosit de acest prilej, pentru a le mărturisi despre **împărăția lui Dumnezeu** și a-i convinge cu privire la Isus. El le-a citat din **Legea lui Moise și din profeți, de dimineața până seara**.

28:24 Unii au crezut mesajul adus de el, **alții n-au crezut**. (Nota traducătorului: în versiunea engleză se folosește termenul **dis-believed**, care semnifică mai mult decât simplul fapt că nu au crezut, lăsând să se înțeleagă un refuz de a accepta mesajul, o respingere categorică a sa, așa cum explică autorul comentariului.)

28:25-28 Când Pavel a văzut că din nou evanghelia este, în general, respinsă de poporul evreu, a citat din Isaia 6:9 și 10, unde profetul a fost împuternicit să predice cuvântul unui popor de oameni cu inimi împietrite, cu urechi surde și cu ochi orbiți. Apostolul a simțit din nou în inimă durerea de a predica vestea bună unor oameni care nu voiau s-o audă. Având în vedere acest act de respingere a evangheliei de către iudei, **Pavel** a anunțat că de acum încolo o va vesti **Neamurilor**, și și-a exprimat încrederea că acestea o vor asculta.

28:29 Iudeii necredincioși au plecat, polemizând între ei. După cum scoate în evidență Calvin, faptul că Pavel a citat o profeție împotriva lor a iritat elementele nelegiuite din rândul lor, care L-au respins pe Mesia. În același timp, a fost dezlănțuit un val de furie împotriva acelor iudei care L-

au primit pe Domnul Isus. Acest înaintaș al Reformei face apoi următoarea aplicație utilă:

În cele din urmă, zadarnic va încerca cineva să argumenteze, plecând de la acest caz, că Evanghelia lui Cristos provoacă disensiuni, când, este evident că acestea izvorăsc doar din încăpățănarea oamenilor. Căci pentru a ne bucura de pace cu Dumnezeu, e nevoie să luptăm împotriva celor care Îl tratează cu dispreț.⁸⁴

28:30 După aceasta Pavel a rămas la Roma **doi ani întregi**, locuind în casa lui închiriată și slujind cu cuvântul un șir neîntrerupt de vizitatori. Probabil în această perioadă a scris Efeseni, Filipeni, Coloseni și Filemon.

28:31 La Roma Pavel a avut parte de o libertate destul de mare, **predicând împărăția lui Dumnezeu și predând lucrurile privitoare la Domnul Isus Cristos cu toată încrederea, fără ca cineva să-l oprească**.

Așa se încheie Cartea Faptelor Apostolilor. Unii consideră că ar fi o încheiere cam bruscă. Dar toate punctele cuprinse în schița de la începutul cărții au fost atinse. Evanghelia s-a răspândit de la Ierusalim, în Iudeea și Samaria și până la Neamuri, în lumea lor.

Cât privește evenimentele din viața lui Pavel după încheierea cărții Fapte, asupra acestora se pot face doar deducții, pornind de la scrierile sale ulterioare.

În general se crede că după cei doi ani petrecuți la Roma cazul lui a ajuns în fața instanței lui Nero, Pavel fiind achitat.

Apoi Pavel a plecat în ceea ce s-a numit A Patra Călătorie Misionară. Localitățile pe care le-a vizitat în cadrul acestei călătorii, nu neapărat în ordinea aceasta, sunt următoarele:

1. COLOSE și EFES (Filemon 22).
2. MACEDONIA (1 Tim. 1:3; Fil. 1:25; 2:24).
3. EFES (1 Tim. 3:14).
4. SPANIA (Rom. 15:24).
5. CRETA (Tit 1:5).
6. CORINT (2 Tim. 4:20).
7. MILET (2 Tim. 4:20).
8. Iarna petrecută la NICOPOL (Tit 3:12).
9. TROA (2 Tim. 4:13).

Nu deținem nici o informație cu privire la motivul, timpul sau locul arestării sale, dar știm că a fost adus la Roma, pentru a doua oară, ca deținut. Această detenție a fost cu mult mai aspră decât prima (2 Tim. 2:9). Pavel a fost părăsit de majoritatea prietenilor săi (2 Tim. 4:9-11), știind că de data aceasta

clipa morții sale s-a apropiat foarte mult (2 Tim. 4:6-8).

Conform tradiției, Pavel ar fi fost decapitat în afara Romei în anul 67 sau 68 d.Cr. Cât privește panegiricul lui Pavel, citiți propriile sale cuvinte de la 2 Cor. 4:8-10, 6:4-10 și 11:23-28, precum și comentariul nostru asupra acestor rezumate pline de inspirație.

MESAJUL CĂRȚII FAPTELE APOSTOLILOR

După ce am citit Cartea Fapte, e bine să recapitulăm principiile și practicile creștinilor primari. *Care au fost trăsăturile distinctive ale credincioșilor individuali și ale bisericilor locale din care făceau aceștia parte?*

Mai întâi, este evident că creștinii din primul veac au trăit, mai presus de toate, împlinind interesele Domnului Isus. Întreaga lor concepție de viață era cristo-centrică. Motivul principal al existenței lor era să aducă mărturie despre Mântuitorul lor — sarcină căreia i s-au dăruit cu toată răvna. Într-o lume angajată în cursa nebună pentru supraviețuire, a existat astfel un nucleu compact de ucenici creștini zeloși, care căutau mai întâi împărăția lui Dumnezeu și neprihănirea Lui. Pentru ei, toate celelalte erau subordonate acestei glorioase chemări, după cum subliniază Jostet, cu admirație:

Ucenicii fuseseră botezați cu... entuziasmul sfânt și luminos, desprins chiar de la altarul lui Dumnezeu. Ei erau pătrunși de acest foc viu în chiar centrul ființei lor, de unde își trage seva orice alt scop sau facultate a vieții. Acest foc viu din sufletul apostolilor duduia ca în cuptorul din inima unei nave neînfricate, ce străbate talazurile involburate, peste adâncurile întinselor mări. Nimic nu putea sta în calea acestor oameni! Nimic nu-i putea opri din înaintarea lor... Din orice faptă și vorbă a lor se degaja o forță de netăgăduit, ei fiind plini de căldură și de lumină, ca unii ce fuseseră botezați de puterea Duhului Sfânt.⁸⁵

Mesajul propovăduit de ei era axat pe învierea și slava Domnului Isus Cristos. Ei erau martorii unui Mântuitor înviat. Oamenii L-au omorât pe Mesia, dar Dumnezeu L-a înviat din morți, dându-I locul ce i se cuvine de onoare supremă în cer. Orice genunchi trebuie să se plece în fața slăvitului Om la dreapta lui Dumnezeu. Altă cale de mântuire nu există.

Într-un mediu de ură, învrăjpire și lăco-

mie, ucenicii au dat dovadă de dragoste față de toți. Ei au răsplătit prigoanele la care au fost supuși cu bunătate, rugându-se pentru cei ce le-au provocat suferință. Dragostea lor față de alți creștini i-a obligat pe dușmanii lor să exclare: „Uite cum se iubesc creștinii aceștia!”

Nu putem să nu remarcăm că ei au trăit o viață de jertfire pentru răspândirea evangheliei. Ei nu s-au considerat stăpâni peste bunurile materiale de care au avut parte, ci le-au tratat ca daruri încredințate lor de către Domnul, care i-a pus administratori peste ele, pentru împlinirea planurilor Sale. Astfel, ori de câte ori se ivea o nevoie reală, îndată se strâneau fondurile necesare pentru acoperirea acelei nevoi.

Armele lor de luptă nu au fost firești sau pământești, ci de natură divină, prin a căror forță formidabilă Dumnezeu doboră fortărețe aparent impregnabile. Ei își dădeau seama că nu luptă împotriva unor lideri religioși sau politici, ci împotriva forțelor răului din locurile cerești. Astfel ei porneau la luptă înarmați cu credința, cu rugăciunea și cu Cuvântul lui Dumnezeu. Spre deosebire de religia islamică, creștinismul nu s-a dezvoltat prin recurgerea la forță.

Acești primi creștini au trăit despărțiți de lume. Ei erau în lume, dar nu și din lume. Ei păstrau legături vii cu necredincioșii, în legătură cu mărturia pe care o dădeau acestora, dar niciodată nu și-au compromis loialitatea lor față de Cristos, necomplăcându-se în plăcerile păcătoase ale lumii. Ca pelerini și străini pe acest pământ, ei se comportau ca niște străini aflați în trecere printr-o țară, căutând să fie o binecuvântare pentru toți, având grijă să nu se întineze deloc cu stricăciunile din jurul lor.

S-au angajat ei oare în politică sau au căutat ei să aducă vreun remediu racilelor de ordin social din vremea lor? Concepția lor era că toate relele și abuzurile din lume izvorăsc din natura păcătoasă a omului. Pentru a remedia aceste rele, e nevoie ca omul să se ducă la rădăcina lor. Reformele politice și sociale se ocupă doar de simptome, nu și de boala propriu-zisă care le generează. Numai evanghelia poate merge la sursa răului, schimbând natura rea a omului. Prin urmare, primii creștini nu s-au lăsat abătuți de la misiunea lor prin îmbrățișarea unor procedee cu efect minim de schimbare a adevăratei naturi a omului. Ei au predicat evanghelia la timp și nelatimp. Oriunde mergea evanghelia, rănilor supurânde erau fie

eliminate, fie mult alinate.

Când au fost supuși la prigoane, nu s-au mirat deloc, căci li s-a spus să se aștepte la acestea. În loc să se răzbune sau chiar să se apere, ei și-au încredințat soarta în mâna lui Dumnezeu, Judecătorul Cel Drept. În loc să încerce să scape de încercări, ei s-au rugat să li se dăruiască îndrăzneala de a-L vesti pe Cristos tuturor celor cu care intrau în legătură.

Țelul mereu prezent înaintea ucenicilor era evanghelizarea lumii. Ei nu făceau nici o distincție între câmpul de misiune autohton și cel extern. Toată lumea era un câmp de misiune, un ogor bun de secerat. Activitatea lor evanghelică nu constituia un scop în sine — cu alte cuvinte, ei nu s-au mulțumit să conducă sufletele la Cristos, și apoi să le lase să se descurce cum pot, șchiopătând pe calea credinței. Mai degrabă, convertiții erau îndrumați spre adunări creștine locale. Aici li se preda Cuvântul lui Dumnezeu, erau ajutați să crească în rugăciune, fiind întăriți în credință. Apoi erau împuterniciți și motivați să iasă în lume, vestindu-le, la rândul lor, altora mesajul evangheliei.

Tocmai înființarea de biserici locale a avut darul de a conferi un caracter permanent lucrării creștine, asigurând baza de plecare și întreținere a evanghelizării zonelor din jur. Aceste adunări erau indigene, adică se guvernau singure, se propagau singure și se finanțau singure. Fiecare adunare era independentă de alte biserici, dar între ele domnea părtășia Duhului. Fiecare adunare căuta să se reproducă, dând naștere altor adunări în teritoriile adiacente. Și fiecare era finanțată din interior. Nu exista nici un departament central de finanțe, nici o organizație umbrelă, sub care să-și desfășoare activitatea.

Adunările erau în principal adăposturi spirituale, limanuri binecuvântate în care își găseau alinarea credincioșii, mai degrabă decât centre pentru mântuirea celor necredincioși. La loc de frunte între activitățile bisericii erau frângerea pâinii, închinarea, rugăciunea, studierea Bibliei și părtășia. În adunări nu se țineau servicii speciale de evanghelizare, ci aceasta se făcea oriunde se ivea prilejul, oriunde intrau credincioșii în contact cu cei nemântuiți — în sinagogi, în piețe, pe stradă, în închisori și din casă în casă.

Bisericile nu se adunau în clădiri speciale, ridicate expres în scopul închinăciunii, ci, mai degrabă, în casele credincioșilor — fapt de natură a asigura un mare grad de mobili-

tate bisericii, în vremuri de prigoană, dându-i posibilitatea să intre „în subterană“ cu mare ușurință și rapiditate.

De la bun început, nu au existat nici un fel de confesiuni religioase, culte sau denominații. Toți credincioșii erau recunoscuți ca membri ai trupului lui Cristos și fiecare biserică locală ca expresie a bisericii universale.

Un alt lucru impotant: nu se făcea nici o distincție între cler și laici. Nici un om nu deținea drepturi exclusive în cadrul unei adunări, cu privire la predare, predicare, botezare sau administrarea Cinei Domnului. Se recunoștea însă că fiecare credincios are un dar și e liber să-și exercite darul respectiv.

Cei ce fuseseră dăruiți ca apostoli, profeți, evangheliști, pastori și învățători nu au căutat să-și consolideze poziția, ca persoane oficiale indispensabile în cadrul bisericii. Funcția lor era de a-i zidi pe sfinți în credință, pentru ca în aceștia să-L poată sluji pe Domnul zi de zi. Oamenii dăruiți din perioada Noului Testament fuseseră dotați pentru lucrarea ce-o aveau de făcut de către Duhul Sfânt. Asta e în măsură să explice cum de oameni fără educație formală, cu cunoștințe doar „native“, au exercitat o influență atât de covârșitoare asupra erei în care au trăit. Ei nu erau predicatori „de profesie“, în accepția de astăzi a termenului, ci predicatori laici, având însă ungerea de sus.

Vestire mesajului în Cartea Faptelor Apostolilor era adeseori însoțită de săvârșirea unor miracole — a unor semne și minuni manifestând darurile felurite ale Duhului Sfânt. Deși aceste miracole par să fi fost săvârșite în număr mai mare la începutul cărții, ele nu încetează până la finele volumului.

De îndată ce se punea pe picioare o biserică locală, apostolii sau reprezentanții acesteia numeau bătrâni (presbiteri) — bărbați însărcinați cu rolul de supraveghetori spirituali. Acești bărbați păstoreau turma. În fiecare biserică existau mai mulți presbiteri.

Substantivul „diacon“ nu se aplică în mod direct unui slujbaş din cadrul bisericii, în cartea Fapte. Dar termenul apare în Fapte sub formă de verb, descriind slujba desfășurată de credincioși pentru Domnul, fie de natură spirituală, fie vremelnică.

Credincioșii primari practicau botezul prin imersiune (cufundare). Din textul cărții se degajă impresia că credincioșii erau botezați la scurtă vreme după convertirea lor. În prima zi a săptămânii ucenicii se adunau la

un loc pentru a-și aduce aminte de Domnul, prin frângerea pâinii. Probabil serviciul acesta nu avea un caracter atât de formal sau oficial ca în vremea noastră. Se pare că se ținea în legătură cu o masă obișnuită, o *agapă* — sau o masă a iubirii.

Biserica primară nu înceta să se roage. Era dependentă de rugăciune. Rugăciunea constituia firul vital de legătură cu Dumnezeu. Rugăciunea era stăruitoare, plină de credință și fierbinte. Ucenicii mai și posteau, pentru ca toate puterile lor să fie concentrate asupra unor chestiuni spirituale, fără să fie astfel distrași de lucrurile din jur sau de tendința de a adormi.

Tocmai într-o ocazie de felul acesta, după ce s-au rugat și au postit, profeții și învățătorii de la Antiohia i-au încredințat pe Barnaba și pe Saul în vederea săvârșirii unui program misionar special. Amândoi bărbații aceștia îl slujeau pe Domnul de câțva timp, anterior acestei imputerniciri, care nu a constituit un act oficial de ordinare sau hirotonisire, ci o recunoaștere din partea liderilor de la Antiohia că Duhul Sfânt i-a chemat cu adevărat pe acești oameni. A constituit în același timp și o expresie a părtașiei, izvorâte din inimi total dăruite Domnului, a membrilor adunării cu privire la lucrarea în care Barnaba și Saul urmau să se angajeze.

Cei care mergeau să slujească în lucrarea de evanghelizare nu erau controlați de adunarea din care proveneau, în acțiunile lor. Mai degrabă, se pare că erau liberi să slujească așa cum îi călăuzea Duhul Sfânt. Ei îi țineau însă la curent pe membrii bisericilor din care proveneau de felul cum binecuvânta Dumnezeu strădaniile lor.

În acest context, trebuie să precizăm că biserica nu era un complex cu o structură organizatorică foarte evoluată, ci mai degrabă un organism viu, care se mișca în ascultare permanentă de călăuzirea Domnului. Din cer, Cristos, Capul bisericii, îi călăuzea și-i conducea pe membrii bisericii, care, la rândul lor, căutau să se lase învățați, să dea dovadă de cât mai mare mobilitate și maximă receptivitate. Astfel, departe de a descoperi în cartea Fapte un tipar rigid de slujire, constatăm, mai degrabă, multă fluiditate și o reconfortantă absență a inflexibilității. De pildă, nu existau reguli fixe pentru durata de timp cât trebuia să stea un apostol într-un loc. Astfel, Pavel a stat la Tesalonica trei luni, dar la Efes a rămas trei ani. Totul depindea de timpul necesar pentru a-i zidi pe

sfinți, pentru ca aceștia, la rândul lor, să poată transmite lucrarea creștină mai departe.

Există unii care cred că apostolii și-au concentrat atenția asupra unor centre urbane mari, lăsând în grija bisericilor de acolo sarcina de a se extinde cu lucrarea până în cartierele mărginașe. Să fie oare adevărat acest lucru? Au avut oare apostolii o strategie atât de fixă și definitivată? Sau, mai degrabă, au urmat zi de zi ordinele primite de la Domnul — fie de a merge în centre importante, fie în cine știe ce cătun aparent lipsit de importanță?

Negreșit una din impresiile care se degajă din Cartea Fapte este că primii creștini așteptau și depindeau de călăuzirea Domnului. Ei lăsaseră totul de dragul lui Cristos. Nimic și nimeni nu mai era al lor decât Domnul Isus Însuși. Și astfel ei priveau la El zilnic, așteptând ca El să le dea îndrumări. Iar Domnul nu le înșela niciodată așteptările.

Se pare că era o practică bine stabilită a lucrătorilor creștini itineranți să călătorească doi câte doi — câte un lucrător mai matur, care lua cu el unul mai tânăr, ce-și făcea ucenicia în slujba Domnului. Apostolii erau în permanentă căutare de tineri plini de credință, pe care să-i poată forma ca ucenici.

Uneori slujitorii Domnului se întrețineau singuri, cum era cazul lui Pavel, care se îndeletnicea cu confecționarea corturilor. Alteori, ei erau întreținuți din darurile trimise, cu drag, de persoane individuale sau biserici.

Un alt fapt care ne impresionează în cartea Fapte este că cei ce erau lideri spirituali erau recunoscuți ca atare de sfinții care lucrau cu ei. Duhul Sfânt era Acela care le dădea puterea de a vorbi cu autoritate. Și tot Duhul Sfânt era Acela care le dădea altor credincioși adevăratul instinct spiritual de a se supune acestei autorități.

Ucenicii se supuneau în fața autorităților omenești până la un punct. Și punctul acesta era atins atunci când aceste autorități le interziceau să predice evanghelia. În acest punct, ei ascultau mai mult de Dumnezeu, decât de om. Când erau pedeșiți de autoritățile civile, suportau pedeapsa fără împotrivire, fără să uneltească vreodată împotriva stăpânirii.

Evanghelia a fost predicată mai întâi iudeilor, iar apoi, după ce Israel a respins, la nivel național, mesajul ei, vestea bună a fost transmisă Neamurilor. Porunca: „Mergeți la iudeu, mai întâi“ a fost împlinită pe plan istoric în Cartea Fapte. Astăzi evreii sunt pe

aceiași plan ca Neamurile în fața lui Dumnezeu — nu există nici o deosebire, „căci *toți* au păcătuit și s-au depărtat de slava lui Dumnezeu.“

Se degajă o extraordinară putere în legătură cu misiunea bisericii primare. De teamă să nu atragă dezaprobarea lui Dumnezeu, oamenii nu se jucau cu cuvintele și orice mărturisire de credință era făcută cu toată luarea aminte. Păcatul în sânul bisericii era descoperit imediat, fiind aspru pedepsit de Dumnezeu în unele cazuri, cum este cel al Ananiei și al Safrei.

În sfârșit, o ultimă și stăruitoare convingere care se desprinde din studiul cărții Fapte este că: Dacă *și noi* am urma exemplul de credință, jertfă, consacrare și slujire neobosită al bisericii primare, lumea ar putea fi evanghelizată în timpul generației noastre. †

NOTE FINALE

¹(Intro.) J. B. Phillips, *The Young Church in Action*, p. vii.

²(1:5) Între învierea lui Cristos și înălțarea Sa s-au scurs patruzeci de zile. Alte zece zile au trecut până la Rusalii (Ziua Cincizecimii). Dar Domnul nu a precizat numărul acestor zile, probabil pentru a-i ține pe ucenici într-o stare de așteptare.

³(1:20) Acesta nu e un citat exact după versiunea pe care o găsim în cartea Psalmi din Biblie. Două sunt motivele care ar putea explica această situație; (1) Scriitorii Noului Testament adesea citau Scripturi din Vechiul Testament redacte în versiunea Septuaginta (LXX), pe când traducerea folosită de noi au fost făcute după originalul ebraic — fapt în măsură să explice unele deosebiri de formulare. (2) Cum s-a constatat în frecvente cazuri, Duhul Sfânt, care a inspirat redactarea Vechiului Testament, își exercită libertatea de a-l adapta uneori atunci când se dau citate din el în contextul Noului Testament.

⁴(2:1) Aceleași cuvinte sunt folosite pentru „a locui împreună“ din versiunea greacă a textului de la Psalmi 133:1 (132:1 în Septuaginta) pe care le găsim și aici la Fapte pentru cuvintele „într-un singur loc“ (*epi to auto*, în greacă).

⁵(2:4) Alte lucrări de slujire ale Duhului Sfânt care ne-au fost puse la dispoziție la *convertire* sunt: ungerea (1 Ioan 2:27), pecetuirea (Ef. 1:13) și garanția (Ef. 1:14). Alte lucrări ale Duhului, care sunt *condiționate*, depinzând de ascultarea și predarea noastră,

sunt: călăuzirea (Fapte 8:29), bucuria (1 Tes. 1:6) și puterea (Rom. 15:13).

⁶(2:22-24) Cuvântul tradus prin *dureri* se referă de obicei la durerile nașterii. Învierea lui Cristos este asemuită cu nașterea sau trecerea de la moarte la viață. Suferințele care însoțesc întregul proces au fost intense, dar trecătoare. În Psalmul 18:5 aceeași expresie este redată prin „durerile Școlului.“

⁷(2:25-27) Paradis este identic cu cerul al treilea (2 Cor. 12:2, 4).

⁸(2:38) Charles C. Ryrie, *The Acts of the Apostles*, p. 24.

⁹(2:39) Charles H. Spurgeon, *The Treasury of the New Testament* (Tezaurul Noului Testament), I:530.

¹⁰(2:41) Textul critic (NU) omite cuvântul „bucuros“.

¹¹(2:44, 45) F. W. Grant, „Acts,“ *The Numerical Bible: Acts to 2 Corinthians* (Biblia numerică: de la Fapte la II Corinteni), VI:25, 26.

¹²(2:46) Ori de câte ori citim că Pavel și alții s-au dus la templu, asta înseamnă că au pătruns în *curțile* templului, nu în sanctuar, unde accesul era rezervat preoților. Neamurile aveau voie să pătrundă doar în curtea exterioară. Orice încercare de a pătrunde dincolo de aceste limite era pasibilă de pedeapsa cu moartea.

¹³(Excurs) În textul critic termenul „bisericească“ nu apare decât începând cu 5:11.

¹⁴(Excurs) Merrill F. Unger, *Unger's Bible Handbook* (Manualul biblic al lui Unger), pg. 586.

¹⁵(Excurs) E. Stanley Jones, *Christ's Alternative to Communism* (Alternativa lui Cristos la comunism), p. 78.

¹⁶(Excurs) G. H. Lang, *The Churches of God* (Bisericile lui Dumnezeu), p. 11.

¹⁷(4:1-4) Charles Haddon Spurgeon, singurul document disponibil.

¹⁸(4:13) James A. Steward, *Evangelism* (Evanghelizare), p. 95.

¹⁹(4:14-18) J. H. Jowett, *The Redeemed Family of God* (Familia de răscumpărați ai lui Dumnezeu), p. 137.

²⁰(4:27, 28) Aici e preferabil să redăm termenul *pais* prin „Slujitor“, mai degrabă decât prin „copil“, ca la 3:13, 26; 4:30.

²¹(4:27, 28) George Matheson, *Rest By the River* (Odihniți-vă lângă râu), pg. 75-77.

²²(4:32-35) Grant, „Acts,“ p. 34.

²³(4:32-35) F. E. Marsh, *Fully Furnished* (Deplin echipat), p. 74.

²⁴(4:32-35) Ryrie, *Acts*, p. 36.

²⁵(5:40) Ryrie opinează că bătaia a fost

administrată pentru nesupunerea lor față de porunca anterioară a Sinedriului (cf. Deut. 25:2, 3).

²⁶(5:41) În manuscrisele tradiționale există trei variante care ridică întrebări: TR: „numele Lui“; NU: „numele“; M: „numele lui Isus“.

²⁷(6:8) Ștefan (*Stephanos* în greacă) înseamnă „ghirlandă“ sau „coroană triumfală“.

²⁸(6:10-14) Din topica frazei s-ar putea deduce că apărau cu mai multă gelozie onoarea lui Moise, decât a lui Dumnezeu!

²⁹(7:9-19) „Atât varianta originală, cât și cea din greacă ar putea să fie adevărate aici; versiunea a doua, adică cinci fii ai lui Manase și Efraim născuți în Egipt (1 Cron. vii.14-27), potrivit unei latitudini de diverse forme, deloc neobișnuite în asemenea liste.“ Kelly, *Acts*, p. 84.

³⁰(7:9-19) În ce privește alte comentarii reverențioase asupra acestei probleme și a celei anterioare, vezi Kelly, *Acts*, pg. 84, 85.

³¹(7:20-43) Daily Notes of the Scripture Union (Însemnări zilnice pe marginea Scripturii), mai 31, 1969.

³²(8:4-8) Într-adevăr, drumul de la Ierusalim *coboară*, fiind situat la o altitudine inferioară.

³³(8:4-8) Homer L. Payne, „What Is A Missionary Church?“ *The Sunday School Times*, februarie 22, 1964, p. 129.

³⁴(8:12, 13) Întrucât textul spune că Simon „a crezut“, acesta solicitându-i lui Petru să se roage pentru el (v. 24), unii au susținut că Simon a fost mântuit, dar că era un credincios foarte firesc.

³⁵(8:26) O străveche cetate a filistenilor, de pe coasta Mediteranei, la sud-vest de Ierusalim, pe drumul care făcea legătura între Palestina și Egipt.

³⁶(8:27-29) *Candace* (sau *Kandake*) era probabil un titlu, comparativ cu Faraon, mai degrabă decât numele ei personal.

³⁷(8:27-29) Robii aflați în slujba unor demnitari de rang înalt erau uneori castrați. În cadrul iudaismului, eunucilor li se refuza statutul de cetățeni de mână întâi (Deut. 23:1). Mai degrabă, ei erau relegați la statutul de „prozeliti, care stăteau la poartă“. Dar aici vedem cum un eunuc devine membru deplin al bisericii creștine.

³⁸(8:37) Versetul acesta lipsește atât din manuscrisele cele mai vechi (NU), cât și din manuscrisele majoritare (M). Se crede că era o formulă de botez, folosită la Roma în prima parte a secolului al doilea, pe care o găsim în manuscrisele occidentale, inclusiv

în traducerea latină a Bibliei. Cei care susțin că botezul măntuiește, desigur vor include acest verset în textul sacru.

³⁹(8:38) Faptul că în vechime botezul se făcea prin cufundare e recunoscut de majoritatea învățaților romano-catolici, de Calvin și de mulți din cei care practică botezul prin stropire.

⁴⁰(8:40) Etiopia este singura țară din Africa în care tradiția creștină a avut o evoluție neîntreruptă din perioada bisericii primare și până în zilele noastre. Ascultarea și credințioșia lui Filip constituie, probabil, cheia care a deschis ușa statonnicirii bisericii pe aceste meleaguri.

⁴¹(9:1, 2) Vezi și 19:9, 23; 22:4; 24:14, 22.

⁴²(Excurs) Harnack, citat de Leighton Ford, în *The Christian Persuader*, p. 46.

⁴³(Excurs) Dean Inge, citat de E. Stanley Jones, în *Conversion* (Convertirea), p. 219.

⁴⁴(Excurs) Bryan Green, *Ibid.*

⁴⁵(Excurs) Leighton Ford, citat de Jones, în *Conversion*, p. 46.

⁴⁶(Excurs) James A. Stewart, *Pastures of Tender Grass* (Pășuni mănoase), p. 70.

⁴⁷(9:36-38) Tabitha (variante aramaică a numelui grec Dorcas) înseamnă *gazelă*.

⁴⁸(10:1, 2) Ryrie, *Acts*, p. 61.

⁴⁹(10:3-8) Din motive de ordin practic, tăbăcarii își stabileau atelierele la periferia sau chiar în afara orașului. Apropierea de mare era un avantaj în plus, facilitându-le eliminarea în condiții sanitare a cadavrelor animalelor.

⁵⁰(11:20, 21) În Noul Testament, prin „eleniști“ se înțelege iudei greci, dar aici sensul se referă doar la greci, adică Neamuri. Observați contextul: versetul 19: „vestind Cuvântul numai iudeilor“. Versetul 20: „și grecilor“ (în contrast cu iudeii).

⁵¹(11:25, 26) James A. Stewart, *Evangelism*, p. 100, 101.

⁵²(12:25) Atât în textul alexandrin (NU), cât și în cel majoritar (M) găsim scris „la Ierusalim.“ Întrucât Barnaba și Saul se află din nou la Antiohia în 13:1, e posibil ca copisti să fie „corectat“ textul schimbând prepoziția „la“ cu „din“.

⁵³(13:3) Donald Grey Barnhouse, *The Measure of Your Faith* (Măsura credinței tale), volumul 69, p. 21.

⁵⁴(13:7, 8) În versetul 7 din traducerea KJV Sergius Paulus este numit „adjunc“, dar mai corect e să spunem că el purta titlul de „proconsul“ (NKJV). Luca demonstrează o cunoaștere profundă a denumirilor

purtate de slujbașii imperiului roman în această perioadă. Prin urmare, în greacă el îi numește pe magistrații de la Filipi: *stratēgoi*, în latină *praetori* (16:20) și i-a identificat pe ofițeri cu titlul de *rhabdouchoi* (în latină: *lictori*) (16:35). La 17:6 îi numește corect pe mai-marii de la Tesalonica: *politarihi* (17:6), pe când la Efes Luca face distincția importantă că aceștia se numeau *asiarhi* (19:31).

„Toți aceștia erau reprezentanții autorităților locale (ale stăpânirii romane), din diverse orașe — guvernatorului roman sau proconsulului fiind mai mare peste ei în fiecare provincie. Așadar, prin faptul că Luca redă corect titlul fiecărui slujbaș din toate cetățile acestea demonstrează o cunoaștere profundă a temei de care se ocupă și acest semn distinctiv de mare acuratețe a scrierilor sale are darul de a ne spori încrederea în calitatea sa de istoric fidel“ — C. E. Stuart, *Tracings from the Acts of the Apostles* (Mergând pe firul Faptelor Apostolilor), p. 272.

⁵⁵(13:19-22) În ce privește discutarea problemelor de ordin cronologic și textual, vezi Kelly, *Acts*, pg. 185, 186.

⁵⁶(13:48) Charles R. Erdman, *The Epistle of Paul to the Romans*, p. 109.

⁵⁷(14:4-7) Aici practic termenul are sensul de „misionari“.

⁵⁸(14:10-12) Aceste nume grecești apar în textul original. Traducerea King James de la 1611 folosește termenii Jupiter și Mercur — termeni mult mai cunoscuți din latină pentru acești zei.

⁵⁹(14:19, 20) Kelly, *Acts*, p. 202.

⁶⁰(14:21) Erdman, *Acts*, p. 109.

⁶¹(Excurs) C. A. Coates, *An Outline of Luke's Gospel* (Schiza Evangheliei lui Luca), p. 254.

⁶²(15:20) Unii cred că cele patru practici interzise își au originea în Levitic 17 și 18, după cum urmează: lucrurile întinate de idoli (17:8, 9); imoralitatea sexuală — nu numai adulterul și poligamia (18:20), homosexualitatea (18:22) și bestialitatea (18:23), ci și căsătoria între rude de sânge (18:6-14) și rude prin alianță, rezultate în urma căsătoriei (18:15, 16); consumul animalelor strangulate sau tăiate impropriu (17:15); consumul sângelui (Lev. 17:10-12). Credincioșii evrei erau ofenșați dacă îi vedeau pe credincioșii dintre Neamuri încălcând aceste norme (Fapte 15:21).

⁶³(16:6-8) Ryrie, *Acts*, pg. 88, 89.

⁶⁴(16:9) James Stalker, *Life of St. Paul* (*Viața sfântului Pavel*), p. 56.

⁶⁵(16:19-24) A. J. Pollock, *The Apostle*

Paul and His Missionary Labors (Apostolul Pavel și strădaniile sale misionare), p. 56.

⁶⁶(16:25) G. Campbell Morgan, *The Acts of the Apostles*, pg. 389, 390.

⁶⁷(17:2, 3) Unii cred că Pavel a stat circa trei luni la Tesalonica, deși a predat în sinagogă doar trei zile de sabbat.

⁶⁸(17:16) William Arnot, *The Church in the House: A Series of Lessons on the Acts of the Apostles* (Biserica din casă: o serie de lecții pe marginea Faptelor Apostolilor), pg. 379ff.

⁶⁹(Excurs) Unii învățați cred că s-a predicat în curțile templului.

⁷⁰(Excurs) Singurul document disponibil este cel al lui A. B. Simpson.

⁷¹(18:2, 3) Dinsdale T. Young, *Neglected People of the Bible* (Oameni neglijați ai Bibliei), pg. 232, 233.

⁷²(18:18) În original, participiul pentru tăierea părului survine imediat după „Acuila“ și la mare distanță de „Pavel“ (v. 18 este o singură frază în greacă).

⁷³(19:8) Stuart, *Tracings*, p. 285.

⁷⁴(19:15, 16) F. B. Meyer, citat de W. H. Aldis, *The Keswick Convention 1934*, p. 60.

⁷⁵(19:23-37) Diana este latinescul pentru *Artemis* din greacă — zeiță a fertilității, înfățișată cu mulți sâni.

⁷⁶(21:23, 24) Grant, „Acts“, p. 147.

⁷⁷(22:14-16) Aici în forma în care este redat participiul „botezat“ se subînțelege că botezul trebuia efectuat *de către cineva*. Parafrazat, textul ar suna astfel: Ridică-te (*anastas*) și fii botezat (aranjează să te boteze cineva, *baptizai*); fă să îți se spele păcatele (*apolousai*), chemând (*epikalesamenos*) numele Domnului.“

⁷⁸(26:9-11) Negreșit timpul gramatical de aici este imperfectul *conativ*: „Mă străduiam să-i fac să...“

⁷⁹(26:19) Morgan, *Acts*, p. 528.

⁸⁰(27:13-17) În manuscrisele NU găsim *Euraquilon*.

⁸¹(27:13-17) În manuscrisele NU găsim *Cauda*.

⁸²(27:21-26) A. W. Tozer, *That Incredible Christian* (Acel creștin incredibil), p. 134.

⁸³(28:9, 10) Este cel puțin posibil (dacă nu și probabil) ca Luca să-și fi exercitat pregătirea de medic alături de darul de vindecare pe care-l posedă Pavel. Dacă Dumnezeu ar fi dezaprobat profesiunea de medic, atunci nu ar fi ales un doctor ca să redacteze 28% din Noul Testament (grupajul Luca-Fapte)!

⁸⁴(28:29) John Calvin, *Acts of the Apostles* (Faptele Apostolilor), II:314. În textul NU nu găsim versetul 29.

⁸⁵(Excurs) J. H. Jowett, *The Things that Matter Most* (Lucrurile care contează cel mai mult), p. 248.

BIBLIOGRAFIE

Arnot, William. *The Church in the House: A Series of Lessons on the Acts of the Apostles* (Biserica din casă: o serie de lecții pe marginea Faptelor Apostolilor). New York: Robert Carter & Brothers, 1873.

Blaiklock, E. M. *The Acts of the Apostles, TBC*. Grand Rapids: Wm. B. Eerdmans Publishing Company, 1959.

Calvin, John. *The Acts of the Apostles*, 2 volume. Grand Rapids: Wm. B. Eerd-

mans Publishing Company, 1977.

Erdman, Charles R. *The Acts*. Philadelphia: The Westminster Press, 1919.

Kelly, William. *An Exposition of the Acts of the Apostles* (O expunere a Faptelor Apostolilor). Londra: C. A. Hammond, 1952.

Martin, Ralph. *Understanding the New Testament: Acts* (Să înțelegem Noul Testament: Fapte). Philadelphia: A. J. Holman Company, 1978.

Morgan, G. Campbell. *The Acts of the Apostles*. New York: Fleming H. Revell Co., 1924.

Rackham, R. B. *The Acts of the Apostles*. Londra: Methuen, 1901.

Stuart, C. E. *Tracings from the Acts of the Apostles* (Mergând pe firul Faptelor Apostolilor). Londra: E. Marlborough and Company, n.d.